Håndbogsreol 2
ex. 2
DET JURIDISKE LABORATORIUM

§-Nøgle

til

Revisionsudvalgets udkast til lov om børne- og ungdomsforsorg.

Oversigt over, hvilke bestemmelser i forslaget til ny lov om børne- og ungdomsforsorg, der svarer til den gældende lovs bestemmelser. Hvor en bestemmelse er udeladt, er i parantes angivet, hvor i bemærkningerne til lovforslaget udeladelsen er omtalt.

1961-loven	*lovforslag*
§ 1, stk. 1 og 2, 2. pkt.	§ 2
stk. 2, 1. pkt.	§ 10, stk. 1
stk. 3.	§ 11
§ 2, stk. 1-2, 4 og 6.	§ 10
stk. 3.	udeladt (bemærkn. til § 10)
stk. 5.	§ 14, stk. 3
§ 3.	§ 14
stk. 2, 4. pkt.	§ 17, stk. 1, 1. pkt.
§ 4.	§ 29, stk. 1
§ 5, stk. 1.	§ 35
stk. 2-4.	§ 36, stk. 1-2
§ 6, stk. 1.	§ 31, stk. 1 og 2
Stk. 2.	udeladt (bemærkning til § 31)
§ 7.	§ 33, stk. 1 og 2
§ 8.	udeladt (IIL13.a)
§ 9, stk. 1 og 2.	§ 23 og § 17, stk. 1, 2. pkt.
stk. 3, 1. pkt.	§ 31, stk. 3
stk. 3, 2. pkt.	§ 114, stk. 1
§ 10.	§ 23
§ 11.	§ 24
§ 12, stk. 1.	§ 30, § 46, stk. 2, 1. pkt. og § 81, stk. 2
stk. 1, sidste led.	§ 31, stk. 4 og § 81, stk. 2
§ 13, stk. 1.	§ 32, § 46, stk. 2, 2. pkt, og § 81, stk. 2
§ 14.	§ 34
§ 15, stk. 1.	§ 10, stk. 5
stk. 2.	udeladt
§ 16.	§ 52, stk. 1, § 64, stk. 4, § 82, stk. 1 og § 100
§ 17.	§ 40, stk. 3
§ 18.	udeladt (III.3.e)
§ 19.	§ 33, stk. 3
b.	udeladt
§ 20.	§ 36, stk. 3
§ 21.	§ 57, stk. 1 og § 82, stk. 2
§ 22 a og b.	§ 55
c.	udeladt (III.4)
§ 23.	udeladt (III.3.c)
§ 24, stk. 1.	§ 53, stk. 1 og § 57, stk. 1
stk. 2.	udeladt (III.3.c)
stk. 3.	§ 53, stk. 3
§ 25.	§ 53, stk. 1, nr. 5 og § 54
§ 26-§ 37.	§ ll-§ 13, § 31, stk. 2 og § 33
§ 38.	§ 20, stk. 1 og 3, § 64, stk. 3 og § 79
§ 39.	§ 20, stk. 2

1961-loven	*lovforslag*
§ 40	§ 21
§ 41	§ 21, 2. pkt.
§ 42, stk. 2	§ 81
§ 44	§ 80
§ 43	§ 64, stk. 1 og 2, og § 78
§ 44	§ 80
§ 45-§ 47	udeladt (III.5)
§ 48	§ 21, 2. pkt.
§ 49	§ 64, stk. 4 og § 82
§ 50	§ 5, stk. 1 og 5
§ 51	§ 27
§ 52	§ 52
§ 53	§ 37
§ 54, stk. 1 og 3	§ 61 og § 62
§ 54, stk. 2	§ 63 og § 108, stk. 2
§ 55, stk. 1, 2, 3, a og c, 4 og 6	§ 65, § 66 og § 67, stk. 1
stk. 3 b og stk. 5	§ 77, 2. pkt.
stk. 3 e og stk. 4	§ 68
stk. 3 f	§ 69, stk. 1
stk. 7	§ 69, stk. 2
§ 56, stk. 1 a og c	§ 70 0g 71, stk. 1 og 2
stk. 1b	udeladt (bemærkning til § 65-§ 68, pkt. 10)
stk. 2	§ 71, stk. 3 og § 75, stk. 2
stk. 3	§ 70, stk. 3, jfr. § 67, stk. 1
stk. 4	§ 71, stk. 4, jfr. § 65, stk. 1, nr. 6
stk. 5	§ 74
stk. 6	§ 75, stk. 1
§ 57	§ 67
§ 58, stk. 1	§ 76
stk. 2	§ 77
§ 59	§ 27
§ 60, stk. 1	§ 28
stk. 2	udeladt (III.6.d)
§ 61	§ 52, § 53 og § 57
§ 62, stk. 1 og 3	§ 38
stk. 2	§ 40, stk. 2
stk. 4	§ 26
§ 63, stk. 1	§ 38
stk. 2	§ 41
§ 64, stk. 1 og 2	§ 39, stk. 1 og 2
stk. 3	§ 43
§ 65, § 66 og § 67	§ 39, jfr. § 83 og § 84
§ 68, stk. 1	§ 38
stk. 2-4	§ 42
§ 69	udeladt, jfr. § 38
§ 70	§ 89, stk. 2
§ 71, stk. 1	§ 40, stk. 1
stk. 2	§ 40, stk. 3
§ 72	§ 56
§ 73-§ 79	§ 44 og § 40, stk.]
§ 80	§ 4
§ 81	§ 8
§ 82	§ 7

1961-loven	*lovforslag*
§83	§9
§ 84	§ 6
§ 85, stk. 1	§ 52, stk. 2
stk. 2	§ 54, stk. 1
stk. 3 og 5	§ 53, stk. 2 og 3
stk. 4	§ 54, stk. 2
§ 86, stk. 1 og 2, 1. pkt	§ 57, stk. 1
stk. 2, 2. pkt.-stk. 6	§ 58
stk. 7	§ 59
stk. 8	§ 57, stk. 2
§ 87	§ 60
§ 88	§ 54
§ 89, stk. 1, 2 og 4	udeladt (III.3.d)
stk. 3	§ 5, stk. 5
§ 90, stk. 1-4	§ 5
stk. 5	udeladt
§ 91	§ 5, stk. 1
§ 92, stk. 1-3 og 5-7	§ 83, § 84, § 86 og § 87
stk. 4	udeladt
stk. 8	§ 5
§ 93, stk. 1 og 2	§ 88
stk. 3	udeladt (III.ll.d)
§ 94	§ 89
§ 95 og § 96	§ 5, stk. 2
§ 97	§ 97
§ 98	§ 87
§ 99	§ 5, stk. 2, 3. pkt.
§ 100 og § 101	§ 96 og § 97
§ 102	§ 101 og § 102
§ 103	§ 90, stk. 1, 2. pkt.
§ 104, stk. 1	§ 91
stk. 2	§ 92
stk. 3, 1. og 2. pkt	§ 93, stk. 1 og 2
stk. 3, 3. og 4. pkt	§ 90
stk. 3, sidste pkt	§ 95, stk. 2
§ 105, stk. 1	§ 94, stk. 2
stk. 2	§ 94, stk. 3
stk. 3	§ 51 og § 103
§ 106	§ 95, stk. 1
§ 107, stk. 1 og 2	§ 45 og § 46
stk. 3	§ 52
§ 108	§ 45 og § 46
§ 109, stk. 1	§ 45 og § 46
stk. 2	§ 47
stk. 3	§ 52
stk. 4	§ 49
stk. 5	§ 50, stk. 2
§ 110	§ 48
§111	§50
§112	§25
§ 113	udeladt (III.13.d)
§ 114	udeladt (III.13.b)
§ 115	udeladt (III.13.c)

1961-loven	*lovforslag*
§ 116	§ 24, stk. 4
§ 117 og § 118	udeladt (bemærkning til § 110)
§ 119	§ 110
§ 120	§ 111
§ 121	§ 112
§ 122	§ 113
§ 123	§ 114, stk. 2
§ 124	§ 105, stk. 1 og 2
§ 125, stk. 1	§ 104, stk. 1
stk. 2 og 3	§ 105, stk. 3
§ 126, stk. 1	§ 104, stk. 1
stk. 2	§ 90, stk. 1, 2. pkt. og § 104, stk. 2
§ 127	§ 106, stk. 1 og 2
§ 129	§ 107
§ 130	§ 108, stk. 1, nr. 2-6
§ 131 og § 132	§ 109
§ 133	§ 11,, stk. 3
§ 134, stk. 1	§ 115, stk. 1 og 4
stk. 2 og 3	udeladt

Rettelser

til

Betænkning vedrørende; revision af loven om børne- og ungdomsforsorg.

Side 28, 1. spalte, § 93, stk. 2: „§ 91a" rettes til „§ 91".

Side 54, 2. spalte: „Til § 25" rettes til „Til § 26". Umiddelbart foran filføjes: „Til § 25. Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 112".

Side 62, 2. spalte, Til § 70, 2. linie: „afsnit **III.12.d."** rettes til „afsnit III.10.d.".

Side 68, 2. spalte: Til bemærkningerne til § 114 tilføjes: „Stk. 2 svarer til den gældende lovs § 123."

J. H. SCHULTZ A/S
KØBENHAVN

BETÆNKNING

VEDRØRENDE

REVISION AF LOVEN OM BORNE OG UNGDOMSFORSORG

AFGIVET AF

REVISIONSUDVALGET AF 1961

DET JURIDISKE
14577
LABORATORIUM
KØBENHAVNS UNIVERSITET

BETÆNKNING NR. 326

1963

A/S .T. II. SCHl'TLZ - UXIVKlISITETS-BOGTRYKKERI - KOBENHAVN

INDHOLDSFORTEGNELSE

Redegørelse for udvalgsarbejdet. side

1. Revisionsudvalgets sammensætning og opgave 5
2. Tilbageblik over lovgivningen om børne- og ungdomsforsorg 5
3. Revisionsudvalgets hovedsynspunkter 6
4. Landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg 8
5. Forhandlinger med myndigheder og organisationer 9
   A. Andre ministerier m. v. 9
   B. Børne- og ungdomsforsorgens nævn og udvalg 9
   (!. Børne- og ungdomsforsorgens organisationer 9
      a. Pædagogisk-psykologisk konsulent for børne- og ungdomsværnene 9
      b. Juridisk bistand for børneværnet i København 10
      c. Organisationsrepræsentanter til det pædagogiske nævn 10
      d. Organisationsrepræsentanter til det økonomiske nævn 11
      e. Fuld refusion af lønningsudgifter 11
      f. Lavere pensionsalder for ledere og medarbejdere i børne- og ungdomshjem 11

Forslag til lov om børne- og ungdomsforsorg.

Kapitel 1. Formål og organisation 12
   Formål . . . . . § 1
   De udøvende myndigheder m. v. . . . . §§ 2-3
   De centrale myndigheder . . . . . §§ 4-9

— 2. Børne- og ungdomsværnene 13
   Uden for København . . . . . § 10
   I København . . . . . §§ 11-13
   Tilforordnede . . . . . §§ 14-17

3. Familierådgivning og almindeligt børnetilsyn 16
4. Særlige børneværnsforanstaltninger 17
   Undersøgelsen . . . . . §§ 23-26
   Hjælpeforanstaltninger . . . . . §§ 27-36

— 5. Tilsynsværge 19
6. Forsorg uden for hjemmet 19
7. Ophør af hjælpeforanstaltninger 20
8. Efterværn 21
9. Prøvelse af beslutninger om hjælpeforanstaltninger 21
   For landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg . . . . . §§ 52-56
   Domstolsprøvelse . . . . . §§ 57-60
10. Rådgivningscentre 23
I I. Dagleje, daginstitutioner m. v. 23
   Privat dagpleje . . . . . § 64
   Tilskudsberettigede daginstitutioner . . . . . §§ 65-68
   Tilskudsregler . . . . . §§ 69-75
   Andre daginstitutioner m. v. . . . . § 76
   Tilsyn . . . . . § 77
12. Plejetilladelse 25

Side

Kapitel 13. Børne- og ungdomshjem . . . 26
Anerkendte børne- og ungdomshjem . . . §§ 83-89
Tilskudsregler . . . §§ 90-95
Andre børne- og ungdomshjem . . . § 96
Tilsyn . . . § 97
— 14. Betaling for børne- og ungdomsforsorg . . . 28
— 15. Foreninger for børne- og ungdomsforsorg . . . 29
— 16. Refusion og revision *m.* v. . . . 29
— 17. Strafbestemmelser . . . 30
18. Overgangs- og slutningsbestemmelser . . . 31

Bemærkninger til lovforslaget.

I. Indledning . . . 32
II. Lovens opbygning . . . 32
III. Almindelige bemærkninger vedrørende nogle hovedspørgsmål . . . 33
1. De kommunale børne- og ungdomsværn . . . 33
2. Særlige regler for København . . . 34
3. Amterne og landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg . . . 35
4. Den centrale administration . . . 36
5. Det almindelige børnetilsyn . . . 37
A. Den hidtidige administration af tilsynet . . . 37
B. Forslag . . . 38
6. Børneværnsforanstaltninger . . . 40
7. Forsorgens ophør . . . 41
8. Anbringelse i familiepleje . . . 42
9. Privat dagpleje . . . 43
10. Daginstitutioner . . . 43
11. Børne- og ungdomshjem . . . 45
12. Forældres betaling for bøme- og ungdomsforsorg . . . 46
13. Samarbejdet mellem børne- og ungdomsværnene og de retshåndhævende myndigheder m. v. 47
IV. Økonomiske konsekvenser af lovforslaget . . . 48
1. Det offentliges driftsudgifter til børne- og ungdomsforsorgen i 1961-62 . . . 48
2. Konsekvenser af lovforslaget . . . 48
3. Oversigt over udgiftsstigninger . . . 50
V. Bemærkninger til de enkelte paragraffer . . . 50

Bilag I. Notat om embedslægernes medvirken i børneværnssager . . . 70
Bilag II. Notat om amternes medvirken ved administrationen af børne- og ungdomsforsorgen . . . 73
Bilag III. Beretning fra det pædagogiske nævn . . . 76
Bilag IV. Beretning fra det økonomiske nævn . . . 79
Bilag V. Det pædagogiske nævn om en revision af lov om børne- og ungdomsforsorg . . . 81
Bilag VI. Det økonomiske nævn som tilskud til forebyggende børneforsorg . . . 85
Bilag VII. Det økonomiske nævn om tilskud til opdragelseshjem . . . 90
Bilag VIII. Københavns magistrat, 3. afdeling, børneværnet om særlige regler for Københavns børne- og ungdomsværn . . . 93
Bilag IX. Socialministeriets skrivelse af 12. februar 1954 til børneforsorgens pensionskasse . . . 95
Bilag X. Socialforskningsinstituttets rapport om børneværnenes tilsynspraksis . . . 96

Redegørelse for udvalgsarbejdet.

1. Revisionsudvalgets sammensætning og opgave.

I lov af 7. juni 1958 om ændringer i lov om offentlig forsorg (vedrørende børneforsorgens administration m. v.) blev det bestemt, at forslag til revision af loven skulle forelægges folketinget i folketingsåret 1962-63. Da bestemmelserne om børne- og ungdomsforsorg i 1961 blev udskilt til en særlig lov om børne- og ungdomsforsorg (lov nr. 170 af 31. maj 1961), blev revisionsbestemmelsen overført som lovens § 134, stk. 3.

Til at forberede den lovbestemte revision nedsatte socialministeren den 1. september 1961 et snævert embedsmandsudvalg („revisionsudvalget"), bestående af departementschef i socialministeriet *Erik Dreyer* som formand og endvidere af kontorchef i socialministeriet *Asger Friis,* direktøren for børne- og ungdomsforsorgen, *Holger Horsten,* formanden for landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg, *Erik Munch-Petersen,* og pædagogisk-psykologisk konsulent i direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen, *Poul W. Perch.* Som sekretær for udvalget udpegedes sekretær *Alfred Toft,* socialministeriet.

Departementschef Dreyer ledede udvalgets arbejde indtil den 1. april 1962, da han udtrådte af udvalget i forbindelse med sin fratræden som departementschef. Derefter udpegedes kontorchef *Asger Friis* til formand for udvalget.

I kommissoriet for udvalget pegedes på, at de bestemmelser i loven, som det navnlig bliver nødvendigt at overveje i forbindelse med en revision, er tilskudsordningen for institutioner for forebyggende børneforsorg og opdragelseshjem, som i det væsentlige daterer sig fra lovændringen i 1951, bestemmelserne om landsnævnet for børne- og ungdomsforsorgs virksomhed og bestemmelserne om den frivillige anbringelse af børn uden for hjemmet i medfør af § 59, stk. 1. Endvidere ville det være ønskeligt at resultatet af de overvejelser, som finder sted i det af socialministeren tidligere nedsatte udvalg vedrørende det almindelige børnetilsyn, indgår i revisionen, og ligeledes at der tages stilling til spørgsmålet om forældres bidragspligt for børn under børneforsorg.

Revisionen af loven burde imidlertid efter kommissoriet ikke begrænses til disse enkeltspørgsmål.

Siden socialreformen af 1933 har dansk børne- og ungdomsforsorg gennemgået en betydelig udvikling, som i ikke ringe grad har ændret forsorgsarbejdets karakter og målsætning. Udskillelsen af børneforsorgsbestemmelserne til en særlig lov i 1961 var således i sig selv udtryk for, at det offentliges forpligtelser over for børnene ikke først og fremmest skal ses ud fra et forsørgelsessynspunkt, men at der må anlægges et videregående familiepolitisk og pædagogisk sigte.

Denne udvikling og de mange enkeltstående lovændringer, der efterhånden er gennemført, har gjort det påkrævet, at der foretages en almindelig teknisk gennemgang af loven med henblik på ajourføring og forenkling af denne i lighed med den revision, der i de senere år er foretaget af andre dele af den sociale lovgivning.

Under henvisning hertil blev det pålagt udvalget at foretage en almindelig gennemgang af loven om børne- og ungdomsforsorg og at fremkomme med forslag til forenkling og rationalisering af denne.

Udvalget har afholdt 57 møder, heraf 3 fælles med børne- og ungdomsforsorgens pædagogiske nævn, 1 fælles med det økonomiske nævn og 4 fælles med udvalget vedrørende det almindelige børnetilsyn.

2. Tilbageblik over lovgivningen om børne- og ungdomsforsorg.

Den gældende lov om børne- og ungdomsforsorg er af 31. maj 1961. Den er trådt i kraft den 1. april 1962. Loven er en næsten

ordret gengivelse af de bestemmelser **i** lov om offentlig forsorg fra 1933 med senere ændringer, som angik børne- og ungdomsforsorg, det **vil** navnlig sige afsnit II i loven.

For børneforsorgen betød socialreformen i 1933 først og fremmest, at man samtidig med oprettelsen af de kommunale børneværnsudvalg fik samlet bestemmelser om børne- og ungdomsforsorg, der hidtil havde været spredt over en hel række forskellige love. I børneværnsafsnittet indgik således lov om værgerådsforsorg m. m. af 12. juni 1922, lov om tilsyn med børn af 28. marts 1923, lov om tilskud til fremme af forebyggende børneforsorg af 30. juni 1919 og endelig enkelte bestemmelser i lov af 9. april 1891 om det offentlige fattigvæsen, nemlig § 30 vedrørende forsorg for børn, der ikke forsørges i forbindelse med deres forældre, og § 40 vedrørende tilsyn med børn, hvis forældre nyder vedvarende fattigunderstøttelse.

Siden 1933 er forsorgslovens bestemmelser om børne- og ungdomsforsorg navnlig undergået betydelige ændringer ved lov af 14. marts 1951 om udvidet offentlig støtte til institutioner for børne- og ungdomsforsorg, ved lov af 11. juni 1954 om adgang til domstolsprøvelse af beslutninger om inddragelse under børneforsorg m. v. og ved lov af 7. juni 1958. Ved denne lov gennemførtes en omgruppering af den centrale administration mellem landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg og overinspektionen, der blev ændret til direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen. Samtidig blev en del af landsnævnets opgaver lagt ud til amterne i forbindelse med en betydelig begrænsning af børneværnenes indberetningspligt. Der blev endvidere indført adgang til støtte til etablering og drift af børnerådgivningsklinikker. Endelig foretoges en vis omlægning af børneværnsudvalgenes arbejde med henblik på at sikre børneværnene sagkyndig bistand og på så vidt muligt at give børneværnsforanstaltninger karakter af tilbud til forældrene om hjælp til opdragelsen af børn og unge.

Ved udskillelsen i 1961 af reglerne om børne- og ungdomsforsorgen til en selvstændig lov gennemførtes kun de deraf nødvendige redaktionelle ændringer i teksten bortset fra en omlægning af tilskudsordningen for rådgivningsklinikker for børn og enkelte mindre væsentlige rettelser.

3. Revisionsudvalgets hovedsynspunkter

Under gennemgang af den gældende lov har udvalget fundet, at der savnes en klar redegørelse for opbygningen af børne- og ungdomsforsorgens administration; man har endvidere været opmærksom på, at der tiltrænges en koncentration af bestemmelserne om børneværnets støtteforanstaltninger over for det enkelte barn. Det er derfor anset nødvendigt at foretage væsentlige omgrupperinger af lovstoffet samtidig med, at en del bestemmelser, der af vejledende er eller administrativ karakter, har kunnet udskydes til mere indgående behandling i cirkulærer og andre administrative bestemmelser. Disse omgrupperinger og koncentrationen har imidlertid medført, at det er anset for rigtigst at foretage en fuldstændig omskrivning af loven.

Resultatet af udvalgets arbejde er derfor blevet det i denne betænkning indeholdte forslag til en helt ny lov om børne- og ungdomsforsorg med dertil hørende bemærkninger. Disse bemærkninger er søgt affattet i en sådan form, at de kan benyttes som grundlag for lovforslagets forelæggelse i folketinget.

Lovforslaget tilsigter ikke noget brud med den hidtidige lovgivning, men bygger på det i de nordiske lande gældende princip, at ansvaret for udøvelsen af børne- og ungdomsforsorgen hviler hos de kommunale børne- og ungdomsværn.

Dette ansvar er understreget i lovforslaget, og de lokale organers virksomhed er søgt yderligere udvidet både med hensyn til den almene social-pædagogiske virksomhed — familierådgivning, oprettelse af daginstitutioner og fritidsforanstaltninger for børn og unge — og med hensyn til indsatsen over for den enkelte familie og de enkelte børn og unge. Det er derfor også i loven understreget, at børne- og ungdomsværnenes opgave naturligt må løses i samarbejde med private kredse og institutioner, med andre kommunale og statslige organer og med særligt sagkyndige.

Til gennemførelse af dette princip har udvalget i sit lovforslag fulgt 3 hovedretningslinier:

1. Al børne- og ungdomsforsorg er set under et familiepolitisk og social-pædagogisk hovedsynspunkt.
2. Sagkyndig medvirken er søgt indpasset i de folkelige organers arbejde på den mest hensigtsmæssige måde.
3. Der er tilstræbt en administrativ forenkling.

Hvad det første punkt angår, er det hidtidige børnetilsyn søgt ændret til en almen familierådgivning; det kommunale børne- og ungdomsværn er tillagt et større ansvar for tilvejebringelse af de fornødne pladser i daginstitutioner, og disse stilles til rådighed for større kredse af befolkningen. I det hele påpeges betydningen af samarbejde med familien, således at børne- og ungdomsværnenes hovedopgave bliver en hjælp på stedet med det formål at holde familien samlet og undgå anbringelse af børn eller unge uden for deres hjem. De forskellige hjælpeforanstaltninger er samlet under eet, således at der i mindre grad skelnes mellem de forskellige foranstaltningers større eller mindre strenghed og i højere grad tages hensyn til, hvilken foranstaltning der ud fra et familiepolitisk og socialpædagogisk synspunkt må betragtes som den bedste hjælp i det givne tilfælde.

Hvad den sagkyndige bistand angår, vil børneværnskonsulenten ofte kunne være til hjælp med hensyn til de nævnte opgaver.

Det samme gælder de tilfælde, hvor en anbringelse uden for hjemmet trods alt bliver nødvendig. Ikke mindst i disse sager anser udvalget det for vigtigt, at sagkyndig medvirken inddrages på den mest hensigtsmæssige måde både ved sagens oplysning og ved den afgørelse, der træffes i børne- og ungdomsværnet. Der peges derfor på en udvidelse af antallet af børneværnskonsulenter, hvis arbejde i den periode, der er forløbet siden 1958, har vist sig at være en stor hjælp med hensyn til administrationen af og den praktiske tilrettelæggelse af børne- og ungdomsværnenes arbejde.

Adgangen til dommers og embedslæges medvirken er bevaret i det nugældende omfang, idet man regner med, at specielt lægelige spørgsmål forelægges embedslægen til vurdering.

Revisionsudvalget anser det herudover for at være af betydning, at børne- og ungdomsværnene i de vanskeligste sager om anbringelse af børn og unge uden for hjemmet får lejlighed til at drage nytte af en pædagogisk psykologisk konsulents vurdering, idet det i disse tilfælde drejer sig om en helhedsbedømmelse, hvori indgår en vurdering af barnets eller den unges personlighed, af forældrenes egnethed som opdragere og af, hvilke foranstaltninger der er de mest hensigtsmæssige til afhjælpning af vanskelighederne i de enkelte tilfælde.

Hvad endelig den tilstræbte forenkling af administrationen angår, foreslås det:

at børne- og ungdomsværnene fritages for indberetning til amterne, hvis virksomhed i denne henseende indskrænkes til revision af børneværnsregnskaberne —

at amternes beføjelse som ankemyndighed overgår til landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg, der således bliver den administrative ankemyndighed for samtlige børneværnsbeslutninger —

at en række afgørelser, der hidtil er truffet af socialministeriet efter indstilling fra direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen eller børne- og ungdomsforsorgens økonomiske nævn, i fremtiden træffes af direktoratet eller det økonomiske nævn.

Det er en afgørende forudsætning for effektivisering af børne- og ungdomsværnenes arbejde, at den udbygning og forbedring af børne- og ungdomsforsorgens institutioner, som har været igang i de senere år, fortsættes og intensiveres. For at børne- og ungdomsværnet kan yde en effektiv indsats, er det nødvendigt, at man råder over det fornødne antal institutioner, men det er tillige nødvendigt, at institutionerne er af en sådan standard, at de virkelig er i stand til at gøre en effektiv, pædagogisk indsats til afhjælpning af de vanskeligheder, som barnet eller den unge møder med.

De fleste børne- og ungdomshjem er af ældre dato og tilvejebragt på privat initiativ med begrænset offentlig støtte. For at gøre institutionerne tidssvarende, bl. a. med hensyn til uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder, har der derfor i de senere år været iværksat en tiltramgt sanering og modernisering, som endnu langt fra er tilendebragt. Denne udbedring må efter udvalgets opfattelse fortsættes og nogle nye institutioner etableres, særlig med henblik

på imødegåelse af en meget følelig mangel på egentlige behandlingshjem.

Sideløbende hermed må udbygningen af uddannelsesskoler for institutionernes ledere og medarbejdere fortsættes, idet kvalificeret personale er en absolut betingelse for et tilfredsstillende resultat af forsorgsarbejdet.

4. Landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg",

Revisionsudvalget har fra landsnævnet modtaget en redegørelse for nævnets virksomhed i tiden siden 1. oktober 1958. Det fremgår heraf, at landsnævnet i tiden *fra 1. oktober 1958 til 31. marts 1962* har modtaget 449 anker angående 588 børn eller gennemsnitlig vedrørende 168 børn årligt, medens de tilsvarende tal i årene 1957 og 1958 var henholdsvis 247 og 183. Der er således ikke i de første 3½ år under nyordningen indtrådt så stærkt et fald i ankesagerne, som man på forhånd havde ventet j ved indføreisen af den nye „frivillige forsorg".

Landsnævnet har endvidere oplyst, at godt 40 pct. af de i nævnte tidsrum indbragte sager er blevet forligt. Antallet af forligsmæssigt afgjorte sager vil efter landsnævnets opfattelse kunne forøges, såfremt tidsfristen for landsnævnets behandling af sagerne — således som det også nu er foreslået i lovudkastet — øges ud over den nugældende månedsfrist.

Vedrørende spørgsmålet om indbringelse af landsnævnets afgørelser for vedkommende landsret har landsnævnet oplyst, at der i det fornævnte tidsrum på *3½* år i alt har været indbragt 100 sager for retten, hvilket svarer til godt $^1/_5$ af de i samme tidsrum for landsnævnet indbragte sager. Kun 7 landsretsdomme er helt eller delvis gået imod landsnævnets afgørelse.

For så vidt angår dettes øvrige virksomhed har landsnævnet oplyst, at det i tiden fra 1. januar 1959 til 31. marts 1962 har behandlet ca. 200 sager om forsorgsforlængelse og ca. 120 sager vedrørende udgang af forsorg i henhold til børneforsorgslovens §110.

Der har i revisionsudvalgei: været enighed om, at landsnævnets virksomhed som mellemled mellem børneværnene og domstolene bør opretholdes. Man har herved lagt afgørende vægt på, at det efter det af landsnævnet oplyste er lykkedes nævnet at forlige godt 40 pct. af sagerne, idet man må anse det for meget ønskeligt og i øvrigt helt på linie med målsætningen for 1958-loven, at forsorgen i så høj grad som muligt bliver gennemført i samarbejde med forældrene.

Udvalget må endvidere lægge vægt på, at landsnævnet gennem sin virksomhed aflaster domstolene stærkt. Henved $^4/_5$ af ankesagerne er således i det fornævnte tidsrum på 3½ år slet ikke nået frem til domstolene. Hertil kommer, at landsnævnet ved sin grundige behandling af de ankesager, der kommer til afgørelse i nævnet, har sikret, at de ved loven krævede formaliteter er iagttaget, har indkrævet nye oplysninger, som måtte skønnes nødvendige ved bedømmelsen, eventuelt ved udsendelse af sin rejseinspektør, og i det hele har foretaget en selvstændig vurdering af sagen og derigennem i betydelig grad lettet proceduren ved domstolene i de sager, der senere indbringes for retten.

Begge landsretter har i erklæringer over for justitsministeriet angående spørgsmålet om eventuelle ændringer i børneforsorgsloven udtalt tilfredshed med den gældende ordning.

Udvalget kan under henvisning hertil anbefale, at den i 1958 gennemførte ordning for landsnævnet opretholdes. Endvidere har man, som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget afsnit **III.**3, fundet det hensigtsmæssigt, at der yderligere til landsnævnet henlægges de ankesager, der nu henhører under amterne.

Det har været overvejet, om området for landsnævnets beføjelser bør udvides med en bestemmelse om, at også foreløbige beslutninger, truffet af børneværnet, kan indbringes for landsnævnet, eventuelt således at afgørelsen på grund af sagernes stærkt hastende karakter skulle kunne træffes på nævnets vegne af landsnævnets formand eller i hans forfald af hans stedfortræder. Rent principielt kan det måske anses for betænkeligt, at en tvangsmæssig børneværnforanstaltning, særlig for så vidt angår anbringelser uden for hjemmet, kan opretholdes i indtil 2 måneder, før endelig beslutning træffes af børneværnet, uden at sagen kan indbringes for landsnævnet.

En ankeadgang på sagens foreløbige stadium vil imidlertid være forbundet med betydelige administrative vanskeligheder, såfremt behandlingen af sagen ikke skal blive en ren formssag. Hertil kommer, at landsnævnet vil komme til at lægge beslag på sagens akter og på anden måde kan komme til at hæmme børne- og ungdomsværnets undersøgelse, således at den endelige beslutning forsinkes. Da der ikke hidtil har vist sig noget større praktisk behov for en ankeadgang — landsnævnet har kun i få tilfælde måttet afvise klager over foreløbige beslutninger — har udvalget ikke fundet tilstrækkelig anledning til at stille forslag om ændring på dette punkt.

5. Forhandlinger med myndigheder og organisationer.

A.

Fra justitsministeriets lovkontor er der af udvalget indhentet udtalelser såvel under gennemgangen af den gældende lov som efter udarbejdelsen af et foreløbigt lovudkast. Gennem lovkontoret har man modtaget udtalelser fra præsidenterne for landsretterne, fra rigsadvokaten og fra dommerforeningen.

Der er endvidere forhandlet med undervisningsministeriet og med indenrigsministeriet, der har indhentet erklæring fra sundhedsstyrelsen.

Gennem indenrigsministeriet er der endvidere indhentet oplysninger fra embedslægerne om deres bistand til børneværnene siden lovændringen i 1958. Herom henvises til det som bilag I optagne notat.

Fra amtmændene er der ligeledes indhentet oplysninger og udtalelser om deres virksomhed med børneværnssager m. v. siden 1958, jfr. bilag II.

B.

Foruden den stadige kontakt, udvalget gennem sine medlemmer og gennem fællesmøder har haft med børne- og ungdomsforsorgens pædagogiske og økonomiske nævn og med landsnævnet, er der indhentet erklæringer fra nævnene om deres virksomhed siden 1958 og om revisionsudvalgets lovforslag.

For så vidt angår landsnævnet henvises til foranstående afsnit 4.

Beretninger fra det pædagogiske og det økonomiske nævn er optaget som bilag III og bilag IV. En udtalelse fra det pædagogiske nævn om lovforslaget er optaget som bilag V. Heri har nævnet samtidig med at fremkomme med særlige bemærkninger om en række spørgsmål angående børnehaverne tiltrådt revisionsudvalgets lovforslag i sin helhed. Udtalelser fra det økonomiske nævn om tilskudsordningerne til daginstitutioner og børne- og ungdomshjem er optaget som bilag VI og VIL

Angående det almindelige børnetilsyn og tilsynsværgemål har revisionsudvalget forhandlet med et udvalg („tilsynsudvalget") der tidligere er nedsat af socialministeriet til behandling af disse spørgsmål. Til brug for overvejelserne er der af socialforskningsinstituttet i samarbejde med tilsynsudvalget foretaget en undersøgelse, som der er redegjort for i instituttets rapport „Børneværnenes tilsynspraksis", der er optaget som bilag X til nærværende betænkning.

C.

Lovforslaget har endvidere på det forberedende stadium været drøftet med repræsentanter for følgende organisationer:

- Dansk Børneværnsforening
- Københavns magistrat og børnenævnet i København
- Børnesagens Fællesråd
- Dansk Børnehaveråd
- Danske børnesagsarbejderes sammenslutning
- Forbundet for den forebyggende børneforsorgs personaleorganisationer.

Der er endvidere indhentet erklæring fra Dansk Klublederforening.

Under forhandlingerne om lovforslaget med organisationerne er der fra alle sider givet tilslutning til lovforslaget som helhed såvel som til de hovedsynspunkter, lovforslaget er udtryk for.

Vedrørende specielle spørgsmål er der fremført en række synspunkter og ønsker, som man i alt væsentligt har kunnet tiltræde. Der er dog på visse punkter fremført afvigende synspunkter, som har været nærmere overvejet i udvalget.

a. Dansk børneværnsforenings bestyrelse har udtalt betænkelighed ved lovforslagets § 15 om tilforordning af en pædagogisk-psy-

kologisk konsulent til børne- og ungdomsværnene i de sager, hvor også dommeren skal medvirke. Det er bestyrelsens opfattelse, at den pædagogisk-psykologiske sagkundskab skal benyttes i videst mulig udstrækning, men man ville foretrække er. anden form end den foreslåede.

Revisionsudvalget har ud fra, de i bemærkningerne til lovforslaget anførte synspunkter fastholdt nødvendigheden af at sikre, at børne- og ungdomsværnene i hvert fald i de sager, hvor der er tale om anbringelse uden for hjemmet uden forældrenes samtykke, får den støtte, som en særlig sagkundskab i pædagogiske og psykologiske spørgsmål kan yde. Som resultat af forhandlingen har man dog indsat en bestemmelse om, at reglen ikke finder anvendelse på kommuner, der på anden måde har sikret børne- og ungdomsværnet fornøden vejledning på det område, som konsulenten skulle dække.

b. Under forhandlingerne med Københavns magistrat har man især drøftet spørgsmålet om, hvorledes retsbeskyttelseshensynet bedst tilgodeses.

Efter den gældende lov er kravet om sagkyndig *juridisk bistand for børneværnet i Kobenhavn* tilgodeset ved bestemmelsen i § 27, stk. 3, om at børnenævnets næstformand eller hans stedfortræder skal opfylde betingelserne for at kunne blive dommer. Revisionsudvalget er i overensstemmelse med en udtalelse fra justitsministeriet principielt af den opfattelse, at der i København bør gælde en tilsvarende regel om medvirken af en af børneværnet uafhængig dommer i de alvorligste børneværnssager som den, der gælder uden for København.

Magistraten har ikke kunnet tiltræde dette synspunkt og har i sin skrivelse af 23. november 1962, der er optaget som bilag VIII til nærværende betænkning, nærmere motiveret sit standpunkt.

Revisionsudvalget har herefter ikke ment at burde opretholde forslaget om dommermedvirken i Københavns børne- og ungdomsværn — særlig under hensyn til de praktiske vanskeligheder, magistraten har påpeget — men det forudsættes i overensstemmelse med de førte forhandlinger, at der ved godkendelsen af en vedtægt for børne- og ungdomsværnet tag€is stilling til, hvorledes der kan sikres de 2 næstformænd størst mulig uafhængiglied i forhold til den administration, der forbereder og forelægger de enkelte sager for børne- og ungdomsværnet.

c. Børnesagens Fællesråd og Danske børnesagsarbejderes sammenslutning har fremsat ønske om, at det udtrykkeligt i loven fastslås, at organisationerne skal have ret til at udpege *repræsentanter til det pædagogiske nævn.*

Ifølge § 82 i den gældende børne- og ungdomsforsorgslov består nævnet af indtil 6 medlemmer, heraf 1 repræsentant for landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg, 1 læge, udpeget efter forhandling med sundhedsstyrelsen, og 1 pædagog, udpeget efter forhandling med undervisningsministeriet, samt 2 medlemmer, der repræsenterer børneforsorgens organisationer. Sidstnævnte bestemmelse er blevet administreret på den måde, at socialministeren forud for besættelsen af ledige pladser i nævnet enten har anmodet Børnesagens Fællesråd og Dansk Børneværnsforening om at udtale sig om bestemte emner til hvervene fra de kredse, organisaitonerne repræsenterer, eller har anmodet organisationerne om at fremkomme med forslag om flere kandidater til hvervet. Som 6. medlem er beskikket direktøren for børne- og ungdomsforsorgen, der er beskikket som formand. Endvidere er der tilforordnet 1 sagkyndig vedrørende daginstitutioner, 1 sagkyndig vedrørende børne- og ungdomshjem og 1 repræsentant for Danske børnesagsarbejderes sammenslutning.

Bl. a. under hensyn til, at nævnets sammensætning i 1958 blev fastlagt efter samråd mellem det folketingsudvalg, der behandlede ændringerne i forsorgsloven vedrørende børneforsorgens administration m. m., og den daværende socialminister, har revisionsudvalget ikke fundet anledning til at stille forslag om ændring af reglerne. Socialministeren har ved sammensætningen af nævnet tilstræbt, at de 2 medlemmer, der repræsenterer børneforsorgens organisationer, skal være fremtrædende pædagoger, der har tilknytning til børne- og ungdomsforsorgen, men som også har forbindelse med den pædagogiske verden uden for denne. Dette har efter udvalgets opfattelse vist

sig at have den største betydning for børne- og ungdomsforsorgen.

Udvalget har imidlertid fundet, at der altid blandt nævnets medlemmer bør være en repræsentant for direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen og har derfor foreslået at forhøje det mulige antal medlemmer i nævnet til 7, således at der fortsat vil være mulighed for socialministeren til at vælge et medlem ud over de lovbestemte.

d. Børnesagens Fællesråd og Danske børnesagsarbejderes sammenslutning har på samme måde som vedrørende det pædagogiske nævn fremsat ønske om at få ret til at udpege *repræsentanter til det økonomiske 'nævn.* Et tilsvarende ønske er fremført af Forbundet for den forebyggende børneforsorgs personaleorganisationer.

Efter den gældende lov skal 4 af medlemmerne i det økonomiske nævn repræsentere den lokale administration og børneforsorgens organisationer. Der er i henhold hertil beskikket 2 repræsentanter for Børnesagens Fællesråd, således at det ene medlem repræsenterer de forebyggende institutioner (daginstitutioner) og det andet medlem opdragelseshjemmene (børne- og ungdomshjemmene) Beskikkelsen er foretaget, efter at Fællesrådet på anmodning fra socialministeren havde stillet forslag om flere kandidater til hvert af hvervene.

De resterende 2 medlemmer repræsenterer kommunerne. Det ene af disse medlemmer er beskikket med tilslutning fra Den danske Købstadforening. Det andet medlem er borgmesteren for den afdeling af Københavns magistrat, hvorunder børne- og ungdomsværnet hører; han er samtidig næstformand i Dansk Børneværnsforening.

Socialministeren har yderligere tilforordnet en repræsentant for Danske børnesagsarbejderes sammenslutning til at deltage i na)vnets møder.

Som formand for nævnet er beskikket direktøren for børne- og ungdomsforsorgen.

Under den gældende lovgivning er det muligt at optage repræsentanter for de pågældende organisationer, eventuelt i form af tilforordning som særligt sagkyndige. Under hensyn hertil og til, at en udvidelse af nævnet vil gøre dette meget stort og tungt arbejdende, har man ikke fundet anledning til at foreslå ændring i bestemmelsen om dets sammensætning.

e. Danske Børnesagsarbejderes sammenslutning anser det for ønskeligt, at der ydes *fuld refusion af lønningsudgifter* for børne- og ungdomshjem, for at hjemmenes økonomiske stilling ikke skal forhindre, at der ikke ansættes det fornødne kvalificerede personale.

Børnesagens Fællesråd har heroverfor gjort gældende, at procenttilskudsordningen er tilstrækkelig til at sikre en pædagogisk forsvarlig drift.

Revisionsudvalget er med Børnesagens Fællesråd enigt heri, hvortil kommer, at administrative grunde også taler imod en sådan ordning, der i realiteten vil nødvendiggøre, at samtlige hjem må drives med samme regnskabsmæssige kontrol som de underskudsdækkede hjem. Udvalget kan derfor ikke gå ind for et sådant forslag.

Et tilsvarende ønske fra Forbundet for de forebyggende børneforsorgsinstitutioners personaleorganisationer har det økonomiske nævn i sin skrivelse af 7. november 1962, der er optaget som bilag VI til betænkningen, taget afstand fra. Udvalget er enigt i de der anførte synspunkter og har derfor ikke stillet forslag om ændring på dette punkt.

/. Danske børnesagsarbejderes sammenslutning og Børnesagens Fællesråd har fremsat ønske om fastsættelse af en *lavere pensionsalder for ledere og medarbejdere i børne- og ungdomshjem* end den nuværende, 67 år.

Revisionsudvalget finder, at de i betænkning vedrørende opdragelsesmæssige metoder i opdragelseshjem af 4. april 1952 side 50 f fremførte grunde for en lavere pensionsalder, først og fremmest arbejdets meget krævende karakter og hensynet til institutionerne, fortsat gør sig gældende med betydelig vægt, og man kan derfor i princippet tilslutte sig ønsket om lavere ai'gangsalder.

I socialministeriets skrivelse af 12. februar 1954, der er optaget som bilag IX til nærværende betænkning, er imidlertid påpeget, at imødekommelse af ønsket vil være meget udgiftskrævende. Under hensyn hertil og til den i skrivelsen fremhævede almindelige tendens til at søge arbejdskraften fastholdt ud over den sædvanlige pensions-

alder — en tendens, der siden er blevet yderligere forstærket — har man ikke fundet grundlag for at stille forslag om ændring af lovgivningen på dette punkt. Man kan derimod anbefale, at der fortsat søges gennemført en lempelig praksis med hensyn til bevilling af afsked før pensionsalderen af helbredsmæssige grunde.

Revisionsudvalgets
udkast

Forslag

tii

Lov om b ørne- og ungdomsforsorg.

Kapitel **1.**

Formål og organisation.

§ 1. Børne- og ungdomsforsorgen har til formål at sikre, at børn og unge vokser op under forhold, der fremmer en sund sjælelig og legemlig udvikling.

Stk. 2. Forsorgen varetages af de kommunale børne- og ungdomsværn, børneforsorgens rådgivningscentre, daginstitutioner og børne- og ungdomshjem samt af foreninger for børne- og ungdomsforsorg og støttes af staten gennem de centrale myndigheder for børne- og ungdomsforsorg.

De udøvende myndigheder m. v.

§ 2. Det påhviler børne- og ungdomsværnet i samarbejde med andre myndigheder og med institutioner og foreninger at varetage børne- og ungdomsforsorgen i kommunen ved at føre tilsyn med de forhold, børn og unge i kommunen lever under, støtte forældrene med hensyn til børnenes opdragelse og pleje, yde hjælp til børn og unge, der trænger til støtte, og sikre tilstedeværelsen af fornødne daginstitutioner og social-pædagogiske fritidsforanstaltninger.

§ 3. Institutionerne og foreningerne varetager hver for sig social-pædagogiske opgaver, således som disse nærmere er fastsat i deres vedtægt.

De centrale myndigheder.

§ 4. *Socialministeren* er øverste administrative myndighed vedrørende børne- og ungdomsforsorg. Han fastsætter almindelige regler for gennemførelse af forsorgen og administrationens tilrettelæggelse.

§ 5. *Direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen* yder direkte eller ved børneværnskonsulenter de kommunale børne- og ungdomsværn vejledning og støtte med hensyn til deres virksomhed og fører tilsyn med, at forsorgen gennemføres på den mest hensigtsmæssige måde.

Stk. 2. Direktoratet påser, at der findes det nødvendige antal børne- og ungdomshjem og børneforsorgsseminarier. Det samordner oprettelsen og driften af institutioner for børne- og ungdomsforsorg. Det yder institutionerne pædagogisk vejledning og fastsætter efter forhandling med børne- og ungdomsforsorgens pædagogiske nævn regler og vejledende retningslinjer for det opdragende arbejde i anerkendte daginstitutioner og børne- og ungdomshjem.

Stk. 3. Direktoratet tilser børne- og ungdomshjem mindst 2 gange årlig og daginstitutioner normalt 2 gange årlig og kan i fornødent omfang føre tilsyn med andre anbringelsessteder for børn og unge.

Stk. 4. Direktoratet fører driftsøkonomisk og regnskabsmæssigt tilsyn med institutionerne og varetager administrationen af tilskudsordninger og af statsinstitutioner i henhold til denne lov.

Stk. 5. Direktoratet er beføjet til at afkræve børne- og ungdomsværn, anerkendte institutioner og anerkendte foreninger oplysninger til brug for gennemførelse af tilsynsvirksomheden og til brug for udarbejdelse af en årlig statistik.

§ 6. For *landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg* kan i overensstemmelse med denne lovs regler indbringes klager vedrørende beslutninger om børneværnsforanstaltninger m. v.

Stk. 2. Landsnævnet består af

1. en af kongen udnævnt formand, der opfylder de almindelige betingelser for udnævnelse til landsdommer,

2. direktøren for borne- og ungdomsforsorgen,

3. et af socialministeren beskikket medlem og

4. to af folketinget valgte medlemmer.

Stk. 3. For hvert af de i stk. 2, nr. 1—3, nævnte medlemmer beskikker socialministeren en stedfortræder, og folketinget vælger en stedfortræder for hvert af de i stk. 2, nr. 4 nævnte medlemmer. Stedfortræderen for formanden skal opfylde de almindelige betingelser for udnævnelse til landsdommer.

Stk. 4. Beskikkelse og valg gi de i stk. 2, nr. 3 og 4, nævnte medlemmer og stedfortrædere for disse gælder for 4 år, svarende til den kommunale valgperiode. Et medlem eller en stedfortræder afgår dog ved udgangen af den måned, i hvilken lian fylder 70 år. Medlemmer og stedfortrædere oppebærer honorar.

Stk. 5. En beslutning af lar.dsnævnet er gyldig, når mindst 3 medlemmer stemmer for den.

§ 7. Børne- og ungdomsforsorgens *pædagogiske nævn* skal fremkomme med erklæring *om* retningslinjer for udbygningen af børne- og ungdomsforsorgen og dens institutioner, *om* forskningsopgaver og statistiske undersøgelser, *om* uddannelse af personale ved institutionerne, *om* det opdragende arbejde i institutionerne, herunder elevernes undervisning og uddannelse, o///, efterværnet og *om* andre pædagogiske spørgsmål.

Stk. 2. Nævnet består af indtil 7 medlemmer, heraf repræsentanter for direktoratet og landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg, en læge, udpeget efter forhandling med sundhedsstyrelsen, en pædagog, udpeget efter forhandling med undervisningsministeriet og 2 repræsentanter for børneforsorgens organisationer.

Stk. 3. Medlemmerne beskikkes af socialministeren for 4 år, svarende til den kommunale valgperiode. Socialministeren beskikker et af medlem nierne som formand.

§ 8. Børne- og ungdomsforsorgens *økonomiske nævn* fremkommer med erklæring om og træffer efter nærmere bestemmelse i denne lov eller efter socialministerens bemyndigelse afgørelse i spørgsmål af økonomisk karakter vedrørende børne- og ungdomsforsorgen.

Stk. 2. Nævnet består af indtil 11 medlemmer. Af disse skal 1 medlem være bygningskyndigt og beskikkes efter forhandling med boligministeriet, og 4 medlemmer skal repræsentere den lokale administration og børneforsorgens organisationer.

Stk. 3. Medlemmerne beskikkes af socialministeren for 4 år, svarende til den kommunale valgperiode. Socialministeren beskikker et af medlemmerne som formand.

Stk. 4. Nævnet kan bemyndige direktøren for børne- og ungdomsforsorgen til at træffe mindre vidtgående beslutninger inden for nævnets afgørelsesoimåde.

§ 9. Det pædagogiske og det økonomiske nævn kan træde sammen til drøftelse af spørgsmål, der har både pædagogisk og økonomisk betydning.

Stk. 2. Socialministeren kan fastsætte regler for nævnenes forretningsorden. Socialministeren kan tilforordne særligt sagkyndige til at deltage i nævnenes møder.

Stk. 3. Nævnenes medlemmer og tilforordnede oppebærer honorarer.

Kapitel 2.

Borne- og ungdomsværnene.

§ 10. I *kommunerne uden for København* varetages den kommunale børne- og ungdomsforsorg af børne- og ungdomsværnet, der består af 5 eller 7 medlemmer. For hvert medlem skal der være en suppleant, der træder i medlemmets sted, når dette er forhindret i at deltage i enkelte møder. Børne- og ungdomsværnet skal bestå af både mænd og kvinder.

Slk. 2. Det sociale udvalgs formand skal vælges som medlem af børne- og ungdomsværnet. De øvrige medlemmer og suppleanterne vælges af kommunalbestyrelsen for den kommunale valgperiode blandt beboere i kommunen, der må antages at have indsigt i børne- og ungdomsforsorg, og som er valgbare til kommunalbestyrelsen. Disse

medlemmer afgår dog med udgangen af den måned, i hvilken de fylder 70 år.

Stk. 3. Børne- og ungdomsværnet vælger selv formand og en eller to næstformænd. Hvor det sociale udvalgs opgaver varetages af en magistrat, er dog den borgmester eller rådmand, som børne- og ungdomsforsorgen hører under, formand for børne- og ungdomsværnet.

Stk. 4. En større kommune kan efter socialministerens nærmere bestemmelse deles iflerebørneværnskredse. Socialministeren kan endvidere for børne- og ungdomsværn i større kommuner godkende, at visse områder af forsorgen kan udøves af formanden. Beslutninger om børneværnsforanstaltninger kan dog kun træffes af formanden, når der foreligger samtykke fra forældremyndighedens indehaver eller, såfremt den unge ikke længere er under forældremyndighed, den unge selv og hans værge. Beslutning om anbringelse uden for hjemmet kan kun træffes af formanden, når anbringelsen alene sker, fordi barnet eller den unge står uden forsørger eller forsørgeren er ude af stand til at varetage forsørgelsen på betryggende måde.

Stk. 5. Der ydes medlemmerne af børne- og ungdomsværnet diæter, befordringsgodtgørelse og godtgørelse for fraværelse fra hjemstedet efter reglerne for medlemmer af kommunalbestyrelsen.

/ *København.*

§ 11. I Københavns kommune varetages børne- og ungdomsforsorgen af Københavns børne- og ungdomsværn i overensstemmelse med en af socialministeren godkendt vedtægt.

Stk. 2. Det kan i vedtægten bestemmes, at visse områder af forsorgen kan udøves af magistraten. Beslutning om anbringelse uden for hjemmet kan dog kun træffes af magistraten, når anbringelsen alene sker, fordi barnet eller den unge står uden forsørger eller forsørgeren er ude af stand til at varetage forsørgelsen på betryggende måde.

§ 12. København deles i børneværnskredse, hvis antal og afgrænsning fastsættes i vedtægten.

Stk. 2. For hver kreds vælges et i vedtægten fastsat antal *kredsrærger* og *supplemanter,* der bør have kendskab til forholdene i den kreds, de vælges for.

§ 13. Københavns børne- og ungdomsværn består af et forretningsudvalg og kredsværgerne.

Stk. 2. Borgmesteren for den afdeling af magistraten, hvorunder børne- og ungdomsforsorgen hører, er formand for børne- og ungdomsværnet og forretningsudvalget. Magistraten udpeger 2 næstformænd. Disse skal opfylde de almindelige betingelser for udnævnelse til dommer.

Stk. 3. Forretningsudvalget består i øvrigt af mindst 6 og højst 8 medlemmer. Disse medlemmer og kredsværgerne vælges af borgerrepræsentationen efter nærmere i vedtægten fastsatte regler blandt personer, der må antages at have indsigt i børne- og ungdomsforsorg, og som er valgbare til kommunalbestyrelsen. Valget gælder for 4 år regnet fra den efter udløbet af en kommunal valgperiode følgende I. juni. De valgte medlemmer, kredsværgerne og næstformændene afgår dog med udgangen af den måned, i hvilken de fylder 70 år.

Stk. 4. Behandlingen af den enkelte sag foretages af forretningsudvalget og 2 kredsværger, heraf mindst I af værgerne fra den kreds, hvorunder sagen hører. Behandlingen kan dog foretages af en afdeling, bestående af mindst 5 medlemmer, heraf 1 af næstformændene, 2 andre medlemmer af forretningsudvalget og 1 af værgerne[1] fra den kreds, hvorunder sagen hører.

Tilforordnede.

§ 14. Dommeren i den stedlige underretskreds tiltræder uden for København børne- og ungdomsværnet ved behandlingen af sager om

1. anvendelse af § 28, stk. 1 eller 2, vedrørende et barns eller en ungs anbringelse uden for hjemmet,

2. anbringelse af en børneværnselev i en psykiatrisk hospitalsafdeling eller et hospital for sindslidende, jfr. § 43, stk. 2 og

3. nedlæggelse af forbud imod, at forældremyndighedens indehaver hjemtaget et barn fra et plejehjem, jfr. § 81.

Stk. 2. Efter begæring fra børne- og ungdomsvjcrnet tiltræder dommeren endvidere børne- og ungdomsværnet ved behandlingen af sager om

1. afslag på andragende om endelig eller forsøgsvis hjemgivelse af et barn eller en ung, der er anbragt uden for hjemmet,
2. genanbringelse af et barn eller en ung efter forsøgsvis hjemgivelse,
3. tilbageholdelse af en børneværnselev i en psykiatrisk hospitalsafdeling eller et hospital for sindslidende og
4. opretholdelse af forbud imod hjemtagelse af plejebørn.

Stk. 3. Er der flere dommere i en retskreds, bestemmer justitsministeren, hvem der skal varetage hvervet.

Stk. 4. Dommeren yder børne- og ungdomsværnet vejledning med. hensyn til lovens forståelse og anvendelse og med hensyn til vurdering af foreliggende oplysninger. Han leder forhandlingen og påser, at der er foretaget de fornødne undersøgelser, og at embedslægens og andre særligt sagkyndiges bistand søges i fornødent omfang.

§ 15.1 de i § 14, stk. 1, nævnte tilfælde tiltrædes børne- og ungdomsværnet af en af socialministeren for den kommunale valgperiode tilforordnet pædagogisk-psykologisk konsulent. Denne kan også i andre tilfælde anmodes om bistand.

Stk. 2. På grundlag af en bedømmelse af de foreliggende oplysninger om barnets eller den unges personlighed og familiemilieu vejleder konsulenten børne- og ungdomsværnet om, hvilke foranstaltninger der må anses for bedst egnede til at fremme barnets eller den unges udvikling i det enkelte tilfælde. Hvis yderligere undersøgelser skønnes fornødne for bedømmelsen af disse spørgsmål, stiller han forslag herom.

Stk. o. Socialministeren kan godkende, at reglen i stk. 1 ikke finder anvendelse på kommuner, der på anden måde har sikret børne- og ungdomsværnet fornøden vejledning på dette område.

§ 16. Børne- og ungdomsværnet kan i enhver sag anmode embedslægen om at deltage i møder eller på anden måde yde bistand ved en lægelig bedømmelse af sagen.

§ 17. De i §§ 14-16 nævnte tilforordnede deltager i børne- og ungdomsværnets møder uden stemmeret. Afviger deres synspunkter fra medlemmernes, skal bemærkning herom tilføres børne- og ungdomsværnets protokol og udskrift snarest sendes til landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg.

Stk. 2. Socialministeren fastsætter regler for vederlag til dommeren, den pædagogisk-psykologiske konsulent og embedslægen for deres medvirken i børneværnssager. Udgifterne afholdes af staten.

Kapitel 3.

Familierådgivning og almindeligt børnetilsyn.

§ 18. Børne- og ungdomsværnet skal ved selvstændig tilsynsvirksomhed og ved samarbejde med andre myndigheder og institutioner m. v. holde sig orienteret om de forhold, hvorunder børn og unge i kommunen lever, således at det på det tidligst mulige tidspunkt kan opnå kendskab til tilfælde, hvor særlig støtte er påkrævet.

§ 19. Børne- og ungdomsværnet kan tilbyde familier med børn løbende familierådgivning og er forpligtet til at rette sådant tilbud til familier, som må antages i særlig grad at trænge til vejledning og støtte.

§ 20. Børn, til hvis forsørgelse der udbetales bidrag i henhold til lov om offentlig forsorg eller udlægges bidrag i henhold til lovgivningen om mødrehjælpsinstitutionerne, skal undergives tilsyn af børne- og ungdomsværnet i overensstemmelse med reglerne i dette kapitel. Tilsvarende gælder i medfør af §§ 64 og 79 for børn under 14 år i privat dagpleje og familiepleje mod betaling.

Stk. 2. Reglerne i stk. 1 finder ikke anvendelse på børn, for hvilke der er beskikket tilsynsværge, eller som er under forsorg uden for hjemmet i henhold til kapitel 4, og ej heller på børn, der har ophold i børne- og ungdomshjem, i behandlingsinstitutioner eller lignende eller i særforsorgsinstitutioner.

Stk. 3. Såfremt børne- og ungdomsværnet efter undersøgelse finder, at der ikke er tilstrækkelig grund til tilsynet, træffer det beslutning om dets ophævelse, jfr. dog for så vidt angår private plejeforhold af erhvervsmæssig karakter §§ 64 og 79.

§ 21. Rådgivningen og tilsynet udføres ved hjælp af dertil beskikkede personer,

som med kommunalbestyrelsens tilslutning kan være lønnede. Socialministeren fastsætter nærmere regler om de tilsynsførendes virksomhed samt om myndigheders og enkeltpersoners indberetningspligt med henblik på registrering af børnene.

§ 22. Familierådgivningen og tilsynet kan af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen anerkendes, således at udgifterne refunderes efter reglerne for børneværnsudgifter. Det er en betingelse herfor, at der anvendes personer, der i kraft af deres uddannelse eller tidligere virksomhed har særlige forudsætninger for dette arbejde, og at udgifterne kan adskilles fra børne- og ungdomsværnets øvrige administrationsudgifter.

Stk. 2. Rådgivningen kan iværksættes og anerkendes som en fællesordning for flere kommuner.

Kapitel 4.
Særlige børneværnsforanstaltninger.

Undersøgelsen.

§ 23. Må det antages, at et barn eller en ung under 18 år trænger til særlig støtte, skal børne- og ungdomsværnet sørge for, at barnets eller den unges forhold undersøges. Socialministeren fastsætter nærmere regler om undersøgelsen.

Stk. 2. Undersøgelsen skal foretages af personer med særlige forudsætninger for et sådant arbejde. Børne- og ungdomsværnet skal, hvor det skønnes nødvendigt, søge bistand hos børneværnskonsulenten og andre sagkyndige.

§ 24. Enhver offentlig myndighed eller andre kan affordres erklæring om sit kendskab til barnet elier den unge og de forhold, hvorunder han lever.

Stk. 2. De, der har afgivet erklæring, og andre, der kan antages at have kendskab til forholdene, kan indkaldes til personligt at give møde for børne- og ungdomsværnet, såfremt de opholder sig i kommunen. Personer uden for kommunen kan begæres afhørt af vedkommende børne- og ungdomsværn.

Stk. 3. Politiets bistand kan fordres, såfremt de fornødne oplysninger efter børne- og ungdomsværnets skøn ikke kan tilvejebringes på anden måde. Børne- og ungdomsværnet kan endvidere forlange afhøring i retten i overensstemmelse med retsplejelovens § 1018, stk. 1.

Stk. 4. Nødvendige attester og udskrifter kan forlanges udfærdiget af vedkommende myndigheder uden vederlag.

§ 25. Den, der i udøvelse af offentlig tjeneste eller hverv bliver bekendt med forhold, der må antages at kunne give anledning til anvendelse af hjælpeforanstaltninger i henhold til denne lov, er forpligtet til at underrette børne- og ungdomsværnet herom.

Stk. 2. Enhver, som får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling fra forældres eller andre opdrageres side eller lever under sådanne forhold, at dets sjælelige eller legemlige sundhed eller udvikling udsættes for alvorlig fare, er forpligtet til at underrette børne- og ungdomsværnet herom.

Stk. 3. I øvrigt er enhver berettiget til at underrette børne- og ungdomsværnet om forhold, som efter hans skøn kræver børne- og ungdomsværnets indskriden.

§ 26. Såfremt barnet eller den unge ikke har nogen værge, påhviler det børne- og ungdomsværnet at foranledige, at der beskikkes en værge.

Hjælpeforanstaltninger.

§ 27. Det påhviler børne- og ungdomsværnet at yde forældremyndighedens indehaver eller den, der faktisk sørger for barnet, vejledning, når det af tilvejebragte oplysninger fremgår,

at barnet eller den unge står uden forsørger,

at forsørgeren er ude af stand til at varetage forsørgelsen på betryggende måde,

at barnet eller den unge har vanskeligt ved at tilpasse sig sine daglige omgivelser, skolen eller samfundet,

at barnet eller den unge ikke får fornøden pleje eller opdragelse, eller

at barnet eller den unge i øvrigt ikke lever under tilfredsstillende forhold,

Stk. 2. I de i stk. 1 nævnte tilfælde kan børne- og ungdomsværnet træffe beslutning om at

1. meddele henstilling eller pålæg med hensyn til barnets pleje, opdragelse, uddannelse eller arbejde, herunder om, at et barn skal søge en daginstitution eller lignende, eller at en ung skal søge en skole, en ungdomsklub eller lignende,

2. beskikke en tilsynsværge,

3. lade barnet eller den unge undersøge og behandle af en læge eller undersøge og modtage vejledning af en psykolog,

4. yde nødvendig økonomisk hjælp til afholdelse af udgifter i sammenhæng med givne henstillinger eller pålæg, til betaling af huslig bistand eller til afhj ælpning af forbigående vanskeligheder for familien og

5. sørge for, at barnet eller den unge anbringes uden for hjemmet i plejehjem, kostskole eller under andre private former, i b ørne- og ungdomshjem, i sygehus eller i anden behandlingsinstitution.

Stk. 3. Beslutning om hjælpeforanstaltninger kan kun træffes, når de er påkrævede af hensyn til barnets eller den unges tarv. De skal så vidt muligt iværksættes i samarbejde med forældremyndighedens indehaver og eventuelle andre, der faktisk udøver forældremyndigheden, og deb bør tilstræbes at bevare barnet eller den unge i hjemmet.

§ 28. Uden samtykke fra indehaveren af forældremyndigheden kan beslutning om anbringelse uden for hjemmet kun træfles. når anbringelsen er påkrævet af hensyn til barnets eller den unges velfærd,

1. fordi barnet eller den unge har udvist betydelige vanskeligheder ved at tilpasse sig sine daglige omgivelser, skolen eller samfundet i øvrigt, og forældrene ikke magter opdragelsen,

2. fordi barnet eller den unge lever under sådanne ferhold, at dets sjælelige eller legemlige sundhed eller udvikling lider alvorlig skade eller udsættes for fare herfor,

3. fordi forældrene ikke sørger for, at barnet eller den unge undergives nødvendig særforsorg eller anden nødvendig behandling af sjælelige eller legemlige lidelser.

Stk. 2. Uanset at forældremyndighedens indehaver giver samtykke til, at barnet eller den unge anbringes uden for hi emmet, kair børne- og ungdomsværnet under de i stk. 1 anførte betingelser, når omstændighederne taler derfor, bestemme, at hjemgivelse ikke kan finde sted, så længe forsorgen er påkrævet.

§ 29. Hjælpeforanstaltninger kan iværksættes for børn og unge under 18 år, der har ophold her i landet.

Stk. 2. Når en beslutning om beskikkelse af tilsynsværge eller om anbringelse uden for hjemmet ikke er endeligt ophævet ved det fyldte 18. år, kan disse hjælpeforanstaltninger også efter dette tidspunkt ændres til eller forbindes med andre hjælpeforanstaltninger i henhold til §§ 27 og 28. Er beslutning om anbringelse uden for hjemmet truffet med samtykke fra forældremyndighedens indehaver, kan der også efter det fyldte 18. år træffes beslutning efter § 28, stk. 2.

Stk. 3. I andre tilfælde kan hjælpeforanstaltninger under særlige omstændigheder iværksættes for unge over 18 år, når den unge og hans værge meddeler samtykke hertil.

§ 30. Der kan ikke træffes beslutning i henhold til § 28, stk. 1 eller 2, medmindre indehaveren af forældremyndigheden eller, såfremt denne ikke har kendt opholdssted her i landet, den, der faktisk udøver forældremyndigheden, med passende varsel ved anbefalet brev er opfordret til at udtale sig for børne- og ungdomsværnet. Tilsvarende gælder værgen for en ung, der ikke længere er under forældremyndighed. Den unge skal have lejlighed til at afgive erklæring i sagen.

§ 31. Beslutning om hjælpeforanstaltninger skal træffes i et møde i børne- og ungdomsværnet, hvor mindst halvdelen af medlemmerne er til stede.

Stk. 2. Til vedtagelse af en beslutning i henhold til § 28, stk. 1 eller 2, kræves, at mindst $^2/_3$ af børne- og ungdomsværnets medlemmer stemmer for beslutningen. I København kræves, at mindst $^2/_3$ af den i henhold til § 13, stk. 4, beslutningsdygtige forsamling stemmer for beslutningen.

Stk. 3. Møderne holdes for lukkede døre.

Stk. 4. Forældrene kan søge bistand hos trediemand, der kan give møde i børne- og ungdomsværnet.

§ 32. Beslutninger, som kan indbringes for landsnævnet, skal meddeles de klageberettigede ved anbefalet brev, medmindre

de har frafaldet sådan meddelelse. Der skal samtidig gives oplysning om adgangen til at indbringe sagen for landsnævnet og om fristen herfor.

§ 33. Når sagen ikke er tilstrækkeligt oplyst, eller endelig beslutning i øvrigt endnu ikke kan træffes, kan sådanne foranstaltninger, som ikke kan udsættes uden fare for barnets vel, iværksættes foreløbigt. Når børne- og ungdomsværnet ikke er samlet, kan foreløbige foranstaltninger iværksættes af formanden eller i dennes forfald eller efter dennes bemyndigelse af næstformanden (næstformændene).

Stk. 2. Sagen forelægges snarest muligt for børne- og ungdomsværnet til endelig beslutning. Anbringelse uden for hjemmet i henhold til foreløbig beslutning kan længst vare i 2 måneder.

Stk. 3. Beslutninger i henhold til stk. 1, kan ikke indbringes for højere administrativ myndighed.

§ 34. Børne- og ungdomsværnet kan om fornødent forlange bistand af andre kommuner eller af politiet til fuldbyrdelse af trufne beslutninger.

§ 35. Reglerne i forsorgsloven om adgang til at yde hjælp til personer, der ikke har dansk indfødsret, om indberetning om og refusion af udgifter til sådan hjælp og om eventuel hjemsendelse af de pågældende finder tilsvarende anvendelse på hjælp i henhold til nærværende lov til børn og unge, der ikke har dansk indfødsret.

§ 36. Forsorgen i henhold til dette kapitel varetages af børne- og ungdomsværnet i den kommune, hvor indehaveren af forældremyndigheden eller den, der faktisk udøver forældremyndigheden her i landet, har bopæl. Har ingen af disse kendt bopæl her i landet, varetages forsorgen af barnets eller den unges opholdskommune. Opholdskommunen er i øvrigt forpligtet til at yde påkrævet bistand, indtil forsorgen kan overtages af det rette børne- og ungdomsværn.

Stk. 2. Tager forældremyndighedens indehaver eller faktiske udøver bopæl i en anden kommune end den, hvis børne- og ungdomsværn har påbegyndt hjælpeforanstaltninger, kan sagen oversendes til børne- og ungdomsværnet i tilflytningskommunen til videre foranstaltning. Trufne beslutninger har gyldighed, indtil de eventuelt ophæves af det nye børne- og ungdomsværn efter reglerne i kapitel 7.

Stk. 3. Tvivl om, hvilket børne- og ungdomsværn der er det rette, afgøres af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen.

Kapitel 5.

Tilsynsværge.

§ 37. Tilsynsværgen skal bistå familien med råd og vejledning og ved stadig personlig kontakt følge barnets eller den unges udvikling.

Stk. 2. Tilsynsværgen beskikkes skriftligt af det børne- og ungdomsværn, der har forsorgen, eller efter dettes begæring af børne- og ungdomsværnet i den kommune, hvor tilsynet skal udøves.

Stk. 3. Som tilsynsværger skal beskikkes personer med særlige forudsætninger for et sådant arbejde.

Stk. 4. Socialministeren fastsætter regler for beskikkelse af tilsynsværger og for refusion af udgifter til tilsynsværgers aflønning m. v. Socialministeren giver endvidere nærmere regler for tilsynsværgens almindelige pligter i en instruks, der skal udleveres til enhver tilsynsværge.

Stk. 5. Børne- og ungdomsværnet kan bestemme, at den unges arbejdsindtægt skal udbetales til tilsynsværgen til anvendelse til bedste for den unge.

Kapitel 6.

Forsorg uden for hjemmet.

§ 38. Når det er besluttet, at et barn eller en ung skal anbringes uden for hjemmet i henhold til kapitel 4, påhviler det børne- og ungdomsværnet at bestemme anbringelsesstedet og at drage omsorg for barnets eller den unges pleje, opdragelse og uddannelse samt i øvrigt at træffe bestemmelse om dets personlige forhold i det til forsorgens gennemførelse fornødne omfang. Børne- og ungdomsværnet skal så vidt muligt træffe de nødvendige beslutninger i samarbejde med forældremyndighedens indehaver.

§ 39. Ved valg af anbringelsessted skal børne- og ungdomsværnet sørge for, at barnet eller den unge kommer under forhold, der fremmer hans sjælelige og legemlige udvikling og giver mulighed for en uddannelse, der svarer til hans evner og anlæg.

Stk. 2. Såfremt forsorgen ikke påregnes at blive ganske kortvarig, og hensynet til en påkrævet behandling eller til særlige forhold hos forældrene ikke tilsiger andet, skal børn så vidt muligt anbringes i familiepleje.

Stk. 3. Socialministeren fastsætter efter indstilling fra direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen og det økonomiske nævn vejledende takster for plejeløn.

§ 40. Medens forsorgen varer, skal børne- og ungdomsværnet ved kontakt med plejeforældrene, institutionens forstander eller uddannelsesstedet følge barnets eller den unges forhold og træffe påkrævede bestemmelser om ændret anbringelsessted, uddannelse, behandling el. lign.

Stk. 2. Børne- og ungdomsværnet kan bemyndige en person, institution eller anerkendt forening til at udøve den daglige omsorg for barnet eller den unge. Er et barn eller en ung anbragt i et anerkendt børne- og ungdomshjem eller i en institution for særforsorg, udøves omsorgen på børne- og ungdomsvær nets vegne af lederen, så længe barnet eller den unge er i hjemmet eller institutionen eller står under tilsyn derfra.

Stk. 3. Forstandere for børne- og ungdomshjem kan forlange spørgsmålet om ændret anbringelsessted for en elev forelagt for direktoratet for bøme- og ungdomsforsorgen.

§ 41. Det påhviler børne- og ungdomsværnet, medmindre hensynet til barnets eller den unges velfærd i det enkelte tilfælde taler derimod, i samarbejde med dem, der udøver den daglige omsorg, at sørge for, at forbindelsen mellem barnet eller den unge og hans hjem holdes vedlige, og at søge at skabe mulighed for tilbagevenden til hjemmet.

§ 42. Forud for anbringelse af en elev på anden måde end i en anerkendt institution skal anbringelsesstedet undersøges af det stedlige børne- og ungdomsværn. Socialministeren kan dog meddele et børne- og ungdomsværn tilladelse til selv at undersøge anbringelssteder i andre kommuner.

§ 43. Anbringelse i en psykiatrisk hospitalsafdeling eller et hospital for sindslidende kan bestemmes af børne- og ungdomsværnet med tilslutning af hospitalets overlæge, selv om de almindelige betingelser i henhold til lovgivningen om sindslidende personers hospitalsophold ikke er opfyldt. Opholdet kan vedvare, så længe børne- og ungdomsværnet med overlægens tilslutning finder det påkrævet.

Stk. 2. Såfremt forældremyndighedens indehaver eller, når den pågældende ikke længere er under forældremyndighed, den unge eller hans værge modsætter sig anbringelsen, kan beslutningen kun træffes under iagttagelse af reglerne i §§ 30-32.

§ 44. Når barnet eller den unge ikke har ophold i et anerkendt børne- og ungdomshjem, føres der tilsyn efter nærmere af socialministeren fastsatte regler.

Kapitel 7.

Ophør af hjælpeforanstaltninger.

§ 45. Hjælpeforanstaltninger i henhold til kapitel 4 skal ophøre, når formålet med foranstaltningerne er nået, eller fortsat hjælp i øvrigt ikke længere er påkrævet, og senest når den unge fylder 21 år.

§ 46. Beslutning om ophør af hjælpeforanstaltninger træffes af det børne- og ungdomsværn, der har forsorgen for pågældende. Bor forældremyndighedens indehaver i en anden kommune, skal der dog forinden forhandles med børne- og ungdomsværnet i denne kommune.

Stk. 2. Inden der træffes beslutning om afslag på andragende om endelig eller forsøgsvis hjemgivelse, skal forældremyndighedens indehaver eller, hvis pågældende ikke længere er under forældremyndighed, værgen have lejlighed til at udtale sig for børne- og ungdomsværnet. De skal have underretning om afgørelsen ved anbefalet brev med oplysning om adgangen til at indbringe sagen for landsnævnet for børne- og ungdomsfor-

sorg. Unge, der ikke længere er under forældremyndighed, skal have lejlighed til at afgive erklæring i sagen.

§ 47. Børne- og ungdomsværnet kan beslutte, at et barn eller en ung, der er anbragt uden for hjemmet, hjemgives forsøgsvis, således at han kan genanbringes, inden der er forløbet 2 år, hvis det skønnes nødvendigt.

Stk. 2. Såfremt forældremyndighedens indehaver eller, såfremt den pågældende ikke længere er under forældremyndighed, den unge eller hans værge modsætter sig genanbringelsen, kan den kun gennemføres, såfremt forsorgen er besluttet i henhold til § 28.

Stk. 3. Bestemmelserne i § 31, stk. 1 og stk. 3—4, finder tilsvarende anvendelse på beslutninger om genanbringelse. Det samme gælder bestemmelserne i § 30, § 31, stk. 2 og og § 32, såfremt genanbringelsen besluttes efter stk. 2.

§ 48. Hvis fortsat udøvelse af forsorg i henhold til § 28 for en ung skønnes for tiden at være uigennemførlig, f. eks. på grund af åbenbar uvilje mod samarbejde hos den unge eller dennes forældre, kan børne- og ungdomsværnet beslutte, at forsorgen skal begrænses til, at børne- og ungdomsværnet holder sig underrettet om barnets eller den unges udvikling, således at hjælpeforanstaltninger iværksættes, såfremt dette måtte vise sig hensigtsmæssigt og gennemførligt. Indberetning om beslutningen indsendes straks til direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen.

Stk. 2. Skønnes i særlige tilfælde en således begrænset forsorg formålsløs, kan landsnævnet efter indstilling af det børne- og ungdomsværn, der har forsorgen for den unge, eller af forstanderen for den institution, hvori den unge er anbragt, beslutte, at den unge skal udgå endeligt af forsorg.

Stk. 3. Børne- og ungdomsforsorgen bortfalder, såfremt den unge idømmes straf af ungdomsfængsel.

§ 49. Når et barn eller en ung i henhold til § 28 er anbragt i et børne- og ungdomshjem, under særforsorg eller gennem en anerkendt forening i familiepleje, kan beslutning om endelig eller forsøgsvis hjemgivelse kun tages med tilslutning af henholdsvis hjemmets forstander, særforsorgsinstitutionens leder eller foreningen, medmindre landsnævnet godkender beslutningen.

Kapitel 8.

Efterværn.

§ 50. Ved endelig eller forsøgsvis hjemgivelse af et barn eller en ung, der er anbragt uden for hjemmet, skal der drages omsorg for, at han anbringes under betryggende forhold.

Stk. 2. I indtil 2 år efter hjemgivelsen kan der som børneværnsudgift ydes støtte til underhold, uddannelse m. v.

§ 51. Der kan af staten ydes tilskud til efterværn. Socialministeren fastsætter nærmere regler for udøvelsen af efterværnet.

Kapitel 9.

Prøvelse af beslutninger oin hjælpeforanstaltninger m. v.

§ 52. For *landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg* kan indbringes følgende beslutninger truffet af børne- og ungdomsværnet:

1. Beslutninger om hjælpeforanstaltninger i henhold til kapitel 4.
2. Afslag på andragende om ophør af hjælpeforanstaltninger eller om forsøgsvis hjemgivelse.
3. Beslutninger om genanbringelse af et barn eller en ung efter forsøgsvis hjemgivelse.
4. Beslutninger om anbringelse eller tilbageholdelse af et barn eller en ung i en psykiatrisk hospitalsafdeling eller et hospital for sindslidende.
5. Afslag på anmodning om anvendelse af lovens hjælpemuligheder.

Stk. 2. Berettiget til at indbringe en sag for landsnævnet er forældremyndighedens indehaver, den, der faktisk udøver forældremyndigheden, samt, såfremt den pågældende ikke længere er under forældremyndighed, den unge eller hans værge.

§ 53. Sagen skal indbringes for landsnævnet inden 1 måned fra modtagelsen af

underretningen om børne- og ungdomsværnets beslutning.

Stk. 2. De af landsnævnets afgørelser, der kan indbringes for retten, jfr. § 57, skal foreligge inden 2 måneder. Samtidig med, at der gives underretning om afgørelsen til den, der har indbragt sagen for landsnævnet, skal pågældende gøres bekendt med adgangen til at begære sagen forelagt for domstolene og den derfor fastsatte frist.

Stic. 3. Indbringelse af sagen for landsnævnet hindrer ikke iværksættelse af de af børne- og ungdomsværnet besluttede foranstaltninger. Dog kan landsnævnets formand under ganske særlige omstændigheder bestemme, at en beslutning ikke må iværksættes, før nævnet har truffet afgørelse i sagen.

§ 54. Når en sag er indbragt for landsnævnet, eller dette på anden måde bliver bekendt med forhold, der synes at gøre hjælpeforanstaltninger påkrævet, kan landsnævnet give børne- og ungdomsværnet pålæg om at foretage fornødne undersøgelser i sagen eller selv foretage sådanne undersøgelser.

Stk. 2. Såfremt børne- og ungdomsværnet herefter ikke iværksætter påkrævede foranstaltninger, kan landsnævnet træffe beslutning herom og pålægge børne- og ungdomsværnet at gennemføre beslutningen.

Stk. 3. Landsnævnets formand kan give pålæg om iværksættelse af sådanne foreløbige foranstaltninger, som af hensyn til barnets velfærd ikke kan opsættes.

§ 55. Landsnævnets afgørelser kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed. Afgørelser vedrørende et børne- og ungdomsværns afslag på anmodning om anvendelse af lovens hjælpemuligheder kan dog inden 1 måned af de i § 52, stk. 2, nævnte personer indbringes for socialministeren.

§ 56. Fastsættes det som vilkår i en betinget dom eller et tiltalefrafald, at en ung inddrages eller forbliver[1] under børne- og ungdomsforsorg og anbringes på nærmere angivet måde, og træffer børne- og ungdomsværnet, efter at den unge er inddraget under forsorg, ikke beslutning om anbringelse i overensstemmelse med vilkåret, afgør *direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen,* hvor den pågældende skal anbringes.

Domstolsprøvelse.

§ 57. De i § 52 nævnte personer kan inden 4 uger ved henvendelse til landsnævnet kræve følgende af nævnet trufne afgørelser forelagt for landsretten i den landsretskreds, hvor vedkommende børne- og ungdomsværn har hjemting:

1. Beslutninger i henhold til § 52, stk. 1, nr. 1, eller § 54 vedrørende et barns eller en ungs anbringelse uden for hjemmet.

2. Afslag på andragende om endelig eller forsøgsvis hjemgivelse af et barn eller en ung, der er anbragt uden for hjemmet.

3. Afslag på anmodning om godkendelse i henhold til § 49 af endelig eller forsøgsvis hjemgivelse.

4. Beslutninger om genanbringelse af et barn eller en ung efter forsøgsvis hjemgivelse.

5. Beslutninger om anbringelse eller tilbageholdelse af et barn eller en ung i en psykiatrisk hospitalsafdeling eller et hospital for sindslidende.

Stk. 2. Er landsnævnets beslutning stadfæstet ved dom, kan fornyet prøvelse for retten ikke kræves, før der er forløbet 6 måneder, medmindre en kortere frist er fastsat af retten.

§ 58. Landsretten tiltrædes ved behandling af børne- og ungdomsværnssager af 1 børneforsorgskyndig dommer og 1 dommer, der er kyndig i børne- eller ungdomspsykiatri eller i psykologi.

Stk. 2. Sagerne behandles i øvrigt i overensstemmelse med de almindelige regler om borgerlige sager i lov om rettens pleje, jfr. dens kapitel 43 a, med de nedenfor angivne ændringer.

Stk. 3. Angår sagen et barn eller en ung under 18 år, kan pågældende kun med rettens tilladelse overvære retsmøderne.

Stk. 4. Retten kan bestemme, at retsmøderne skal foregå for lukkede døre.

Stk. 5. Ved offentlig gengivelse af forhandlingerne i retten eller af dommen må der ikke uden rettens tilladelse anføres navn, stilling eller bopæl for nogen af de under sagen nævnte personer. Overtrædelse af forbudet straffes med bøde.

Stk. 6. Bestemmelsen i § 218, stk. 1, 3. punktum, i lov om rettens pleje finder ikke

anvendelse på behandlingen ved landsretten af disse sager.

§ 59. Landsrettens afgørelse kan kun indbringes for højesteret, når justitsministeren undtagelsesvis tillader det. Andragende om tilladelse til anke eller kære må fremsættes henholdsvis inden 1 år og inden 6 måneder efter afgørelsen.

§ 60. De i § 58 nævnte dommere beskikkes af justitsministeren efter forhandling med socialministeren. Han fastsætter deres antal og træffer bestemmelse om vederlag og rejsegodtgørelse. De beskikkede skal være myndige, uberygtede og vederhæftige.

Stk. 2. Beskikkelsen gælder for 4 år; en dommer afgår dog ved udgangen af den måned, i hvilken han fylder 70 år.

Stk. 3. Ingen, der fyldestgør de foreskrevne betingelser, kan undslå sig for at modtage beskikkelse, medmindre han er over 65 år, eller han kan anføre anden fritagelsesgrund, som justitsministeren finder antagelig.

Stk. 4. Udtagelsen for den enkelte sag blandt de beskikkede dommere foretages af præsidenten for vedkommende landsret. Ingen kan udtages, som ifølge §§ 60 og 62 i lov om rettens pleje ville være udelukket fra at handle som dommer i sagen.

Kapitel 10.
Rådgivningscentre.

§ 61. Et rådgivningscenter for børne- og ungdomsforsorg kan af direktoratet for b ørne- og ungdomsforsorgen anerkendes som berettiget til tilskud fra stat og kommune, når det drives som selvejende institution, af en eller flere kommuner eller af en eller flere anerkendte foreninger for børne- og ungdomsforsorg.

Stk. 2. Det er en forudsætning for anerkendelsen, at leder, vedtægt og lokaler godkendes af direktoratet, og at der nedsættes et tilsynsråd, hvis medlemmer beskikkes af direktoratet. Socialministeren udpeger dog et medlem.

§ 62. Rådgivningscentrene skal bistå med undersøgelse og behandling af børn og unge med adfærdsvanskeligheder, i første række efter henvisning fra b ørne- og ungdoms værnene og anerkendte institutioner og foreninger for børne- og ungdomsforsorg.

Stk. 2. Socialministeren fastsætter regler for centrenes indretning, ledelse og drift og for personalets løn- og pensionsforhold og øvrige ansættelsesvilkår.

§ 63. Til anerkendte rådgivningscentre yder staten fuld dækning af husleje- og andre ejendomsudgifter og tilskud med 90 procent af de øvrige driftsudgifter.

Stk. 2. Tilskuddet udbetales forskudsvis på grundlag af et af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen godkendt budget. Endelig afregning finder sted efter regnskabsårets udløb.

Stk. 3. Endvidere kan der ydes støtte i overensstemmelse med reglerne i § 71, stk. 4, § 73 og § 74. Støtte efter § 74 kan ydes med indtil 90 procent af de i bestemmelsen omhandlede udgifter.

Kapitel 11.
Dagpleje, daginstitutioner in. v.

Privat dagpleje.

§ 64. Ingen må modtage børn under 14 år i dagpleje mod betaling uden at have tilladelse dertil fra det stedlige børne- og ungdomsværn, der skal påse, at forholdene er opdragelsesmæssigt og sundhedsmæssigt forsvarlige.

Stk. 2. Der kan ikke gives nogen tilladelse til at have mere end 7 børn i dagpleje.

Stk. 3. Børne- og ungdomsværnet fører tilsyn efter reglerne i kap. 3 med børn under 14 år i privat dagpleje mod betaling i kommunen. Såfremt børne- og ungdomsværnet efter undersøgelse finder, at der ikke er tilstrækkelig grund til tilsynet, træffer det beslutning om ophævelse af dette. Tilsyn med dagpleje af erhvervsmæssig karakter kan dog ikke ophæves.

Stk. 4. Den, der har fået afslag på en anmodning om tilladelse til at modtage et barn i dagpleje eller har fået tilladelsen indraget, kan inden 1 måned indbringe sagen for landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg efter reglerne i §§ 52-55.

Tilskudsberettigede daginstitutioner m. v.

§ 65. Følgende daginstitutioner og fritidsforanstaltninger kan af direktoratet

for børne- og ungdomsforsorgen anerkendes som berettigede til tilskud fra stat og kommune:

1. Vuggestuer.
2. Børnehaver.
3. Fritidshjem og heldagsskoler.
4. Fritidsklubber, der ikke kan anerkendes som led i det almindelige skolevæsen.
5. Ungdomsklubber, der fortrinsvis har et social-pædagogisk formål, eller som indgår i en flerleddet institution.
6. Legesteder.
7. Andre fritidsforanstaltninger med et social-pædagogisk formål.

Stk. 2. Endvidere kan formidling af privat dagpleje anerkendes som led i en vuggestues, en børnehaves eller et fritidshjems virksomhed eller som selvstændig institution.

§ 66. Institutionerne kan drives som selvejende institutioner, af kommuner og af anerkendte foreninger for børne- og ungdomsforsorg. Institutioner, der ikke er beregnet til at modtage over 20 børn, kan dog drives på anden måde, og dette kan i særlige tilfælde også af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen tillades for institutioner, der kan modtage mere end 20 børn.

Stk. 2. Det er en forudsætning for anerkendelsen, at institutionens bestyrelse, leder, vedtægt og lokaler godkendes af direktoratet.

Stk. 3. Forud for første anerkendelse indhentes gesnnem kommunalbestyrelsen erklæring fra børne- og ungdomsværnet og for så vidt angår ungdomsklubber tillige fra ungdomsnævnet.

Stk. 4. Forud for en institutions oprettelse eller ombygning skal planerne for institutionens indretning og virksomhed være godkendt af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen.

§ 67. Socialministeren fastsætter regler *om* institutionernes indretning, ledelse og drift, *om* lægetilsyn og tandpleje og *om* løn, pension og øvrige ansættelsesvilkår for ledere og medarbejdere.

Stk. 2. Reglerne for aflønning af ledere og medarbejdere fastsættes i overensstemmelse med principperne i lovgivningen om statens tjenestemænd. Det er en forudsætning for anerkendelsen af en institution, at der ydes løn til det uddannede personale i overensstemmelse med disse regler.

§ 68. Tilskudsberettigede institutioner skal fortrinsvis modtage børn, hvis optagelse er særlig påkrævet af sociale og pædagogiske grunde.

Tilskudsregler.

§ 69. For benyttelsen af tilskudsberettigede institutioner m. v. opkræves betaling efter regler, der fastsættes af socialministeren efter indstilling fra direktoratet og det økonomiske nævn.

Stk. 2. Børne- og ungdomsværnet kan efter nærmere af socialministeren fastsatte regler udrede udgifterne ved hel eller delvis friplads for børn af forældre, der ikke selv kan udrede betalingen. Udgiften afholdes som børneværnsudgift.

§ 70. Til tilskudsberettigede institutioner ydes fuld dækning af udgifter til husleje, til forrentning og afdrag på lån i fast ejendom, der er godkendt af børne- og ungdomsforsorgens økonomiske nævn efter nærmere af socialministeren fastsatte regler, og til skatter, afgifter, forsikring og vedligeholdelse vedrørende fast ejendom. Staten dækker $^4/_7$ og den stedlige kommune $^3/_7$. Tilsvarende gælder for udflytterbørnehavers særlige befordringsudgifter.

Stk. 2. Vedligeholdelsesudgifterne må over en 3-årsperiode ikke overstige 4 ½ pct. af den godkendte brandforsikringssum — for institutioner i lejede lokaler et tilsvarende beløb. Det økonomiske nævn kan dog for institutioner, hvis behov for vedligeholdelse er særlig stort på grund af bygningernes alder, klientellets art og lignende, tillade udgifter på indtil 2 pct. årlig over 3- eller 6-års perioder.

Stk. 3. Udgifter til lægetilsyn og tandpleje dækkes af staten.

§ 71. Til institutioner for børn under skolealderen ydes tilskud til de øvrige driftsudgifter med 40 pct. fra staten og 30 pct. fra kommunen.

Stk. 2. Til institutioner for børn og unge i eller over skolealderen ydes tilskud til de øvrige driftsudgifter med 45 pct. fra staten og 35 pct. fra kommunen.

Stk. 3. Tilskud i henhold til stk. 1 og 2 samt § 70, stk. 1 og 2, udbetales forskudsvis på grundlag af et af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen godkendt budget. Endelig afregning finder sted efter regnskabsårets udløb.

StJc. 4. Af en årlig rådighedssum kan der efter det økonomiske nævns bestemmelse ydes ekstraordinært statstilskud til institutioner med driftsunderskud.

§ 72. Institutioner, som på grund af ganske særlige forhold ikke kan drives inden for den almindelige tilskudsordning, kan godkendes til fuld dækning af driftsudgifter efter fradrag af driftsindtægter inden for rammerne af et af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen forud godkendt budget. Tilskuddet ydes med $^4/_7$ fra staten og $^3/_7$ fra den stedlige kommune.

Stk. 2. Godkendelsen meddeles af socialministeren efter forhandling med finansministeren. Den kan kun meddeles til institutioner, der drives som selvejende institutioner, af kommuner eller af anerkendte foreninger for børne- og ungdomsforsorg.

Stk. 3. Der skal for hver institution nedsættes et tilsynsråd, hvis medlemmer beskikkes af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen. Socialministeren udpeger dog et medlem.

§ 73. Af en årlig rådighedssum, svarende til y_2 pct. af samtlige anerkendte institutioners godkendte bygningsbrandforsikringssummer og tilsvarende beløb for institutioner i lejede lokaler, kan der efter det økonomiske nævns bestemmelse ydes tilskud til særlige vedligeholdelsesformål.

§ 74. Af en årlig rådighedssum kan der efter det økonomiske nævns bestemmelse ydes støtte til nye eller bestående institutioner m. v. til køb og opførelse af fast ejendom, til lejerindskud o. lign., til indretning af lokaler og til inventar med indtil 50 pct. af den del af udgifterne, der ikke kan dækkes af størst mulige prioritetslån af offentlige midler eller lån efter lovgivningen om byggeri med offentlig støtte.

Stk. 2. Statens støtte kan gøres betinget af, at den stedlige kommune yder støtte af indtil samme størrelse. For ikke-kommunale institutioner kan den samlede støtte dog ikke overstige 70 pct. af udgifterne.

§ 75. Efter nærmere af socialministeren efter forhandling med finansministeren fastsatte regler kan støtte til afdrag på lån og støtte af rådighedssummerne i henhold til § 74 ydes som lån.

Stk. 2. Om anvendelse af overskud, der måtte fremkomme efter modtagelse af tilskud efter § 71, fastsætter socialministeren nærmere regler efter forhandling med finansministeren.

Andre daginstitutioner m. v.

§ 76. Daginstitutioner og lignende foranstaltninger, der ikke er anerkendte i henhold til § 65 eller som led i det almindelige skolevæsen, men som modtager børn under 14 år mod betaling, må kun oprettes og drives med tilladelse fra direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen. Tilladelsen gives med en bestemt person som leder og for bestemte lokaler.

Tilsyn.

§ 77. Det stedlige børne- og ungdomsværn fører ved en dertil udpeget person tilsyn med anerkendte eller tilladte daginstitutioner og lignende foranstaltninger. Børne- og ungdomsværnet kan dog, for så vidt angår anerkendte institutioner, i stedet udpege et medlem af bestyrelsen.

Kapitel 12.

Plejetilladelse.

§ 78. Ingen må modtage et barn under 14 år i privat familiepleje uden at have skriftlig tilladelse dertil fra det stedlige børne- og ungdomsværn, der skal påse, at forholdene er opdragelsesmæssigt og sundhedsmæssigt forsvarlige, og at plejeanbringelsen i øvrigt er til barnets tarv.

Stk. 2. Der kan ikke gives nogen tilladelse til at have mere end 4 børn i pleje, medmindre der er tale om søskende.

Stk. 3. Plejetilladelsen skal tilbagekaldes, når forudsætningerne for tilladelsen ikke længere er til stede.

§ 79. Børne- og ungdoms værnet yder rådgivning eller fører tilsyn ef ter reglerne i kapitel 3 med børn under 14 år, der mod betaling er anbragt i privat familiepleje i kommunen.

Stk. 2. Såfremt børne- og ungdomsværnet efter undersøgelse finder, at der ikke er tilstrækkelig grund til tilsynet, træffer det beslutning om ophævelse af dette. Tilsyn med familiepleje af erhvervsmæssig karakter kan dog ikke ophæves.

§ 80. Det påhviler den, der anbringer eller medvirker til at anbringe et barn i pleje, at forvisse sig om, at plejehjemmet har fornøden plejetilladelse.

Stk. 2. Den, der har modtaget plejetilladelse, skal straks give børne- og ungdomsværnet meddelelse, når barnet er modtaget, når plejeforholdet ophører eller skifter karakter, og når forandring af bopæl finder sted.

Stk. 3. Ved flytning til en anden kommune påhviler det børne- og ungdomsværnet i fraflytningskommunen at underrette børne- og ungdomsværnet i tilflytningskommunen om plejeforholdet, uanset om tilsynet er ophævet.

§ 81. Børne- og ungdomsværnet kan bestemme, at et barn eller en ung under 18 år ikke uden rimelig grund må flyttes fra et plejehjem. Det kan endvidere bestemme, at et barn eller en ung ikke må hjemtages fra et sådant hjem, såfremt dette i væsentlig grad ville stride imod barnets eller den unges tarv.

Stk. 2. På beslutninger i henhold til stk. 1, finder reglerne i §§ 30-32 anvendelse.

§ 82. Den, der har fået afslag på en anmodning om plejetilladelse eller har fået sådan tilladelse inddraget, kan inden en måned indbringe sagen for landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg efter reglerne i §§ 52-55. Det samme gælder den, over for hvem der er nedlagt forbud mod flytning eller hjemtagelse af et plejebarn.

Stk. 2. Landsnævnets afgørelse vedrørende forbud mod hjemtagelse kan af den pågældende kræves forelagt for domstolene efter reglerne i §§ 57-60.

Kapitel 13.

Børne- og ungdomshjem.

Anerkendte børne- og ungdomshjem.

§ 83. Hjem for børn kan af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen anerkendes som tilskudsberettigede som:

1. Spædbørnehjem.
2. Børnehjem til ophold af kortere eller længere varighed.
3. Observationshjem til tidsbegrænset iagttagelse.
4. Skolehjem for børn, som trænger til særlig støtte med hensyn til undervisning og opdragelse.
5. Behandlingshjem for børn, hvis adfærdsvanskeligheder kræver en særlig indgående psykologisk-pædagogisk behandling.
6. Hjem med andre særlige formål.

Stk. 2. Anerkendelsen af de i stk. J, nr. 2 nævnte hjem kan begrænses til kun at omfatte ophold af kortere varighed. Skolehjem kan godkendes specielt til modtagelse af svagt begavede og sent udviklede børn.

§ 84. Hjem for unge kan af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen anerkendes som tilskudsberettigede som:

1. Ungdomshjem til ophold af kortere eller længere varighed.
2. Observationshjem til tidsbegrænset iagttagelse.
3. Behandlingshjem for unge, hvis adfærdsvanskeligheder kræver en særlig indgående psykologisk-pædagogisk behandling.
4. Ungdomspensioner for unge, der har behov for særlig støtte under uddannelse eller erhvervsmæssig tilpasning.
5. Hjem med andre særlige opgaver.

Stk. 2. Anerkendelsen af de i stk. 1, nr. 1 nævnte hjem kan begrænses til kun at omfatte ophold af kortere varighed. Hjem af denne art kan endvidere godkendes specielt til modtagelse af svagt begavede og sent udviklede unge.

§ 85. I tilknytning til dertil særligt egnede børne- og ungdomshjem kan direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen anerkende plejehjemsordninger som tilskudsberettigede.

§ 86. Børne- og ungdomshjem kan drives af staten, som selvejende institutioner, af kommuner og af anerkendte foreninger for børne- og ungdomsforsorg. I særlige tilfælde kan der dog meddeles anerkendelse til børnehjem, der drives på anden måde.

Sth. 2. Det er en forudsætning for anerkendelsen, at institutionens bestyrelse (tilsynsråd), leder, vedtægt og lokaler godkendes af direktoratet.

Sth. 3. Forud for første anerkendelse indhentes gennem kommunalbestyrelsen erklæring fra børne- og ungdomsværnet.

StJc. 4. Forud for en institutions oprettelse eller ombygning skal planerne for hjemmets indretning og virksomhed være godkendt af direktoratet.

§ 87. Socialministeren fastsætter regler *om* børne- og ungdomshjems indretning, ledelse og drift, *om* lægetilsyn, lægebehandling og tandpleje og *om* løn-, bolig- og pensionsforhold samt uddannelse og øvrige ansættelsesvilkår for ledere og medarbejdere. Lønreglerne fastsættes i overensstemmelse med principperne i lovgivningen om statens tjenestemænd.

§ 88. Undervisning af elever på børne- og ungdomshjem skal fortrinsvis finde sted i folkeskolen eller anden offentlig skole.

Sth. 2. Direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen godkender efter forhandling med undervisningsministeriet planer for undervisning, der meddeles i et børne- eller ungdomshjem. Undervisningen skal stå mål med anden tilsvarende offentlig undervisning.

§ 89. Anerkendte børne- og ungdomshjem er forpligtet til at modtage børn eller unge, der af børne- og ungdomsværnet ønskes anbragt i hjemmet, for så vidt der er plads og anbringelsen er i overensstemmelse med institutionens vedtægt. Uenighed mellem børne- og ungdomsværn og institution om optagelsen afgøres af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen.

Sth. 2. I hjem, der er oprettet af staten eller drives for statens regning, og i hjem, der modtager underskudsdækning — bortset fra spædbørnehjem — kan optagelse kun finde sted med direktoratets forudgående tilladelse.

Tilskudsregler.

§ 90. For elever i anerkendte børne- og ungdomshjem, der er under forsorg i henhold til. denne lov, udreder det børne- og ungdomsværn, der har forsorgen for den enkelte elev, plejepcnge med et beløb pr. anbringelsesdag. For elever over 16 år udredes plejepengene dog af staten.

Sth. 2. Størrelsen af plejepengene fastsættes hvert år i marts måned for det kommende finansår af socialministeren efter indstilling fra direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen og børne- og ungdomsforsorgens økonomiske nævn og efter forhandling med finansministeren.

Sth. 3. På tilsvarende måde fastsætter socialministeren plejepengetakst for private anbringelser i anerkendte børne- og ungdomshjem. Denne takst kan fraviges af hjemmenes bestyrelser eller tilsynsråd, hvor omstændighederne i det enkelte tilfælde taler derfor.

§ 91. Til anerkendte børne- og ungdomshjem, der ikke drives af staten, yder staten fuld dækning af udgifter til forrentning og afdrag på lån i fast ejendom, der er godkendt af børne- og ungdomsforsorgens økonomiske nævn efter nærmere af socialministeren fastsatte regler, og til skatter, afgifter, forsikring og vedligeholdelse vedrørende fast ejendom samt til husleje.

Sth. 2. Vedligeholdelsesudgifterne for det enkelte hjem kan normalt ikke over en 3-årsperiode overstige 4½ pct. af den godkendte brandforsikringssum for bygningerne. Det økonomiske nævn kan dog for hjem, hvis behov for almindelig vedligeholdelse er særlig stort på grund af hjemmets klientel, bygningernes alder og karakter og lignende, for 3- eller 6-årsperioder tillade vedligeholdelsesudgifter på indtil 2 pct. årlig af brandforsikringssummen.

Sth. 3. Staten dækker endvidere udgifterne til læge- og tandlægetilsyn samt læge-, tandlæge- og sygehusbehandling.

§ 92. Til de i § 83, stk. 1, nr. 3-5, og § 84, nr. 1-3, nævnte observationshjem, behandlingshjem, skolehjem og ungdomshjem yder staten *fuld dækning* af de øvrige driftsudgifter efter fradrag af driftsindtægter inden for rammerne af et af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen forud godkendt bud-

get. Andre hjem end de nævnte kan af socialministeren efter forhandling med finansministeren henføres under denne tilskudsordning, når særlige grunde taler derfor.

Stk. 2. En institution, der modtager tilskud i henhold til stk. 1, skal drives som selvejende institution, af en anerkendt forening for børne- og ungdomsforsorg eller af en eller flere kommuner.

Stk. 3. Der skal for hver institution nedsættes et tilsynsråd, hvis medlemmer beskikkes af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen. Socialministeren udpeger dog et medlem.

§ 93. Til anerkendte børne- og ungdomshjem, der ikke er omfattet af den i § 92 nævnte tilskudsordning, yder staten tilskud med en for hver institutionsgruppe årlig fastsat *procent* af driftsudgifterne efter fradrag af de i § 91 nævnte udgifter og institutionens driftsindtægter bortset fra plejepenge. Ved procenternes fastsættelse følges den i § 90, stk. 2, anførte fremgangsmåde.

Stk. 2. Tilskud i henhold til stk. 1 samt § 91 a udbetales forskudsvis på grundlag af et af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen godkendt budget. Endelig afregning finder sted efter regnskabsårets udløb.

Stk. 3. Af en årlig rådighedssum kan der efter det økonomiske nævns bestemmelse ydes ekstraordinære tilskud til institutioner med driftsunderskud.

§ 94. Af en årlig rådighedssum, svarende til ½ pct. af samtlige anerkendte institutioners godkendte bygningsbrandforsikringssummer kan der efter det økonomiske nævns bestemmelse ydes tilskud til særlige vedligeholdelsesformål.

Stk. 2. Af en årlig rådighedssum kan der efter det økonomiske nævns bestemmelse ydes støtte til forbedring af bestående børne- og ungdomshjem, herunder til nødvendige om- og tilbygninger og til kloakering, vandforsyning og veje. Der kan endvidere af denne rådighedssum ydes støtte til opførelse af nye institutioner. Støtte af rådighedssummen kan kun ydes, såfremt arbejdet påregnes at kunne gennemføres med en støtte på indtil 50.000 kr. Større byggearbejder kan kun iværksættes efter forhandling med bevillingsmyndighederne.

Stk. 3. Af en årlig rådighedssum kan der efter det økonomiske nævns bestemmelse ydes støtte til montering af nye hjem og til anskaffelse af inventar af mere varig værdi og af teknisk udstyr til bestående hjem.

§ 95. Efter nærmere af socialministeren efter forhandling med finansministeren fastsatte regler kan støtte i medfør af § 92 til betaling af afdrag på lån og støtte af de i § 94, stk. 2 og 3, omhandlede rådighedssummer ydes som lån.

Stk. 2. Om anvendelse af overskud, der måtte fremkomme efter modtagelse af tilskud efter 8 93, fastsætter socialministeren nærmere regler efter forhandling med finansministeren.

Andre børne- og ungdomshjem.

§ 96. Børne- og ungdomshjem og lignende institutioner, der kan modtage 5 eller flere børn og unge under 18 år, og som ikke er anerkendt som tilskudsberettigede, skal have forudgående tilladelse fra direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen til oprettelse og drift.

Stk. 2. Tilladelse meddeles med en bestemt person som leder og for bestemte lokaler.

Stk. 3. Forud for første tilladelse indhentes erklæring fra det stedlige børne- og ungdomsværn.

Stk. 4. Socialministeren fastsætter regler om lægetilsyn og om institutionernes indretning og ledelse.

Tilsyn.

§ 97. Børne- og ungdomshjem står under tilsyn af børne og ungdomsværnet i den kommune, hvor institutionen er beliggende. Dette gælder dog ikke institutioner, der drives af en kommune, men er beliggende uden for denne, eller hjem med et af direktoratet beskikket tilsynsråd.

Kapitel 14.

Betaling for børne- og ungdomsforsorg.

§ 98. Når børn og unge under 18 år af børne - og ungdomsværnet anbringes uden for hjemmet, er indehaverne af forældremyndigheden pligtige at betale til hel eller

delvis dækning af børne- og ungdomsværnets udgifter til forsorgen. Betalingen fastsættes af børne- og ungdomsværnet under hensyn til den betalingspligtiges økonomiske forhold efter vejledende regler, fastsat af socialministeren efter indstilling af direktoratet, landsnævnet og det økonomiske nævn.

Stk. 2. Når omstændighederne taler derfor, kan børne- og ungdomsværnet helt eller delvis fritage forældrene for betaling eller eftergive skyldig betaling.

Stk. 3. En betalingsafgørelse kan af børne- og ungdomsværnet ændres, når forholdene ændrer sig.

Stk. 4. Med hensyn til afkrævning og inddrivelse m. v. af betalingen gælder reglerne om inddrivelse af personlige skatter. Betalingen kan endvidere inddrives ved udpantning efter reglerne i retsplejelovens kapitel 54.

§ 99. Et barn eller en ung, der af børne- og ungdomsværnet er anbragt uden for hjemmet, kan tilpligtes efter evne at betale til sit underhold. Socialministeren fastsætter efter indstilling fra direktoratet, landsnævnet og det økonomiske nævn nærmere regler for betalingens fastsættelse, sikring og anvendelse.

Stk. 2. Reglerne i § 98, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

§ 100. Børne- og ungdomsværnets afgørelser om forældrenes betaling og om anvendelse af barnets eller den unges formue eller renteindtægter kan af forældrene eller værgen inden en måned indbringes for landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg. Landsnævnets afgørelse kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Kapitel 15.

Foreninger for børne- og ungdomsforsorg.

§ 101. Foreninger kan anerkendes til at udøve virksomhed inden for børne- og ungdomsforsorgen, herunder vedrørende børns anbringelse i pleje i henhold til denne lov, vedrørende tilsyn med plejebørn, vedrørende omsorgen for børn og unge uden for deres hjem og vedrørende efterværn.

Stk. 2. Anerkendelsen gives af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen. Anerkendelsen kan til enhver tid tages tilbage.

§ 102. Socialministeren fastsætter almindelige regler for anerkendte foreningers bestyrelsesforhold, regnskabsvæsen, revision og årsberetning.

Stk. 2. Foreningernes virksomhed udøves i øvrigt i overensstemmelse med en for hver forening godkendt vedtægt. Godkendelsen meddeles af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen efter nærmere af socialministeren fastsatte retningslinier. Ved godkendelsen skal der i videst muligt omfang tages hensyn til den enkelte forenings særpræg.

§ 103. Der kan af staten ydes tilskud til anerkendte foreninger efter nærmere af socialministeren fastsatte regler. Tilskud til anerkendte institutioner, der oprettes eller drives af foreningerne, skal ydes i henhold til reglerne i kapitel 10, 11 og 13.

Kapitel 16.

Refusion og revision m. v.

§ 104. Udgifter, der afholdes af en kommune i forbindelse med ydelse af hjælp i henhold til denne lov (børneværnsudgifter) refunderes af staten med $^{3}/_{10}$, medens $^{4}/_{10}$ er genstand for mellemkommunal refusion efter reglerne herom i lov om offentlig forsorg. Den resterende del, $^{3}/_{10}$, bæres af kommunen selv.

Stk. 2. Statskassen yder dog fuld refusion af udgifter vedrørende hjælp til unge over 16 år, der med direktoratets godkendelse har været anbragt i skolehjem, ungdomshjem og behandlingshjem.

§ 105. Udgifter til kontorhold, porto og lignende administrationsudgifter falder uden for refusionsordningen. Dette gælder også udgifter til rådgivning og tilsyn i henhold til kapitel 3, når der ikke er meddelt anerkendelse i henhold til § 22.

Stk. 2. For udgifter til daginstitutioner og lignende og børne- og ungdomshjem har kommunen — bortset fra tilskud i henhold til kapitel 11 og kapitel 13 til institutioner,

der drives af kommunen — kun krav på refusion i forhold til de for institutionerne fastsatte takster. Tilsvarene gælder for udgifter til sygehuse.

Stk. 3. Tvivl med hensyn til, hvilke udgifter der kan godkendes som børneværnsudgifter, afgøres af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen.

§ **106.** Om refusion fra en anden kommune end forsorgskommunen af den del af børneværnsudgifterne, som skal bæres af kommunen, gælder tilsvarende regler, som i lov om offentlig forsorg er fastsat for refusion fra en tidligere opholdskommune (den retlige opholdskommune) vedrørende anden offentlig hjælp.

Stk. 2. Retlig opholdskommune for børn, der er anbragt uden for hjemmet i henhold til denne lov, er, så Jænge forsorgen ikke er endeligt ophævet, den kommune, som var retlig opholdskommune ved forsorgens begyndelse.

Stk. 3. Tvivl om, hvilken kommune opholdskommuneforpligtelsen påhviler, afgøres af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen.

§ **107.** Staten yder den fornødne støtte til uddannelse af ledere og medarbejdere ved institutioner for børne- og ungdomsforsorg.

Stk. 2. Staten yder børneforsorgens pensionskasse tilskud i overensstemmelse med reglerne i kassens vedtægt, der skal godkendes af socialministeren efter forhandling med finansministeren.

§ 108. Af statens udgifter til

1. plejepenge i henhold til § 90, stk. 1, 2. punktum,
2. tilskud til børne- og ungdomshjem i henhold til §§ 91-94,
3. uddannelse af ledere og medarbejdere i henhold til § 107, stk. 1,
4. børneforsorgens pensionskasse i henhold til § 107, stk. 2,
5. efterværn i henhold til § 51 og
6. støtte til anerkendte foreninger i henhold til § 103,

fordeles $^{3}/_{20}$ på landets kommuner efter reglerne om mellemkommunal refusion i lov om offentlig forsorg.

Stk. 2. På samme måde fordeles $^{4}/_{10}$ af statens udgifter til,

1. børneværnskonsulenter, jfr. § 5, stk. 1 og § 23, stk. 2,
2. tilforordnede til børne- og ungdomsværnene i henhold til § 17 og
3. rådgivningscentre i henhold til § 63.

§ **109.** Beregning og anvisning af refusion til kommunerne og revision af kommunernes regnskaber over udgifter i henhold til denne lov finder sted efter reglerne i lov om offentlig forsorg.

Kapitel 17.

Strafbestemmelser.

§ **110.** Overtrædelse af § 25, stk. 2, straffes med bøde eller hæfte.

§ **111.** Den, som til brug for behandling af sager efter denne lov afgiver urigtige eller vildledende oplysninger, straffes, medmindre strengere straf er forskyldt efter borgerlig straffelov, med bøde eller under skærpende omstændigheder med hæfte i indtil 3 måneder.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der

1. undlader at efterkomme et i medfør af § 27 givet pålæg eller
2. overtræder børne- og ungdomsværnets forbud mod at besøge et af dette anbragt barn.

§ **112.** Den, som tilskynder eller hjælper et barn eller en ung, der er anbragt uden for hjemmet i henhold til denne lov, til at undvige eller holder den undvegne skjult, straffes med hæfte eller med fængsel i indtil 2 år eller under formildende omstændigheder med bøde.

§ **113.** Den, der i strid med reglerne i denne lov anbringer eller modtager et barn i pleje, fjerner et barn fra dets plejehjem eller undlader at afgive indberetninger, der er påbudt i bestemmelser, udfærdiget i medfør af § 21, straffes med bøde.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der i strid med § 76 eller § 96 opretter eller opretholder daginstitutioner og lignende eller børne- og ungdomshjem og lignende eller

overtræder de i medfør af disse bestemmelser udfærdigede regler.

§ 114. Enhver, der deltager i administrationen af denne lov, har tavshedspligt med hensyn til, hvad han erfarer ved behandlingen af børne- og ungdomsværnssager.

Stk. 2. Borgerlig straffelovs regler om forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv finder anvendelse, selv om hvervet hviler på offentligt valg.

Kapitel 18.

Overgangs- og slutningsbestemmelser.

§ 115. Loven træder i kraft den 1. april 1964.

Stk. 2. Samtidig ophæves lov nr. 170 af 31. maj 1961 om børne- og ungdomsforsorg. § 93, stk. 3, om en kommunes betaling for skoleundervisning af en børneværnselev uden for hjemstedskommunen bevarer dog sin gyldighed til den 31. marts 1967. Betalingen fastsættes sidste gang efter de foreskrevne regler for finansåret 1963-64. De følgende år nedsættes betalingen hvert år med 25 pct. heraf.

Stk. 3. Foranstaltninger vedrørende børne- og ungdomsforsorg i henhold til den ophævede lov og lov om offentlig forsorg af 20. maj 1933 bevarer deres gyldighed, indtil de bringes til ophør i medfør af denne lov.

Stk. 4. Denne lov gælder ikke for Færøerne eller Grønland. Der kan dog ydes anerkendte institutioner for børne- og ungdomsforsorg på Færøerne støtte af rådighedssummerne i henhold til §§ 71, 73 og 74 samt §§ 93 og 94.

Bemærkninger til lovforslaget.

I. Indledning.

I lov nr. 192 af 7. juni 1958 om ændringer i lov om offentlig forsorg (vedrørende børneforsorgens administration ni. v.) blev det bestemt, at forslag til revision af loven skulle forelægges folketinget i folketingsåret 1962-63. Da børneværnsafsnittet i 1961 blev udskilt til en særlig lov om børne- og ungdomsforsorg (lov nr. 170 af 31. maj 1961) blev revisionsbestemmelsen overført som lovens § 134, stk. 3.

Til at forberede den lovbestemte revision nedsatte socialministeren den 1. september 1961 et snævert embedsmandsudvalg (revisionsudvalget), der fik til opgave at overveje visse nærmere angivne hovedspørgsmål, såsom tilskudsordningen for institutioner for forebyggende børneforsorg og opdragelseshjem, bestemmelserne om lansnævnet for børne- og ungdomsforsorg, bestemmelserne om den frivillige anbringelse af børn uden for hjemmet, det almindelige børnetilsyn og spørgsmålet om forældres bidragspligt for børn under børneforsorg. Under hensyn til den betydelige udvikling dansk børne- og ungdomsforsorg har gernemgået siden socialreformen af 1933, blev det yderligere pålagt udvalget at foretage en almindelig gennemgang af loven med henblik på ajourføring og forenkling af den i lighed med den revision, der i de senere år er foretaget af andre dele af den sociale lovgivning.

Udvalget afgav i januar 1963 en betænkning til socialministeren., indeholdende et udkast til en ny lov om børne- og ungdomsforsorg med dertil hørende bemærkninger.

II. Lovens opbygning.

I den gældende lov savnes en klar redegørelse for opbygningen af børne- og ungdomsforsorgens administration. Der tiltrænges endvidere en koncentration af bestemmelserne om børneværnets foranstaltninger over for det enkelte barn og en klarere opstilling af reglerne om børneforsorgens institutioner. Det har derfor været nødvendigt at foretage væsentlige omgrupperinger af lovstoffet, samtidig med, at en del bestemmelser, der er af vejledende eller administrativ karakter, har kunnet udskydes til mere indgående behandling i cirkulærer og andre administrative bestemmelser. Dette har medført en fuldstændig omskrivning af loven.

I kapitel 1 angives indledningsvis det formål, som al børne- og ungdomsforsorg må have for øje. Derefter gives en oversigt over opbygningen af børne- og ungdomsforsorgens administration, først de direkte udøvende myndigheder, derefter de centrale myndigheder og i kapitel 2 nærmere regler om sammensætning og valg af børne- og ungdomsværnene i og uden for København.

Kapitel 3-9 handler om børneværnenes virksomhed. Der indledes i kapitel 3 med regler om den virksomhed, der henvender sig til familier med børn i almindelighed eller i hvert fald til større grupper af sådanne familier, nemlig familierådgivning og almindeligt børnetilsyn.

Kapitel 4 indeholder de centrale regler om den bistand, børne- og ungdomsværnet kan yde børn og unge, der trænger til særlig støtte. Efter reglerne om sagernes undersøgelse følger angivelsen af, hvilke hjælpeforanstaltninger der kan blive tale om, under hvilke betingelser foranstaltningerne kan iværksættes, og hvilken formel fremgangsmåde, der skal følges.

I kapitel 5 og 6 gives bestemmelser om de foranstaltninger, der anvendes mest i praksis, nemlig tilsynsværgemål og forsorg uden for hjemmet. Derefter indeholdes i kapitel 7 regler om ophør af hjælpeforanstaltninger og i kapitel 8 om efterværn. I kapitel 9 er samlet reglerne om prøvelse af beslutninger om hjælpeforanstaltninger ved landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg og ved domstolene.

Kapitel 10 indeholder reglerne om rådgivningscentre, der er hjælpeorganer for såvel børneværnene som børneforsorgsinstitutionerne.

I kapitel 11-14 følger reglerne om børns ophold i pleje uden for hjemmet og om børne- og ungdomsforsorgens institutioner.

Kapitel 11 handler således om dagpleje og daginstitutioner m. v., der hidtil er kaldt institutioner for forebyggende børneforsorg.

Kapitel 12 handler om tilladelse til og tilsyn med privat familiepleje og kapitel 13 om børne- og ungdomshjem, dels anerkendte institutioner med dertil hørende tilskudsregler, dels andre børne- og ungdomshjem.

I kapitel 14 gives derefter reglerne for forældres betaling for forsorgen for børn og unge uden for hjemmet.

I kapitel 15 gives regler om anerkendelse af foreninger for børne- og ungdomsforsorg.

Kapitel 16 indeholder reglerne om fordelingen af udgifterne ved børne- og ungdomsforsorgen mellem stat og kommuner og nogle regnskabsmæssige regler og i kapitel 17 gives nogle straffebestemmelser til sikring af lovens overholdelse. Endelig afsluttes loven i kapitel 18 med overgangs- og slutningsbestemmelser.

III. Almindelige bemærkninger vedrørende nogle hovedspørgsmål.

Uanset at loven efter forslaget fremtræder i ny skikkelse, bygger den dog i hovedsagen på samme principper som den gældende lov. Ved de ændringer af enkeltheder, der er foretaget, tilsigtes en videreførelse af den linie, der har præget børneforsorgens udvikling i 1950-erne.

I det følgende omtales de vigtigste af de realitetsændringer, lovforslaget indeholder, medens man iøvrigt skal henvise til bemærkningerne til de enkelte paragraffer nedenfor under V.

1. De kommunale børne- og ungdomsværn.

Betegnelsen for det kommunale organ, der udøver børne- og ungdomsforsorgen, har siden socialreformen i 1933 været „børneværnsudvalget". I lovforslaget er dette ændret til „børne- og ungdomsværnet". Grunden hertil er, at der ikke er tale om noget udvalg af kommunalbestyrelsesmedlemmer, men om et selvstændigt nævn, der ganske vist vælges af kommunalbestyrelsen, men — bortset fra socialudvalgets formand — ikke nødvendigvis blandt dennes medlemmer. Dette har navnlig været tilfældet efter lovændringen i 1958, hvorefter der ikke længere stilles krav om, at mindst halvdelen af medlemmerne skal være medlemmer af kommunalbestyrelsen. Hertil kommer, at det er ønskeligt, at det af betegnelsen kommer til at fremgå, at virksomheden også omfatter ungdomsforsorg, og i øvrigt anvendes „børne (— og ungdoms)- værnet" allerede i vidt omfang i praksis.

De kommunale børne- og ungdomsværn skal efter forslaget varetage samme opgaver som børneværnsudvalgene. Dog foreslås den udvidelse, at børne- og ungdomsværnet selv skal kunne træffe beslutninger om økonomisk støtte i tilfælde, hvor det efter de gældende regler kun kan indstille til det sociale udvalg. Endvidere skal børne- og ungdomsværnet fra socialudvalget overtage administrationen vedrørende forældres betaling til hel eller delvis dækning af udgifterne ved forsorg uden for hjemmet i henhold til børneforsorgsloven. Disse afgørelser må først og fremmest træffes ud fra hensynet til børnene og de unge, og det er derfor en uhensigtsmæssig dobbeltbehandling, at et andet kommunalt organ end børneværnet skal beskæftige sig dermed. Samordningen med den øvrige offentlige forsorg i kommunen er tilgodeset ved opretholdelse af bestemmelsen om, at det sociale udvalgs formand skal være medlem af børne- og ungdomsværnet.

Der er ikke fundet anledning til at foreslå ændringer vedrørende børneværnets sammensætning.

Reglerne om medvirken af en dommer i visse sager og om bistand fra embedslægen er endvidere opretholdt.

Embedslægernes bistand er hidtil kun benyttet i begrænset omfang, men det forudsættes, at de indkaldes i tilfælde, hvor der foreligger lægelige problemer.

Siden 1958 har man med hjemmel i loven ansat i alt 7 børneværnskonsulenter, og hermed er knap halvdelen af landet dækket med sådanne konsulenter. Deres opgave er at være til rådighed for børne- og ungdomsværnene med bistand vedrørende den praktiske tilrettelæggelse og gennemførelse af børne- og ungdomsforsorgen, at yde hjælp med fremskaffelse af nødvendige oplysninger og vejledning om de administrative regler, der skal iagttages.

Erfaringerne fra den forløbne tid har været gode, og det er forudsat ved lovforslagets udarbejdelse, at børneværnskonsulentordningen udbygges, således at der vil være børneværnskonsulenter til rådighed for alle områder af landet.

Medens behovet for juridisk, lægelig og praktisk-administrativ vejledning således er tilgodeset i den gældende lov, har man overvejet, hvorledes man kunne forbedre børneværnenes mulighed for at få sagkyndig bistand med hensyn til de pædagogiske og psykologiske problemer, som er til stede i næsten alle alvorlige børneværnssager.

I de senere år synes en større og større del af de børn og unge, børneværnet må beskæftige sig med, at have psykiske vanskeligheder, medens de forsørgelsesmæssige vanskeligheder spiller en mindre rolle. Denne udvikling medfører, at børneværnet i højere grad end tidligere må tage stilling til vanskelige psykiske problemer, og samtidig er mulighederne for at yde støtte med hensyn til sådanne vanskeligheder forøget gennem etablering af rådgivningsklinikker, udbygning af psykiatriske afdelinger, skolepsykologordningen, specialundervisningen og erhvervsvejledningen samt behandlingshjem m. v. Der er herved opstået et stigende behov for en speciel sagkyndig vejledning både med hensyn til bedømmelsen af det enkelte barns eller den enkelte unges personlighed, sådan som denne er formet i

samspil med det givne milieu, og med hensyn til, hvilke foranstaltninger der bedst **vil** kunne fremme den pågældencies udvikling.

Børneværnene kan gennem bøneværnskonsulenterne og ved administrative forskrifter instrueres om på så tidligt et tidspunkt som muligt under en sags forberedelse at indhente erklæringer fra speciallæger, pædagoger, psykologer og andre, og det må tillægges afgørende betydning, at en sådan oplysning overfor børneværnene gennemføres. Det er dog ikke tilstrækkeligt, at der foretages en grundig undersøgelse. Det kan være vanskeligt for ikke sagkyndige at uddrage konklusioner med hensyn til, hvilken pædagogisk behandling eller hjælp der i det enkelte tilfælde er behov for. Man må derfor, på samme måde som man sikrer den juridiske sagkundskabs medvirken i de alvorligste børneværnssager, sikre, at den pædagogisk-psykologiske sagkundskab rådspørges ved afgørelsen af disse sager. Det er ikke af mindre betydning, at den rigtige pædagogiske behandling eller foranstaltning sættes ind, end at det juridiske retsbeskyttelseshensyn tilgodeses.

Det er derfor foreslået, at dei indføres en bestemmelse om, at børne- og ungdomsværnet skal tiltrædes af en pædagogisk-psykologisk sagkyndig i de tilfælde, hvor dommermedvirken er påbudt, det vil navnlig sige i tilfælde, hvor der er tale om anbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet uden samtykke fra forældrene.

Med pædagogisk-psykologisk konsulent tænkes i første række på skolepsykologer eller andre psykologer med kendskab til børneopdragelse, herunder de psykologer, der er knyttet til opdragelseshjem, til rådgivningscentrene eller børnepsykiatriske hospitalsafdelinger. Den enkelte konsulents virkeområde må afpasses således, at han kan få fornøden erfaring i behandlingen af disse sager, men må på den anden side ikke gøres større, end at han får mulighed for at yde en effektiv indsats i sagerne.

Selv om den obligatoriske medvirken af konsulenten vil være indskrænket til de sager, hvor dommeren skal medvirke, vil det dog ofte være ønskeligt, at han anvendes også i andre sager, hvor der er anledning til det. Hans medvirken behøver ikke at indskrænkes til deltagelse i det møde, hvor en beslutning af børneværnet træffes, idet det ofte vil være hensigtsmæssigt, at han rådspørges vedrørende undersøgelsen af sagen på et tidligere tidspunkt, hvilket børneværnskonsulenten eventuelt kan foranledige.

Det vil ikke alene være konsulentens opgave at udtale sig om, hvilken form for anbringelse uden for hjemmet der bør foretrækkes. Det vil også være hans opgave at pege på, hvilke muligheder der er for at undgå anbringelse uden for hjemmet ved støtte til barnets eller den unges forbliven i hjemmet, ligesom konsulenten måske vil kunne medvirke til at fremme samarbejdet med forældrene. Han kan således komme til at medvirke til, at hele det differentierede hjælpeapparat, den sociale forsorg råder over, bliver udnyttet, og han skal ikke mindst henlede børneværnenes opmærksomhed på den enkelte sags sammenhæng med den foreliggende familiesituation.

I overensstemmelse med de regler, der gælder for dommere og embedslæger, skal den pædagogisk-psykologiske konsulent ikke have stemmeret, men det foreslås, at de tilforordnedes synspunkter, såfremt de afviger fra børne- og ungdomsværnets, skal tilføres børne- og ungdomsværnets protokol og udskrift heraf sendes til landsnævnet.

Udgifterne til honorar m. v. til dommeren, embedslægen og den pædagogisk-psykologiske konsulent foreslås afholdt af staten med samme ordning med hensyn til refusion fra kommunerne som for udgifter til børneværnskonsulenter og rådgivningscentre.

Nogle større kommuner har gennem ansættelse af en sociallæge eller gennem fast aftale med psykologer eller psykiatere sikret, at i hvert fald de alvorligste børneværnssager gennemgås af en specielt sagkyndig, før de forelægges til afgørelse i børne- og ungdomsværnet. Sådanne ordninger kan yde samme garanti for et sagligt oplæg til børneværnets beslutning som ovennævnte pædagogisk-psykologiske konsulentordning, og der er derfor i lovforslaget indføjet en adgang for socialministeriet til at dispensere fra den obligatoriske konsulentordning. Det forudsættes, at dispensation kun meddeles, når forberedelsen af børneværnssagerne i pågældende kommune er lagt således til rette, at der er skabt sikkerhed for, at i hvert fald de sager, der efter forslaget i andre kommuner skal behandles under medvirken af en pædagogisk-psykologisk konsulent, gennemgås af en tilsvarende sagkyndig, således at han får lejlighed til at yde børne- og ungdomsværnet fornøden vejledning, før sagerne afgøres.

2. Særlige regler for København.

Efter den gældende lov er børneværnet i København organiseret på en anden måde end i det øvrige land. Magistraten udøver principielt de beføjelser, som uden for København er tillagt børneværnsudvalget, men visse afgørelser, navnlig vedrørende forsorg uden for hjemmet, der ikke er af rent forsørgelsesmæssig karakter, er dog henlagt til et særligt udpeget råd, børnenævnet, bestående af et

forretningsudvalg og 4 kredsværger for hver af de 24 børneværnskredse, byen er inddelt i.

Det er imidlertid anset for rigtigst, at det almindelige ansvar for børne- og ungdomsværnet i kommunen ligesom i det øvrige land placeres hos det særligt valgte organ, der herefter foreslås benævnt „Københavns børne- og ungdomsværn". Af praktiske grunde foreslås det dog, at visse områder af forsorgen skal kunne overdrages til den af magistraten ledede administration, men det forudsættes, at magistraten handler på børne- og ungdomsværnets vegne og med mulighed for dette til at angive retningslinier for forsorgen og også til at træffe afgørelser i særligt vanskelige sager, der forelægges for det.

For at muliggøre deling af børneværnet i mindre afdelinger er det foreslået, at der i stedet for en næstformand og en stedfortræder, hvoraf den ene skal opfylde betingelserne for at være dommer, skal være 2 næstformænd i børne- og ungdomsværnet, der begge skal opfylde de almindelige betingelser for udnævnelse til dommer, jfr. retsplejelovens § 42, stk. 3, 1. pkt. Det vil blandt andet være disse næstformænds opgave at varetage det retsbeskyttelses-hensyn, som uden for København tilgodeses ved dommermedvirken. Under hensyn hertil forudsættes det, at der ved godkendelsen af en vedtægt for børne- og ungdomsværnet i København tages stilling til, hvorvidt kommunen skal oprette selvstændige stillinger til disse næstformænd, således at der sikres størst mulig uafhængighed i forhold til den administration, der forbereder og forelægger de enkelte sager for børne- og ungdomsværnet.

3. Amterne og landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg.

a. Børne- og ungdomsforsorgens centrale administration var et af hovedemnerne for overvejelserne i udvalget af 1953 vedrørende børneforsorgens administration, jfr. udvalgets betænkning nr. 191/1958.

Der opnåedes enighed om at foreslå *landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg* opretholdt som *administrativ ankeinstans* samtidig med bevarelse af den i 1954 indførte adgang til domstolsprøvelse af afgørelser om anbringelse af børn uden for hjemmet m. v. Dette forslag blev gennemført ved ændringerne i lov om offentlig forsorg i 1958.

Erfaringerne for landsnævnets virksomhed i den forløbne tid har været så gode, at der ikke er fundet anledning til at stille forslag om principielle ændringer vedrørende landsnævnets sammensætning eller opgave som almindelig administrativ ankeinstans vedrørende børne- og ungdomsværnenes beslutninger om anbringelse af børn og unge uden for hjemmet. Landsnævnet har betydet en værdifuld aflastning af landsretterne og har gennem sin forligsvirksomhed fremmet det samarbejde med forældrene, som i så høj grad indgik i målsætningen for 1958-loven. Med henblik på at forbedre de praktiske muligheder for denne virksomhed er fristen for landsnævnets behandling af ankesagerne foreslået forlænget fra 1 til 2 måneder, men i øvrigt er bestemmelserne bevaret uændrede med enkelte undtagelser, som der nedenfor er gjort rede for.

b. I overensstemmelse med administrationsudvalgets indstilling gennemførtes ved *lovændringen i 1958* bl. a., at opgaverne som *kontrolorgan* i forhold til børne- og ungdomsværnene blev lagt bort fra landsnævnet, fordi de var vanskeligt forenelige med dets principielle stilling som ren ankemyndighed, der ikke udøver kontrol og tilsyn på eget initiativ. Kontrolopgaverne blev begrænset og i øvrigt henlagt til amterne. Dette gjaldt således gennemgangen af indberetninger fra børneværnene om børns anbringelse uden for hjemmet og fra socialudvalgene om pålæggelse og inddrivelse af bidrag for børnene samt revisionen af børneværnsregnskaberne.

Indberetningspligten for børneværnene er herefter begrænset til kun at angå inddragelsen under forsorg og dennes ophør, derimod ikke ændring af den måde eller de vilkår, på hvilken anbringelsen foregår, og anbringelse af forsørgelsesmæssige grunde skal kun indberettes, når den varer mere end 3 måneder. Amterne kan sende tvivlsomme sager videre til landsnævnet. København er fritaget for indberetningspligten, og socialministeren kan endvidere fritage større kommuner for indberetningspligten, hvilket er gennemført for i alt 15 købstæder og københavnske omegnskommuner, der alle har over 30.000 indbyggere. Tilsvarende fritagelse er meddelt de pågældende kommuners socialudvalg med hensyn til bidragsindberetninger.

Landsnævnets beføjelser som ankemyndighed vedrørende bidragspålæggelser blev ligeledes overført til amterne, der i forvejen var ankemyndighed vedrørende forebyggende børneværnsforanstaltninger og plejetilladelser og godkendende myndighed med hensyn til forlængelse af forebyggende foranstaltninger ud over det 18. år.

Med henblik på at søge det administrative apparat inden for børne- og ungdomsforsorgen forenklet, er det overvejet, om det vil være hensigtsmæssigt yderligere at begrænse eller ophæve indberetningspligten og at samle de til amterne henlagte opgaver i de centrale organer.

Man har i isine overvejelser især hæftet sig ved, at der ikke til amterne er knyttet børneforsorgskyndigt personale. Ved gennemgangen af de indberetninger, der modtages fra udvalgene, må amterne væsentligst kontrollere, om den formelle fremgangsmåde ved sagernes behandling, som er foreskrevet i love og cirkulærer, er fulgt. Indberetningerne giveir meget ringe grundlag for at bedømme, om den rette beslutning er truffet ud fra en reel bedømmelse af sagen.

c. Med hensyn til amternes behandling *tå ankesager* bemærkes, at en undersøgelse har vist, at der kun ganske undtagelsesvis ankes inden for det område, som henhører under amternes ankemyndighed. I 1961 modtog amterne således tilsammen kun 6 anker vedrørende plejetilladelse, 2 vedrørende forebyggende forsorg og 1 vedrørende ophør af forebyggende forsorg, i alt 9 børneværnssager. Hertil kommer, at amterne tilsammen behandlede 19 ankesager vedrørende bidragspålæggelse. Enkelte af de i gennemsnit for alle amter ca. 50 indberetninger årligt vedrørende anbringelser uden for hjemmet giver formentlig anledning til nærmere undersøgelse, men alligevel bliver amternes erfaringsmateriale dog beskedent og som nævnt ret ensidigt vendt mod den formelle side af sagernes behandling.

Det er herefter fundet rigtigst at foreslå de ankesager, som hidtil er behandlet af amterne, henlagt til landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg, der i højere grad end amterne vil være i stand til at give sagerne en alsidig vurdering. Antallet af sager er ikke større, end at landsnævnet vil kunne overkomme arbejdet uden udvidelse af sit administrative apparat, særlig under hensyn til, at forslagets regler om forsorgens ophør medfører, at landsnævnets arbejde med forsorgsforlængelser og med udskrivning af forsorg som uopcragelig i henhold til den gældende lovs § 110 begrænses, jfr. nedenfor pkt. 7 b.

Endelig bemærkes, at samlingen af ankemyndigheden hos landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg harmonerer med det ønske om at understrege børneforsorgens enhed, som lovforslaget i øvrigt er udtryk for: Et sæt hjælpemuligheder administreres af ét kommunalt organ, børne- og ungdomsværnet, med ankemyndighed til ét centralt organ, landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg. Herved tilsigtes, at det mest hensigtsmæssige middel anvendes i den enkelte sag, og det hidtidige skel mellem forebyggende børneværnsforanstaltninger og anbringelser uden for hjemmet udviskes.

d. Med hensyn til børneværnenes *indberetningspligt* finder man, at værdien af det arbejde, der pålægges børneværnene og modtagerne af indberetningerne, ikke står i rimeligt forhold til arbejdets omfang. Garantien for overholdelse af de formelle betingelser for iværksættelse af børneværnsforanstaltninger kan formentlig på dette område som på andre gennemføres ved ankeadgangen. Den vejledning af børneværnene med hensyn til de gældende reglers forståelse, som utvivlsomt i et vist omfang er forbundet med indberetningsordningen, kan formentlig bedre udøves på anden måde, og i denne forbindelse kan opmærksomheden særligt henledes på en udbygning af børneværnskonsulentordningen. Børneværnskonsulenten er ikke alene efter sin uddannelse i stand til at vejlede om de formelle regler, der skal følges i disse sager, men har også mulighed for at give vejledning vedrørende realiteten i de beslutninger, der skal træffes. Hertil kommer, at børneværnskonsulenten kommer ind i billedet på et tidligere tidspunkt end den vej lednings virksomhed, som udøves af amterne i forbindelse med en efterfølgende indberetning.

e. Det har været overvejet, om man af hensyn til *revisionen af børneværnsregnskaberne,* som man fortsat mener bør varetages af amterne, skulle foreslå indberetningerne opretholdt, i hvert fald for de mindre kommuners vedkommende, men man har ikke ment, at dette hensyn var af tilstrækkelig vægt. Indberetningspligten foreslås derfor helt ophævet.

4. Den centrale administration.

I 1958 gennemførtes efter indstilling fra administrationsudvalget af 1953 hjemmel for socialministeren til at bemyndige direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen og børne- og ungdomsforsorgens økonomiske nævn til at træffe visse afgørelser, der hidtil var blevet afgjort af socialministeriet efter indstilling fra direktoratet og økonomiudvalget.

De vigtigste sagsområder, der herefter blev givet direktoratet bemyndigelse til at træffe afgørelse i, var fornyelse af anerkendelser af forebyggende institutioner og opdragelseshjem, fastsættelse af børnetallet i en institution og tilladelse til oprettelse og drift af ikke anerkendte institutioner samt godkendelse af mindre ændringer i allerede godkendte planer for nybyggeri på institutionerne eller af ombygning af bestående bygninger, når ændringerne ikke er forbundet med væsentlige udgifter for det offentlige.

Til det økonomiske nævn blev henlagt bevilling indenfor nærmere angivne grænser af støtte af socialministerens rådighedssum til ekstraordinære driftstilskud, til ekstraordinær vedligeholdelse og til etablering, montering eller forbedring af institutionerne.

I overensstemmelse med de almindelige synspunkter vedrørende centraladministrationen, der er fremført af Administrationsudvalget af 1960, 1. betænkning nr. 301/1962, er det foreslået yderligere at udvide direktoratets og det økonomiske nævns adgang til at træffe afgørelser uden forelæggelse for socialministeren. Den løbende administration bør fuldt ud varetages af disse myndigheder, medens socialministeriets opgaver i videst muligt omfang begrænses til lovgivningsarbejdet, til udstedelse af almindelige regler for forsorgen og til behandling af de bevillingsmæssige spørgsmål og anke af direktoratets og nævnenes afgørelser.

Efter den gældende lov er socialministeren bemyndiget til at henlægge visse nærmere angivne sagområder til afgørelse i direktoratet eller det økonomiske nævn. Bestemmelserne herom er ikke anset for udtømmende, idet det følger af almindelige grundsætninger, at ministeren har ret til at henlægge dele af de beføjelser, der er tillagt ham ved lovgivningen, til underordnede statsorganers afgørelse. Det er dog fundet rigtigst for klarheds skyld udtrykkeligt i loven at bestemme, hvilke afgørelser direktoratet og det økonomiske nævn kan træffe. Herved er der ikke tilsigtet en begrænsning i socialministerens anførte almindelige delegationsbeføjelse.

Det er herefter foreslået i loven at bestemme, at følgende afgørelser, som hidtil er truffet af socialministeriet efter indstilling fra direktoratet eller af direktoratet efter bemyndigelse, henlægges *til direktoratet:*

1. Alle anerkendelser af rådgivningscentre, daginstitutioner og børne- og ungdomshjem samt godkendelse af institutionernes ledere og lokaler.
2. Beskikkelse af tilsynsråd for institutioner, der drives af staten, eller som modtager underskudsdækning, dog at socialministeren skal udpege et medlem af hvert tilsynsråd.
3. Alle godkendelser af planer for oprettelse eller forbedringer af institutioner.
4. Godkendelse af planer for undervisning af elever på børne- og ungdomshjem.
5. Fastsættelse efter forhandling med det pædagogiske nævn af regler og vejledende retningslinier for det opdragende arbejde i institutionerne.
6. Anerkendelse af foreninger for børne- og ungdomsforsorg.

Endvidere er til direktoratet foreslået henlagt:

7. Anerkendelse af børne- og ungdomsværns familierådgivning som refusionsberettiget.
8. Afgørelse af uenighed mellem børne- og ungdomsværn om, hvilket børne- og ungdomsværn der skal varetage forsorgen for et barn eller en ung, og om, hvilken kommune der skal afholde den retlige opholdskommunes andel af udgifterne; disse sager har hidtil været afgjort af amterne, for København og Frederiksberg af socialministeriet.

Følgende afgørelser er foreslået henlagt *til det økonomiske nævn:*

1. Godkendelse af visse lån i institutionernes faste ejendomme.
2. Tilladelse for institutionerne til at afholde vedligeholdelsesudgifter på indtil 2 pct. årlig af brandforsikringssummen.
3. Alle bevillinger af rådighedssummerne til ekstraordinære driftstilskud, til ekstraordinær vedligeholdelse og til oprettelse, montering eller forbedring af institutionerne.

Den foreslåede koncentration af statsforvaltningen vedrørende børne- og ungdomsforsorgen i direktoratet og det økonomiske og pædagogiske nævn vil formentlig medføre en betydelig forenkling og rationalisering af administrationen på dette område, navnlig ved at undgå tidsrøvende dobbeltbehandling af sager i direktoratet og socialministeriet. Herved tilsigtes det tillige at give socialministeriet mulighed for at intensivere det planlæggende og koordinerende arbejde ved budgetlægningen, behandlingen af bevillingssager og udstedelse af almindelige regler. Socialministeren er endvidere ankemyndighed for alle beslutninger, der træffes af direktoratet og nævnene, ligesom ministeren som øverste administrative myndighed er berettiget til på egen hånd at gribe ind i sagernes behandling.

Med hensyn til *landsnævnets* afgørelser, er det fundet rigtigst, at disse i det væsentlige skal være endelige, bortset fra de tilfælde, hvor afgørelserne som hidtil kan indbringes for domstolene. At landsnævnet får ret til at træffe endelige afgørelser i konkrete sager, berører ikke socialministerens beføjelse til at udstede almindelige retningslinier for lovens forståelse og bestemmelsernes anvendelse, eller domstolenes almindelige ret til at tage stilling til øvrighedsmyndighedens grænser. Socialministeren vil endvidere bevare den adgang han har til at udøve almindelig kritik af børneværnenes administration.

5. Det almindelige børnetilsyn.

Undersøgelse af den hidtidige administration af tilsynet.

Efter de gældende regler om det almindelige børnetilsyn skal følgende grupper af børn undergives tilsyn af børneværnsudvalget ved særligt beskikkede tilsynsførende:

1. Børn under 14 år, som for betaling er anbragt i familiepleje eller dagpleje.

2. Børn uden for ægteskab indtil deres 7. år.

3. Børn, til hvis forsørgelse der af det offentlige udbetales bidrag i henhold til forsorgsloven.

Endvidere kan andre plejebørn, børn uden for ægteskab og adoptivbørn under 14 år og børn under 18 år, hvis forældre oppebærer vedvarende offentlig hjælp, inddrages under tilsyn, når barnets velfærd efter undersøgelse i det enkelte tilfælde kræver det.

Når forholdene i det enkelte tilfælde taler for det, kan børnevæmsudvalget fritage for det obligatoriske tilsyn, bortset fra tilsyn med børn i familiepleje eller dagpleje,, der er begrundet i hensynet til fortjeneste eller erhverv.

Det er i loven angivet, at den tilsynsførende skal bistå hjemmet med råd og vejledning og påse, at opdragerne gør deres pligt over for barnet.

Revisionsudvalget har i en række møder drøftet lovgivningen vedrørende tilsyn med børn, plejetilladelser og tilsynsværgemål med et af socialministeren nedsat udvalg vedrørende det almindelige børnetilsjn.

Af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgens beretning for børne- og ungdomsforsorgen i 1959 og 1960, fremgår bl. a., at der ved udgangen af 1960 var 39.400 børn under tilsyn. Godt 96 pct. af børnene hørte til de grupper, hvormed der skal føres tilsyn, og knap 4 pct. var børn, som kan inddrages under tilsyn.

3 provinsbyer og 405 sognekommuner eller ca. $^1/_3$ af alle landets kommuner havde ikke børn under tilsyn, medens 6 provinsbyer, 1 omegnskommune og 402 sognekommuner havde mellem 1 og 5 børn under tilsyn. 817 kommuner eller ca. 59 pct. af landets kommuner havde altså kun 5 børn eller derunder under tilsyn.

Med udgangspunkt heri er overvejelserne gennemført på grundlag af en omfattende undersøgelse, der er foretaget af socialforskningsinstituttet med det primære formål at belyse, hvorledes de kommunale børneværnsudvalg administrerer lovgivningens bestemmelser om det almindelige børnetilsyn og tilsynsværgeordningerne. Som bilag 10 til revisionsudvalgets betænkning er optaget socialforskningsinstituttets rapport om denne undersøgelse, der blev igangsat efter opfordring af udvalget vedrørende det almindelige børnetilsyn og efter nærmere aftale mellem instituttet, revisionsudvalget og det nævnte udvalg. Idet der i øvrigt henvises til denne rapport, skal her kun anføres nogle hovedresultater af undersøgelsen.

Socialforskningsinstituttet har beregnet antallet af børn uden for ægteskab under 7 år og børn, til hvis forsørgelse der af det offentlige udbetales bidrag, til ca. 74.000. Af disse børn er antagelig mindst 30 pct. ikke blevet registreret som tilsynsbørn af børneværnsudvalgene. Særligt i landkommunerne er der betydelige mangler på dette punkt, idet ca. 80 pct. ikke er fundet registrerede.

Man har således i vidt omfang undladt at tage spørgsmålet om etablering af tilsyn op. Alligevel fremgår det af undersøgelsen, at det er en udbredt opfattelse hos de tilsynsførende, at man godt kunne fritage en væsentlig del af de børn, der faktisk er under tilsyn.

I de tilfælde, hvor der er børn under tilsyn er intensiteten af tilsynet ofte ringe. Der aflægges således kun i enkelte kommuner det antal besøg, som er påbudt, og oplysninger om de drøftelser, de tilsynsførende har med familierne, og om den hjælp de yder, tyder på, at de tilsynsførende i hvert fald i de mindre eller helt små kommuner som regel indtager en passiv holdning til arbejdet.

Formændene for børneværnsudvalgene stiller sig gennemgående tvivlende over for spørgsmålet om nødvendigheden af i det hele taget at føre det almindelige tilsyn. Dette er særligt i de mindre kommuner begrundet med henvisning til, at man kender hinanden så godt, at der ikke er grund til at føre regelmæssigt tilsyn. En anden begrundelse for den passive holdning er diskretionshensynet over for familierne.

Selvom det foreliggende materiale således har vist, at den gældende tilsynsordning administreres mangelfuldt af mange børneværn, viser dog erfaringerne fra nogle kommuner, at tilsyn kan gennemføres på en effektiv og positiv måde.

Forslag.

Den af socialforskningsinstituttet foretagne undersøgelse har skaffet det ønskede og tiltrængte materiale til bedømmelse af børneværnsudvalgenes administrering af og holdning over for tilsynsarbejdet i videste forstand. Imidlertid har man ikke herved fået det fornødne grundlag for at bedømme, om de pågældende bestemmelser er hensigtsmæssige i den betydning, at de omfatter de grupper af børn og unge, der har mest behov for at være under tilsyn.

De to udvalg har herefter indstillet, at der i fortsættelse af det hidtidige undersøgelsesarbejde gennemføres en *videregående undersøgelse* af hele det herhenhørende kompleks af problemer, således at man kan danne sig et mere begrundet indtryk af, hvilke grupper af familier det må være børneværnenes opgave at føre nøje tilsyn med, og hvor der bør sættes ind med et forebyggende vejled-

ningsarbejde. Der er i socialforskningsinstituttet foretaget et ret omfattende forarbejde til en sådan dyberegående undersøgelse af grupper af familier.

Socialministeriet er enigt i, at en sådan undersøgelse må gennemføres.

Indtil det virkelige behov for tilsyn er afklaret, mener man, at lovgivningen må *opretholde den hidtidige pligt for børneværnet til at føre tilsyn* med de grupper af børn, som man traditionelt har anset for særligt truede i deres opvækstforhold, d. v. s. grupperne i den nuværende § 38, stk. 1.

Dog har man i overensstemmelse med synspunkter, der er fremført fra forskellige sider, bl. a. af Dansk Kvindesamfund og børne- og ungdomsforsorgens pædagogiske nævn, fundet det rigtigst allerede på nuværende tidspunkt at foreslå *bortfald af det obligatoriske tilsyn med børn uden for ægteskab.* Det svarer dårligt til nutidig tankegang og de principper, der ligger til grund for lovgivningen om børns retsstilling at fremhæve børn, der er født uden for ægteskab, som en gruppe, der er særlig grund til at føre tilsyn med. Hertil kommer, at de fleste af de børn i denne gruppe, der kan tænkes at trænge til den støtte, tilsynet kan indebære, vil være omfattet af tilsynet, fordi der udbetales bidrag til dem i henhold til lov om offentlig forsorg, i særdeleshed hvis reglen som foreslået kommer til at omfatte bidrag, der udlægges af mødrehjælpsinstitutionerne indtil faderskab er fastslået og bidragsresolution er udfærdiget.

Samtidig med at man af de anførte grunde har bevaret det hidtidige tilsyn med den nævnte undtagelse, har man ønsket på forskellige måder at fastlægge de lovgivningsmæssige rammer for den fremtidige udvikling af tilsynet i retning af familierådgivning.

For det første foreslås det at fremhæve børneværnenes pligt til at holde sig underrettet om de forhold børn og unge i kommunen lever under. Børneværnene må herved etablere et nøje *samarbejde* med alle de instanser i kommunen, som har med børn og unge at gøre, såsom ungdomsnævn, skoler, b ørneforsorgsinstitutioner, læger, sundhedsplejersker, ungdomsklubber, præster, mødrehjælp og politi.

Endvidere foreslås givet børne- og ungdomsværnet adgang til og i visse tilfælde pligt til at henvende sig med tilbud om råd og vejledning til familier med børn, som i særlig grad må antages at trænge til sådan støtte.

Det er i den forbindelse anset for hensigtsmæssigt, at der ydes støtte fra staten til etablering af en udvidet *familierådgivning* fra børne- og ungdomsværnenes side. Herved **vil** det være muligt at tilskynde kommunerne til at gøre tilsyns- og rådgivningsarbejdet mere effektivt end hidtil ved ansættelse af dertil særligt kvalificerede personer, som ikke blot er i stand til at gennemføre en effektiv kontrol, men er i stand til at yde familierne en virkelig betydningsfuld vejledning og støtte på et tidspunkt, da begyndende vanskeligheder med hensyn til opdragelse eller pleje af børnene gør sig gældende.

Der er ikke i lovforslaget taget nærmere stilling til, hvorledes de anerkendte familierådgivningsordninger skal gennemføres. Dette må i høj grad bero på mulighederne i de enkelte kommuner, som ønsker at tage opgaven op, ligesom man først efterhånden som virksomheden udbygges, kan danne sig et skøn over, hvorledes den bedst kan praktiseres.

Det er ikke tanken, at den almene familierådgivning, som børne- og ungdomsværnet søges tilskyndet til at tage op, skal have det samme specielt faglige sigte som den rådgivningsvirksomhed, der udøves af læger og psykologer på rådgivningscentre og børnepsykiatriske eller psykologiske klinikker, skolepsykologiske kontorer og lignende steder.

Der tænkes derimod på en mere almenmenneskelig og praktisk vejledning med hensyn til børnenes pasning, husførelsens tilrettelæggelse, hjemmets økonomi, almindelige opdragelsesspørgsmål, skolegang, erhvervsvejledning, lærepladsforhold, lovgivning vedrørende familien, sociale hjælpeforanstaltninger m. m. Personer med uddannelse som socialrådgivere vil kunne gøre god fyldest i et vejledningsarbejde af denne art. Man har dog også haft opmærksomheden henledt på, at Københavns kommune og andre bykommuner i de senere år forsøgsvis har gennemført en udvidelse af det tilsyns- og vejledningsarbejde, der udføres i henhold til lovgivningen om sundhedsplejersker for spæde børn I Århus har kommunen siden 1940 ved såkaldte hjemkonsulenter tilbudt socialt vanskeligt stillede familier vejledning i praktiske spørgsmål; man har herved let kunnet komme i kontakt med familier, der trænger til støtte. Af de nuværende 6 hjemkonsulenter varetager 4 også børnetilsyn. Arbejdet overvåges og støttes af socialrådgivere.

Disse og andre forsøgsvis gennemførte ordninger har vist sig at imødekomme et stærkt behov for forebyggende socialt arbejde.

Foruden den praktiske og aktuelle hjælp til familien vil et sådant arbejde give mulighed for henvisning til mere speciel rådgivning eller behandling, hvis det skønnes fornødent, og mulighederne

for i tide at sætte ind med bømeforsorgslovens hjælpeforanstaltninger vil forøges.

Det er en almindelig erfaring, ab mange børn og unge først kommer i forbindelse med børne- og ungdomsværneit, når vanskelighederne er blevet så alvorlige, at. udsigterne til et gunstigt resultat er væsentlig mindre, end hvis barnet eller den unge var blevet hjulpet på et tidligere tidspunkt. Bortset fra den menneskelige side af sagen betyder dette, at behandlingen af den enkelte kræver både mere tid og større udgifter, end hvis hjælpen var blevet sat ind tidligere.

6. Børneværnsforanstaltninger.

a. Det er anset for en væsentlig opgave ved revisionen af loven at foretage en *samling af reglerne* om børneværnets virksomhed med iværksættelse af foranstaltninger til støtte for det enkelte barn med det formål at understrege de forskellige hjælpemuligheder som en helhed. Der er samtidig opnået en ønskelig forenkling af reglerne.

Siden århundredskiftet har børneværnslovene gennemgået adskillige ændringer, og herunder er der dels sket en udvidelse af området for børneværnets indgriben, dels foretaget forskellige udvidelser af de hjælpemuligheder, der står til børneværnets rådighed. De forskellige ændringer er gennemført ved udbygning af de bestående bestemmelser, og det synes derfor påkrævet at få rationaliseret disse regler. Der er herunder foretaget en sammenstilling i ét kapitel af reglerne om børneværnssagernes undersøgelse med reglerne om, hvilke foranstaltninger der kan blive tale om.

b. Der er ikke fundet grundlag for at foreslå væsentlige nye regler for børneværnets virksomhed. Der skal fortsat lægges den allerstørste vægt på en grundig og alsidig *undersøgelse* af de sager, som børneværnet enten ved egen tilsynsvirksomhed eller gennem henvendelser udefra får til behandling. Lovreglerne herom er dog efter forslaget mindre udførlige, fordi det er anset for mere hensigtsmæssigt at henskyde de detaljerede regler til administrative vejledninger og regler. Herved gives der mulighed for en mere nuanceret stillingtagen til, hvilke undersøgelsesskridt den enkelte gruppe sager kræver.

c. I fortsættelse af den grundlæggende tanke bag lovændringerne! i 1958 om udvidet samarbejde mellem børneværnet og forældrene er det stærkt fremhævet, at børneværnet i første række skal henvende sig med et *tilbud til forældrene og de unge om hjælp* til overvindelse af de foreliggende vanskeligheder.

Dette kommer især frem derved, at den hidtidige børneværnsforanstaltning „advarsel" er udgået af loven, og i stedet er som indledning til afsnittet om hjælpeforanstaltninger sat en forpligtelse for børneværnet til at yde forældrene eller den, der faktisk må sørge for barnet, vejledning om, hvad der kan foretages for at rette på de forhold, der har givet anledning til børneværnssagen. Gennem bestemmelsernes opstilling og formulering, hvorunder der er taget hensyn til de tilsvarende regler i de norske og svenske børneværnslove, er tilstræbt at understrege, at hjælpen først og fremmest skal ydes i samarbejde med forældrene, således at tvangsmæssige indgreb er sat i anden række som noget subsidiært.

d. De tilfælde, hvor der kan være tale om anbringelse uden for hjemmet uden forældrenes samtykke, er stort set de samme som efter den gældende lov, bortset fra at reglen om *anbringelse uden for hjemmet på grund af skulkeri,* den gældende lore § 60, stk. 2, er udgået efter forhandling med undervisningsministeriet. Bestemmelsen har ved sin sammenkædning af børneforsorg med skolemulkter og ved reglen om tidsbestemt anbringelse en karakter, som ikke harmonerer med grundlæggende principper for børneforsorgen i øvrigt. Bestemmelsen er i øvrigt meget lidt anvendt. I 1960 blev således i alt 5 børn inddraget under forsorg i medfør af denne bestemmelse. Barnets forhold til skolen er selvsagt fortsat af stor betydning ved bedømmelsen af en børneværnssag, men oplysninger herom bør indgå som et led i helhedsbedømmelsen af, om børneværnsforanstaltninger skal iværksættes.

e. Bestemmelsen i *den gældende lovs § 59, stk. 1,* om at der med forældrene kan træffes aftale om, at barnet ikke kræves hjemgivet før udløbet af en nærmere i aftalen fastsat frist, der dog højst må andrage 3 måneder, har voldt vanskeligheder i praksis.

Det har vist sig at være uheldigt og ikke stemmende med børneforsorgens pædagogiske opgave, at børne- og ungdoms værnet binder sig til at hjemgive et barn eller en ung efter en vis tids forløb. Måske er formålet med forsorgen ikke nået inden udløbet af dette tidsrum, og enten må forsorgen da afbrydes på for tidligt et tidspunkt, eller man må skuffe forældrenes og eventuelt barnets eller den unges forventninger om hjemgivelse. Det er derfor foreslået at lade denne bestemmelse udgå.

Såfremt børneværnet ikke mener, at det samarbejde, der etableres med forældrene, vil være tilstrækkeligt stabilt til, at en nødvendig forsorg uden for hjemmet kan gennemføres, må der træffes beslutning om, at hjemgivelse ikke kan finde sted, så længe forsorgen er påkrævet.

f. Ved formuleringen af de centrale bestemmelser om, hvilke foranstaltninger der kan være tale om at iværksætte, har man bestræbt sig for at give reglerne en så *rummelig formulering,* at *børneværnene stilles ret frit med hensyn til valg af* den *hjælpeforanstaltning,* som i det enkelte tilfælde må anses for mest hensigtsmæssig. Man har dog fortsat anset det for rigtigst at fremhæve, at det bør tilstræbes at bevare barnet i dets naturlige hjem.

g. Efter de gældende regler kan man ikke *iværksætte forsorg uden for hjemmet for en ung over 18 år, der er undergivet tilsynsværgemål.* Der vil imidlertid ikke sjældent være behov for en sådan ændring af forsorgen, f. eks. i forbindelse med gennemførelse af en uddannelse eller i tilfælde, hvor den unge begår kriminelle handlinger, som vil medføre betinget eller ubetinget fængselsstraf, såfremt ungdomsforsorgen ikke kan gennemføre mere indgribende foranstaltninger end tilsynsværgemålet. For at imødekomme dette behov er det foreslået at give adgang til at ændre en ved det 18. år bestående forsorg, indtil den unge fylder 21 år. Når ændringerne medfører en mere indgribende forsorg, må der iagttages de samme retsbeskyttelseshensyn, som er foreskrevet for etablering af sådan forsorg i øvrigt.

h. 18 år foreslås i øvrigt opretholdt som almindelig aldersgrænse for iværksættelse af børneværnsforanstaltninger, men da det i praksis undertiden har været følt som et savn, at man ikke har kunnet hjælpe en ung, der f. eks er blevet forældreløs efter det 18. år, og som står midt i en uddannelse eller i øvrigt er vanskeligt stillet på grund af sen udvikling o. l., er der tilføjet en bestemmelse om, at der under særlige omstændigheder kan iværksættes *hjælpeforanstaltninger for unge over 18 år,* når den unge og hans værge meddeler samtykke hertil. Sådanne foranstaltninger skal ikke kunne danne grundlag for tvungen forsorg.

i. Hensynet til det bedst mulige samarbejde med forældrene såvel med hensyn til forsorgsetablering som med hensyn til gennemførelse af forsorgen uden for hjemmet har ført til, at det foreslås, at man forlader anvendelsen af begrebet *forældremyndighed som betegnelse for børneværnets beføjelser.*

Børneværnet må fortsat have myndighed til at træffe de fornødne beslutninger vedrørende barnets forhold, men anvendelsen af denne myndighed bør være subsidiær i forhold til forældremyndigheden, således at børneværnet kun træder til med sin afgørelse, såfremt den nødvendige foranstaltning ikke kan træffes i samarbejde med forældrene. Dette indebærer, at forældremyndighedens indehaver fortsat bevarer sin forpligtelse og sin almindelige kompetence, men denne kompetence er begrænset af de specielle regler om børneværnets ret til i påkrævet omfang at træffe nødvendige beslutninger, om nødvendigt imod forældrenes synspunkter.

7. *Forsorgens ophør.*

a. Efter den gældende lov bortfalder børneværnsforanstaltninger — medmindre der træffes beslutning om ophævelse af forsorgen — i almindelighed, *når den unge fylder 18 år.*

I visse tilfælde, nemlig når den pågældende er anbragt i opdragelseshjem for vanskelige eller svagtbegavede unge eller modtager hjælp fra åndssvageforsorgen, fortsætter forsorgen dog automatisk til det 21. år. I andre tilfælde kan børne- og ungdomsværnet inden den dag, den unge fylder 18 år, beslutte, at forsorgen skal udstrækkes i et nærmere angivet tidsrum, der senere kan forlænges, dog ikke ud over det fyldte 21. år.

Såfremt forældrene og den unge ikke sitriltiigt samtykker i forsorgsforlængelsen skal beslutningen godkendes af amtet, når der er tale om forebyggende foranstaltninger (tilsynsværgemål o. l.), og af landsnævnet, når det drejer sig om forsorg uden for hjemmet. Forlængelse af forsorg i henhold til den gældende lovs § 59 (forsorg efter begæring af eller med tilslutning fra forældrene samt forsorg af forsørgelsesmæssige grunde) kan dog kun finde sted med tilslutning fra den unge selv.

Børneværnsudvalget skal under alle omstændigheder sende indberetning til amtet om forlængelse af forsorg uden for hjemmet.

I overensstemmelse med det i lovforslaget i øvrigt fulgte princip om forsorgens enhed er det anset for ønskeligt at få ensartede regler for ophør af alle hjælpeforanstaltninger. Samtidig har man i det hele tilstræbt en forenkling af reglerne.

Som almindelig hovedregel er herefter foreslået opretholdt en regel om, at hjælpeforanstaltninger skal ophøre, når formålet med foranstaltningerne er nået, eller fortsat hjælp i øvrigt ikke længere er påkrævet.

Medens det fortsat er fundet rimeligt, at aldersgrænsen for iværksættelse af børneværnsforanstaltninger i almindelighed er 18 år, har man ikke ment, at denne grænse er hensigtsmæssig for, hvor længe forsorg kan vare.

I 1905 var aldersgrænsen i hovedsagen 15 år. Siden er den gradvis blevet hævet, således at den som nævnt nu efter den almindelige regel er 18 år, men efter de specielle regler i mange tilfælde ligger mellem 18 og 21 år.

I fortsættelse af denne udvikling er det nu foreslået, at forsorgen også i andre tilfælde end dem, der

hidtil har været omfattet af den automatiske forsorgsforlængelse, skal kunne fortsasttes udover det 18. år og indtil det 21. år uden særlig beslutning. Den omstændighed, at spørgsmålet om forsorgsforlængelse skal tages op før 18-årsdagen bevirker undertiden, at der opstår en uhensigtsmæssig uro omkring en forsorg, der ellers er inde i et roligt forløb. Det kan endvidere nævnes, at afskaffelse af forsorgsforlængelserne, af godkendelse hos højere myndighed og af indberetninger indebærer administrative besparelser.

Set ud fra et pædagogisk synspunkt vil der være mange tilfælde, hvor den 18-åriges forhold ikke taler for ophør af forsorgen. 18 år er ikke længere et tidspunkt, hvor der i almindelighed indtræffer noget afgørende i den unges udvikling og sociale situation. F. eks. vil en faglig uddannelse som regel ikke være afsluttet. Det er ikke sjældent sket, at forsorgen for en ung er bortfaldet og hermed muligheden for at hjælpe ham gennem den uddannelse, fordi børneværnet ikke har været opmærksom på at få bragt formaliteten med forsorgsforlængelse i orden inden 18-årsdagen.

Det må dog udtrykkelig fremhajves, at den afgørende hovedregel er, at hjælpeforanstaltninger skal ophøre, når formålet er nået, eller fortsat hjælp i øvrigt ikke længere er påkrævet. Dette pålægger udvalget en forpligtelse til at tage spørgsmålet om den unges fremtid, herunder uddannelsesspørgsmålet op, når det er aktuelt, cl. v. s. eventuelt på et tidligere tidspunkt end 18-årsalderen, ligesom det ofte vil være naturligt at tage spørgsmålet op ved den personlige myndigheds indtræden.

b. Efter § 110 i den gældende lov kan man udskrive et barn eller en ung af forsorg, såfremt det viser sig, at formålet med en anbringelse uden for hjemmet ikke kan ventes opnået, fordi den unge, navnlig på grund af lovovertrædelser skønnes at være *uimodtagelig for opdragelse.* En beslutning herom skal normalt godkendes af landsnævnet. Er den unge idømt ubetinget straf af fængsel, kan beslutningen dog træffes af børneværmsudvalget alene.

Ud fra den betragtning, at det offentlige ikke kan fraskrive sig en forsorgsopgave, fordi den er for vanskelig at løse, har man overvejet, hvorvidt det vil være muligt at undvære denne bestemmelse. Man er dog veget tilbage fra at foreslå bestemmelsen ophævet. Der er unge, hvis forbliven i børne- og ungdomshjem betyder en urimelig belastning for børneforsorgens institutioner til skade for institutionernes øvrige arbejde, og det vil derfor være nødvendigt — så længe institutionerne ikke er udbygget til at påtage sig behandlingen af disse tilfælde — at opgive børne- og ungdomsforsorgens hjælpeforanstaltninger, således at den unge enten må søge at klare sig i samfundet alene eller må henvises til anden forsorg eller — når der foreligger kriminalitet — til fængselsvæsenet.

For længst muligt at undgå, at forsorgen helt opgiver en ung, er det imidlertid foreslået at indføre adgang til at begrænse forsorgen til, at børne- og ungdomsværnet holder sig underrettet om den unges udvikling, således at der er mulighed for umiddelbar iværksættelse af hjælpeforanstaltninger, såfremt det senere måtte vise sig hensigtsmæssigt og gennemførligt. Anvendelse af bestemmelsen skal indberettes til direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen for at sikre, at bestemmelsen ikke anvendes ud over sine forudsætninger.

Det er dog anset for påkrævet at bevare en mulighed for i særlige tilfælde med landsnævnets godkendelse helt at udskrive den unge af forsorgen.

8. Anbringelse i familiepleje.

Efter den gældende lov skal børn, der anbringes uden for hjemmet, fortrinsvis søges anbragt i private plejehjem, bortset fra specielle tilfælde, hvor helbredsmæssige grunde taler imod anbringelse i plejehjem, eller hvor et egnet plejehjem ikke kan findes. Faktisk anvendes privat pleje imidlertid kun i begrænset omfang.

Bestemmelsen om den private plejes fortrinsstilling er foreslået opretholdt, og man har overvejet, hvorledes antallet af anbringelser i privat pleje kan forøges.

Der er fornylig gennemført en forbedring af det offentliges tilskud til plejehjemsforeningerne, men herudover vil man finde det hensigtsmæssigt, at der tilvejebringes mulighed for etablering af særlige plejehjemsordninger i tilknytning til bestående opdragelseshjem. Plejehjemsordninger af denne art vil ikke blot kunne aflaste presset på børne- og ungdomshjem, men vil også kunne betyde en pædagogisk landvinding ved at forene de fordele, der er forbundet med anbringelse af børn i et familiemilieu, med den vejledning og støtte, som børne- og ungdomshjemmets stab af pædagoger vil kunne yde plejehjemmene.

Det må fremhæves, at plejehjemsordninger af den foreslåede art for at opnå anerkendelse som tilskudsberettigede må opfylde rimelige krav med hensyn til forsvarlige pædagogiske og sundhedsmæssige forhold.

Tilskudsordningen kan efter foretagne beregninger tilrettelægges i tilknytning til institutionernes økonomi, uden at det er nødvendigt at foretage ændringer i de tilskudsordninger, der gælder for institutionerne, og således at der ikke bliver for-

skel på de plejepenge, kommunerne skal udrede ved anbringelse i eller uden for institutionen.

De samlede udgifter til en plejehjemsordning for 22 børn i tilslutning til et optagelseshjem for børn, omfattende udgifter til socialrådgiver, vederlag til plejehjemmene (9 kr. pr. dag), administration og lægetilsyn er anslået til 124.000 kr. eller ca. 5.600 kr. pr. barn årligt. Til sammenligning skal anføres, at normaludgifterne for optagelseshjem for søskende uden egen skole bortset fra ejendomsudgifter for 1962-63 andrager 7.834 kr.

Ydes der tilskud og plejepenge som til optagelseshjemmets øvrige virksomhed, andrager indtægterne plejepenge å 9 kr. pr. dag, i alt 72.300 kr. og statstilskud (fuld refusion af læge- og sygeudgifter + 54 pct. af resten) ca. 67.700 kr. eller i alt ca. 140.000 kr. Der bliver altså i gunstigste fald (fuld udnyttelse af ordningen hele året) et overskud på 16.000 kr., der indgår i institutionens drift.

En tilsvarende beregning for en ordning for 15 børn med særlige vanskeligheder, der forudsætter højere plejeløn i alt fald for nogle af børnene og mere intensivt pædagogisk og lægeligt tilsyn, viser praktisk taget balance mellem udgifter og indtægter omkring en udgift pr. barn på ca. 7.400 kr. årligt.

Tilskud vil også kunne ydes til de anerkendte plejehjemsforeningers arbejde med plejehjemsanbringelser i henhold til særlig finanslovbevilling som led i tilskudsordningerne for disse foreninger.

9. Privat dagpleje.

På linie med forslaget om anerkendelse af plejehjemsordninger i tilslutning til børne- og ungdomshjem ligger et forslag om etablering af særlige dagplejeordninger, som især Mødrehjælpen i København og Københavns kommune har vist interesse for. Baggrunden for dette initiativ er blandt andet det store udækkede behov for pladser i forebyggende institutioner (eller som de foreslås benævnt i nærværende lovforslag daginstitutioner), især i vuggestuer og børnehaver, men også ønsket om at erstatte uheldige private plejeforhold med bedre kontrollerede. Det må anses for ønskeligt at kunne udnytte den mulighed for forsvarlig pasning af børn i dagtimerne, som utvivlsomt eksisterer i mange private hjem med hjemmegående husmødre, først og fremmest sådanne som tidligere har modtaget uddannelse som barneplejersker eller børnehavelærerinder. For spæde børn kan privat pleje indebære visse fordele fremfor vuggestuerne, fordi spæde børn i særlig grad har behov for individuel pasning og pleje, som ikke altid fuldt ud kan ydes i større institutioner. For lidt større børn kan den private pleje være at foretrække, når der er tale om børn, som har vanskeligt ved at tilpasse sig livet i en større børneflok.

Også for så vidt angår dagpleje må offentlig anerkendelse forudsætte en rimelig opdragelsesmæssig og sundhedsmæssig standard, hvilket må nærmere uddybes i administrative retningslinier.

Det vil være af væsentlig betydning, om dagplejeordningen kan opbygges i tilslutning til bestående institutioner, således at den sagkundskab, disse institutioner råder over, kan komme de private dagplejeordninger til gode både ved valget af plejehjem og ved vejledning om, hvorledes børnene skal behandles. Det vil imidlertid ikke altid være muligt at knytte dagplejeordningerne til bestående institutioner, og forslaget går derfor ud på, at også andre former for dagplejeformidling skal kunne anerkendes under forudsætning af, at de er forsvarlige både med hensyn til de retningslinier, hvorefter de drives, og med hensyn til, hvilket personale der skal lede ordningerne.

En dagplejeordning for 25 vuggestuebørn kan efter Mødrehjælpens erfaringer anslås at ville medføre udgifter til plejevederlag (ca. 55 kr. pr. uge) og til socialrådgiver, kontorhold m. m. på i alt ca. 100.000 kr. (ca. 4.000 kr. pr. barn).

Såfremt forældrene betaler samme beløb som for tiden betales i vuggestuer, ca. 25 kr. ugentlig, bliver indtægten heraf 30.000 kr. Såfremt der ydes samme tilskud som til vuggestuer, nemlig 70 pct., bliver de offentlige tilskud 70.000 kr. Dagplejeordningen kan altså efter denne beregning indgå i en bestående institution uden at forrykke dens økonomi.

En lignende beregning for en dagpiejeordning for 35 børnehavebørn viser et tilsvarende resultat.

Det forudsættes derfor, at dagplejeordninger går ind under de almindelige tilskudsordninger for daginstitutioner.

10. Daginstitutioner.

a. Vuggestuer, børnehaver, fritidshjem, klubber og andre fritidsforanstaltninger går i den gældende lov under *fællesbetegnelsen* „institutioner for forebyggende børneforsorg". Betegnelsen er ikke anset for særlig dækkende, da institutionerne i høj grad er af almen pædagogisk karakter. I lovforslaget har man derfor erstattet betegnelsen med „daginstitutioner", der angiver, at de til forskel fra børne- og ungdomshjem kun har børnene om dagen.

b. De foreslåede dagplejeordninger vil formentlig kun i ringe grad kunne begrænse behovet for nye pladser i daginstitutionerne, og der er således ikke tale om, at de kan overflødiggøre etableringen af nye institutioner. Kommunen har allerede efter den gældende lov et vist *ansvar for, at institutionsfor-*

sorgen udbygges, men dette er udtrykkeligt fremhævet i lovforslaget, idet det i § 2 er pålagt børne- og ungdomsværnet at sikre tilstedeværelsen af fornødne daginstitutioner og social-pædagogiske fritidsforanstaltninger. Der ligger ikke heri tilsidesættelse af det private initiativ med hensyn til etablering af daginstitutioner. Børneværnet bør fortsat så vidt muligt støtte foreninger og private organisationer edler personer, der vil tage initiativ til løsning af disse problemer. Men i det omfang det private initiativ ikke kan løse de foreliggende opgaver, og når kommunale institutioner i øvrigt må anses for hensigtsmæssige, må børne- og ungdomsværnet træde til.

Der er ikke fundet grund til at foreslå ændring af tilskudsreglerne for så vidt angår etablering af nye institutioner. Der foreligger planer om nye institutioner i tilstrækkeligt omfang i forhold til de muligheder, der i de nærmeste år forventes at foreligge for at realisere sådanne planer.

c. Efter den gældende lovs § 55, stk. 3 e, er det en forudsætning for anerkendelse af en institution, *at institutionen udelukkende eller dog væsentligst modtager børn af mindrebemidlede forældre.* Børnehaver kan dog anerkendes, selvom de ikke opfylder denne forudsætning, men modtager i så fald kun halvt tilskud og skal forpligte sig til at modtage børn af mindrebemidlede forældre mod en betaling, der ikke må overstige $^2/_3$ af den for børn af bemidlede forældre fa,stsatte betaling, jfr. § 55, stk. 4. Der er for tiden anerkendt 16 sådanne børnehaver, og statens tilskud til disse udgjorde i 1961-62 150.000 kr.

Ved mindrebemidlede har man i praksis forstået forældre, der opfylder betingelserne for at være nydende medlemmer af en anerkendt sygekasse. Sygekassekommissionen af 1954 har imidlertid henstillet, at man undlader at overføre denne grænse til områder, som den ikke er beregnet på.

Man foreslår derfor i § 68 en bestemmelse om, at de tilskudsberettigede institutioner fortrinsvis skal modtage børn, hvis optagelse er særlig påkrævet af sociale og pædagogiske grunde. Herved undgår man — samtidig med at understrege institutionernes pædagogiske formål — de uheldige følger af at have forskellige tilskud efter, om forældrene overvejende er bemidlede eller ubemidlede. Mange børnehaver har haft børn af bemidlede forældre i et omfang, der har svinget lige omkring 33 pct., således at institutionen har været i stadig fare for at få nedsat tilskudsprocenten fra 70 til 35.1 mange tilfælde vil en familie ligge under sygekassegrænsen, så længe kun en af forældrene har udearbejde, men komme over grænsen, når også den anden får en erhvervsindtægt. Der er derfor efter de gældende regler fare for, at barnet i sådanne tilfælde nægtes optagelse eller senere bliver udelukket fra børnehaven.

d. Efter de gældende regler ydes *de offentlige tilskud* til institutioner for børn under den undervisningspligtige alder (vuggestuer og børnehaver) med 40 pct. af driftsudgifterne fra staten og 30 pct. fra den stedlige kommune, medens de resterende 30 pct. forudsættes dækket ved forældrenes betaling for benyttelse af institutionerne. For institutioner for børn og unge i og over skolealderen (fritidshjem, fritidsklubber og ungdomsklubber) udgør tilskuddene 45 pct. fra staten og 35 pct. fra kommunen. De sidste 20 pct. skal dækkes ved forældrenes betaling eller for klubbernes vedkommende ved medlemskontingent fra de unge. Nogle klubber, især de store klubber i København, må dog supplere indtægterne på anden måde, f. eks. ved udlejning af lokalerne, da kontingentets størrelse ellers vil kunne være en hindring for at bevare kontakten med de dele af ungdommen, som har mest behov for den støtte med hensyn til fritidsbeskæftigelse, som klubberne kan give dem.

Til institutioner, der ikke kan klare sig med de ordinære driftstilskud, kan der ydes ekstraordinære tilskud af en årlig rådighedssum.

Denne tilskudsordning har stort set virket tilfredsstillende og foreslås derfor opretholdt i princippet.

Efter indstilling fra det økonomiske nævn har man dog foreslået, at reglerne ændres, således at samtlige ejendomsudgifter refunderes fuldt ud af det offentlige. Formålet hermed er at lette institutionernes vanskeligheder ved at klare driftsudgifterne, samtidig med, at der foretages en udligning mellem institutioner i gamle og i nye ejendomme. De stigende byggeudgifter medfører, at nye institutioners udgifter til husleje m. v. indgår med en stærkt stigende andel af de samlede driftsudgifter, og denne udgiftsstigning modsvares ikke af en tilsvarende forbedring af de goder, de nye institutioner byder de enkelte forældre og børn i forhold til de ældre institutioner. Ved at tage ejendomsudgifterne ud af de udgifter, hvortil forældrene bidrager, opnår man at stille forældrene til børn i nye og i gamle institutioner mere lige end under de nuværende forhold.

Det foreslås, at det offentliges tilskud udredes af stat og kommune i forholdet 4-3 på samme måde som tilskuddet i øvrigt til institutioner for børn under den undervisningspligtige alder.

e. Visse *institutioner med specielle formål* har særlig vanskeligt ved at klare sig med de ordinære

driftstilskud. Det gælder således børnehaver for spastisk lammede og andre institutioner for svært handicappede børn. Eventuelle særbørnehaver for adfærdsvanskelige børn vil formentlig have tilsvarende vanskeligheder.

Disse institutioner må arbejde med mindre grupper af børn og må derfor have et forholdsmæssigt stort personale, til hvis kvalifikationer der må stilles særlige krav. Da det må anses for ønskeligt, at betalingen for anvendelsen af disse institutioner ikke er højere end for almindelige børnehaver — tilsvarende særforsorgsinstitutioner er helt gratis for forældrene — foreslås det efter indstilling fra det pædagogiske og det økonomiske nævn, at der skabes hjemmel for, at sådanne institutioner kan få *underskudsdækning* på samme måde som visse børne- og ungdomshjem. Da der er tale om forskellige specielle institutioner, kan der vanskeligt i loven angives nærmere regler for henførelsen til underskudsdækning. Det vil derfor være naturligt, at sådan godkendelse meddeles af socialministeren efter forhandling med finansministeren.

11. Børne- og ungdomshjem.

a. Betegnelsen opdragelseshjem foreslås erstattet af „børne- og ungdomshjem". Skillelinien mellem hjem for børn og hjem for unge forudsættes fremtidig at ligge ved 16 års-alderen under hensyn til, at dette efterhånden er ved at blive den normale alder for ophør af skolegangen. Endvidere foreslås med tilslutning fra det økonomiske nævn en enklere og mere hensigtsmæssig inddeling af hjemmene efter deres formål samtidig med, at man påny lovfæster betegnelser for de enkelte kategorier i stedet for en beskrivelse af deres opgave, jfr. den gældende lovs §§ 65-67.1 den praktiske anvendelse af loven har jh vist sig meget vanskeligt at undvære sådanne ›-tegneiser.

Hjem for børn.

„Spædbørnehjem," foreslås udskilt som en særlig gruppe.

„Børnehjem" udgør en samlet gruppe, hvad enten de er beregnet for kortere eller længere ophold, idet det for børnehjem uden for de større byer ikke kan undgås, at også hjem for længere ophold i vidt omfang må modtage børn til korte ophold. Det vil dog fortsat være nødvendigt at kunne begrænse anerkendelsen af visse børnehjem til kun at omfatte kortere ophold, da det af hensyn til børn, der skal have børnehjemmet som hjem i længere tid, er uheldigt med alt for hyppige udskiftninger af børn.

„Observationshjem" er tænkt forbeholdt hjem, som i kraft af personalets sammensætning er i stand til at foretage en undersøgelse og eventuelt kortere behandling af vanskelige børn eller unge.

„Skolehjem" dækker institutioner, der hidtil er anerkendt i henhold til § 65, stk. 2 d, og nogle af de hjem, der er anerkendt i henhold til § 65, stk. 2 c, eller § 66, stk. 2 c. Der skal fortsat være mulighed for specielt at anerkende hjem til modtagelse af svagt begavede og sent udviklede børn.

Det bemærkes, at „skolehjem" ikke anvendes som betegnelse for alle børnehjem med egen skole, men kun for de hjem, hvor skolen er indrettet på at tage sig af børn, der trænger til særlig støtte. Det forudsættes, at børnehjem med egen skole, der ikke opfylder denne betingelse, efterhånden afvikler skolen.

„Behandlingshjem" svarer til de hidtidige hjem, anerkendt i henhold til § 65, stk. 2 e.

„Hjem. med andre særlige formål" er en opsamlingsgruppe, bl. a. beregnet på hjem for åndssvage børn under ventetidsforsorg, indtil optagelse på åndssvageforsorgens institutioner kan finde sted.

Med hjemmel i denne bestemmelse skulle det tillige være muligt at anerkende forsøgsvirksomhed, f. eks. etablering af de særligt fra England og Norge kendte små familiehjem.

Hjem for unge.

Med hensyn til observationshjem og andre hjem med særlige opgaver for imge henvises til bemærkningerne foran om de tilsvarende typer hjem for børn.

„Ungdomshjem til ophold af kortere eller længere varighed" omfatter de hidtidige ungdomshjem, fredehjem og optagelseshjem for unge, samt lærlingehjem og husholdningsskoler.

„Ungdomspensioner" omfatter foruden de få institutioner, der allerede nu betegnes således, de hidtidige lærlingeplejehjem. Det bemærkes, at ungdomspensioner kun skal kunne anerkendes i henhold til lov om børne- og ungdomsforsorg, f. s. v. de tager sigte på at optage unge, der har behov for særlig støtte under uddannelse eller erhvervsmæssig tilpasning. Det er derfor ikke almindelige kollegier og pensioner for unge under uddannelse, men institutioner af en vis forsorgskarakter, bestemmelsen tager sigte på.

„Behandlingshjem" er de af de hidtidige ungdomshjem, der er beregnet for unge, hvis adfærdsvanskeligheder kræver en særlig indgående psykologisk-pædagogisk behandling.

b. Der foreslås endvidere en ændring af kredsen af hjem, der kan modtage fuld refusion af deres driftsunderskud på grundlag af forud godkendte

budgetter, de såkaldte *underskudsdækkede hjem.* Ændringen indebærer, at alle hjem, der nu foreslås benævnt skolehjem og ungdomshjem, overføres til underskudsdækning, selv om de ikke tidligere er henført dertil. Disse hjem har så forskellig karakter, at de ikke let lader sig indpasse i samme procenttilskudsordning. Herved overføres i alt 18 hjem fra procenttilskudsordningen til underskudsdækning.

Det foreslås endvidere, at også børne- og ungdomshjem, der drives af en kommune, skal kunne modtage underskudsdækning, f. s. v. de i øvrigt hører til de grupper af hjem, der er henført til denne tilskudsordning. Dette er aktuelt for 4 institutioner.

På den anden side foreslås ungdomspensioner, i alt 13 institutioner, overført fra underskudsdækning til procenttilskud under hensyn til, at de er så ensartede, at de normalt vil kunne; indpasses i en procenttilskudsordning.

Gennemføres disse forslag vil i alt 87 børne- og ungdomshjem eller 9 flere end under den nuværende ordning være underskudsdækkede.

c. Det foreslås, at *staten for fremtiden udreder plejepengene for alle elever over 16 år* i børne- og ungdomshjem i stedet for den nugældende regel, hvorefter staten betaler udgifterne for elever over 15 år i visse kategorier af hjem, nemlig skolehjem, behandlingshjem, lærlingehjem, læclingeplejehjem, ungdomshjem og fredehjem og alle statshjem. Herved opnås, at spørgsmålet om, ivem der skal betale plejepenge, ikke er afhængigt af, i hvilket hjem en ung anbringes. Forslaget er endvidere en konsekvens af, at den almindelige skolealder er ved at blive forhøjet til op imod 16 år.

For at undgå at denne regel skal medføre ændring i fordelingen af udgifterne mellem stat og kommune, foreslås det dog, at visse dele af statens udgifter fordeles på kommunerne efter reglerne for mellemkommunal refusion i lov om offentlig forsorg.

d. Reglen i den gældende lovs § 93, stk. 3, om *hjemstedskommunens pligt til at refundere skoleudgifter* for børn, der er anbragt i opdragelseshjem uden for deres hjemstedskommune og modtager skoleundervisning i en kommunal skole i denne kommune, er udeladt, da man finder, at denne refusion ikke stemmer med skolelovgivningens almindelige forpligtelse for kommunerne til at yde de i kommunen boende børn undervisning. Da den særlige begrundelse for, at man i 19ol indførte reglen, nemlig at visse kommuner modsatte sig oprettelse af børnehjem i bestående ejendomme i kommunen af frygt for den belastning, børnene ville give kommunens skolevæsen, ikke længere kan anses for at være af nogen betydning, er det fundet rigtigst, at reglen ophæves, dog at det foreslås, at der sker en gradvis afvikling over 4 år, jfr. overgangsbestemmelserne. Forslaget indebærer også en administrativ forenkling.

12. Forældres betaling for børne- og ungdomsforsorg.

I 1958 gennemførtes en betydelig udvidelse af adgangen til at fritage forældre til unge over 15 år under børneforsorg uden for hjemmet for at betale til forsorgen. Denne adgang har siden været benyttet i ret vid udstrækning.

Ved revisionen af lov om offentlig forsorg i maj 1961 ophævedes med virkning fra den 1. april 1962 forældrenes pligt til at betale for særforsorg for børn og unge under 18 år.

Med udgangspunkt i, at ophævelse af betalingspligten for særforsorg umiddelbart synes at måtte medføre, at lignende tilfælde inden for børneforsorg ligeledes må være gratis for forældrene, har man overvejet, hvorvidt man bør foreslå betalingspligten ophævet. Til brug for overvejelserne har man herunder indhentet udtalelser fra de administrative ledere af socialvæsenet i København og en række større byer. Udtalelserne går med forskellige variationer ud på, at betalingspligten i mange tilfælde er en alvorlig belastning for det tillidsfulde samarbejde mellem børneværn og forældre, som man i øvrigt tilstræber i moderne børneforsorg. Betalingspligten er undertiden årsag til forældres modstand mod en ønskelig anbringelse af barnet og bevirker ligeledes undertiden, at forældrene stiller krav om hjemgivelse af barnet på et for tidligt tidspunkt. Man har indtryk af, at det kontante bidrag ofte føles som en belastning, selvom det har været beskedent i forhold til hjemmets faktiske besparelse ved at barnet er blevet forsørget af det offentlige.

Man ønsker derfor i vidt omfang fritagelse for betalingspligten.

Det fremhæves dog, at fuldstændig ophævelse af betalingspligten i nogle tilfælde vil bevirke, at forældre søger at få det offentlige til at overtage eller fortsætte forsørgelsen af deres børn, selvom det er muligt og ønskeligt ud fra et børneværnssynspunkt, at forældrene selv tager sig af forsørgelsen. Man ønsker derfor også at bevare en vis adgang til at kræve betaling. Dette gælder først og fremmest i de rene forsørgelsestilfælde, f. eks. hvor det drejer sig om enlige mødres anbringelse af børn i spædbørnehjem. Endvidere vil reglen kunne få betydning, hvor der er tale om forsømmelige forsørgere. De administrative ledere finder det endvidere ikke rigtigt at udstrække betalingsfritagelse til dem, der er bidragspligtige i henhold til privatretlige resolutioner, f. eks. fædre til børn uden for ægteskab og

forældre, der ved separation eller skilsmisse er tilpligtet at bidrage til børn, som de ikke har fået forældremyndigheden over.

Dels ud fra de anførte grunde, og dels af hensyn til de financielle konsekvenser har man ikke fundet grundlag for at stille forslag om fuldstændig ophævelse af betalingspligten. Man har overvejet, hvorledes man kan give praktisk anvendelige regler for en sondring mellem tilfælde, hvor betalingspligten bør bortfalde, og tilfælde, hvor den bør opretholdes. Man har herunder også lagt vægt på, at sondringen må være umiddelbart acceptabel for forældrene.

Det har imidlertid ikke været muligt at finde frem til en sådan klar regel, og man har derfor fundet det rigtigst at blive stående ved opretholdelse af en almindelig pligt for forældrene til at bidrage til udgifterne ved forsorg uden for hjemmet og ret for det offentlige til at indtræde i retten til privatretlige bidrag, men med videregående adgang end den nuværende til at fritage forældrene for betalingspligten, hvor omstændighederne efter børneværnets skøn taler derfor. Man antager herved, at den lokale myndighed vil have de bedste forudsætninger for i det enkelte tilfælde at bedømme, om forsorgen har et udpræget behandlingssigte (og derfor kan jævnføres med særforsorgen), eller om man gennem fritagelse kan fremme forældrenes medvirken til forsorgens gennemførelse. Også andre forhold end de her nævnte skal kunne tages i betragtning, såsom en i øvrigt stor forsørgerbyrde, særlige vanskeligheder for familien eller særligt store udgifter i forbindelse med opretholdelse af forældrenes kontakt med barnet. For så vidt angår betalingsfritagelse vedrørende unge over 15 år, vil de i socialministeriets cirkulære af 30. september 1958 fastsatte retningslinier fortsat finde anvendelse.

Da betalingsspørgsmålet får en direkte forbindelse med spørgsmålet om hele forsorgens etablering og gennemførelse, vil det være rigtigst, at afgørelserne træffes af børneværnet og ikke som efter de gældende regler af det sociale udvalg, og at anke af børne- og ungdomsværnets afgørelser fremtidig skal rettes til landsnævnet i stedet for til amterne.

De samlede indtægter ved betalingen fra forældrene anslås at andrage ca. 4,3 mill. kr. årlig. Af dette beløb indkommer ca. 1,6 mill. kr. ved bidrag i henhold til forsorgsloven, medens resten indkommer ved bidrag i henhold til ægteskabslovgivningen og lovgivningen om børns retsstilling.

Ovenstående forslag, der er tiltrådt af det økonomiske nævn, vil bevirke et indtægtstab for det offentlige, der skønsmæssigt kan anslås til ikke at ville overstige 800.000 kr. Heraf falder 240.000 kr. på staten, 320.000 kr. på mellemkommunal refusion, medens de enkelte kommuner vil få et indtægtstab på ca. 240.000 kr. i alt.

13. Samarbejdet mellem børne- og ungdomsværnene og de retshåndhævende myndigheder m. v.

a. I den gældende lovs § 8 findes nogle regler om, hvorledes børne- og ungdomsværnet skal forholde sig i sager angående unge over kriminel lavalder (15 år), der har begået strafbare handlinger.

Efter disse bestemmelser er det hovedreglen, at børne- og ungdomsværnet ikke kan iværksætte foranstaltninger for unge ved anbringelse uden for hjemmet, før straffesagen er afgjort enten ved frafald af tiltale eller ved betinget dom. Undtagelse kan dog gøres, når børne- og ungdomsværnet skønner, at der ikke vil blive rejst tiltale, eller når det skønnes, at børneværnsforanstaltninger af hensyn til den unges velfærd ikke kan udsættes.

Rigsadvokaten og justitsministeriet har angående disse bestemmelser påpeget, at langt den største del af kriminelle sager mod unge under 18 år sluttes med tiltalefrafald. En mindre del afsluttes med bøde, der ikke er til hinder for, at der samtidig iværksættes børneværnsforanstaltninger. Kun et ganske ringe antal sager — omkring 20 årlig — afgøres med idømmelse af ubetinget frihedsstraf.

I de fleste af disse tilfælde idømmes ungdomsfængsel, og det er her uden videre klart, at børne- og ungdomsværnet må undlade at træffe beslutning om den unges anbringelse uden for hjemmet, jfr. reglen i lovforslagets § 48 om, at børne- og ungdomsforsorg bortfalder ved idømmelse af ungdomsfængsel.

I de undtagelsestilfælde, hvor unge under 18 år idømmes en — kortvarig — ubetinget, tidsbestemt frihedsstraf, vil det omvendt kunne tænkes, at den pågældendes personlige forhold, ved hvis vurdering den strafbare handling indgår som et led, tilsiger, at der træffes beslutning om den unges anbringelse uden for hjemmet under børne- og ungdomsforsorg.

Der er derfor ikke nogen nødvendighed for, at børne- og ungdomsværnet afventer afslutningen af straffesagen, inden der træffes endelig beslutning om iværksættelse af børneværnsforanstaltninger, hvad enten disse er mere eller mindre indgribende.

Hertil kommer, at en regel, der alene drejer sig om disse tilfælde, giver et skævt billede af samarbejdet mellem børne- og ungdomsværn og anklagemyndighed og domstolene. Retsplejelovens regler om tiltalefrafald og betingede domme forudsætter, at et sådant samarbejde finder sted i alle

straffesager mod unge, såvel før som efter at der træffes afgørelse i sagen.

Under hensyn hertil har man i overensstemmelse med de synspunkter, justitsministeriet har gjort gældende, undladt i lovforslaget at optage nogen bestemmelse, svarende til den gældende lovs § 8.

b. Reglerne i den gældende lovs § 114 om børne- og ungdomsværnets medvirken ved afhøringer af børn og unge ved domstolene eller hos politiet svarer i det væsentlige til regler i retsplejeloven. Efter forhandling med justitsministeriet har man derfor udeladt reglerne i forslaget til ny børneforsorgslov.

c. § 115 i den gældende lov om berneværnets pligt til at yde undersøgelsesdommere bistand til anbringelse af unge under 18 år på anden måde end ved fængsling, er ligeledes udeladt af lovforslaget, fordi pligten følger af retsplejelovens § 785.

d. Bestemmelsen i den gældende lovs § 113 om adgang for børneværnet til at kræve opsigelse af lejemål for visse lovovertrædere, når der er grund til at befrygte at de straffede personers forhold på forargelig måde vil udsætte i ejendommen boende børn for skadelig påvirkning, er udeladt af lovforslaget. Bestemmelsen blev i 1958 overflyttet til forsorgs - loven (§ **172** A) fra boligtilsynsloven (§ 20) efter forslag fra en af boligministeriet nedsat kommission vedrørende boligtilsyn og sanering.

Et rundspørge til børneværnene i København og en række andre større byer har vist, at bestemmelsen kun anvendes i København og kun i et meget ringe omfang. Børneværnene mener derfor ikke, at der er behov for opretholdelse af bestemmelsen, som er principielt uheldig, fordi den særlig under den nuværende boligmangel kan indebære en meget følelig tillægsstraf, som kan vanskeliggøre arbejdet med resocialisering af de straffede.

Boligministeriet er enigt i, at bestemmelsen ophæves, og har henvist til bestemmelserne i lejelovens § 65, stk. 1, nr. 8, og § 86, stk. 1, nr. 8, hvorefter en udlejer har mulighed for at bringe et lejemål til ophør, når lejeren eller medlemmer af hans husstand trods udlejerens påmindelse ikke iagttager god skik og orden i ejendommen, eller lejerens eller hans husstands optræden eller forhold trods udlejerens påmindelser har været til ulempe for ejendommen eller dens beboere.

IV. Økonomiske konsekvenser af lovforslaget.

1. Det offentliges driftsudgifter til børne- og ungdomsforsorgen var i finansåret 1961-62 ca. 160.000.000 kr., der fordeler sig således:

Børneforsorgens centrale statsorganer m. m.:

	kr.	kr.
Landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg	485.000	
Direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen	3.429.000	
Konsulentvirksomhed	393.000	
		4.307.000
Forebyggende børneværn		74.430.000
Statens udgifter andrager heraf 41.730.000 kr. = 56 pct.		
Kommunernes udgifter anslås til 32.700.000 kr. = 44 pct.		
Børns og unges anbringelse uden for hjemmet		74.098.000
Statens udgifter andrager heraf 50.304.000 kr. = 68 pct.		
Kommunernes udgifter anslås til 23.794.000 kr. = 32 pct.		
Uddannelsesskoler		2.170.000
Børneforsorgens pensionskasse		2.608.000
Foreninger for børneforsorg		102.000
Fribefordring		286.000
Andre udgifter		196.000
I alt...		158.197.000

Heraf andrager statens udgifter 101.243.000 kr. eller 64 pct.

Kommunernes udgifter andrager 56.954.000 kr. eller 36 **pct.**

2. Lovforslaget indebærer eller forudsætter forøgelse af det offentliges udgifter på følgende punkter:

a. Udgifterne til *de til børne- og ungdomsværnet tilforordnede* (dommer, embedslæge, pædagogisk-psykologisk konsulent) er efter en foretaget beregning anslået at ville andrage ca. 100.000 kr. årligt, hvoraf staten efter forslaget endeligt afholder $^{6}/_{10}$ eller ca. 60.000 kr., medens det resterende beløb, $^{4}/_{10}$ eller ca. 40.000 kr. fordeles på landets kommuner efter reglerne om mellemkommunal refusion. Det bemærkes dog, at der allerede efter den gældende lov afholdes visse udgifter til dommere og embedslæger, og at en del af disse udgifter udredes af staten.

b. Ansættelsen af yderligere *7 børneværnskonsulenter* medfører fordobling af de nuværende udgifter på 300.000 kr. årlig. Det er imidlertid foreslået, at udgiften til børneværnskonsulenterne, der hidtil har været afholdt alene af staten, fordeles mellem staten og kommunerne på samme måde som udgifterne til rådgivningscentrene og som foreslået for udgifterne til de tilforordnede til børne- og ungdomsværnene. Staten afholder således $^{6}/_{10}$, og $^{4}/_{10}$ fordeles på kommunerne efter reglerne om mellemkommunal refusion. Statens udgifter bliver herefter $^{6}/_{10}$ af 600.000 kr. eller 360.000 kr., d. v. s. en stigning på 60.000 kr. Kommunernes andel bliver 240.000 kr.

c. Udgifterne til børne- og ungdomsværnenes *familierådgivning,* som efter lovforslagets § 22 skal kunne anerkendes som refusionsberettigede børneværnsudgifter, er anslået til 1.000.000 kr. årlig, hvoraf statens andel vil blive $^{3}/_{10}$ eller 300.000 kr. Kommunernes andel bliver ca. 700.000 kr., hvoraf 300.000 kr., afholdes endeligt af de enkelte kommuner, medens 400.000 kr. fordeles efter reglerne for mellemkommunal refusion. I et vist omfang er der tale om udgifter, som kommunerne allerede nu afholder uden statsrefusion.

d. De foreslåede ændringer vedrørende *forsorg for unge over 18 år* og udbygningen af *efterværnet* kan medføre øgede børneværnsudgifter, men denne forøgelse må antages at modsvares af en besparelse, fordi reglerne vil understøtte tendensen til, at den enkelte børneværnselevs anbringelse i institution bliver af kortere varighed end tidligere. Til en vis grad vil de nævnte udgifter endvidere blive modsvaret af besparelse på andre forsorgsområder, såsom almindelig offentlig forsorg, særforsorg og forsorg i tilslutning til fængselsvæsenet.

e. Fuld dækning af *daginstitutioners ejendomsudgifter* i stedet for 70 eller 80 pct.s tilskud medfører forøgelse af det offentliges udgifter med ca. 2.900.000 kr. årlig. Heraf dækker staten efter forslaget $^{4}/_{7}$ eller ca. 1.650.000 kr. Kommunernes andel bliver ca. 1.250.000 kr.

f. Ophævelse af reglen om ydelse af reducerede offentlige tilskud til *børnehaver, der ikke udelukkende eller dog væsentligst modtager børn af mindrebemidlede forældre,* bevirker, at 16 børnehaver af denne art, der i finansåret 1961-62 modtog 150.000 kr. i tilskud fra staten og 112.500 kr. fra kommunerne, fremtidig vil få tilskud efter de almindelige regler, og således få forhøjet tilskuddet fra det offentlige fra 35 til 70 pct. af driftsudgifterne. Da der må regnes med en vis stigning i udgifterne, kan merudgiften for staten i de førstkommende år anslås til 200.000 kr. og for kommunerne formentlig til 150.000 kr.

g. Adgangen til i ganske særlige tufælde at godkende *daginstitutioner* til *fuld dækning af driftsudgifterne* og til at godkende *højere vedligeholdelsesudgifter* for institutioner med særlig stort behov for vedligeholdelse kan skønsmæssigt anslås at medføre en årlig merudgift for staten på ikke over 100.000 kr. Kommunernes merudgifter bliver ca. 75.000 kr.

h. Udgifterne til *anerkendt formidling af dagpleje* er anslået til 800.000 kr., hvoraf staten udreder 40 pct. eller 320.000 kr. og kommunerne 30 pct. eller 240.000 kr. Det bemærkes, at sådan dagpleje vil erstatte ophold i daginstitutionerne, der har store ventelister, da institutioner af denne art i de senere år ikke er udbygget i fornødent omfang. Udgifterne til dagpleje vil således træde i stedet for udgifter til drift af daginstitutioner.

i. Ved ændring af *inddelingen af børne- og ungdomshjemmene* og af reglerne for, hvilke hjem der kan modtage *underskudsdækning,* påregnes antallet af underskudsdækkede hjem forøget med 9 og antallet af institutioner med procenttilskud formindsket tilsvarende. Endvidere foreslås, at staten skal udrede *plejepengene for alle unge over 16 år,* der er anbragt i et børne- eller ungdomshjem, i stedet for den hidtidige regel, hvorefter staten har betalt plejepengene for elever over 15 år i visse nærmere angivne grupper af hjem.

Disse ændringer medfører en forskydning i fordelingen af udgifterne mellem staten og kommunerne til fordel for kommunerne. Under hensyn hertil er det ikke anset for rimeligt, at kommunerne ikke deltager i udgifterne til den del af tilskuddene til børne- og ungdomshjem, der dækkes af plejepenge fra staten. Det er derfor foreslået at lade kommunerne udrede $^{3}/_{20}$ af udgifterne efter reglerne om mellemkommunal refusion, det vil sige samme andel, som de i øvrigt udreder af statens tilskud til børne- og ungdomshjem.

Herved reduceres forskydningen mellem staten og kommunerne som følge af ovennævnte ændringsforslag med ca. 475.000 kr. årlig og forskydningen er herefter beregnet til følgende:

De samlede udgifter for driften af opdragelseshjem er for finansåret 1962-63 budgetteret til 78.517.000 kr. Under den gældende lov afholder

staten	53.559.000 kr.	=	68,2 pct.
kommunerne	24.958.000 -	=	31,8 -
	78.517.000 kr.	=	100 pct.

Efter forslaget afholder

staten	55.421.000 kr.	=	70,5 pct,
kommunerne	23.096.000 kr.	=	29,5 -
	78.517.000 kr.	=	100 pct.

Statens udgifter stiger således med 1.862.000 kr., medens kommunernes udgifter falder med et tilsvarende beløb.

Såfremt man ønskede helt at undgå at forandre den økonomiske balance mellem stat og kommuner, kunne man gennemføre det ved at fordele statens udgifter til plejepenge for unge over 16 år efter samme forhold, som gælder for fordelingen af kommunernes udgifter til plejepenge (børneværnsudgifter). Staten ville af disse udgifter refundere $^{3}/_{10}$, medens $^{7}/_{10}$ bæres af kommunerne.

Herefter afholder

staten	53.692.000 kr.	= 68,4 pct.
kommunerne	24.825.000 -	= 31,6 -
	78.517.000 kr.	= 100 pct.

j. Udvidelse af adgangen til at *fritage forældre for at yde betaling for deres børns anbringelse uden for hjemmet* vil bevirke et indkomsttab for det offentlige, der skønsmæssigt kan anslås til ikke at ville overstige 800.000 kr. Heraf falder *240.000 kr.* på staten, 320.000 kr. på mellemkommunal refusion og 240.000 kr. på de enkelte kommuner.

3. *Den samlede udgiftsstigning,* såfremt lovforslaget gennemføres, andrager herefter:

	for staten	for kommunerne	Ialt
a. Tilforordnede til børne- og ungdomsværn	60.000 kr.	40.000 kr.	100.000 kr.
b. Børneværnskonsulenter	60.000 -	240.000 -	300.000 -
c. Familierådgivning	300.000 -	700.000 -	1.000.000 -
e. Daginstitutioners ejendomsudgifter	1.650.000 -	1.250.000 -	2.900.000 -
f. Ophævelse af særlige regler for børnehaver for bemidlede	200.000 -	150.000 -	350.000 -
g. Underskudsdækning til daginstitutioner m. v.	100.000 -	75.000 -	175.000 -
h. Dagplejeformidling	320.000 -	240.000 -	560.000 -
i. Ændringer vedrørende børne- og ungdomshjem	1.862.000 -	(÷1.862.000 -)	—
j. Betalingsfritagelser	240.000 -	560.000 -	800.000 -
	4.792.000 kr.	1.393.000 kr.	6.185.000 kr.

V. Bemærkninger til de enkelte paragraffer.

Til § 1.

Bestemmelsen er ny. Den angiver det formål, som al børne- og ungdomsforsorg i henhold til denne lov skal have for øje. Den er et sidestykke til bestemmelsen i forsorgslovens § 1 og giver udtryk for, at samfundets forpligtelse over for børnene ikke blot angår børnenes forsørgelse, men også deres sjælelige trivsel. Ved at anvende udtrykket „sikre" er det tilsigtet at fremhæve børne- og ungdomsforsorgens subsidiære karakter i forhold til forældrene eller værgen, skolevæsenet, det almindelige sunhedsvæsen in. v. Børne- og ungdomsforsorgen skal i almindelighed først træde til, når disse instanser ikke kan løse opgaven.

I stk. 2 er angivet de myndigheder, foreninger, institutioner m. v., som tilsammen varetager børne- og ungdomsforsorgen.

Til § 2.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 1, stk. 1 og stk. 2, 2. punktum. Det er dog ikke fundet påkrævet fortsat specielt at henlede opmærksomheden på samarbejdet med ungdomsnævnet. Dette vil stadig være af stor betydning, jfr. bemærkningerne til § 10, men det samme gælder samarbejdet med andre myndigheder m. v. såsom folkeskolen, børneforsorgsinstitutionerne, anerkendte foreninger m. v. Om kommunernes opgave med hensyn til tilvejebringelse af daginstitutioner henvises til de almindelige bemærkninger i afsnit III. 10. a.

Til § 3.

Bestemmelsen er ny. Med udtrykket social-pædagogisk ønskes som fællestræk for de meget forskelligartede institutioner og foreninger fremhævet, at virksomheden skal søge at løse en pædagogisk opgave, men samtidig tage sigte på at hjælpe de socialt set vanskeligt stillede.

Til § 4.

Den daglige administration af børne- og ungdomsforsorgen er i vid udstrækning henlagt til statsinstitutioner under socialministeriet og til den lokale administration. Det er imidlertid fundet nødvendigt fortsat at præcisere socialministerens stilling som øverste administrative myndighed, jfr. § 80 i den gældende lov. Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit III. 4.

Til § 5.

Stk. 1. svarer til den gældende lovs § 91 og til dels til § 90, stk. 1 og § 50.

Stk. 2 tilsigter at placere direktoratet som samordningsorgan vedrørende børne- og ungdomshjemmene og de seminarier, der uddanner personale hertil, samt vedrørende daginstitutioner. Det vil i henhold til denne bestemmelse påhvile direktoratet at påse, at der er den nødvendige kapacitet til stede til at dække det foreliggende og det forventede behov for institutioner og at fremkomme med indstilling om, hvorledes behovet skal dækkes. Samordning af driften indebærer, at den enkelte institution tilrette-

lægger sin virksomhed på en sådan måde, at institutionerne tilsammen dækker de forskellige institutionsformer således, at disse hverken griber ind over hinanden eller ikke udnyttes tilstrækkeligt. Der må herved bl. a. tages passende hensyn til den geografiske fordeling.

Bestemmelsen pålægger direktoratet at udvise initiativ, hvor det er påkrævet, men forudsætter også, at der i videst muligt omfang samarbejdes med såvel private kredse, specielt de anerkendte foreninger, som andre offentlige myndigheder, i første række kommunerne og det pædagogiske og det økonomiske nævn.

Den særlige forpligtelse i den gældende lovs § 95 for købstadkommuner til at sørge for det fornødne antal pladser i optagelseshjem er samtidig foreslået udeladt som praktisk betydningsløs. Det mest rationelle er, at planlægningen for disse hjems såvel som for andre børne- og ungdomshjems vedkommende foretages centralt.

Stk. 2, 3. pkt. er en videreførelse af bestemmelsen i den gældende lovs § 99. Bemyndigelsen til at give regler og vejledende retningslinier for det opdragende arbejde er henlagt til direktoratet og det pædagogiske nævn med henblik på udarbejdelse af nuancerede og smidige bestemmelser. I konsekvens af den udvikling, børnehaverne og de andre daginstitutioner m. v. er undergået i retning af øget vægt på den pædagogiske side af deres virksomhed, er der foreslået hjemmel til at fastsætte pædagogiske retningslinier også for disse institutioner.

Stk. 3 og 4 svarer til den gældende lovs § 90, stk. 2-4, i forenklet form. Stk. 5 svarer til dels til § 50, stk. 1, og § 89, stk. 3.

Til § 6.

Bestemmelsen svarer til § 84 i den gældende lov. Den nærmere angivelse af, i hvilke tilfælde en sag kan indbringes for landsnævnet, findes i §§ 49, 52, 64 og 82, samt § 100. Reglerne om stedfortrædere for formanden og direktøren for børne- og ungdomsforsorgen er nye, men i overensstemmelse med hidtidig praksis.

TÜ § 7.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 82. I stk. 1 er dog spørgsmålet om det opdragende arbejde i institutionerne indføjet blandt de forhold, nævnet skal fremkomme med erklæring om, jfr. bemærkningerne til § 5, stk. 2. I stk. 2 er det fundet rigtigst at indføje regler om, at der skal være en repræsentant for direktoratet, og herefter at forhøje det mulige antal medlemmer i nævnet til 7, således at der fortsat vil være mulighed for socialministeren til at vælge et medlem udover de lovbestemte.

Til § 8.

Bestemmelsen svarer til § 81 i den gældende lov, idet man dog har valgt at anbringe reglerne om, i hvilke tilfælde nævnet har besluttende myndighed eller skal udtale sig, i forbindelse med de vedkommende bestemmelser i loven, jfr. §§ 39, 70, 71, 73, 74, 90, 91, 94 og 98. Disse bestemmelser betyder en udvidelse i forhold til hidtidig praksis af nævnets adgang til at træffe beslutninger om anvendelse af rådighedssummerne m. v. Samtidig er der givet nævnet adgang til at delegere sin myndighed til direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen, når det drejer sig om mindre vidtgående beslutninger, således at nævnet i højere grad kan koncentrere sig om større sager og fastlæggelsen af de principielle retningslinier samt om udtalelser vedrørende generelle spørgsmål. Der henvises i øvrigt til afsnit III. 4.

Til §9.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 83.

Til § 10.

Bestemmelsen svarer til § 2 i den gældende lov, bortset fra, at reglen, for at sikre ulige medlemstal, er formuleret som 5 eller 7 medlemmer i stedet for mindst 5 og højst 7 medlemmer. Som hidtil skal det sociale udvalgs formand indvælges i børne- og ungdomsværnet, men herudover kan peges på det ønskelige i en nær kontakt med ungdomsnævnet gennem et fælles medlem.

Betingelserne for valg til børne- og ungdomsværnet er iøvrigt uændrede, men der er tilføjet en bestemmelse om afgang ved 70-års alderen. Der er endvidere tilføjet regler, hvorefter der skal ydes diæter m. v., jfr. lovene af 6. juli 1950 om landkommunernes og købstadkommunernes styrelse som ændrede ved lovene nr. 141 og 142 af 25. april 1962. Stk. 4, 2. punktum er ligeledes en ny bestemmelse. Den er begrundet i praktiske hensyn.

§ 2, stk. 3, i den gældende lov, der blev indsat i 1958 for en sikkerheds skyld, er udeladt. Børne- og ungdomsværnet er ikke et stående udvalg, men et selvstændigt kommunalt nævn, og er derfor ikke omfattet af § 10, stk. 6, i lov om købstadkommunernes styrelse.

Til§ 11.

Bestemmelsen træder i stedet for den gældende lovs § 1, stk. 3, og § 26. Som nærmere omtalt i de almindelige bemærkninger i afsnit III. 2. er det foreslået, at den almindelige kompetence vedrørende børneforsorgen, der efter den gældende lov tilkommer magistraten, henlægges til det særligt valgte børneforsorgsorgan, Københavns børne- og ungdomsværn, der stort set svarer til det hidtidige børnenævn i København, medens magistraten og de

derunder hørende direktorater udøver de beføjelser, der tillægges dem, på børne- og ungdomsværnets vegne.

Vedtægten skal, foruden bestemmelser om den praktiske deling af arbejdet mellem magistraten og børne- og ungdomsværnet og mellem dettes afdelinger indbyrdes, bl. a. indeholde nærmere regler om kredsværgernes kompetence og opgave, om administrationens tilrettelæggelse og forsorgens gennemførelse i overensstemmelse med lovens regler.

Adgangen til at henlægge visse områder af forsorgen til magistraten er gjort noget videre end den tilsvarende adgang uden for København i henhold til § 10, stk. 4.

Til § 12.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 28 og § 27, stk. 4 og 5. Under hensyn til, at der stadig sker en udvikling, er det fundet mest praktisk at henskyde fastsættelsen af kredsenes og kredsværgernes antal til vedtægten.

Reglen om, at kredsværgerne så vidt muligt skal bo i kredsen, jfr. den gældende lovs § 27, stk. 5, er ændret til, at de bør have kendskab til forholdene i den kreds, de vælges for. Grunden hertil er, at kravet om kendskab til forholdene må anses for vigtigere end bopælskravet, som det har vist sig praktisk vanskeligt at opfylde.

TÜ § 13.

Bestemmelsen er en forenkling af bestemmelserne i den gældende lovs §§ 27-37. Vedrørende de to næstformænd henvises til bemærkningerne i afsnit III. 2. Bestemmelsen i stk. 4 skal ses i sammenhæng med bestemmelsen i § 31, stk. 2. Bestemmelsen i den gældende lovs § 33 om foreløbige beslutninger findes i lovforslagets § 33.

Til § 14.

Stk. 1, nr. 1 og 3, og stk. 2, nr. 1, svarer til § 3, stk. 1, i den gældende lov. Stk. 1, nr. 2, og stk. 2, nr. 2-3, er nye regler indsat under hensyn til, at disse beslutninger via landsnævnet kan indbringes for domstolene, jfr. § 57. Sager om opretholdelse af forbud imod hjemtagelse af et plejebarn er overført til de tilfælde, hvor dommeren kan tilkaldes.

Stk. 3 svarer til den gældende lovs § 2, stk. 5, 2. punktum. Bestemmelsen giver mulighed for, at mere end én dommer kan beskikkes til hvervet i retskredse med flere dommere.

Stk. 4 svarer til den gældende lovs § 3, stk. 2. Bestemmelsen om, at dommeren ikke har stemmeret, findes i forslagets § 17.

§ 3, stk. 3, i den gældende lov er udeladt med henblik på nærmere behandling i cirkulære.

Tu § 15.

Om denne nye bestemmelse henvises til de almindelige bemærkninger i afsnit III. 1.

Til § 16.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 10, stk. 3, 3. punktum.

Tu § 17.

Stk. 1 svarer for dommerens vedkommende til den gældende lovs § 3, stk. 2, 4. punktum, og § 9, stk. 2, 5. punktum. Indsendelse af protokoludskrift til landsnævnet er anset for påkrævet som følge af, at den almindelige indberetningspligt til amtet i henhold til den gældende lovs § 89 er ophævet. Disse regler bør også gælde de tilforordnede pædagogisk-psykologiske konsulenter og embedslægerne, når de deltager i børneværnenes møder.

Embedslægerne har hidtil været honoreret for deres medvirken i børneværnssager efter socialministeriets cirkulære af 21. april 1961. Der bør formentlig fortsat ydes embedslægerne honorar pr. sag og pr. undersøgelse.

Der har ikke været ydet vederlag til dommeren, men efter henstilling fra dommerforeningen er det foreslået, at socialministeren også skal fastsætte regler for vederlag til dommeren. Den vejledningsvirksomhed, dommeren udfører over for børneværnene, kan formentlig ikke med rette betragtes som et led i dommerens almindelige tjenestepligter.

Hvervet som pædagogisk-spykologisk konsulent følger ikke en bestemt tjenestemandsstilling og må allerede af den grund vederlægges særskilt.

Udgifterne foreslås afholdt af staten for at fremme anvendelsen af særligt sagkyndige, jfr. § 108, stk. 2.

TU § 18.

Bestemmelsen indeholder den almindelige forpligtelse for børne- og ungdomsværnet til selv at tage initiativ med hensyn til at opnå kendskab til, hvilke børn i kommunen der har behov for børne- og ungdomsforsorg, og at etablere et samarbejde herom med andre myndigheder, institutioner m. v., som er i forbindelse med børn og unge, såsom ungdomsnævn, skoler, børnehaver, sundhedsplejersker, foreninger, ungdomsklubber, præster, mødrehjælp og politi.

Om det almindelige børnetilsyn henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit III. 5.

Til § 19.

Bestemmelsen, der er ny, indeholder dels adgang for børne- og ungdomsværnet til at tilbyde familierådgivning til familier med børn, som efter børneværnets opfattelse har behov for sådan rådgivning,

dels forpligtelse til at tilbyde familierådgivning til visse grupper, som antages i særlig grad at trænge til vejledning og støtte. Hvilke grupper, der skal omfattes af det rådgivningsarbejde, kommunerne har pligt til at iværksætte, må nærmere angives i cirkulærebestemmelser, udfærdiget af socialministeriet på grundlag af nærmere undersøgelse af behovet.

I forpligtelsen til at etablere en rådgivning ligger selvsagt, at denne skal opfylde visse mindstekrav til indhold og omfang. Men bestemmelsen muliggør endvidere, at kommuner, der har konstateret et videre behov for familierådgivning, og som endvidere har mulighed for at imødekomme dette behov, kan etablere rådgivning for videre kredse end dem, der er omfattet af den obligatoriske rådgivning.

Til rådgivningsarbejde af særlig udbygget art kan der ydes tilskud efter reglerne i § 22. Det er herved tilsigtet at give børne- og ungdomsværnene tilskyndelse til at foretage et forebyggende børneværnsarbejde udover, hvad man har ment at kunne foreskrive som obligatorisk.

Det bemærkes, at forpligtelsen kun angår børneværnets henvendelse til familierne. Der er derimod ikke i denne bestemmelse nogen pligt for familierne til at tage imod børne- og ungdomsværnets tilbud. En sådan pligt følger alene af § 20 for de der omhandlede grupper af børn. Såfremt børneværnet herudover i de enkelte tilfælde anser forholdene for at være således, at rådgivning og tilsyn er påkrævet, uanset at forældrene stiller sig afvisende over for børneværnets tilbud, må børneværnet gå frem efter reglerne i kapitel 4 og eventuelt beskikke en tilsynsværge for barnet.

Tu § 20.

Stk. 1 svarer sammenholdt med §§ 75 og 77 til den gældende lovs § 38, stk. 1 og 3. Nr. 2 om tilsyn med børn uden for ægteskab er udeladt samtidig med, at udlæg af bidrag i henhold til lovgivningen om mødrehjælp er indføjet som grundlag for obligatorisk tilsyn for at sikre dette tilsyn i tiden, indtil bidrag fastsættes, og forskudsvis udbetaling i henhold til forsorgsloven kan finde sted, jfr. de almindelige bemærkninger i afsnit III.5. § 38, stk. 2, i den gældende lov, er udeladt, idet de deri omhandlede forhold må løses efter reglen i § 19 eller kap. 4.

Stk. 2 svarer til den gældende lovs § 39, stk. 1.

Stk. 3 svarer til § 38, stk. 3. Det bemærkes dog, at det nu foreskrives, at der skal foretages en undersøgelse i hvert enkelt tilfælde, før der meddeles fritagelse for tilsyn. Fritagelsesadgangen er bortset herfra meget vid, idet kun tilsyn med dagpleje og familiepleje af erhvervsmæssig karakter er undtaget, jfr. § 64. Bestemmelserne tager blandt andet sigte på tufælde, hvor et tilsyn med barnet udøves gennem en særforsorgsinstitution, og dette tilsyn efter forhandling med institutionen betragtes som tilstrækkelig omfattende.

TÜ § 21.

Bestemmelsen svarer til § 40 i den gældende lov. Det er dog fundet overflødigt i loven at angive i detaljer, hvem der kan beskikkes til at udføre rådgivningen og tilsynet. Endvidere har man udeladt adgangen til at overdrage udførelsen af tilsynet med bestemte børn eller bestemte grupper af børn til foreninger for børneforsorg. Man må anse det for at være af betydning, at børneværnene selv har ansvaret for dette arbejde, hvilket dog ikke udelukker et samarbejde med foreninger på dette område, jfr. det under § 18 anførte.

Det har været overvejet, om man skulle bevare reglen om, at hvervet som tilsjoisførende er et borgerligt ombud, for at sikre et tilstrækkeligt antal tilsynsførende i alle kommuner. Det kan imidlertid herimod anføres, at man næppe opnår samme interesse for arbejdet hos den, der er tvunget til det, som hos den, der frivilligt og eventuelt lønnet går ind i arbejdet. Man har derfor udeladt bestemmelsen og samtidig udeladt reglen i den gældende lovs § 40, stk. 3, om, at socialministeren skal give samtykke til anvendelsen af lønnede tilsynsførende. Udgifterne til løn m. v. til tilsynsførende er ifølge § 105, stk. 1, ikke genstand for refusion, bortset fra de tilfælde, hvor tilsynsordningen er af en sådan art, at den kan godkendes som refusionsberettiget, jfr. § 22.

2. punktum i § 21 erstatter den gældende lovs § 41, stk. 6 og §§ 44-48. Reglerne om anmeldelse af børn uden for ægteskab falder bort, jfr. bemærkningerne til § 20, stk. 1. Registreringsreglerne, der ikke har virket effektivt i alle kommuner, bør udformes nærmere i administrative regler. Der må blandt andet etableres et nøje samarbejde med det sociale udvalg og mødrehjælpsinstitutionerne i forbindelse med udbetaling eller udlæg af bidrag.

Til § 22.

Bestemmelsen, der er ny, tilsigter at tilskynde bøme- og ungdomsværnene til at etablere effektive familierådgivnings- og tilsynsordninger, jfr. de almindelige bemærkninger i afsnit III.5., hvortil i øvrigt henvises. Det forudsættes, at direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen i den praksis, der opbygges med hensyn til anerkendelse af refusionsberettigede ordninger, lægger vægt på kun at anerkende sådanne ordninger, som byder på et virkeligt effektivt rådgivningsarbejde.

Reglen om, at udgifterne skal kunne adskilles fra børne- og ungdomsværnets øvrige administrationsudgifter, er af regnskabsmæssig karakter og indebærer ikke, at den anerkendte tilsynsvirksomhed i tid og sted skal fremtræde udadtil som adskilt fra børneværnets øvrige arbejde. Det må tværtimod være ønskeligt, at der sker en koordination af alle grenene af børneværnsarbejdet.

Bestemmelsen i stk. 2 om fællesordninger for flere kommuner tager specielt sigte på de mange små kommuner, hvor der ikke er så mange børn med behov for tilsyn, at der er grundlag for etablering af en udbygget tilsynsordning. Disse kommuner kan slutte sig sammen om ansættelse af tilsynsførende eller kan tilsluttes nærliggende større kommuners rådgivningsordninger.

Til § 23.

Bestemmelsen erstatter den gældende lovs § 9, stk. 1 og § 10. Det må tillægges den allerstørste vægt, at børneværnet foretager en meget grundig tmdersøgelse, før der træffes beslutning om børneværnsforanstaltninger. Dette gælder ikke blot for at sikre imod upåkrævede eller uberettigede indgreb i forældremyndigheden eller i barnets eller den unges tilværelse, men også af hensyn til, at nødvendige indgreb bliver foretaget på den rigtige måde, og at de rigtige foranstaltninger træffes på så tidligt et tidspunkt som muligt.

Undersøgelsen må imidlertid tilrettelægges efter den enkelte sags art og kan kun i de færreste tilfælde afpasses efter det kortfattede skema, som en lov kan indeholde. Man har derfor udeladt de detaljerede bestemmelser om, h vilke erklæringer der skal indhentes, og hvilke undersøgelser der skal foretages, idet det forudsættes, at der i administrative bestemmelser gives indgående regler og vejledning herom, afpasset efter de enkelte arter af børneværnssager.

Reglen i stk. 2 er en indskærpelse af, at der skal udvises stor omhu ved udvælgelsen af de personer, som skal foretage undersøgelse i børneværnssager, idet allerede undersøgelsen kan indebære et indgreb i familiernes rolige tilværelse. Bestemmelsen indeholder derimod ikke noget krav om, at de pågældende skal have gennemgået en bestemt uddannelse. Noget andet er, at det er tilrådeligt, at der arrangeres kurser for børneværnsmedlemmer og medarbejdere, således at deres forudsætninger for arbejdet suppleres med nøje kendskab til de gældende regler og de foreliggende hjælpemuligheder. Henvisningen til at søge bistand hos børneværnskonsulenten forudsætter, at der efterhånden ansættes så mange børneværnskonsulenter, at hele landet er dækket.

TÜ § 24.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 11 og tildels også til § 10, stk. 2. Den indebærer, at der kan afkræves f. eks. lærere, ungdomsledere, naboer og andre erklæring om, hvad de kender til barnets forhold. Det er af betydning, at erklæringen ikke blot giver skematiske oplysninger, men såfremt det er muligt også indeholder en videregående redegørelse for barnets eller den unges udvikling og de forhold, han lever under.

Man har overvejet, om det kan tilsikres den, der afgiver erklæring i børneværnssager, at deres oplysninger og erklæringer ikke bliver viderebragt til forældre eller børnene og de unge selv. Det er imidlertid ikke anset for muligt at imødekomme sådanne ønsker eller synspunkter fuldt ud, idet man må være forberedt på, at de oplysninger, der ligger til grund for afgørelsen, kan blive tilgængelige for parten i sagen under eventuel indbringelse af denne for domstolene. Disse vanskeligheder kan dog modarbejdes ved, at der under domstolsbehandlingen udvises den størst mulige hensynsfuldhed ved behandlingen af de tilvejebragte oplysninger. Man henviser endvidere til bestemmelsen om børneværnsmedlemmers og medarbejderes tavshedspligt, jfr. § 114, til at børne- og ungdomsværnets møder altid foregår for lukkede døre, jfr. § 31, og til at landsretten kan bestemme, at retsmøderne skal foregå for lukkede døre, jfr. § 58, stk. 4.

Til § 25.

Bestemmelsen er en udvidelse i forhold til den gældende lovs § 62, stk. 4, idet det pålægges børne- og ungdomsværnet at foranledige værgebeskikkelse, ikke blot i tilfælde af forsorg uden for hjemmet for børn og unge under 18 år, men også i andre tilfælde hvor børne- og ungdomsværnet kommer i forbindelse med et barn eller en ung med henblik på iværksættelse af særlige hjælpeforanstaltninger. Værgebeskikkelse sammen med anden hjælp kan eventuelt i visse tilfælde gøre det overflødigt, at børne- og ungdomsværnet overtager forsorgen for barnet eller den unge. Ikke alene af retsbeskyttelseshensyn, men også af hensyn til at sikre barnets og den unges kontakt med familie og andre pårørende uden for børneværnets kreds, må det tillægges den største betydning, at barnet har nær tilknytning til en person uden for børneværnet.

Værgebeskikkelsen påhviler skifteretten, i København magistratens 1. afdeling, men denne myndighed kan ikke altid være opmærksom på, om der er behov for værgebeskikkelse, hvorfor det er naturligt

at pålægge børneværnet at foranledige beskikkelsen og at være behjælpelig med at finde frem til egnede emner til at overtage værgemålet.

Til § 27.

Bestemmelsen er en sammenfatning af regler i den gældende lovs §§ 51 og 59 om, i hvilke tilfælde børne- og ungdomsværnet kan iværksætte foranstaltninger til støtte for børn og unge, og hvilke foranstaltninger der kan blive tale om at iværksætte. Udfra princippet om forsorgens enhed er bestemmelserne formuleret på en sådan måde, at der principielt ikke er noget i vejen for, at en hvilken som helst af de i stk. 2 nævnte hjælpeforanstaltninger eller flere forskellige foranstaltninger anvendes i en hvilken som helst af de i stk. 1 nævnte situationer, når den i stk. 3 fastsatte betingelse er til stede, det vil sige, når foranstaltningen er påkrævet af hensyn til barnets eller den unges tarv.

Med den valgte opstilling er der givet børne- og ungdomsværncne meget fri adgang til at vælge netop den foranstaltning, som i det enkelte tilfælde må anses for at være den mest hensigtsmæssige. Hermed følger tilsvarende ansvar for børne- og ungdomsværnene med hensyn til at undersøge og udnytte mulighederne til bunds.

Med hensyn til de enkelte hjælpeforanstaltninger bemærkes:

Advarsel er afløst af den mere positive vejledning til forældrene eller den, der faktisk sørger for barnet, om hvad der kan gøres for at rette på forholdene, idet en isoleret advarsel må anses for at være af tvivlsom værdi.

Henstilling eller pålæg kan gives om de samme forhold, som hidtil er omfattet af § 51 i den gældende lov. Det må fremhæves, at de muligheder, der er peget på, ikke på nogen måde er udtømmende. Henstilling eller pålæg kan angå så at sige et hvilket som helst forhold, som det påhviler forældrene at påse. F. eks. kan det vedrøre barnets ernæring eller påklædning eller anvendelsen af et bidrag i henhold til forsorgsloven, jfr. den gældende lovs § 42, stk. 1, 1. punktum, eller adgangen i myndighedslovens § 39 for forældrene til at tage den unges arbejdsindtægt i varetægt. Pålæg kan også være rettet direkte til en ung. Adgangen til at give pålæg begrænses af, at de skal kunne gennemføres, uden at barnet anbringes uden for hjemmet, medmindre betingelserne i § 28 er til stede.

De nærmere regler om tilsynsværger findes i kapitel 5.

Bestemmelsen i stk. 2, nr. 3, indebærer en udvidelse i forhold til den gældende lovs § 51, stk. 1, nr. 3, sidste punktum. Sådan foranstaltning har hidtil kun kunnet gennemføres med forældrenes tilslutning, medmindre betingelserne for anbringelse uden for hjemmet i § 60 er tilstede. Undersøgelse kan dog kræves i medfør af den gældende lovs § 10 som led i børneværnssagens forberedelse. Man har ikke ment, at børneværnet bør være udelukket fra i særlige tilfælde at give forældrene pålæg om at søge læge eller psykolog med barnet eller den unge eller selv at sørge herfor, herunder at betale for hjælpen. Såfremt der bliver tale om indlæggelse, vil forholdet være omfattet af de særlige retsbeskyttelsesbestemmelser i § 28 og følgende.

Bestemmelserne i nr. 4 om ydelse af økonomisk hjælp er gjort noget smidigere end de hidtidige regler. Bestemmelsen om, at trang er en betingelse for hjælp, er således afløst af bestemmelsen om, at hjælpen skal være nødvendig af hensyn til barnets tarv. Betingelsen, at anbringelse uden for hjemmet herved kan undgås, er udeladt, idet økonomisk hjælp også i andre tilfælde kan være nødvendig og hensigtsmæssig. Man har heller ikke ment fortsat at kunne opretholde begrænsningen af hjælp til huslig bistand til hjem, hvor der forsørges mere end 1 barn. I visse tilfælde vil det være rimeligt og økonomisk forsvarligt at yde huslig bistand også i tilfælde, hvor der kun er eet barn i hjemmet. Man har endvidere ment, at man principielt må ligestille de situationer, hvor en fader og en moder er syge. I tilfælde, hvor faderen er den, der er hjemme hos børnene, medens moderen er udearbejdende, bør der kunne ydes hjælp på samme måde, som hvor situationen er omvendt. Den heromhandlede hjælp træder ikke i stedet for husmoderafløsning, men supplerer denne, når muligheden for husmoderafløsning er opbrugt eller helt mangler.

Bestemmelsen i nr. 5 svarer til den gældende lovs § 59, stk. 1 og 2, og — når den sammenholdes med § 28 — tillige tu den gældende lovs § 60, stk. 1. § 60, stk. 2, er udeladt, jfr. de almindelige bemærkninger i afsnit III. 6. d.

Bestemmelsen i den gældende lovs § 59, stk. 1, sidste punktum, hvorefter der kan træffes aftale med forældrene om, at barnet ikke kræves hjemgivet inden for en vis frist, er ikke opretholdt, jfr. de almindelige bemærkninger i afsnit III. 6. e.

Stk. 3 forudsætter, at særlige hjælpeforanstaltninger i almindelighed iværksættes efter anmodning af forældrene, men indebærer dog, at de kan iværksættes uden samtykke, såfremt det er påkrævet. Er der tale om anbringelse uden for hjemmet, kommer dog bestemmelserne i § 28, § 30 og § 31, stk. 2, til anvendelse.

Til § 28.

Bestemmelsen omhandler de tilfælde, som behandles i den gældende lovs § 60, stk. 1. Det er i disse til-

fælde ikke tilstrækkeligt, at anbringelse uden for hjemmet er påkrævet af hensyn til barnets eller den unges tarv, men anbringelsen skal være påkrævet af hensyn til barnets velfærd, og der skal foreligge en af de under stk. 1, nr. 1-3, nærmere angivne situationer.

Det er tilsigtet ved omformuleringen at forenkle og tydeliggøre den sproglige form, men der er ikke herved foretaget nogen realitetsændring med hensyn til, hvornår tvangsmæssig anbringelse uden for hjemmet kan finde sted. Sådanne ændringer har de hidtidige erfaringer ikke givet grundlag for at foreslå.

Stk. 2 omhandler de tilfælde, hvor man under den hidtidige lovgivning — uanset at forældrene er enige i anbringelsen uden for hjemmet — anvender § 60, fordi en aftale i henhold til § 59, stk. 1, ikke anses for tilstrækkelig til gennemførelse af påkrævet forsorg.

Den almindelige regel må være, at forsorg, der er etableret i samarbejde med forældrene, ikke opretholdes længere, end forældrene er enige i opretholdelsen. Der gives imidlertid tilfælde., hvor det ikke vil være forsvarligt at efterkomme forældrenes ønske om hjemgivelse af barnet eller den unge. Disse tilfælde kan være en belastning for det almindelige tillidsfulde samarbejde mellem forældrene og børne- og ungdomsværnet og må derfor begrænses så meget som muligt. Dette kan ske derved, at man allerede ved forsorgens etablering gør forældrene klar, at børne- og ungdomsværnet må have retten til at bestemme, hvornår forsorgen skal ophøre. Hvor en sådan beslutning ikke er truffet ved forsorgens etablering, må der være adgang til på et senere tidspunkt at træffe en beslutning efter § 28, men anvendelsen af denne adgang bør begrænses til tilfælde, hvor hensynet til barnets eller den unges velfærd på dette tidspunkt gør det nødvendigt. Dette svarer til, at man de fleste steder under den nugældende lovgivning kun nødtvunget ændrer en anbringelse i henhold til § 59, stk. 1, til en anbringelse i henhold tu § 60, stk. 1.

TÜ § 29.

Aldersgrænsen 18 år for iværksættelse af børneværnsforanstaltninger er den hidtil gældende, jfr. navnlig § 4 og §§ 107-108 i den gaildende lov.

Bestemmelserne i stk. 2 og 3 er nye, jfr. herom de almindelige bemærkninger i afsnit III. 6. g. og h.

TÜ § 30.

Bestemmelsen svarer sammen med § 46, stk. 2, og § 81, stk. 2, til den gældende lovsi § 12. Påbudet til børneværnet om at indkalde forældrene m. v. er dog begrænset til § 28-tilfældene. Det er ikke fundet påkrævet at opretholde pligten til at indkalde forældrene ved de andre hjælpeforanstaltninger. I mange tufælde vil det alligevel være rigtigst af hensyn til samarbejdet med forældrene at indkalde dem til mødet.

2. punktum er en konsekvens af den nye regel i § 29, stk. 2. Af praktiske grunde er det ikke påbudt at indkalde den unge til mødet. Det er anset for tilstrækkeligt at give ham lejlighed til at fremkomme med erklæring i sagen, f. eks. gennem det stedlige børne- og ungdomsværn eller børneværnskonsulenten.

Til § 31.

Bestemmelsen i stk. 1, svarer til § 6, stk. 1, 1. punktum, i den gældende lov. Bestemmelsen om, at formanden eller næstformanden skal være til stede, er dog ikke opretholdt. Såfremt de er fraværende, må de resterende medlemmer og suppleanterne vælge en fungerende formand, således at der ikke opstår perioder, hvor børne- og ungdomsværnet ikke kan fungere.

Stk. 2 svarer til § 6, stk. 1, 2. punktum, og § 32, stk. 1, 3. punktum.

Stk. 3 svarer til § 9, stk. 3, 1. punktum, og stk. 4 svarer til § 12, stk. 1, sidste led.

Det er ikke fundet påkrævet at opretholde bestemmelsen i den gældende lovs § 6, stk. 2.

Tu § 32.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 13, stk. 1. Det er dog ikke fundet påkrævet at bevare reglen om forkyndelse som af straffedomme.

TÜ § 33.

Stk. 1 og 2 svarer til den gældende lovs § 7. Fristen på 2 måneder i stk. 2 for opretholdelse af en anbringelse uden for hjemmet i henhold til en foreløbig beslutning svarer til fristen i § 7, stk. 3, når der både har været en foreløbig beslutning, truffet af formanden, og en foreløbig beslutning, truffet af børneværnsudvalget.

Stk. 3 svarer til den gældende lovs § 19 a.

TÜ § 34.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 14.

Tu § 35.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 5, stk. 1.

Til § 36.

Stk. 1 og 2 erstatter § 5, stk. 2-4.

Under hensyn til betydningen af, at det er det samme børneværn, der tager stilling til anvendelsen af alle de i § 27 nævnte hjælpeforanstaltninger, og for at opnå en forenkling af kompetencereglerne er forsorgen i alle tilfælde henlagt til børne- og ungdomsværnet i den kommune, hvor indehaveren af forældremyndigheden eller den, der faktisk udøver forældremyndigheden her i landet, har bopæl. Undtagelse er alene gjort for de tilfælde, hvor der ikke er nogen indehaver eller faktisk udøver af forældremyndigheden her i landet.

Man har dog fundet det rigtigst at bevare adgangen for et børneværn til at fortsætte en påbegyndt forsorg, også efter at forældrene er fraflyttet kommunen.

Efter den gældende lovs § 20 afgøres uenighed mellem kommuner om, hvilken kommune der skal varetage forsorgen, af vedkommende amtmand med rekurs til socialministeren. Det er anset for mest hensigtsmæssigt at henlægge disse afgørelser til direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen, idet de ligger på linie med direktoratets vejledningspligt. Hvor der opstår tvivl, vil direktoratet kunne træffe afgørelsen ud fra, hvad der må anses for mest praktisk af hensyn til forsorgens gennemførelse.

Ved bestemmelsen i stk. 1, sidste punktum, søges hindret, at en børneværnssag ikke bliver behandlet på grund af praktiske vanskeligheder med sagens oversendelse eller på grund af tvivl om kompetence.

Til § 37.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 53, idet dog en del bestemmelser af administrativ karakter er udskudt til behandling i cirkulære.

Der er ikke noget i vejen for, at tilsynsværgemål oprettes eller opretholdes under forsorg uden for hjemmet. Det kan f. eks. være af pædagogisk betydning, såfremt der er etableret en god kontakt mellem tilsynsværge og børneværnseleven, men børne- og ungdomsværnet må naturligvis være opmærksom på, at der ikke opstår kompetenceproblemer mellem tilsynsværgen og anbringelsesstedet, jfr. § 40, stk. 2.

Vedrørende stk. 3 henvises til bemærkningerne til § 23, stk. 2.

TÜ § 38.

Bestemmelsen angiver hovedindholdet af børne- og ungdomsværnets forpligtelse og beføjelse vedrørende børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet af børne- og ungdomsværnet, og sammenfatter herved dele af den gældende lovs § 59, § 62, stk. 1 og 3, § 63 samt § 68, stk. 1. Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit III. 6. i. om forældremyndigheden.

Til § 39.

Bestemmelsen dækker den gældende lovs §§ 64-67. Arterne af anbringelssteder er dog nævnt i forslagets § 27, stk. 2, nr. 5, og de forskellige typer anerkendte børne- og ungdomshjem fremgår af § 83 og § 84.

Til stk. 3 bemærkes, at taksterne for plejeløn bør fastsættes således, at der er mulighed for ikke blot at dække de positive udgifter, som plejen medfører, men også at yde et rimeligt vederlag til plejeforældrene for det opdragende og det praktiske arbejde, der er forbundet med plejen.

Tu § 40.

Stk. 1 svarer nærmest til den gældende lovs § 71, stk. 1, § 73, stk. 4 og 5, og § 77. Det bemærkes særligt, at bestemmelsen bl. a. indebærer, at børne- og ungdomsværnet skal sørge for, at børn, der foreløbig er anbragt i spædbørnehjem eller i børnehjem, så snart som muligt anbringes i familiepleje, jfr. § 39, stk. 2. Såfremt det viser sig, at et barn trænger til særforsorg, optages kontakt herom med vedkommende særforsorgsmyndighed. Der må ligeledes i god tid tages stilling til den rette placering af pågældende med henblik på uddannelse.

Stk. 2 svarer til § 62, stk. 2. Det er kun den daglige omsorg, der overdrages til andre. Det endelige ansvar for forsorgen, bevares under alle omstændigheder hos børne- og ungdomsværnet.

Stk. 3 svarer til § 71, stk. 2. Bestemmelsen er dog udvidet til at gælde alle børne- og ungdomshjem. Såfremt uenighed mellem en forstander og børne- og ungdomsværnet angår udskrivning af forsorg eller hjemgivelse på prøve, afgøres sagen af landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg, jfr. § 49.

Til § 41.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 63, stk. 2. Når barnet er anbragt i et børne- og ungdomshjem kan forbindelsen med hjemmet varetages af forstanderen eller en medarbejder ved institutionen, men børne- og ungdomsværnet har som hidtil ansvaret for, at det sker.

De rejseudgifter, der kan blive tale om for børne- og ungdomsværnets medlemmer og medarbejdere, og nødvendig støtte til forældre til rejseudgifter kan af børne- og ungdomsværnet afholdes som børneværnsudgifter, jfr. § 104, medens tilsvarende udgifter for institutioner kan indgå i de tilskudsberettigede udgifter.

Tu § 42.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 68, stk. 2-4. Adgangen til at overlade ansvaret for undersøgelsen af anbringelsesstedet til en anerkendt forening er dog udeladt.

Til § 43.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 64, stk. 3. Under hensyn til, at de omhandlede beslutninger kan indbringes for domstolene, er det fundet rigtigst at stille samme formelle lcrav som til beslutninger i henhold til § 28.

Til § 44.

I den gældende lov findes reglerne om tilsyn med børn, der er anbragt uden for hjemmet, i §§ 73-76. Det er fundet mest hensigtsmæssigt at henvise de nærmere regler om tilsynet til administrative bestemmelser. Reglerne må udformes med henblik på de forskellige anbringelsesformer.

Tilsynet skal således kunne føres enten af det børne- og ungdomsværn, der har forsorgen eller efter dettes anmodning af børnevasrnet på anbringelsesstedet. Hvor barnet eller den unge har været anbragt i et børne- eller ungdomshjem, vil det som hidtil i almindelighed være formålstjenligt, at tilsynet føres af hjemmet.

Til § 45.

Bestemmelsen erstatter sammen med § 46 den gældende lovs § 107, stk. 1 og 2, § 108 og tildels § 109, stk. 1, jfr. de almindelige bemærkninger, afsnit III.7.a.

Reglen angår både den enkelte foranstaltning og forsorgen som helhed og indebærer en ret for dem, over for hvem børne- og ungdomsværnet har iværksat hjælpeforanstaltninger, til at få forsorgen bragt til ophør eller til at få en foranstaltning afløst af en mindre indgribende. Bestemmelsen indebærer tillige en selvstændig pligt for børne- og ungdomsværnet til at lade hjælpeforanstaltninger ophøre, når de ikke længere er påkrævet.

Til § 46.

Stk. 1 svarer til den gældende lovs § 109, stk. 1.

Stk. 2 svarer til § 12, stk. 1, bortset fra, at pligten til at indkalde forældrene til børneværnsudvalgets møde er begrænset til tilfælde af afslag på andragende om hjemgivelse. Det følger i øvrigt af pligten til at samarbejde med forældrene cm forsorgen, at foranstaltninger ikke bringes til ophør uden efter samråd med forældrene, men dette kan ske på mere uformel måde.

Til § 47.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 109, stk. 2. Det er dog ikke fundet nødvendigt at bevare den nugældende adgang til at opretholde den forsøgsvise hjemgivelse ud over 2 år.

Forsøgsvis hjemgivelse kan anvendes ved alle former for anbringelse uden for hjemmet, altså også, når første anbringelse har fundet sted efter anmodning eller med tilslutning af forældrene. Genanbringelse kan dog ikke finde sted, såfremt forældrene eller den unge, når han ikke længere er under forældremyndighed, eller hans værge modsætter sig det, medmindre forsorgen beror på en beslutning i henhold til § 28, eller der nu træffes beslutning om forsorg efter § 28.

Bestemmelsen om, at der ved tilbagegivelsen kan stilles særlige vilkår med hensyn til barnets anbringelse eller opdragelse, er udgået, da børneværnet også uden denne bestemmelse i forbindelse med hjemgivelsen kan give forældrene pålæg vedrørende barnets opdragelse m. v. eller beskikke tilsynsværge, jfr. § 27.

Den praktiske betydning af forsøgsvis hjemgivelse er herefter, at genanbringelse kan finde sted uden videre formaliteter, såfremt forældrene og den unge ikke modsætter sig den, og uanset om den unge i mellemtiden er blevet 18 år. Hertil kommer, at det må anses for betydningsfuldt at kunne statuere, at en hjemgivelse har en foreløbig og betinget karakter.

Til § 48.

Bestemmelsen erstatter bestemmelsen i den gældende lovs § 110. Der henvises til de almindelige bemærkninger i afsnit III.7.b.

Der er ikke fastsat betingelser for genoptagelse af egentlige hjælpeforanstaltninger. Indvendinger fra forældrene eller den unge, såfremt han ikke længere er under forældremyndighed, vil derfor kun kunne fremsættes i form af krav om forsorgens ophør, jfr. § 45 og § 46.

Efter den gældende lov kan et børneværnsudvalg på egen hånd beslutte udgang af forsorg for en ung, der er idømt ubetinget straf af fængsel. Denne bestemmelse må anses for uhensigtsmæssig, idet en ung ofte vil have brug for støtte af børne- og ungdomsværnet efter udståelsen af tidsbestemt fængselsstraf, da en sådan straf normalt ikke er kombineret med tilsyn af Dansk Forsorgsselskab. Det foreslås derfor at begrænse bestemmelsen til idømmelse af ungdomsfængsel og her at lade forsorgen bortfalde uden særlig beslutning herom.

TÜ § 49.

Bestemmelsen erstatter § 109, stk. 4, men man

har ikke fundet grundlag for at opretholde den hidtidige sondring efter, hvilket hjem eller hvilken institution barnet eller den unge er anbragt i. I overensstemmelse med hidtidig praksis er reglen udtrykkelig begrænset til elever anbragt i henhold til § 28.

Til § 50.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 111 og § 109, stk. 5. Det er fundet overflødigt fortsat at angive, at barnet eller den unge ved forsorgens ophør skal forsynes med beklædning og rejsepenge, hvis det findes fornødent, idet dette kan bestemmes administrativt efter reglerne om børneværnsudgifter, og en udtrykkelig bestemmelse herom kan give indtryk af, at efternævnet bør begrænses til en sådan hjælp.

Stk. 2 indebærer en udvidelse i forhold til den gældende lovs § 109, stk. 5, idet efterværnshjælpen ikke længere begrænses til støtte til en påbegyndt uddannelse, men også kan omfatte støtte til underhold, uddannelse, der først påbegyndes efter udgangen af forsorg, m. v. Bestemmelsen tager bl. a. sigte på hjælp til indpasning af svagt begavede og sent udviklede unge i samfundslivet.

Til § 51.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 105, stk. 3, dog at man under hensyn til efterværnets store betydning har indføjet en bestemmelse om, at socialministeren fastsætter nærmere regler for udøvelsen af efterværnet.

Udbygning af efterværnsarbejdet er stærkt tiltrængt, og børne- og ungdomsforsorgens pædagogiske nævn arbejder for tiden med en indstilling til socialministeren herom, jfr. § 82, stk. 2 c, i den gældende lov.

Til § 52.

Adgangen til at indbringe børne- og ungdomsværnets beslutninger for landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg er i forhold til bestemmelsen i den gældende lovs § 16 udvidet til at angå alle beslutninger om iværksættelse og ophør af foranstaltninger såvel som afslag på anmodninger om sådanne foranstaltninger. Derimod kan landsnævnet fortsat ikke beskæftige sig med klager over den måde, hvorpå forsorgen gennemføres. Selv om der ikke er egentlig adgang til at indanke børne- og ungdomsværnets beslutninger om valg af anbringelsessted, vil sådanne klager dog eventuelt kunne rettes til direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen sorn tilsynsmyndighed, jfr. § 5, stk. 1. Under hensyn hertil er den gældende lovs § 19 b udeladt.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger i afsnit III. 3.

I overensstemmelse med hidtidig praksis er genanbringelse af et barn eller en ung uden for hjemmet efter forsøgsvis hjemgivelse udtrykkeligt medtaget blandt anketilfældene.

Til § 53.

Ankefristen til landsnævnet er i almindelighed efter § 24, stk. 1, i den gældende lov 14 dage. Da der ikke herved gives forældrene tilstrækkelig tid til at overveje sagen, er den foreslået forlænget til en måned. Denne frist har hidtil været gældende for indbringelse af et amts afgørelse for socialministeren, jfr. § 24, stk. 2.

Bestemmelsen i stk. 2 svarer til § 85, stk. 3, i den gældende lov, dog at fristen for de af landsnævnets afgørelser, som kan indbringes for retten, er foreslået forlænget til 2 måneder.

Efter de indvundne erfaringer skønner man, at en nøje overholdelse af månedsfristen ikke giver mulighed for at få sagen forsvarligt oplyst og for at føre de forhandlinger med forældre og børneværn, der er nødvendige for at opnå samarbejde med forældrene.

Der forliges ca. 40 pct. af de for landsnævnet forelagte sager, og man ville formentlig kunne nå til forligsmæssige ordninger i endnu flere tilfælde, hvis man havde lidt mere tid til rådighed. Man kan endvidere henvise til, at landsnævnet i overensstemmelse med den samarbejdslinie, som 1958-loven var udtryk for, og som går igen i forstærket form i nærværende lovforslag, i stigende omfang indkalder forældrene til møde i landsnævnet, hvilket sjældent kan nås inden månedsfristen.

Stk. 3 svarer til § 85, stk. 5, i den gældende lov.

TÜ § 54.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 88.

Til § 55.

Efter den gældende lovs § 22, kan børneværnsbeslutninger i et vist omfang indankes for socialministeren. Dette gælder særligt alle afgørelser, truffet af amtet i ankesager og endvidere landsnævnets afgørelser som første instans i medfør af § 88, stk. 3, samt landsnævnets nægtelse af godkendelse af et barns udgang af forsorg som uopdrageligt. Efter at ankemyndigheden er samlet i landsnævnet, og § 54, stk. 2, er formuleret således, at der i alle tilfælde har været lejlighed for børne- og ungdomsværnet til at tage stilling til sagen, før landsnævnet træffer beslutning, er det fundet rimeligt at lade landsnævnets afgørelser være endelige i de tilfælde, som ikke er af så alvorlig art, at adgang til domstolsprøvelse er fundet påkrævet.

Undtagelse er alene gjort for så vidt angår afgørelser om afslag på andragende om anvendelse af lovens hjælpemuligheder. I disse tilfælde kan forældrene indbringe sagen for socialministeren.

TU § 56.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 72. Det er dog søgt tydeliggjort, ab direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen ikke skal tage stilling til selve spørgsmålet om den unges inddragelse under forsorg, idet det forudsætter, at der i forvejen er truffet afgørelse vedrørende dette spørgsmål.

Til § 57.

Stk. 1 svarer til den gældende lovs § 86, stk. 1 og stk. 2, 1. punktum, samt § 21 a og c. Fristen for indbringelse af landsnævnets afgørelser for landsretten er dog nedsat fra 8 til 4 uger. En udtrykkelig bestemmelse om, at beslutninger om genanbringelse af et barn eller en ung efter forsøgsvis; hjemgivelse kan indbringes for domstolene, findes ikke i den gældende lov, men er i overensstemmelse med praksis.

Stk. 2 svarer til § 86, stk. 8.

Til § 58.

Stk. 1 svarer til den gældende lovs § 86, stk. 2, 2. punktum. Den kreds, hvoraf de sagkyndige dommere vælges, er dog udvidet med kyndige i ungdomspsykiatri, der er ved at udvikle sig til et særligt lægeligt speciale.

Endvidere er der foreslået adgang til at vælge kyndige i psykologi som sagkyndige dommere. Det må anses for ønskeligt at kunne drage nytte af den faglige indsigt vedrørende adfærdsvanskelige børn og unge, som psykologerne repræsenterer. Det drejer sig i disse sager ofte om bedømmelse af en pædagogisk-psykologisk situation, der omfatter barnet, dets familie og de opdragende muligheder under en eventuel anbringelse uden for hjemmet.

Det må endvidere anses for en fordel, at den kreds, af hvilken de sagkyndige dommere tages, bliver større. Ved denne udvidelse bliver det lettere at undgå, at de pågældende gennem deres arbejde ved psykiatriske afdelinger og klinikker m. v. har beskæftiget sig med den enkelte sag, inden den bringes for retten. Af sidstnævnte; grund har man ligeledes udeladt bestemmelsen i den gældende lovs § 87 om, at de særlige dommere skal have fast bopæl i vedkommende landsretskreds. Dette er formentlig især aktuelt for Vestre landsret, inden for hvis område der i al fald hidtil har været forholdsvis få psykiatere, der har kunnet komme på tale ved dommerbeskikkelsen.

Der er ikke foreslået ændring af reglerne for udpegning af børneforsorgskyndige dommere. Det vil ofte være ønskeligt, at pædagogisk kyndige udpeges til dette hverv, men da også personer med erfaringer fra praktisk børneværnsarbejde eller anden virksomhed inden for børne- og ungdomsforsorgen må kunne komme på tale, har man ikke fundet grundlag for at stille krav om pædagogisk sagkundskab.

Stk. 2-6 svarer til den gældende lovs § 86, stk. 2, 3. punktum, og stk. 3-6.

Til § 59.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 86, stk. 7.

Tu § 60.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 87. Stk. 4 i § 87 er dog udeladt.

Til § 61.

Bestemmelsen svarer sammen med § 62 til § 54, stk. 1 og 3, i den gældende lov. Bestemmelserne er frigjort fra sammenhængen med bestemmelserne om daginstitutioner, da deres virksomhed har en helt anden karakter. Betegnelsen er ændret fra rådgivningsklinik for børn til rådgivningscenter for børne- og ungdomsforsorg, der bedre svarer til institutionernes opgave som angivet i § 62, stk. 1. Ordet klinik er ikke anvendt, da det leder tanken hen på rent lægelig behandling og således kan give befolkningen et forkert billede af deres virksomhed og bl. a. give anledning til forveksling med børnepsykiatriske klinikker. Institutionerne, af hvilke der nu er oprettet fire, råder over en stab af læger, psykologer og socialrådgivere og skal stå til rådighed for børneforsorgens myndigheder og institutioner m. v. vedrørende børn og unge med adfærdsvanskeligheder.

Bestemmelsen om pligt til at indhente erklæring fra vedkommende kommunalbestyrelser og amtsråd er udeladt under hensyn til den i 1961 gennemførte ændring i tilskudsreglerne, hvorefter de stedlige kommuner ikke længere yder særligt økonomisk bidrag til rådgivningscentrenes drift. Det vil dog være naturligt, at der forhandles med de stedlige kommunale myndigheder forud for oprettelsen af et center.

Til § 63.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 54, stk. 2, sammenholdt med § 56. Ejendomsudgifterne er dog foreslået dækket fuldt ud, ligesom foreslået for daginstitutioner og allerede gældende for børne- og ungdomshjem.

Tu § 64.

Bestemmelserne om privat dagpleje er udskilt fra bestemmelserne om familiepleje, jfr. den gældende

lovs §§ 43 og 44. De hensyn, der skal tages ved bedømmelsen af plejeforhold, hvor barnet kun passes en del af dagen, er af anden art end, hvor det drejer sig om fuldt ophold. Det er derfor anset for systematisk bedre at placere reglerne om dagpleje i tilslutning til bestemmelserne om daginstitutioner og bestemmelserne om familiepleje i sammenhæng med reglerne om børne- og ungdomshjem. Om betingelserne for at få tilladelse til dagpleje er alene angivet, at forholdene skal være opdragelsesmæssigt og sundhedsmæssigt forsvarlige. Det forudsættes herved, at der i administrative bestemmelser gives mere detaljerede regler om, hvad der må kræves i de enkelte tilfælde. Der må således fastsættes forskellige regler og anlægges forskellige synspunkter, eftersom der er tale om spædbørn, børn i børnehavealderen eller skolebørn.

Stk. 2 svarer til den hidtil gældende praksis, hvorefter plejeforhold, der omfatter mere end 8 børn, må have godkendelse fra direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen som egentlig institution, jfr. § 76.

Stk. 3 svarer til den gældende lovs § 38. Ved fastsættelsen af administrative regler om tilsynet, må der tages hensyn til, at dagplejen har en anden karakter og derfor også stiller andre krav til tilsynsvirksomheden end familiepleje og de andre tilfælde, som er omfattet af det almindelige tilsyn og den almindelige rådgivningsvirksomhed.

Baggrunden for de foreslåede regler er følgende 3-deling af dagplejeforholdene:

1. Hvor der alene er tale om velvillig børnepasning uden betaling, har man ikke anset offentlig tilladelse eller tilsyn for påkrævet.

2. Ydes der betaling, må dagplejen antages at have en så fast karakter, at det er rimeligt, at børne- og ungdomsværnet meddeler forudgående tilladelse og om nødvendigt fører løbende tilsyn.

3. Drives dagplejen erhvervsmæssigt, må der foruden forudgående tilladelse altid føres løbende tilsyn på linie med det for institutioner påbudte tilsyn.

Man har været opmærksom på, at reglerne om dagplejetilladelse og -tilsyn kun håndhæves i ret begrænset omfang, men da spørgsmålet indgår i en igangværende undersøgelse i socialforskningsinstituttet, har man ikke stillet forslag om ændringer i forhold til de hidtil gældende regler.

Anke af børne- og ungdomsværnets afgørelser om plejetilladelse skal efter forslaget rettes til landsnævnet, jfr. de almindelige bemærkninger i afsnit III. 3.

Til §§ 65-68.

Bestemmelserne svarer til reglerne i den gældende lovs §§ 55, 56, stk. 3, og § 57. Der er dog foretaget følgende realitetsændringer:

1. Efter den gældende lovs § 55, stk. 1,1. punktum, er anerkendelsen af en institution en betingelse for, at den kan oppebære offentligt tilskud, og for at børn kan henvises til institutionen af børneværnet. Det er imidlertid kun en meget lille del af børnene i institutionerne, der er henvist af børne- og ungdomsværnene, og det kan ikke længere anses for påkrævet at kræve anerkendelse for henvisning af et barn, idet børne- og ungdomsværnet på anden måde kan forvisse sig om, at disse er forsvarlige som anbringelsessteder for de pågældende børn. Dette synspunkt har fundet udtryk i § 65, stk. 1.

2. Adgangen til at anerkende fritidsklubber og ungdomsklubber er begrænset i overensstemmelse med statsministeriets bekendtgørelse nr. 296 af 25. september 1961 om overførelse af visse forretningsområder fra socialministeriet til undervisningsministeriet og den mellem de to ministerier i tilknytning hertil indgåede aftale. Herefter overgik de i henhold til forsorgsloven (loven om børne- og ungdomsforsorg) anerkendte fritidsforanstaltninger, der i eftermiddagstimerne drives på en skole for skolens elever i nær tilknytning til skolens ledelse, de såkaldte skoleklubber, til undervisningsministeriets forretningsområde. Undervisningsministeren vil fremsætte lovforslag, der skaber fornøden hjemmel til at anerkende og yde tilskud til disse klubber.

De ungdomsklubber, der allerede var anerkendt henholdsvis efter loven om ungdomsskoler og aftenskoler m. v. og loven om børne- og ungdomsforsorg, skulle forblive under det respektive ministeriums område. Fremtidige anerkendelser af ungdomsklubber skulle ske efter loven om børne- og ungdomsforsorg, når der er tale om klubber, der drives kombineret med andre forebyggende institutioner (daginstitutioner) under socialministeriet, eller klubber, der overvejende forfølger et socialt forebyggende formål, hvorved et samarbejde med børne- og ungdomsforsorgens institutioner m. v. forudsættes. I alle andre tilfælde anerkendes ungdomsklubber efter ungdomsskoleloven.

Dette lovforslag tilsigter at lovfæste denne ordning for så vidt angår socialministeriets område. Det praktiske samarbejde om forhold vedrørende ungdomsklubberne i henhold til de to lovgivninger varetages af et af de 2 ministerier nedsat kontaktudvalg.

3. Legesteder er optaget blandt de institutioner, der kan anerkendes som tilskudsberettigede. I 1958 indførtes adgang til at yde tilskud af socialministerens rådighedssum i henhold til den gældende lovs § 56, stk. 4, til legesteder, der opfylder kravene om en rimelig standard, og som dækker et social-pædagogisk behov.

Det er nu anset for rigtigst, at disse institutioner får mulighed for samme faste økonomiske grundlag at arbejde på som andre daginstitutioner.

4. Om anerkendelse af formidling af privat dagpleje henvises til de almindelige bemærkninger i afsnit **III.9.**

5. Anerkendelse meddeles af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen ikke blot ved fornyelse, men også ved første anerkendelse, jfr. de almindelige bemærkninger i afsnit **III.4.** Det samme gælder godkendelse af planer for oprettelse eller ombygning af institutioner.

6. Medens anerkendelsen efter gældende lov meddeles med en bestemt person som leder og for bestemte lokaler, således at den skal fornyes ved lederskifte eller flytning til andre lokaler, foreslås anerkendelsen efter henstilling fra Børnesagens Fællesråd meddelt selve institutionen. Det er dog fortsat en forudsætning for anerkendelsen, at institutionernes bestyrelse, leder, vedtægt og lokaler godkendes af direktoratet, jfr. § 66, stk. 2.

7. De nærmere regler om bestyrelsens sammensætning, jfr. den gældende lovs § 55, stk. 3 b, er udskudt til behandling i administrative bestemmelser, men det foreslås dog, at kommunens ret til at blive repræsenteret i bestyrelsen fortsat skal fremgå af loven, jfr. § 77.

8. Begrænsningen for, hvilke institutioner der kan drives på anden måde end som selvejende institutioner, af kommuner eller af anerkendte foreninger, er ændret fra 24 til 20 børn, svarende til det antal børn, der normalt godkendes som en enkelt gruppe i en børnehave, jfr. § 66, stk. 1. Der er dog bevaret en adgang til at dispensere herfra af hensyn til de i den gældende lovs § 55, stk. 6, omhandlede bestående institutioner, der endnu ikke er overgået til de sædvanlige driftsformer for større institutioner.

9. Der er ikke fastsat regler, svarende til den gældende lovs § 55, stk. 3 d, om mindste åbningstid på 4 timer for institutionerne. I de administrative bestemmelser og i den anerkendelsespraksis, der fastlægges, må man dog fortsat være opmærksom på åbningstidsproblemet i relation til institutionernes sociale karakter. Åbningstiden for institutioner, der er beregnet til at modtage børn af udearbejdende mødre, må tilrettelægges således, at den svarer til disse mødres behov for at få deres børn passet.

10. Reglen i den gældende lovs § 55, stk. 3 e, om at det er en forudsætning for anerkendelse af en institution, at den udelukkende eller dog væsentligst modtager børn af mindrebemidlede forældre, og reglen i § 55, stk. 4, om anerkendelse af børnehaver, der ikke opfylder denne forudsætning, erstattes af reglen i forslagets § 68 om, at tilskudsberettigede institutioner fortrinsvis skal modtage børn, hvis optagelse er særlig påkrævet af sociale og pædagogiske grunde, jfr. de almindelige bemærkninger i afsnit III. 10. c.

11. Medens det efter den gældende lovs § 55, stk. 3 f, er en forudsætning for anerkendelsen, at institutionen opkræver betaling for børnenes benyttelse af institutionen, er spørgsmålet efter forslaget i højere grad overladt til afgørelse ved administrative bestemmelser. Det er herved muliggjort at fritage visse grupper af forældre eller visse særlige institutioner for betalingskravet. Derimod har man ikke fundet grundlag for at stille forslag om fuldstændig ophævelse af betalingspligten, bl. a. under hensyn til, at det ikke i en overskuelig fremtid kan anses for muligt i fornødent omfang at tilgodese behovet for pladser i daginstitutioner.

12. Efter indstilling fra Forbund for den forebyggende børneforsorgs personaleorganisationer og med tilslutning fra Børnesagens Fællesråd er i forslagets § 67, stk. 2, optaget en bestemmelse om, at en anerkendt institution skal yde løn til det uddannede personale i overensstemmelse med de af socialministeren fastsatte regler. Lønningerne er altså herefter både minimal- og maksimallønninger.

Til § 69.

Der henvises til bemærkningerne til §§ 65-68, pkt. 11. Stk. 2 svarer til den gældende lovs § 55, stk. 7.

Til § 70.

Stk. 1 og 2 er nye bestemmelser, jfr. de almindelige bemærkninger i afsnit III.12.d.

Stk. 2, 1. punktum, svarer til hidtidig praksis. Det er fra institutionernes side gjort gældende, at 1 y_2 pct. af brandforsikringssummen ikke slår til, selv om der tages hensyn til muligheden for tilskud af rådighedssummen i henhold til § 73. Af finansielle grunde har man ikke ment at kunne imødekomme ønsket om højere ordinært vedligeholdelsesbeløb, men man har dog i stk. 2 foreslået en begrænset adgang til at godkende forhøjelse til 2 pct. Om beregningen af vedligeholdelsesudgifter henvises iøvrigt til bemærkningerne til § 91.

Stk. 3 svarer tilsammen med § 67, stk. 1, 2. led, til den gældende lovs § 56, stk. 3.

Til § 71.

Stk. 1 og 2 svarer til den gældende lovs § 56, stk. 1 a og c. Stk. 3 svarer til § 56, stk. 2, og stk. 4 til til § 56, stk. 4.

Til § 72.

Bestemmelsen er ny, jfr. de almindelige bemærkninger i afsnit III.10.e. Bestemmelsen er søgt af-

fattet på tilsvarende måde som reglerne i § 92 om de underskudsdækkede børne- og ungdomshjem, men har i højere grad karakter af en undtagelsesbestemmelse.

Til § 73.

Bestemmelsen er ny, men svarer til den siden 1959 fulgte praksis, jfr. finanslovkonto § 15.5.01.61. Det har vist sig særdeles hensigtsmæssigt at have denne mulighed for at yde tilskud til særligt påtrængende vedligeholdelsesopgaver.

Til § 74.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 56, stk. 5.

Til § 75.

Stk. 1 svarer til den gældende lovs § 56, stk. 6.

Man har dog ikke anset det for påkrævet at opretholde bestemmelsen om, at ekstraordinære driftstilskud, jfr. § 71, stk. 4, kan ydes som lån. Disse tilskud forøger ikke formuen, således som tilskud til afdrag og til forbedringer. Derimod gøres det ordinære tilskud til afdrag på lån i fast ejendom i praksis normalt betinget af tilbagebetaling i forbindelse med eventuel nedlæggelse af institutionen. Denne praksis er foreslået lovfæstet.

Stk. 2 svarer til den gældende lovs § 56, stk. 2, sidste punktum.

Til § 76.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 58, stk. 1. Efter praksis forudsætter betegnelsen institution, at der modtages 8 eller flere børn ad gangen, jfr. § 64, stk. 2, hvorefter tilladelse til dagpleje kan gives til indtil 7 børn.

Til § 77.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 58, stk. 2.

Til § 78.

Om adskillelsen af bestemmelserne om tilladelse til privat dagpleje og bestemmelserne om privat familiepleje henvises til bemærkningerne til § 64. Ligesom ved dagplejebestemmelserne er det fundet mest hensigtsmæssigt at udskyde de detaljerede regler om betingelserne for at få plejetilladelse til administrative bestemmelser. Det er derimod fundet rigtigst at angive, hvilket hovedformål bestemmelserne om plejetilladelse har, nemlig at få konstateret, om forholdene i plejehjemmet er opdragelsesmæssigt og sundhedsmæssigt forsvarlige, og om plejeanbringelsen i øvrigt er til barnets tarv. Hermed ønskes understreget, at den undersøgelse, der er forbundet med udstedelsen af plejetilladelse, skal angå ikke blot de rent sundhedsmæssige og familiemæssige forhold, som er omtalt i den gældende lovs § 43, stk. 2 og 3, men børne- og ungdomsværnet må også interessere sig for hele barnets situation, herunder baggrunden for at barnet ønskes anbragt i pleje, samt plejeforældrenes motiv til at tage et barn i pleje. Bestemmelsen i den gældende lovs § 41, stk. 4, om, at børneværnsudvalget skal påse, at ingen uautoriseret person anvendes som mellemmand ved plejeanbringelse eller ved adoption, er udeladt som overflødig, idet denne pligt påhviler børneværnsudvalget uden særlig bestemmelse, jfr. lov nr. 63 af 1. april 1914 om adgang til medvirken ved anbringelse af børn.

Det må fortsat anses for vigtigt i forbindelse med udstedelse af plejetilladelse at sikre sig, at barnet ikke derved udsættes for smitte eller andre usunde forhold. Behovet for lægeattest må imidlertid bedømmes efter den enkelte sags karakter, og reglerne herom er derfor udskudt til nærmere behandling i administrativ bestemmelse.

Til § 79.

Der henvises til bemærkningerne til § 20.

Til § 80.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 44. Bestemmelsen i stk. 3 om flytning er dog ændret, således at plejetilladelse ikke bortfalder ved flytning, men spørgsmålet, om der kan meddeles fritagelse for tilsyn, skal tages op af tilflytningskommunen. Det er ikke anset for påkrævet at ulejlige plejefamilien med hele den nye undersøgelse, som udstedelse af ny plejetilladelse forudsætter, men spørgsmålet om plejeforholdets forsvarlighed kan naturligvis tages op, såfremt der er anledning til det, jfr. § 78, stk. 3.

Til § 81.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 42, stk. 2. Det er dog i overensstemmelse med praksis fundet rigtigst at fastsætte strengere betingelser for forbud mod hjemtagelse fra et plejehjem til forældrenes eget hjem end for forbud mod flytning til et andet sted uden for hjemmet.

På grund af disse indgrebs alvorlige natur er der fastsat samme formelle betingelser for sagernes behandling som for indgreb i henhold til kapitel 4.

Børneværnets særlige beføjelser til at gribe ind i et bestående plejeforhold, jfr. § 41, stk. 2, i den gældende lov, er i øvrigt udeladt. Børneværnet må i påkommende tilfælde gå frem efter reglerne i kapitel 4 eller inddrage plejetilladelsen.

Tu § 82.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 49, idet dog den administrative ankemyndighed i alle tilfælde er landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg, jfr. herom de almindelige bemærkninger i afsnit III. 3. c.

Til §§ 83 og 84.

Ligesom ved daginstitutioner, jfr. bemærkningerne til §§ 65-68, er det fundet rigtigst, at anerkendelsen ikke længere er en forudsætning for, at børne- og ungdomsværnene kan anbringe børn i institutionerne, men kun for at institutionerne kan modtage offentlige tilskud. Børne- og ungdomsværnet vil naturligvis fortsat hovedsagelig anbringe børn og unge i anerkendte institutioner, men i nogle tilfælde kan der blive tale om anbringelser i kostskole eller institutioner, der af den ene eller anden grund ikke er anerkendte. Det må bero på børne- og ungdomsværnets undersøgelse af anbringelsesstedet i det enkelte tilfælde, om dette kan anses for forsvarligt.

Som nærmere anført i de almindelige bemærkninger, afsnit III. H.a. er betegnelsen for de enkelte institutioner ændret, således at der anvendes en kort betegnelse i stedet for den hidtidige beskrivelse af de enkelte arter af hjem, jfr. den gældende lovs § 92, stk. 1 og §§ 65-67

Anerkendelse foreslås som ved daginstitutionerne meddelt af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen ikke blot ved fornyelse, men også ved første anerkendelse.

Til § 85.

Bestemmelsen er ny. Der henvises til de almindelige bemærkninger i afsnit III.8.

Til § 86.

Stk. 1 svarer til den gældende lovs § 92, stk. 6. Dispensationsadgangen er opretholdt med henblik på de endnu bestående hjem, der drives som lederejede, men det er dog fundet praktisk at give bestemmelsen en lidt mere almindelig udformning.

Stk. 2 svarer til den gældende lovs § 92, stk. 1, sidste punktum og stk. 5. Bestemmelsen indebærer dog, ligesom den tilsvarende bestemmelse vedrørende daginstitutioner i § 66, stk. 2, at anerkendelsen af en institution gives til institutionen som sådan, men at det er en forudsætning for anerkendelsen, at bl. a. leder og lokaler kan godkendes. Man kommer herved udenom visse formelle vanskeligheder i forbindelse med pludseligt indtrødende lederafgang.

Stk. 4 svarer til den gældende lovs § 92, stk. 3, bortset fra, at bemyndigelsen for direktoratet til at godkende planer er givet direkte i loven. Direktoratet har hidtil kun været bemyndiget til at godkende mindre ændringer i de af socialministeren godkendte planer.

TU § 87.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 92, stk. 5 og 7, samt § 98, idet det dog udtrykkelig er udtalt, at der fastsættes regler om personalets boligforhold. Det forudsættes, at disse regler fortrinsvis skal gælde for nyindrettede boliger, og at der skal fastsættes nærmere bestemmelser om, i hvilke tilfælde en leder eller medarbejder har krav på tjenestebolig, jfr. tjenestemandslovens § 36, stk. 1.

Det er anset for overflødigt udtrykkeligt at nævne reglerne om inspektionstillæg og honorar til forstanderhustruer. Disse ydelser er nævnt i tjenestemandsloven vedrørende personalet ved statsopdragelseshjemmene og er derfor omfattet af den almindelige henvisning til tjenestemandslovens regler.

Tu § 88.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 93, stk. 1 og 2. Det er dog stærkere end hidtil fremhævet, at undervisningen fortrinsvis skal finde sted i folkeskolen eller anden offentlig skole. Dette må ikke alene anses for mest rationelt og i overensstemmelse med folkeskolelovens principper, men det er tillige af pædagogisk betydning, at børneforsorgens elever kommer i kontakt med andre børn og unge i de stedlige skoler. Kompetencen til at forhandle med undervisningsministereiet om planer for den undervisning, der meddeles i institutionerne, er af praktiske grunde henlagt til direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen.

Om bortfald af reglen i den gældende lovs § 93, stk. 3, henvises til de almindelige bemærkninger afsnit Ill.ll.d., samt til overgangsbestemmelsen i §115.

Tu § 89.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 94, Forpligtelsen for institutionerne til at modtage børn og unge, der ønskes anbragt i hjemmet af børne- og ungdomsværnet, er dog udstrakt til at gælde alle anerkendte hjem og til ikke alene at omfatte foreløbige anbringelser eller anbringelser til iagttagelse. Det offentlige har en væsentlig interesse i, at kapaciteten på børne- og ungdomshjemmene, som det offentlige udreder de væsentligste udgifter for, udnyttes bedst muligt, men direktoratet må påse, at bestemmelsen anvendes under tilbørlig hensyntagen til den enkelte institutions særlige karakter og dens vedtægt.

Til § 90.

Reglen i stk. 1 fremgår i gældende lov forudsætningsvis af § 104, stk. 3. Sidste punktum om statens pligt til at udrede plejepengene for elever over 16 år svarer dog til § 103 og til dels § 126, stk. 2, i den gældende lov, idet dog reglen er udstrakt til at gælde børns ophold i alle børne- og ungdomshjem, men til gengæld kun elever over 16 år, imod tidligere 15 år. Der henvises herom til de almindelige bemærkninger, afsnit III.11.c.

Stk. 2 og 3 svarer til dels til § 104, stk. 3, 3. og 4. punktum, dog at der er givet udtrykkelig hjemmel for i overensstemmelse med praksis i de senere år at fastsætte plejepengetakst for privat anbringelse. Fristen for den årlige fastsættelse af plejepenge og statstilskud foreslås endvidere ændret fra udgangen af februar til udgangen af marts, så at man ved udarbejdelsen kan tage januar-pristallet, der bl. a. er lønregulerende, i betragtning. Bestemmelsen om forhandling med finansudvalget er udeladt. Forhandling må finde sted efter almindelig bevillingspraksis.

Til § 91.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 104, stk. 1. I stk. 1 er dog foreslået den ændring, at godkendelsen af de enkelte lån ikke foretages af socialministeren, men af det økonomiske nævn efter nærmere af socialministeren fastsatte regler. Der er endvidere tilføjet husleje, men dette har dog for tiden kun interesse for enkelte børne- og ungdomshjem. Man har været opmærksom på, at den siden 1924 anvendte fremgangsmåde ved beregningen af, hvilket beløb der skal kunne anvendes til vedligeholdelse, nemlig en bestemt procentdel af bygningernes brandforsikringssum, ikke er helt tilfredsstillende, navnlig fordi gamle bygninger ofte har en lavere brandforsikringssum end nye, men større behov for vedligeholdelse. I stedet for kunne man overveje enten at foretage en særlig vurdering én gang for alle af de enkelte institutioners vedligeholdelsesbehov under hensyn til institutionernes klientel og bygningernes alder og anvendelse m. v., eller at foretage årligt bygningssyn på hver enkelt institution. Man kunne også opgive faste regler for beregningen og lade institutionernes bestyrelser og tilsynsråd disponere under kontrol af d:irektoratet for børne- og ungdomsforsorgen i forbindelse med godkendelse af budgetter og regnskaber.

Af praktisk-administrative grunde og for at bevare størst mulig dispositionsfrihed hos institutionerne har man dog ment at måtte foreslå den hidtidige ordning opretholdt i princippet, idet man mener at kunne afbøde manglerne ved ordningen *ved* at de almindelige vedligeholdelsesudgifter, svarende til 1 34 % årlig af brandforsikringssummerne, ses over en 3-årig periode, *ved* at bemyndige det økonomiske nævn til for 3- eller 6-årsperioder at tillade enkelte institutioner at afholde vedligeholdelsesudgifter på indtil 2 % årlig af brandforsikringssummen og *ved* at lovfæste den hidtidige bevilllingspraksis, hvorefter et beløb, svarende til $^1/_2$ % af de samlede brandforsikringssummer stilles til rådighed for det økonomiske nævn til fordeling blandt institutionerne til særlige vedligeholdelsesformål, jfr. § 94, stk. 1. Opdelingen af vedligeholdelsesudgifterne i en normaludgift, som institutionerne kan disponere over på længere sigt, og en rådighedssum har vist sig særdeles hensigtsmæssig.

Til § 92.

Om ændringen i angivelsen af, hvilke institutioner der modtager fuld underskudsdækning af staten, henvises til de almindelige bemærkninger III. 11.b. Bestemmelsen svarer i øvrigt til den gældende lovs § 104, stk. 2. Beskikkelsen af medlemmer af tilsynsrådene er dog henlagt til direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen, bortset fra, at socialministeren udpeger et medlem.

Til § 93.

Stk. 1 og 2 svarer til den gældende lovs § 104, stk. 3, 1. og 2. punktum.

Stk. 3 svarer til stk. 4 i samme paragraf. Det er dog ikke fundet nødvendigt at opretholde den særlige regel i stk. 4, sidste punktum, om støtte til anbringelse af privat anbragte børn, når normale plejepenge ikke kan modtages fra den, som har anbragt barnet. Denne bestemmelse tager specielt sigte på mødre- og spædbørnehjemmene, der har særlig mange privat anbragte, men da disse institutioners særlige problemer kan løses ved fastsættelsen af en særlig tilskudsprocent, er det ikke fundet påkrævet særlig at fremhæve dette forhold.

TÜ § 94.

Om stk. 1 henvises til bemærkningerne til § 91,

Stk. 2 svarer til den gældende lovs § 105, stk. 1. 25.000 kr.-grænsen for størrelsen af støtten til et enkelt hjem er dog hævet til 50.000 kr. under hensyn til den stigning i byggeomkostningerne, der er sket, siden beløbet blev fastsat i 1947.

Stk. 3 svarer til den gældende lovs § 105, stk. 2. Man har dog ikke opretholdt adgangen til at yde tilskud til forbedring af likviditeten, som ikke er anvendt i praksis i de senere år.

TÜ § 95.

Stk. 1 svarer til den gældende lovs § 106.

Stk. 2 svarer til den gældende lovs § **104,** stk. 3, sidste punktum.

Til § 96.

Stk. 1-3 svarer til den gældende lovs § **101** og stk. 4 til § 100, stk. 2. Det er dog ikke fundet rigtigt at opretholde begrænsningen for socialministerens adgang til at fastsætte regler til at angå sikring af børnenes sundhed. Det er ligeså påkrævet at sikre forsvarlige pædagogiske forhold.

Til § 97.

Bestemmelsen, der gælder både anerkendte og ikke anerkendte institutioner, svarer til den gældende lovs § 97, stk. 1, og § 100, stk. 1. § 97, stk. 2, er udeladt som selvfølgelig.

Til § 98.

Vedrørende de principielle spørgsmål om betalingspligtens opretholdelse og om overførelse af betalingsreglerne fra forsorgsloven til børneforsorgsloven og dermed om administrationens overførelse fra socialudvalget til børne- og ungdomsværnet henvises til de almindelige bemærkninger i afsnit 111.13.

Stk. 1 svarer til § 26, stk. 1, i lov om offentlig forsorg. Betalingsreglerne er dog begrænset til at angå anbringelse uden for hjemmet. Den hidtidige adgang til at pålægge forældre at betale for hjælp, der ydes, medens barnet eller den unge er i hjemmet (forebyggende foranstaltninger), har kun været udnyttet i meget begrænset omfang. Det kan således nævnes, at der i Københavns kommune i finansåret 1961-62 indgik i alt 22.560 kr. vedrørende forebyggende forsorg. Til sammenligning kan anføres, at der vedrørende forsorg uden for hjemmet indgik i alt 2.026.000 kr. i samme tidsrum. Indtægten vedrørende forebyggende forsorg står ikke i rimeligt forhold til de administrationsudgifter, der er forbundet med opretholdelse af en principiel betalingspligt på dette område.

Stk. 2 og 3 svarer med de i de almindelige bemærkninger anførte ændringer til § 30 i forsorgsloven.

Stk. 3 svarer til § 32 i forsorgsloven.

Efter forhandling med justitsministeriet har man undladt at overføre bestemmelsen i § 33 i lov om offentlig forsorg angående det offentliges ret til at indtræde i bidrag, fastsat i henhold til lovgivningen om retsforholdet mellem ægtefæller eller om børns retsstilling („pri vatretlige bidrag"). Der tilsigtes ikke herved nogen realitetsændring. Det offentliges ret fremgår tilstrækkeligt klart af lov om børns retsstilling, jfr. navnlig § 17 og § 18, stk. 2. Retten til at kontere bidraget som forskudsvis udbetalt til den kommune, der varetager forsorgen for pågældende barn eller unge, følger af forsorgslovens § 80.

Til § 99.

Bestemmelsen svarer til forsorgslovens § 26, stk. 3. Da andre forhold gør sig gældende end ved fastsættelsen af forældres betaling, har bestemmelsen fået en selvstændig udformning i forhold til reglerne i § 98.

Der kan således blive tale om at kræve betaling af barnet eller den unge selv, når han har formue, renteindtægt eller invalidepension.

Endvidere kan der blive tale om betaling fra en ung af en arbejdsindtægt, som han oppebærer ved almindeligt erhvervsarbejde enten i eller uden for en institution, hvor han er anbragt. I disse tilfælde må det anses for at være af stor pædagogisk betydning, at han af sin indtægt betaler helt eller **delvis** for sit ophold.

I førstnævnte tilfælde fastsaitter børne- og ungdomsværnet betalingen, medens betalingen i sidstnævnte tilfælde sker til vedkommende institution efter nærmere af socialministeren og direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen fastsatte regler.

Til § 100.

Efter reglerne i forsorgslovens § 16, jfr. § 31, kan det sociale udvalgs afgørelser om betalingsspørgsmålene forelægges for vedkommende amtmand, hvis afgørelse atter kan indankes for socialministeren. Under hensyn til, at afgørelsen af betalingsspørgsmålet særlig efter forslagets § 98, stk. 2, har en nøje sammenhæng med hele spørgsmålet om forsorgens etablering og opretholdelse, er det foreslået at henlægge ankemyndigheden til landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg. Undtaget herfra er alene spørgsmålet om at tilpligte et barn eller en ung efter evne at betale til sit underhold af arbejdsindtægt. Disse spørgsmål hænger nøje sammen med tilrettelæggelsen af forsorgen **i** ungdomshjemmene; og det er derfor fundet rigtigst at undtage dem fra den almindelige ankegang, således at eventuelle tvivlsspørgsmål må afgøres af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen som tilsynsførende med institutionerne, jfr. § 5, stk. 2-4, og som den myndighed, der afgør tvivl om, hvilke udgifter der er børneværnsudgifter, jfr. § 105, stk. 3.

Til §§ **101** og 102.

Bestemmelserne svarer til den gældende lovs § 102. Der er dog nævnt de områder af forsorgen, som de anerkendte foreninger særligt beskæftiger sig med.

TÜ § 103.

Bestemmelsen svarer nærmest til den gældende lovs § 105, stk. 3, for så vidt angår tilskud til det efterværnsarbejde, der udføres af foreninger, men lovfæster endvidere adgangen til at yde tilskud til

andre sider af foreningernes arbejde. Der ydes således tilskud til plejehjemsforeningernes arbejde med at anbringe børn i pleje og føre tilsyn med plejeforholdene. For at fremme anbringelse af tilpasningsvanskelige børn i dertil egnede plejehjem kan det blive nødvendigt med bevillingsmyndighedernes tilladelse at udvide tilskudsordningen.

Til § 104.

Stk. 1 svarer til den gældende lovs § 126, stk. 1. Tilskud af statskassen i henhold til lov nr. 25 af 5. februar 1958 om ophævelse af den fælleskommunale udligningsfond er dog afløst af egentlig statsrefusion, på samme måde som inden for forsorgslovens område, jfr. forsorgslovens § 108.

Stk. 2 erstatter den gældende lovs § 126, stk. 2, for så vidt angår hjælp til unge over 16 år, der har været anbragt i skolehjem, ungdomshjem og behandlingshjem. Refusionsreglerne vedrørende udgifterne til institutionsophold for unge over 16 år erstattes af § 90, stk. 1, sidste punktum. Der henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse, også for så vidt angår forhøjelse af aldersgrænsen for ydelse af statsrefusion fra 15 til 16 år.

Til § 105.

Stk. 1 svarer til den gældende lovs § 124, stk. 1. Det er dog nærmere forklaret, hvad der skal forstås ved administrationsudgifter, som ikke er genstand for refusion. Herunder falder de almindelige udgifter vedrørende børneværnets daglige arbejde f. eks. med gennemførelsen af det almindelige tilsyn med børn og institutioner.

Inden for refusionsordningen falder derimod alle de udgifter, der direkte angår gennemførelsen af hjælpeforanstaltninger, såsom vederlag til tilsynsværger, rejseudgifter i forbindelse med opretholdelsen af kontakt med et barn, der er under forsorg uden for hjemmet, og med en institution eller et plejehjem samt udgifter ved børneværnets tilsyn og kontakt med de børn, der er anbragt uden for hjemmet, jfr. bemærkningerne til § 41. Det samme gælder specielle udgifter i forbindelse med børneværnssagernes undersøgelse, såsom betaling for lægeundersøgelser.

Stk. 2 svarer til § 124, stk. 2, i den gældende lov.

Stk. 3 svarer til § 125, stk. 2, i den gældende lov. At direktoratets afgørelser kan indbringes for socialministeriet følger af den almindelige administrative opbygning, jfr. § 4.

Stk. 3 i den gældende lovs § 125 er udeladt, idet de fornødne sanktioner imod misligheder må søges i strafferetten og de almindelige erstatningsregler.

Tu § 106.

Stk. 1 og 2 svarer til den gældende lovs § 127.

Ligesom i § 36, stk. 3, er ankemyndigheden foreslået henlagt til direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen, medens den efter den gældende lovs § 20 ligger hos amterne og socialministeren. Man undgår herved en omstændelig korrespondance mellem amterne i de tilfælde, hvor de uenige kommuner ligger i forskellige amter. Sagerne afgøres naturligt af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen i forbindelse med dets vejledningsvirksomhed.

Til § 107.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 129.

Til § 108.

Stk. 1 svarer til den gældende lovs § 130. Reglen om kommunalt tilskud til statens udgifter til plejepenge er dog ny, jfr. bemærkningerne om de økonomiske konsekvenser af lovforslaget i afsnit IV. 2. i.

Stk. 2 svarer for så vidt angår udgifterne til rådgivningscentre til § 54, stk. 2, 2. punktum. Bestemmelsen om kommunalt tilskud til udgifterne til børneværnskonsulenterne er ny. Under hensyn til børneværnskonsulenternes virksomhed er det anset for rimeligt, at kommunerne deltager i udgifterne; efter samme regler som med hensyn til udgifterne til rådgivningscentrene. Tilsvarende gælder for udgifterne til de tilforordnede til børne- og ungdomsværnene.

Til § 109.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 131, stk. 3, og § 132. De nærmere regler om anvisning af tilskud til institutioner m. v. forudsættes fastsat i administrative bestemmelser.

Til § 110.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 119. Betingelsen for at rejse tiltale, at børneværns udvalget eller landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg begærer det, er udeladt, da bestemmelsen er i strid med almindelige principper for strafferetlig påtale, hvorefter det er anklagemyndigheden, der alene tager stilling til tiltalespørgsmålet. Den gældende lovs §§ 117 og 118 er udeladt, idet de deri indeholdte strafferegier må antages i fornødent omfang at være omfattet af straffelovens § 213.

Til § 111.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 120. Første led om „den, som lægger hindringer i vejen for iværksættelsen eller gennemførelsen af de i denne lov hjemlede foranstaltninger eller undersø-

gelser" er dog udeladt, idet forholdet er strafbart efter straffelovens § 119, stk. 3. Eet i stk. 2, nr. 2, omtalte forbud mod besøg er ikke direkte omtalt tidligere i loven, men bemyndigelsen for børne- og ungdomsværnet til at udstede sådanne forbud følger af § 38, hvorefter det påhviler bøme- og ungdomsværnet at træffe beslutning om barnets eller den unges personlige forhold.

Tu § **112.**

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 121.

Til § 113.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 122.

TÜ § **114.**

Stk. 1 svarer til den gældende lovs § 9, stk. 3, 2. punktum. Det har været overvejet om bestemmelsen kunne udelades. Det følger i vidt omfang af almindelige retsregler, at medlemmer af børne- og ungdomsværnet, deres medarbejdere og andre, der deltager i forsorgsarbejdet, har pligt til at hemmeligholde de oplysninger vedrørende børnenes og deres pårørendes forhold, som de bliver bekendt med under behandlingen af børne- og ungdomsværnssager. Overtrædelse er strafbar efter straffelovens § 152 og § 263. Hensynet til tilliden i befolkningen til, at man trygt kan henvende sig til børneværnene og andre børneforsorgsmyndigheder og meddele disse alle nødvendige oplysninger for sagernes behandling, er dog af så afgørende betydning, at det er fundet nødvendigt at bevare en særlig regel om tavshedspligten i børneforsorgsloven. Som hidtil må bestemmelsen forstås med de modifikationer som naturligt følger af, at de pågældende kan være forpligtede til at udtale sig, f. eks. som vidne, eller handler i berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af eget eller andres tarv.

TÜ § **115.**

Det er af hensyn til de ændringer der foreslås i tilskuds- og refusionsregler mest hensigtsmæssigt, at loven sættes i kraft en 1. april.

Vedrørende stk. 2 henvises til bemærkningerne i afsnit **III.II.d.**

Denne betænkning er endeligt vedtaget i revisionsudvalgets møde den 7. januar 1963, og de heri indeholdte forslag anbefales hermed til hurtig fremme.

København, den 7. januar 1963.

A. Friis
formand

Holger Horsten

Erik Munch-Petersen

Poul W. Perch

A. Toft.

Notat om **embedslægernes medvirken i børneværnssager.**

Ved ændringen i 1958 af børneforsorgsafsnittet i forsorgsloven indføjedes en bestemmelse om, at den stedlige embedslæge er forpligtet til på børneværnsudvalgets anmodning at yde udvalget den fornødne bistand ved en lægelig bedørrmelse af sagen, herunder at deltage i udvalgets møder (§ 92, stk. 3). Bestemmelsen er uændret overført til § 10, stk. 3 i lov af 31. maj 1961 om børne- og ungdomsforsorg.

I socialministeriets cirkulære af 30. september 1958 (I.A.l) hedder det herom:

„Der er herved navnlig tænkt på tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om at underkaste barnet en psykologisk, psykiatrisk eller anden speciallægelig undersøgelse eller at bedømme de herom foreliggende erklæringer. Det er i almindelighed ikke hensigten, **at** embedslægen selv skal foretage nogen undersøgelse af barnet, men det må bero på omstændighederne, hvorvidt det i det enkelte tilfælde kan anses for nødvendigt eller hensigtsmæssigt. I tilfælde, hvor der til vedkommende børneværnsudvalg er knyttet speciallægelig bistand, vil en tilkaldelse af embedslægen normalt ikke være fornøden. Det bemærkes, at udvalget er berettiget til at tilkalde embedslægen i alle sager, altså også hvor der ikke er tale om anbringelse uden for hjemmet."

For at få embedslægernes virksomhed i den forløbne tid belyst har socialministeriet efter revisionsudvalgets indstilling gennem indenrigsministeriet anmodet embedslægerne om at besvare et spørgeskema. Dette gengives nedenfor med indføjelse af de samlede tal fra 63 embedslægers besvarelser:

	i 1959,	i 1960,	i 1961
1. Antal sager, hvor jeg har deltaget i børneværnsudvalgsmøder			
a) i købstæder		4	4
b) i andre kommuner	21	II	1 1
2. Antal tilfælde, hvor jeg uden deltagelse i møde har afgivet erklæring			
a) til købstadsbørneværn	10	13	27
b) til andre børneværn	15	14	18
3. Antal tilfælde, hvor jeg har foretaget psykiatrisk undersøgelse af et barn			
a) for købstadsbørneværn	3	4	9
b) for andre børneværn	6	[illegible]	8
4. Antal tilfælde, hvor jeg i børneværnssager har henvist et barn til undersøgelse			
a) hos speciallæge	2	2	5
b) hos psykolog	1	3	3
c) til anden særlig undersøgelse			2
5. Antal			
a) købstadsbørneværn	16	16	2:;
b) andre kommuners børneværn, der har benyttet sig af min bistand	21	17	27

Af oplysningerne fremgår yderligere, at 25 embedslæger — 40 pct. ikke har deltaget i behandlingen af børneværnssager i medfør af forsorgslovens § 92, stk. 3 (børneforsorgslovens § 10, stk. 3) i de 3 år 1959-61.

Aktiviteten har i øvrigt været meget spredt. F. eks. har kun 3 læger ialt i de tre år deltaget i hver 5 møder. Der ses herved bort fra, at en enkelt læge i 1959 deltog i 10 møder i en kommune, fordi pågældende børneværn var af den opfattelse, at embedslægen burde deltage i alle møder, hvor man behandlede fjernelsessager.

I 1961 var der 36 embedslæger eller ca. 55 pct., der hverken deltog i møder, afgav erklæring eller foretog psykiatriske undersøgelser for børneværn.

10 læger deltog i ialt 15 børnevairnsmøder, afgav 13 erklæringer og foretog 11 psykiatriske undersøgelser.

15 læger, der ikke deltog i møder, afgav tilsammen 32 erklæringer om børneværnssager og foretog 4 psykiatriske undersøgelser. 2 læger foretog 2 psykiatriske undersøgelser for børneværn uden at deltage i møder eller afgive erklæring.

På spørgeskemaet spurgte man også om lægens almindelige erfaringer om arbejdet med sager af denne art. 42 af embedslægerne har ikke besvaret dette spørgsmål. Af de modtagne besvarelser fremgår, at nogle læger har haft et mere uformelt samarbejde med børneværn gennem besvarelse af telefoniske forespørgsler og gennem udfærdigelse af lægeattester i henhold til § 92, stk. 2.

Af udtalelserne kan i øvrigt citeres:

„Børneværnene tilsyneladende helst fri for embedslægens indblanding.'"

„Der er efter mit skøn et betydeligt behov for embedslægers medvirken i børneværnssager, specielt med henblik på etablering af forebyggende foranstaltninger. Det er dog mit indtryk, at embedslægen alt for sjældent bliver rådspurgt, efter min erfaring sker det kun, når der opstår ganske specielle problemer."

„Det er min erfaring, at jeg har været til stor hjælp for de forskellige børneværn. (i 1961: 4 møder, 1 erklæring, 4 psykiatriske undersøgelser for 1 købstadsbørneværn og 4 andre børneværn)."

„Det forekommer mig naturligt og rimeligt, at børneværnet benytter embedslægens indsigt og bistand i disse vanskelige sager. Børneværnet følger almindeligvis embedslægens indstilling. Mange sager må afgøres på et skøn over forholdene på stedet, som ofte meget vanskeligt lader sig beskrive i en erklæring."

„Jeg har det indtryk, at embedslægen benyttes for lidt. (Indtrykket har jeg fra senere straffesager)."

I j ! „Efter mit skøn er det gavnligt, at embedslægen deltager i børneværnsudvalgssager, og de kommuner, der har benyttet sig deraf, synes at have været tilfreds dermed, idet de har gentaget henvendelsen." „Det er dog alt i alt kun et fåtal kommuner, der har anmodet om bistand."

„Da jeg skriver de fleste erklæringer til børneværnsudvalget, har jeg et temmeligt godt indtryk af problemerne, og jeg mener, at en hyppigere deltagelse i udvalgsmøderne var ønskeligt."

„Det er mit umiddelbare indtryk, at det ville være af værdi, om kommunerne i højere grad end tilfældet — i hvert fald her — benyttede sig af embedslægens bistand, især når det drejer sig om eventuel fjernelse af et barn fra hjemmet. I det ovenfor under 3) opførte tilfælde (der indgår under 2) havde forældrene til en 13 års dreng indanket det lokale børneværns beslutning om fjernelse af drengen fra hjemmet på grund af nogle mindre rapserier.

Landsnævnet krævede en undersøgelse og udtalelse af mig, der fandt, at det lokale børneværns beslutning hvilede på et yderst spinkelt grundlag."

„At kommunerne endnu ikke har opdaget at børneværnene kan søge støtte og råd hos kredslægen. I de sager, jeg har haft til udtalelse, er det sket i min egenskab af skolelæge — og som påtegning, når skolerne har indstillet børn til børneværnsforsorg."

„Meget jævnligt, skønsmæssigt en gang om måneden, bliver jeg ringet op og rådspurgt om børneværnssager, dels af børneværnsudvalg, dels af læger, politi eller private. Disse underhåndsforespørgsler har jeg ikke noget tal på. Selvfølgelig får jeg heller ikke honorar for dem. I ovennævnte opgørelse er undersøgelser med henblik på kriminelle handlinger ikke medtaget. Det er mit ind-

tryk, at det går helt godt i øjeblikket med den nuværende børneværnslov.“

„Ved samtale med et medlem af det lokale børneværnsudvalg har jeg konstateret, at man principielt ikke mener at have behov for embedslægens medvirken, og kun når retten udtrykkeligt kræver det fraviger sin indstilling."

„Enkelte gange blev jeg spurgt — og underkendt. f. eks.: En mand havde fået 1½ års fængsel for uterlighed mod et pigebarn. Han oplyste i retten, at han følte sig uimodståelig tiltrukket af tidligt modne, 11-årige piger. Prøveløsladt før tiden på betingelse af, at han holdt sig fjernt fra mindreårige pigebørn. Gik straks hen og giftede sig med fraskilt med 11-årig datter; boede hos hende, men opretholdt en skinadresse i et kontor ude i byen. Sagt: Den går ikke; situationen frygtelig farlig, og de formelle betingelser overtrådt. Beslutning: Ingen indskriden. Siden kun tilkaldt, når jeg har været blandet ind i sagen på én eller anden måde ved en undersøgelse af mor, barn, lejlighed eller far før mødet.

Jeg synes, erfaringen viser, at det er den rigtige fremgangsmåde.

Som det fremgår af skemaet, er der tale om mange andre undersøgelser end netop psykiatrisk undersøgelse af et barn."

Notat om amternes medvirken ved administrationen af børne- og ungdomsforsorgen.

lievisionsudvalget har ved rundspørge til samtlige amtmænd søgt oplysning om omfanget af amternes arbejde med børneværnssager, og om de erfaringer, amterne har haft i tiden siden 1. oktober 1958 med hensyn til det lokale børneværnsarbejde, herunder særlig værdien af amtets medvirken, af de indberetninger amtet modtager og af et eventuelt anlagt kartotek.

Sammentælling af de skematiske oplysninger fra de 22 amter har givet følgende resultat:

	1959	1960	1961
1. Antal ankesager.			
a) om nægtelse eller tilbagetagelse af plejetilladelse (§ 49, stk. 1)	3	10	6
b) om inddragelse af et barn under tilsyn (§ 49, stk. 2)	1	1	0
c) om forbud mod flytning af et barn fra et plejehjem (§ 49, stk. 3)	0	1	0
d) om forebyggende forsorg (§ 52)	1	1	2
e) om ophør af forebyggende forsorg (§ 107, stk. 3).	1	6	1
	6	19	9
2. Antal sager om forlængelse af forebyggende forsorg (§ 107, stk. 2)	114	60	64
3. Antal indberetninger.			
a) om anbringelse uden for hiemmet i henhold til § 59, stk. 1, og § 60	750	601	548
b) om anbringelse uden for hjemmet i henhold til § 59, stk. 2	815	764	729
	1.565	1.365	1.277
4. Antal sager af amtet forelagt for landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg i henhold til § 89, stk. 2	4	2	4
5. Antal indberetninger vedrørende bidragspålæggelse (§ 11, stk. 1)	1.515	1.221	1.130
6. Antal ankesager om bidragspålæggelse (§ 13, stk. 2)	19	16	19
7. 17 af amterne har anlagt et kartotek over børn, inddraget under forsorg i henhold til forsorgslovens kap. IX, jfr. socialministeriets cirkulære af 30. sepber 1958, afsnit I.C., ad 3.			

Som det fremgår heraf har antallet af ankesager været overordentlig lille. Københavns amt havde i 1960 6 ankesager vedrørende plejetilladelse, men ellers er tallene så små, at man næsten kan tale om, at ankeadgangen kun benyttes i enkeltstående undtagelsestilfælde. 13 amter har således i årene 1959, 1960 og 1961 ikke haft ankesager bortset fra enkelte klager over bidragsfastsættelse. Til sammenligning kan anføres, at der i de under amterne hørende kommuner årligt træffes beslutning om forebyggende foranstaltninger, der kan være genstand for anke (beskikkelse af tilsynsværge og meddelelse af pålæg m. m.) i ca. 1.000 tilfælde. Hertil kommer, at der også vil kunne være

tale om anke over, at et udvalg ikke vil yde ansøgt hjælp.

Siden 1. oktober 1958 har amterne i medfør af forsorgslovens § 189, nu børneforsorgslovens § 89, modtaget *indberetning fra børneværnsudvalgene om anbringelse uden for hjemmet* af børn og unge. Anbringelser i henhold til § 59, stk. 2, skal dog kun indberettes, når de har varet mere end 3 måneder. Indberetningspligten påhviler ikke København, og større byer kan af socialministeren fritages for pligten. I alt 15 købstæder og omegnskommuner med mere end 30.000 indbyggere har søgt og fået sådan fritagelse.

I 1961 har amterne herefter modtaget 1 alt 548 indberetninger om anbringelser efter § 130, stk. 1, og § 131, og 729 om anbringelser efter § 130, stk. 2, eller tilsammen 1.277 indberetninger, svarende til gennemsnitlig 58 indberetninger til hvert amt.

Amtets opgave i forbindelse med indberetningerne er at påse, at bestemmelserne i loven er iagttaget, herunder særligt at den trufne beslutning er taget af det rette børneværnsudvalg, i beslutningsdygtigt møde og med fornødent stemmetal. I tvivlsomme sager, herunder i tilfælde, hvor dommerens synspunkter afviger fra udvalgets, eller hvor betingelserne for forsorgens iværksættelse ikke synes opfyldt, skal amtet indsende sagen til landsnævnet, der herefter træffer afgørelse i sagen.

Amterne har i alt i 1959 indsendt 4, i 1960 2 og i 1961 4 sager til landsnævnet.

Amterne skal også fra kommunerne have *indberetning om bidragspålæggelser* vedrørende børneforsorg. De samme kommuner, som er fritaget for indberetningspligten vedrørende anbringelserne, er fritaget for denne indberetningspligt.

Amterne modtog i 1961 i alt 1.130 indberetninger, svarende til gennemsnitlig 51 pr. amt. Ser man bort fra Københavns amt, der modtog 237 indberetninger, var gennemsnittet 39 pr. amt.

Amtets opgave er at påse, at bestemmelserne med hensyn til pålæggelse af bidrag er opfyldt, herunder at bidrag er fastsat efter et rimeligt skøn.

Som svar på spørgsmålet om *amtets erfaringer* med hensyn til det lokale børneværnsarbejde har 10 amtmænd udtalt sig positivt om værdien af amtets medvirken. Der er herved henvist til,

at sagerne som følge af det lokalkendskab, som amtet er i besiddelse af, behandles hurtigere og smidigere end tilfældet var under den før 1958 gældende ordning,

at en ensartet behandling af sagerne fremmes,

at der ikke uden indberetningspligt vil kunne skabes sikkerhed for, at de foreskrevne betingelser for iværksættelse af foranstaltninger bliver opfyldt,

at amterne har kunnet give de børneværn, der kun har få anbringelsessager gavnlig vejledning („hvilket dog har været aftagende efter ansættelsen af børneværnskonsulent") og

at indberetningerne har værdi for amtsrevisionens kontrol med bidragspålæggelserne og børneværnsudgifterne. I denne forbindelse er det fra flere amter kritiseret, at ikke alle anbringelser i henhold til børneforsorgslovens § 59, stk. 2, skal indberettes, idet dette vanskeliggør kontrollen.

Et af amterne har foreslået, at der foretages en yderligere decentralisering i forbindelse med en betydelig udbygning af den bestående ordning med børneværnskonsulenter, eventuelt således at der findes en børneværnskonsulent i hvert amt, der er amtets rådgivende, planlæggende og formidlende medhjælper i børneværnssager og som gennem en intensiv oplysningsvirksomhed kan søge udvirket en tiltrængt aktivisering af børneværnsarbejdet i sognekommunerne.

10 amter har undladt at udtale sig eller har kun udtalt sig neutralt om amtets medvirken under henvisning til det korte tidsrum ordningen har virket, og det lille antal sager man har haft.

2 amter har udførligt kritiseret den bestående ordning, begge med henvisning til, at amtets tilsyn stort set er begrænset til den formelle side af sagernes behandling i kommunerne, idet amtet kun i ringe omfang har anledning til og forudsætninger for at beskæftige sig med realiteten i børneværnssagerne, nemlig om den trufne beslutning er den rette i det foreliggende tilfælde.

Det ene amt anser derfor den i 1958 gennemførte administrative ordning for mindre

hensigtsmæssig og anbefaler, at bestemmelserne ændres således, *at* indberetningerne skal sendes til de centrale børneværnsmyndigheder, *at* indberetningspligten udbygges, således at det i højere grad muliggøres at bedømme sagens realitet og *at* de større kommuner (for hvilke amtets medvirken betegnes som overflødig) fritages i væsentlig større omfang end hidtil.

Efter det andet amts opfattelse er der ikke tilstrækkelig anledning til at opretholde et formelt tilsyn på grundlag af skematiske indberetninger ved siden af adgangen til anke til landsnævnet og eventuelt videre til domstolene, men ønskes et løbende tilsyn opretholdt, vil den tidligere ordning med indberetning til det særligt sagkyndige landsnævn være at foretrække.

Vedrørende bidragsindberetningerne udtaler det ene amt, at disse sager medfører et betydeligt arbejde, som ikke står i rimeligt forhold til værdien. Arbejdet medfører sjældent ændring af den af det sociale udvalg trufne bidragsafgørelse og er derfor ikke af nævneværdig økonomisk betydning for det offentlige, men måske af nogen værdi med hensyn til at sikre de forsørgelsespligtige imod for høje bidrag. De vejledende regler om bidragets beregning volder til tider de små kommuner vanskeligheder med hensyn til den rent tekniske udregning af bidragets størrelse.

Også på dette område ville amtet finde det ønskeligt, at større kommuner i væsentlig større udstrækning blev fritaget for indberetningspligten, og at indberetningspligten i øvrigt henlægges til de centrale børneforsorgsmyndigheder.

Det andet amt mener heller ikke, at bidragsindberetningerne har nogen særlig stor betydning, idet den fornødne garanti imod for store bidrag haves i ankeadgangen, og den fornødne kontrol i øvrigt vil kunne foretages ved den årlige kritiske gennemgang af socialregnskaberne. Om amtets kritiske revision af børneværnsudgifterne udtales i øvrigt, at den kun kan betegnes som nogenlunde tilfredsstillende, da amtet savner indgående kendskab til børneværnenes funktion og muligheder.

Beretning om **det pædagogiske nævns virksomhed i tiden 1. oktober 1958 til 31. marts 1962.**

Børne- og ungdomsforsorgens pædagogiske nævn, som blev nedsat i oktober 1958 i medfør af den dagældende lov om offentlig forsorg § 150 A, jfr. nu lov om børne- og ungdomsforsorg af 31. maj 1961 § 82, har i perioden siden det blev nedsat og indtil 1. april 1962 afholdt i alt 63 møder og behandlet 291 sager.

Med henblik på at indhøste erfaringer ved behandlingen af større pricipielle sager har nævnet foretaget en række *studiebesøg* i udlandet og i Danmark.

Nævnet har aflagt besøg på følgende *opdragelseshjem* i udlandet:

Schweiz.

Gfellergut städtische Jugendstädte i Schwamendingen, Zürich,
Erziehungsanstalt Erlenhoi: ved Basel,
Städtische Erziehungsanstalt i Arburg,
Erziehungsanstalt Tessenberg ved Préles,
Maison d'Education de Vennes/Lausanne.

I forbindelse med besøget i Schweiz havde nævnet lejlighed til at føre forhandlinger med organisationen International Union for Child Welfare og dennes generalsekretær.

England.

The Stamford House, London,
Campsfield House, Kidlington,
Duncroft School, Staines, Middlesex,
Kingswood School, Bristol.

I forbindelse med besøget i England førtes forhandlinger med Home Office, såvel Childrens departement som Prison Commission.

I *Norge* har nævnet besøget 2 opdragelseshjem for unge piger, Toten offentlige skole og Trogstad offentlige skole.

I *Sverige* har nævnet ført forhandlinger med Kungliga socialstyrelsen og besøgt følgende opdragelseshjem:

Hammargårdens yrkesskola,
Långanäs yrkesskola,
Fagared yrkesskola,
Ryagårdens yrkesskola,
Eknes yrkesskola og
skolehjemmet i Østre Spång.

I *Danmark* har nævnet aflagt besøg på en række opdragelseshjem, dels i forbindelse med behandlingen af konkrete spørgsmål vedrørende disse hjem, men også i en række tilfælde for at få et mere omfattende praktisk kendskab til de daglige pædagogiske problemer på opdragelseshjemmene. Nævnet har besøgt følgende institutioner:

statsungdomshjemmet Bråskovgård,
Flakkebjerg ungdomshjem,
Hvidborg iagttagelseshjem,
børnehjemmet Nebs Møllegård,
Sølager statsungdomshjem,
Viby statsungdomshjem,
skolehjemmet Godhavn,
skolehjemmet Landerupgård,
skolehjemmet Himmelbjerggården,
skolehjemmet Holsteins Minde,
optagelseshjemmet Skovgården,
Klintebjerg børnehjem,
Genner ungdomshjem,
Børnenes Helsehjem, Sdr. Vilstrup,
Drejens optagelseshjem,
optagelseshjemmet Kjettrupgård,
ungdomspensionen i Ålborg,
optagelseshjemmet Clementshus,
lærlingehjemmet Råens Minde,
iagttagelseshjemmet Roskilde Hvile,
børnehjemmet Dalgården,
Bolbro børnehjem.

Nævnet har endvidere aflagt besøg på en række *forebyggende institutioner i såvel udland som indland.*

I Danmark har nævnet aflagt besøg på 4 børnehaver i København, 2 i Københavns omegn, 2 i Århus, 1 i Fredericia og 1 i Esbjerg. Endvidere har nævnet besøgt

børnehaveklasserne ved Grådybskolen og Jerne skole under Esbjerg kommune. I forbindelse med besøget i Århus aflagde nævnet besøg på Statens Hørecentral, rhus.

Nævnet har i *udlandet* besøgt 3 halvdagsbørnehaver (deraf 1 børnehaveklasse) i London, 3 halvdagsbørnehaver og 2 daghjem i Stockholm, 4 halvdagsbørnehaver og 1 daghjem i Göteborg samt 6 halvdagsbørnehaver og 2 daghjem i Oslo.

Af større *principielle sager,* som har været behandlet i nævnet, skal navnlig følgende fremhæves:

Behandlingen af unge med særligt alvorlige tilpasningsvanskeligheder.

Om dette spørgsmål afgav nævnet betænkning den 11. marts 1960 (nr. 255), hvori der fremsættes forslag om oprettelse af et behandlingshjem for unge mænd med særligt alvorlige adfærdsvanskeligheder, et behandlingshjem for svagtbegavede unge kvinder med særligt alvorlige tilpasningsvanskeligheder, samt udbygning af en række eksisterende opdragelseshjem, der modtager unge af denne type. Endvidere fremsættes nævnets synspunkter vedrørende behandlingsmulighederne, når det drejer sig om unge med særligt alvorlige tilpasningsvanskeligheder. I betænkningen fremsættes endelig forslag om yderligere udbygning af behandlingshjemmene for børn.

Om *uddannelsen til barneplejerske* afgav nævnet betænkning den 29. marts 1960 (nr. 257), hvori der er fremsat forslag om en ændring af den hidtil gældende barneplejerskeuddannelse, således at denne bliver en parallellinie til den eksisterende grunduddannelse for medarbejdere på opdragelseshjem for større børn, og således at medarbejdere, der har gennemgået barneplejerskeuddannelsen får adgang til at gennemgå børneforsorgens fortsættelsesseminarium.

Siden nævnet afgav betænkningen vedrørende ændring af barneplejerskeuddannelsen, har disse spørgsmål været drøftet pány i en række møder, som er resulteret i afgivelsen af betænkning nr. 313 af 2. juli 1962 vedrørende *uddannelsen til børneforsorgspædagog.* I denne betænkning er fremsat forslag om oprettelse af yderligere 2 børneforsorgsseminarier, om ændret indhold af grunduddannelsen såvel efter den almene linje som efter småbørnslinjen (den tidligere barneplejerskeuddannelse) og af den videregående uddannelse og de særlige problemer vedrørende denne skoles tilhørsforhold. Endvidere er der fremsat forslag om ændrede regler vedrørende vikartilskud og stipendier samt udarbejdet udkast til bekendtgørelse angående uddannelsen til børneforsorgspædagog.

Alle 3 nævnte betænkninger har været drøftet i fællesmøder med børne- og ungdomsforsorgens økonomiske nævn. De 2 sidstnævnte vedrørende uddannelsen har tillige været forhandlet i fællesmøder med skoleudvalget vedrørende børneforsorgsseminarierne.

Efter anmodning fra socialministeren har nævnet i en række møder behandlet spørgsmålet om eventuel ændring af socialministeriets vejledninger af 2. december 1952 og 26. november 1953 vedrørende *opdragelsesmæssige metoder i opdragelseshjem,* og nævnet har udarbejdet en helt ny vejledning vedrørende disse spørgsmål, som senest er indsendt til socialministeriet i begyndelsen af oktober 1961.

Den af udvalget vedrørende *ungdomskommissionens betænkning vedrørende den tilpasningsvanskelige ungdom* i februar 1960 afgivne betænkning har for en stor del af afsnittenes vedkommende været behandlet i det pædagogiske nævn i en række møder, herunder spørgsmålene vedrørende opdragelseshjemmene og rådgivningsklinikkerne m. v.

Siden 1959 har nævnet arbejdet med spørgsmålet om udbygningen af *halvdagsbørnehaverne.* Et underudvalg, hvori 3 af nævnets medlemmer og dets tilforordnede i spørgsmål vedrørende forebyggende institutioner har sæde, foruden en række specialister indenfor området, har udarbejdet en betænkning om halvdagsbørnehaverne og en række andre problemer i tilknytning hertil, om uddannelsen til børnehavelærerinde, om børnehaver for børn med psykiske eller fysiske handicaps, om børnehaveklasser, om legesteder, regler vedrørende indretning af forebyggende institutioner m. fl. problemer. Dette arbejde forventes afsluttet i april 1963 med afgivelsen af en betænkning.

Et underudvalg har arbejdet med spørgsmål i forbindelse med *Efterværnet* og forskel-

lige problemer i tilknytning hertil. Et andet udvalg er nedsat til behandling af spørgsmål vedrørende beskæftigelse på hjem for unge piger.

Nævnet har endvidere behandlet spørgsmålet om afløsning af *lommepengeudbetaling* til unge med en form for betaling efter arbejdsydelser.

Spørgsmålet om *skolehjemmenes fremtid* har været drøftet i en række møder.

Spørgsmålet om *ydelse af billighedserstatning for skade forvoldt af elever,* der er rømt fra opdragelseshjem, og hvor eleverne ikke kan godtgøre den forvoldte skade, har været behandlet i flere møder i nævnet.

Disse sidstnævnte spørgsmål og enkelte andre principielle spørgsmål, der vedrører opdragelseshjemmene, vil blive samlet i en betænkning, som forventes afgivet i foråret 1963.

Endvidere har nævnet behandlet en række enkeltsager af pædagogisk karakter, ligesom nævnet hvert år afgiver indstilling til socialministeriet vedrørende fordelingen af bevillingen på finansloven under § 15.5.57.64 til uddannelseskursus for ledere og medarbejdere ved børne- og ungdomsforsorgen, hvor der til kurser af pædagogisk karakter er bevilget 45.000 kr., og til kurser af driftsøkonomisk karakter er bevilget 8.500 kr.

Det pædagogiske nævn modtager hvert år 11.000 kr. af tipsmidlerne, som nævnet fordeler efter ansøgning til medarbejdere indenfor børne- og ungdomsforsorgen, der ønsker at foretage studierejser i udlandet.

Forstander, cand. psych. Ester Holm er tilforordnet nævnet som særligt sagkyndig i spørgsmål vedrørende forebyggende institutioner og forstander, cand. psych. Gunnar Andersen, som særlig sagkyndig i spørgsmål vedrørende opdragelseshjemmene.

Beretning fra det økonomiske nævn.

I skrivelse af 12. april 1962 har udvalget meddelt, at der under udvalgets gennemgang af loven om børne- og ungdomsforsorg med henblik på revision af loven, som ifølge § 134, stk. 3, skal finde sted i folketingsåret 1962-63, er opstået spørgsmål om hvorvidt der efter de siden nævnets nedsættelse i 1958 gjorte erfaringer måtte være grund til at foretage ændringer i lovens § 81, stk. 2 og 3, om de opgaver, der påhviler nævnet, idet det blandet andet er gjort gældende, at bestemmelserne i højere grad end de nuværende bør give udtryk for, at nævnet først og fremmest bør have til opgave at afgive erklæringer vedrørende principielle spørgsmål og almindelige retningslinier, medens det såvidt muligt bør fritages for konkrete sager. Der er herved blandt andet henvist til de foreliggende omfattende planer om byggeri i de kommende år såvel for opdragelseshjemmene som for de forebyggende institutioner, der dels vil øge antallet af konkrete sager, dels øge betydningen af koordinering og planlægning.

Under henvisning hertil har udvalget udbedt sig en redegørelse for nævnets virksomhed i tiden siden dets nedsættelse og en udtalelse om, hvorvidt der efter nævnets opfattelse bør foreslås ændring i de nævnte bestemmelser.

I denne anledning meddeles nedenstående oversigt over de i nævnet i tiden 1. april 1960 til 31. marts 1962 forelagte sager. De i oversigten som „x-sager" betegnede er sådanne sager, som kun er underkastet drøftelse i nævnet, såfremt dette er ønsket af nævnets medlemmer. Paragrafhenvisningerne refererer til forsorgsloven af 1933.

	Forebyggende børneforsorg				Opdragelseshjemmene			
	1960-61		1961-62		1960-61		1961-62	
	Behandlet	x-sager	Behandlet	x-sager	Behandlet	x-sager	Behandlet	x-sager
Større byggesager	30		39		58		42	
Ekstraordinær driftstilskud (§§ 65, Stk. 5 og 127, stk. 4)	7		7		2		6	
Ekstraordinære tilskud til vedligeholdelse	16	40	17	29	11		11	
Tilskud og lån til etablering, forbedring og inventar (§§ 127, Stk. 5, og 65, stk. 6 og 7)	47	50	69	23	70	76	115	49
Lånesager	9		6		37		24	
Diverse andre sager	14		12		33		34	
I alt	213		202		287		281	

Under „Diverse andre sager" er for den forebyggende børneforsorg bl. a. henført spørgsmål som: Byggekvote, Lov for Færøerne om børneforsorg, forskellige driftstilskudsproblemer, ansættelse af psykologer, tandklinikproblemer og huslejesager.

For opdragelseshjemmene er under denne betegnelse henført en række principielle sager, således om byggekvote, langtidsprogram for byggeri, ændring af vedtægterne for Københavns kommunes hjem, nedskrivning af lån optaget før 1. april 1951 og anvendelse af bidragsfondens midler til detailprojektering. Endvidere sager om køb og salg af grunde og ejendomme, anvendelsesmulighederne for forskellige hjem, leje af personalebolig i privat byggeri samt tilskud af bidragsfonden til forskellige formål.

Endvidere skal man oplyse, at nævnet i finansåret 1960-61 har afholdt 12 møder, hvoraf 9 møder afholdtes i direktoratet, medens de resterende møder blev afholdt

på skolehjemmet Holsteins Minde, skolehjemmet Landerupgård og børnehjemmet Solliden. I finansåret 1961-62 blev der afholdt 11 møder, der alle afholdtes i direktoratet.

I finansåret 1960-61 har nævnet herudover aflagt besøg på Egeby børnehjem, Klintebjerg børnehjem, Nysted pigehjem samt Gunslev fredehjem. I finansåret 1961-62 har der været aflagt besøg på skolehjemmet Himmelbjerggården, Viby statsungdomshjem, Genner ungdomshjem, Helsehjemmet, Drejens optagelseshjem, Kronprinsesse Louises praktiske husgerningsskole, optagelseshjemmet Frederikslund og Bolbro børnehjem.

Ved besøgene på skolehjemmet Himmelbjerggården, Genner ungdomshjem, Helsehjemmet, Drejens optagelseshjem og Bolbro børnehjem var også det pædagogiske nævns medlemmer til stede.

I henhold til socialministeriets skrivelse af 15. januar 1959 (min.ets sag bfs.k. j. nr. K. 10/58) har ministeriet i medfør af § 150 A, stk. 1, i forsorgsloven af 1933 bl. a. overladt det til nævnet at træffe afgørelse vedrørende bevilling af støtte af de forskellige rådighedssummer indenfor visse gramser for den enkelte institution og indenfor visse beløb af de enkelte rådighedssummer. Med henblik på en begrænsning af antallet af sager, som forelægges nævnet, har man bemyndiget direktoratet til på egen hånd at bevilge støtte af de nævnte rådighedssummer, når støtten i det enkelte tilfælde ikke overstiger 1.000 kr.

Nævnet orienteres om de således trufne dispositioner i de månedlige oversigter over forbruget af de forskellige rådighedssummer.

Udvalgets skrivelse har været behandlet på nævnets møder den 24. maj 1962 og 22. juni 1962, og nævnet er herefter enigt om at udtale, at det for nævnets medlemmer er af vigtighed at få lejlighed til at sætte sig ind i og drøfte de konkrete sager, idet nævnsmedlemmerne ikke eller kun med vanskelighed ellers vil have mulighed for at kunne vurdere de principielle spørgsmål, nævnet behandler.

Man finder herefter ikke at kunne anbefale ændring af reglerne for nævnet virksomhed gående ud på, at konkrete sager ikke forelægges nævnet. I princippet vil nævnet derfor foreslå, at dets opgaver angives uændret i den kommende lovgivning.

Nævnet må imidlertid erkende, at der blandt de dette hidtil forelagte sager har været et ikke ubetydeligt antal, der ikke har frembudt principielle problemer, og som ikke har haft større økonomisk betydning.

Med henblik på, at nævnet kan få mere tid til rådighed til behandlingen af sager vedrørende principielle spørgsmål og almindelige retningslinier skal man derfor pege på muligheden af, at der gives direktoratet bemyndigelse til på eget ansvar at træffe afgørelse i sager om støtte af rådighedssummerne i videre omfang end hidtil, f. eks. i sager, hvor det drejer sig om en bevilling af støtte med beløb på op til 5.000 kr. indenfor sagsområder, der tidligere har været forelagt nævnet til pricipiel stillingtagen.

Nævnet forudsætter dog, at sager, der frembyder principielle problemer, eller som kan antages at indebære større økonomiske konsekvenser, forelægges nævnet uden hensyn til størrelsen af det beløb, vedkommende sag drejer sig om.

Det pædagogiske nævn om **revision af lov** om **børne- og ungdomsforsorg.**
(Skr. af 19. december 1962).

Børne- og ungdomsforsorgens pædagogiske nævn har i henhold til daværende socialminister Julius Bomholts anmodning ved et møde på Christiansborg i 1959, som blev arrangeret af Danske Kvinders Nationalråd i samråd med en række andre foreninger, og hvor spørgsmålet „Hvor skal børnene være" drøftedes, optaget til overvejelse en række spørgsmål vedrørende udbygning af børnehaverne, herunder navnlig halvdagsbørnehaverne, særlige børnehaver for fysisk handicappede og sansedefekte børn, børn med tilpasningsvanskeligheder samt legesteds- og legepladsproblemer.

Nævnet vil i løbet af et par måneder kunne afgive en samlet betænkning om denne problemkreds, men finder anledning til, inden revisionsudvalget afslutter sit arbejde, forlods at fremsætte nedennævnte forslag som kræver lovændring:

1. I den nugældende lov om børne- og ungdomsforsorg § 1, stk. 2, er det fastsat, at der i hver kommune skal nedsættes et børneværnsudvalg, der skal varetage det offentlige børne- og ungdomsværn. Det påhviler herudover udvalget at være opmærksom på de forhold, hvorunder børn og unge i kommunen lever, og i samarbejde med andre børne- og ungdomsorganer i kommunen at virke for et forbedret børne- og ungdomsværn i kommunen. I § 55 er fastsat nærmere regler om indhentelse af erklæring fra kommunalbestyrelse og børneværn vedrørende førstegangs anerkendelse af forebyggende institutioner.

I sin betænkning agter det pædagogiske nævn at stille forslag om en meget væsentlig udbygning af børnehaverne, dels i et kortsigtet program, der skal afhjælpe den øjeblikkelige pladsmangel, og dels i et langtsigtet program, hvor nævnet udtaler, at man vil finde det rimeligt, at der tilvejebringes børnehaver i et sådant omfang, at alle forældre, der ønsker det, får en mulighed for at sende deres børn i børnehaver.

Set på denne baggrund er de ovennævnte bestemmelser i § 1, stk. 2, og § 55 formentlig ikke tilstrækkelige til at sikre gennemførelse af det program, som ovenfor er skitseret. Nævnet finder det nødvendigt, at det direkte i loven udtrykkes, at *børneværnene* har pligt til at sikre tilstedeværelsen af det fornødne antal daginstitutioner og social-pædagogiske fritidsforanstaltninger. Endvidere finder nævnet, at det er nødvendigt, at der sker en koordinering i direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen, som bør samordne oprettelsen og driften af forebyggende institutioner.

Nævnet kan derfor tiltræde bestemmelserne i det af revisionsudvalget udarbejdede udkast til § 2 in fine, § 5, stk. 2 og § *66*, stk. 3.

2. Nævnet vil i sin betænkning fremsætte forslag om, at fysisk handicappede og sansedefektc børn samt børn med tilpasningsvanskeligheder i højere grad end hidtil får mulighed for at komme i børnehave blandt andre børn, idet man ikke blot anser det for værdifuldt for deres udvikling, at de færdes blandt raske børn, men også for raske børn at komme sammen med børn med fysiske eller psykiske handicaps. Placering af børn med sådanne vanskeligheder giver imidlertid en væsentlig forøgelse af den arbejdsbyrde, der i forvejen påhviler institutionens børnehavelærerinder, og det vil derfor være nødvendigt at nedsætte børnetallet i et vist omfang, eventuelt udvide antallet af medarbejdere. Dette vil få indflydelse på de økonomiske forhold i institutionen, som ikke vil kunne klare sig med de tilskud, der i øjeblikket gives til almindelige børnehaver.

Nævnet mener derfor, at der må være en ret vid adgang til at yde sådanne institutioner tilskud af rådighedssummen i medfør af udkastets § 71, stk. 4, til dækning af merudgifter til personale eller eventuelle mindre indtægter på grund af nedsættelse af børnetallet.

I børnehaver, hvor en ikke uvæsentlig

del af børnone er fysisk handicappede og sansedefekte børn eller børn med adfærdsvanskeligheder, således at den pædagogiske arbejdsbyrde bliver væsentlig forøget, vil de økonomiske vanskeligheder i børnehaven få et sådant omfang, at der efter nævnets opfattelse må være grundlag for efter et skøn i hvert enkelt tilfælde at henføre disse institutioner til den i udkastets § 72, stk. 1, foreslåede tilskudsordning, som giver institutionerne fuld refusion af driftsudgifter efter fradrag af driftsindtægter på grundlag af forud godkendte budgetter.

3. Efter forhandling med repræsentanter for de børnepsykiatriske afdelinger, Universitetets børnepsykologiske klinik m. fl. agter man endvidere at fremsætte; forslag om, at der etableres enkelte børnehaver, foreløbig af forsøgsmæssig karakter, der udelukkende tager sig af *born med tilpasningsvanskeligheder*. Sådanne institutioner forudsætter en forholdsvis stor stab af medarbejdere og børnegrupper, der er væsentlig mindre end i den almindelige børnehave. Disse institutioner bør efter nævnets opfattelse på samme måde kunne henføres til den under 2 in fine omhandlede tilskudsordning.

4. Nævnet har dernæst dı øf tet de særlige forhold, der gør sig gældende i de *tæt bebyggede kvarterer i større byer,* hvor opførelse af flere børnehaver må anses for yderst påkrævet for at afhjælpe de ringe muligheder, der i disse kvarterer er for at beskæftige børnene og give dem bedre legemuligheder. Det er nævnets indtryk, at en meget væsentlig del af børnene er børn af forældre, hvor moderen ikke har udeaibejde, hvorfor familiens indtægtsforhold er forholdsvis beskedne, således at det vil blive vanskeligt for dem at betale til barnets anbringelse i en forebyggende institution. Dette forhold taler for, at man søger at finde frem til en ordning, hvorefter børn af sådanne forældre mod en ringe udgift kan placeres i hvert fald i en halvdagsbørnehave. Anbringelsen må ikke være forbundet med for store udgifter, idet man så må befrygte, at netop familier, hvis børn trænger allermest til et ophold i børnehave, afholder sig fra at sende børnene i daghjem.

Man er endvidere opmærksom på, at der også andre steder i byerne bor forældre, som har vanskeligt ved at klare udgiften ved anbringelse af et barn i et daghjem, og som afholder sig fra at anvende den mulighed, der ligger i at søge hjælp hos børne- og ungdomsværnet, fordi man nødig vil have direkte forbindelse med børneværnet. Nævnet vil derfor mene, at der bør findes udveje for at hjælpe sådanne forældre under en lempeligere form end den nugældende, og skal henstille, at den gældende bestemmelse i børne- og ungdomsforsorgslovens § 55, stk. 7, hvorefter børneværnsudvalg har ret til efter andragende fra institutionen eller forældrene, hvor forholdene efter undersøgelse i det enkelte tilfælde taler derfor, at betale helt eller delvis for børn af trængende forældre, gøres smidigere i den nye lov.

Nævnet kan tiltræde bestemmelsen i revisionsudvalgets udkast § 69, stk. 2.

5. Anvendelse af udflytterbørnehaver har været drøftet i nævnet, og man er indstillet på, at denne type institutioner vil blive bevaret også i fremtiden. Der er særlige kørselsudgifter forbundet med driften af sådanne institutioner, ofte af en ikke ringe størrelse. Disse kørselsudgifter modsvares ofte af lavere ejendomsudgifter. For at løse de økonomiske problemer, som udflytterbørnehavers særlige kørselsudgifter giver, er det påkrævet, at disse i refusionsmæssig henseende ligestilles med ejendomsudgifter, og man kan tiltræde udkastets § 70, stk. 1, sidste punktum.

6. Nævnet vil anbefale, at der skabes adgang til sædvanlige tilskud for legesteder, hvis formål er beskæftigelse af børn under betryggende opsigt og på en pædagogisk hensigtsmæssig og forsvarlig måde visse timer om dagen på en eller flere af ugens dage.

Nævnet anser det endvidere for meget ønskeligt, at der findes mulighed for at yde økonomisk støtte til forsøgsvirksomhed med hensyn til etablering af andre former for fritidsforanstaltninger med et social-pædagogisk formål.

Man kan derfor tiltræde bestemmelsen i lovudkastets § 65, stk. 1, nr. 6 og 7.

7. Nævnet er endvidere af den opfattelse, at der til børnehaver bør kunne ydes tilskud efter reglerne i lov om børne- og ungdomsforsorg, selvom de ikke opfylder de nugældende betingelser om en vis daglig åbningstid, 4 timer daglig. Der kan meget vel forekomme institutioner af stor pædagogisk værdi, som kun har åbent i kortere tid,

eller som modtager 2 hold å 3 timer, hvilket efter lovens nugældende formulering ikke er tilstrækkeligt til anerkendelse. Specielt skal man fremhæve, at der i halvdagsbørnehaver for børn af hjemmearbejdende mødre navnlig af økonomiske grunde bør være mulighed for at have 2 hold børn, et om formiddagen og et om eftermiddagen. Hvis begge hold skal have samme personale, vil det være udelukket at have åbningstid på mere end 3 timer for hvert hold, idet der hver dag må af ses 1-2 timer til forberedende arbejde, oprydning og hviletid for børnehavelærerinden.

Man kan derfor tiltræde, at den nugældende 4-timersgrænse ikke er optaget i udkastet.

8. Med hensyn til tilskudsreglerne i almindelighed bemærkes det, at nævnet må anse den gældende bestemmelse i § 55, stk. 4, jfr. § 56, stk. 1 b, om reducerede offentlige tilskud (35 pct. i stedet for normalt 70 pct.) til børnehaver, der ikke udelukkende eller dog væsentligst modtager børn af mindre bemidlede forældre, hvorved forstås, at ikke mindst $^1/_3$ af forældrene har indtægter over sygekassegrænsen, for uhensigtsmæssig. Rent principielt anser man nemlig regler, hvorefter forældrebetalingen forudsættes at være forskellig for forældre, hvis indtægt ligger over sygekassegrænsen og forældre, hvis indtægt ligger under denne grænse, for mindre heldige. Man skal i denne forbindelse pege på, at det i betænkning nr. 226 fra august måned 1959 om den offentlige sygeforsikring, som er afgivet af sygeforsikringskommissionen af 1954, er udtalt, at sygekassegrænsen kun bør anvendes på sygeforsikringsområdet og ikke på andre uvedkommende områder.

I sin betænkning agter nævnet at understrege børnehavens pædagogiske betydning, som bl. a. vil komme til udtryk i forslag om udbygning af halvdagsbørnehaverne. Nævnet opfatter børnehaven som en socialpædagogisk foranstaltning og ikke udelukkende eller fortrinsvis som en social foranstaltning.

Man henleder dernæst opmærksomheden på, at der ikke ydes betaling for ophold i de i medfør af lov af 16. juni 1962 om ændring af lov nr. 222 af 18. juni 1958 om folkeskolen etablerede børnehaveklasser, og at det her drejer sig om nogenlunde samme klientel.

Hvad angår det uheldige i at opretholde forskellige tilskud, alt efter som forældrene overvejende er bemidlede eller ubemidlede, kan endvidere nævnes, at det har vist sig, at mange børnehaver har haft børn af bemidlede forældre i et omfang, der har svinget lige omkring 33 pct., således at institutionen har været i stadig fare for at få nedsat tilskudsprocenten fra 70 til 35. Når dette er ret almindeligt, skyldes det, at indtægtsforholdene for mange familier ligger således, at de, så længe kun faderen har udearbejde, vil ligge under sygekassegrænsen. Når også moderen tager udearbejde, vil familiens indtægt komme over denne grænse, ikke mindst når moderen har en vis uddannelse, der betinger en vis højere løn. Dette får ofte til følge, at barnet under sådanne omstændigheder enten må nægtes optagelse eller senere må udelukkes fra børnehaven. Den nuværende regel vil således kunne medføre, at selvom samfundet i dag i høj grad har brug for de pågældende mødres arbejdskraft, vil optagelse af deres børn i børnehave vanskeliggøres på grund af tilskudsreglerne.

Man kan derfor helt tilslutte sig, at de omhandlede særlige tilskudsregler i § 56, stk. 1 b, er foreslået ophævet,

Nævnet har i øvrigt i flere møder med revisionsudvalget drøftet det af udvalget udarbejdede udkast til en ny lov om børne- og ungdomsforsorg i dets helhed.

Man har særligt med udvalget drøftet bestemmelserne i § 20 om det obligatoriske børnetilsyn. Visse af nævnets medlemmer var af den opfattelse, at det obligatoriske tilsyn ikke burde omfatte børn født uden for ægteskab under 7 år, idet der heri ligger en diskriminering af denne gruppe børn og de enlige mødre. Såfremt det måtte anses for påkrævet, at disse børn underkastes et obligatorisk tilsyn, ville man foretrække, at tilsynet udvides til at omfatte alle børn af enlige forsørgere, et forslag der allerede har været overvejet i begyndelsen af 1920-erne.

Da en sådan udvidelse næppe kan begrundes med den viden, man i dag råder over, ville man foretrække den form, udkastets § 20 nu har fået, hvorefter ordene „børn uden for ægteskab under 7 år“ udgår, sále-

des at fortrinsvis kun børn, til hvis forsørgelse der af det offentlige enten udbetales bidrag i henhold til lov om offentlig forsorg, eller ydes udlæg af forskud på underholdsbidrag fra det offentlige i henhold til loven om mødrehjælpsinstitutioner, inddrages under det obligatoriske tilsyn. Man er af den opfattelse, at denne formulering vil omfatte de fleste af den gruppe af børn født uden for ægteskab, der har tilsyn behov. Man lægger herved særlig vægt på, at socialforskningsinstituttet, efter det for nævnet oplyste, i samarbejde med tilsynsudvalget har planlagt en undersøgelse af, hvilke grupper af børn der på baggrund af de i dag eksisterende forhold må anses for truede og derfor særligt trængende til obligatorisk tilsyn.

Sluttelig bemærkes, at nævnet i et møde den 19. december 1962 er enedes om at udtale, at man kan tilslutte sig udkastet som helhed i den form, som det nu har.

Det økonomiske nævn om tilskud til forebyggende børneforsorg.
(Skr. af 7. november 1962).

I skrivelse af 20. juli 1961 (Bfs.kt.j.nr. M. 1/21/61) har ministeriet med henblik på, at der i medfør af lov om børne- og ungdomsforsorg § 134, stk. 3 i folketingsåret 1962-63 skal forelægges folketinget forslag til revision af loven, anmodet nævnet om at fremkomme med indstilling om den fremtidige tilskudsordning for de anerkendte institutioner for børneforsorg.

Med skrivelse af 26. april 1962 har ministeriet endvidere tilstillet nævnet kopi af en fra Dansk Børnehaveråd modtagen skrivelse af 18. marts 1962 og anmodet om, at rådets forslag til ændring af tilskudsordningen for de forebyggende institutioner må blive medtaget i nævnets overvejelser.

For så vidt angår *den forebyggende børneforsorg* har spørgsmålet været drøftet på nævnets møder den 24. maj, 22. juni og 21. september 1962 på grundlag af hoslagte fra direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen modtagne skrivelser af 2. maj, 8. juni og 6. juli 1962. Endvidere har nævnet i sit møde den 26. oktober 1962 drøftet spørgsmålet på grundlag af et fra udvalget vedrørende revision af loven om børne- og ungdomsforsorg modtaget udkast til betænkning og udkast til forslag til ny lov om børne- og ungdomsforsorg.

I mødet den 21. september 1962 deltog repræsentanter for Dansk Børnehaveråd.

Som det fremgår af direktoratets skrivelser, er det direktoratets opfattelse, at den nugældende tilskudsordning, herunder muligheden for, at der kan ydes ekstraordinære driftstilskud i henhold til børneforsorgslovens § 56, stk. 4, stort set har fungeret tilfredsstillende, idet ikke mindst den i 1958 gennemførte ændring, hvorefter tilskud udbetales på grundlag af institutionernes udgifter i det løbende regnskabsår har medført en væsentlig forbedring af institutionernes økonomi i forhold til tidligere, da tilskuddet blev ydet på grundlag af det foregående års regnskab.

Ordningen giver efter direktoratets opfattelse dog en vis ulighed med hensyn til størrelsen af børnenes betaling — en ulighed som for en dels vedkommende skyldes, at huslejeudgiften varierer ret stærkt fra institution til institution, men direktoratet har dog ikke for sit eget vedkommende fundet at burde foreslå tilskudsreglerne ændret på dette punkt.

Derimod har direktoratet peget på, at det i mange tilfælde har vist sig vanskeligt for institutionerne at tilvejebringe dækning for 30 pct. af udgifterne til ekstraordinær vedligeholdelse, som dækkes af den særlige bevilling på (f.t.) 185.000 kr. med 35 pct, fra staten og 35 pct. fra kommunen. Børnenes betaling fastsættes alene i forhold til de ordinære driftsudgifter, og institutionerne har således i almindelighed ikke mulighed for gennem ordinære driftsindtægter at tilvejebringe dækning for 30 pct. af ekstraordinære udgifter. Endvidere er det praktisk umuligt fra privat side at tilvejebringe midler til dækning af udgifter til vedligeholdelse af institutionerne, der herefter vil være henvist til at dække sådanne udgifter gennem en i forvejen opsparet kapital eller gennem optagelse af lån, hvilke lån imidlertid ikke kan godkendes som tilskudsberettiget driftsudgift efter de gældende regler. Dette er ikke tilfredsstillende for institutionerne, men på den anden side er det vanskeligt at godkende en takst, der er højere end den som er nødvendig for at dække de ordinære driftsudgifter, for at institutionerne derved kan opspare midler til dækning af ekstraordinær vedligeholdelse. Direktoratet har derfor fundet det rimeligt, at der gennemføres en ordning, hvorefter der bliver mulighed for, at der i særlige tilfælde kan ydes institutionerne 100 pct. dækning med 50 pct. fra staten og 50 pct. fra kommunen af ekstraordinære vedligeholdelsesudgifter.

Samme forhold gør sig efter direktoratets opfattelse i et vist omfang gældende med

hensyn til de udgifter, som dækkes gennem tilskud i henhold til lov om børne- og ungdomsforsorg § 56, stk. 5; men da en væsentlig del af denne bevilling anvendes til etablering af nye institutioner, og da det altid vil være lettere at skaffe midler fra privat side til etablering af nye institutioner end til vedligeholdelse af de eksisterende, er problemet ikke så stort, for så vidt angår disse udgifter.

Direktoratet har endvidere gjort opmærksom på, at der gør sig særlige forhold gældende for de større klubber. Disse kan ikke på samme måde som de øvrige institutioner for forebyggende børneforsorg opkræve stadig større betaling for børnene. De børn, der kommer i vuggestue, børnehaver og fritidshjem, kommer på forældrenes initiativ, og fordi forældrene ønsker børnene anbragt og som følge deraf er indforstået med også at betale den fastsatte pris herfor. De unge, der kommer i klubberne, kommer væsentligst på eget initiativ, og betalingsspørgsmålet vil derfor stå i en anden relation til opholdet i institutionen, idet de unge formentlig ofte selv skal betale klubkontingentet. Såfremt kontingentet sættes for højt, vil de unge ikke komrae i klubberne. Spørgsmålet har især vist sig prekært i de nye store ungdomshuse, hvor udgifterne, herunder især ejendomsudgifterne — er af en helt anden størrelse, end man har været indstillet på i de første år, hvor klubberne har eksisteret, og hvor de blev indrettet ret primitivt i lejede, ret billige lokaler. Det har rent praktisk vist sig, at kontingentet ved større klubber kun har kunnet dække ca. 10 pct. af driftsudgifterne, og direktoratet har set sig nødsaget til for en række større klubvirksomheder at godkende særordninger, således at klubberne skaffede sig indtægter ad privat vej, hvilke indtægter man har godkendt som gaveindtægter, således at de ikke er blevet fradraget udgifterne inden tilskudsberegningen. Dette er efter direktoratets opfattelse ikke nogen helt tilfredsstillende løsning på spørgsmålet, idet nogle institutioner savner den mulighed for udlejningsvirksomhed, der son regel danner basis for en del af de private indtægter, som større klubvirksomheder må skaffe sig udover kontingenterne.

Med hensyn til et af lederen af Socialt Boligbyggeris ungdomsklubber overfor direktoratet fremsat forslag om, at tilskudsordningen for klubberne ændres således, at klubbernes udgifter til husleje og lønninger refunderes fuldt ud, medens der i øvrigt kun ydes et tilskud på 50 pct. til udgifterne, har direktoratet udtalt, at der ikke på nuværende tidspunkt findes tilstrækkeligt grundlag for at anbefale tilskudsreglerne for klubber ændret, men at det i stedet måtte anbefales, at vanskelighederne søges afhjulpet i størst muligt omfang gennem ekstraordinært driftstilskud i henhold til lov om børne- og ungdomsforsorg § 56, stk. 4.

I øvrigt vil den af nævnet foreslåede tilskudsordning (fuld refusion af ejendomsudgifter samt tilskud til øvrige udgifter med — som hidtil — i alt 80 pct.) medføre samme resultat for klubberne i økonomisk henseende.

Med hensyn til de af Dansk Børnehaveråd i den nævnte skrivelse af 18. marts 1962 stillede forslag om ændring af tilskudsordningen, således at man sigter mod, at ophold i institutionerne bliver gratis for forældrene, dog med en overgangsordning, hvorefter der opkræves normalkontingent for alle børn, hvilket skulle gennemføres derved, at lønningerne dækkes fuldtud ved tilskud fra staten, medens halvdelen af restudgifterne dækkes ved tilskud fra kommunen, har direktoratet udtalt, at dette vel principielt er enig med Dansk Børnehaveråd, men at direktoratet dog nærer tvivl om, hvorvidt det på nærværende tidspunkt, hvor der forestår en omfattende byggevirksomhed, vil være muligt at gøre opholdet i børnehaverne gratis for forældrene, således som opholdet i de planlagte særlige klasser for børn under den undervisningspligtige alder i tilslutning til skolevæsenet i øvrigt bliver.

Direktoratet har imidlertid peget på, at den efter den nugældende lov eksisterende adgang for bestyrelserne til at nedsætte betalingen eller lade denne helt bortfalde i trangstilfælde bør udnyttes i videre omfang end hidtil, således at denne bestemmelse i overensstemmelse med sin hensigt anvendes til imødegåelse af risikoen for, at de dårligst stillede af økonomiske grunde ikke søger de forebyggende b ørneforsorgsinstitutioner.

Under hensyn til, at der nu ved en ændring i folkeskoleloven er tilvejebragt hjem-

mel for, at staten yder tilskud til driften af særlige klasser for børn under den undervisningspligtige alder med 85 pct. af lønningsudgifterne, har direktoratet fundet anledning til at rejse spørgsmålet om en ændring af tilskudsordningen for de børnehaver, som er anerkendt i henhold til § 55, stk. 4, og som kun modtager tilskud fra det offentlige med i alt 35 pct. af samtlige driftsudgifter, fordelt med 20 pct. fra staten og 15 pct. fra kommunen, idet direktoratet er af den opfattelse, at børnehaverne, som i nogen grad er af samme karakter som de nævnte særlige klasser, ikke bør have en væsentlig ringere økonomisk stilling end disse klasser.

Ifølge direktoratets oplysning svarer lønudgifterne normalt til 70 pct. af de samlede udgifter ved driften af de særlige klasser, og et tilskud på 85 pct. af lønudgifterne vil således udgøre ca. 60 pct. af de samlede driftsudgifter.

Direktoratet har derfor foreslået, at statens og kommunens tilskud til børnehaver, der er anerkendt i henhold til lov om børne- og ungdomsforsorg § 55, stk. 4, i hvert fald søges forhøjet til samme procentsatser, som er gældende for de i henhold til § 55, stk. 3 anerkendte børnehaver. Selvom en ligestilling med de særlige klasser kunne tale for yderligere forhøjelse af statens støtte såvel til de i henhold til § 55, stk. 3, som de i henhold til § 54, stk. 4 anerkendte børnehaver, finder direktoratet dog ikke at burde stille forslag herom.

Nævnet skal herefter udtale følgende:

Man er på væsentlige punkter enig med direktoratet for børne- og ungdomsfoisorgen i dettes vurdering af de gældende tilskudsregler, men nævnet finder at burde stille forslag om ændring af reglerne vedrørende tilskud til institutionernes huslejeudgifter, jfr. nærmere herom nedenfor.

Man er endvidere enig med direktoratet i, at der ikke — i hvert fald ikke for tiden — er grundlag for at imødekomme det af Dansk Børnehaveråd fremsatte principielle ønske om, at ophold i institutioner for forebyggende børneforsorg skal være gratis for børnenes forældre, idet en sådan ordning vil medføre stærkt øget pres på institutioner for forebyggende børneforsorg, hvis pladsantal ikke dækker det nuværende behov.

Man skal i øvrigt i denne forbindelse fremhæve, at der efter nævnets opfattelse er et påtrængende behov for etablering af et betydeligt antal nye forebyggende institutioner. Da det er oplyst, at der for direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen foreligger et større antal sager med planer om nye institutioner, finder nævnet imidlertid at måtte konstatere, at der ikke *for tiden* er behov for ændring af reglerne om støtte til etablering af sådanne nye institutioner.

Med hensyn til Dansk Børnehaveråds forslag om, at institutionernes lønningsudgifter afholdes fuldt ud af staten, bemærkes, *dels* at nævnet ikke finder grundlag for at anbefale gennemførelsen af den ændrede byrdefordeling mellem stat og kommune — herunder en merudgift for statskassen, der kan anslås til 26 mill. kr., hvis forslaget alene skulle omfatte børnehaver, og til 36 mill. kr., hvis det tillige skulle omfatte vuggestuer og fritidshjem — som dette forslag indebærer, *dels* at fuld offentlig (statslig, respektive statslig og kommunal) refusion af lønudgifterne ikke efter det for nævnet foreliggende ses i væsentligt omfang at ville medføre en — i øvrigt ønskelig — udligning af den betaling, de enkelte institutioner må opkræve hos børnenes forældre.

Man henviser herved til hoslagte fra direktoratet modtagne skrivelser af 15. februar 1962 (med 2 underbilag) og 7. maj 1962 (ligeledes med 2 underbilag) vedrørende en af direktoratet foretagen undersøgelse af spredningen af lønudgifterne ved institutioner for forebyggende børneforsorg, idet bemærkes, at nævnet — efter modtagelsen af den i sidstnævnte skrivelse givne korrektion af undersøgelsens resultat — ikke finder, at den konstaterede spredning i lønudgifterne er af større betydning for den betaling fra forældrene, de enkelte institutioner må fastsætte.

Under den foran nævnte forhandling i mødet den 21. september 1962 fremhævede Dansk Børnehaveråds repræsentanter, at dets forslag om fuld statsrefusion af lønningerne *dels* tog sigte på at gøre det mere attraktivt for kommunerne at oprette forebyggende institutioner, *dels* havde til hensigt at afbøde det pædagogiske problem, der for børnehaverne ligger i, at det, når

personalets lønninger forøges, er nødvendigt at forhøje den betaling, forældrene skal erlægge.

Dansk børnehaverådsrepræsentanter erklærede — efter at være gjort bekendt med de nævnte økonomiske konsekvenser af forslaget om fuld statsrefusion af lønninger — at rådet herefter ikke fandt at kunne opretholde forslaget, og at repræsentanterne kunne tilslutte sig de ændringer af tilskudsreglerne, som nævnet foreslår.

Derimod finder nævnet — der under sine endnu ikke afsluttede overvejelser vedrørende spørgsmålet om fastsættelse af nye vejledende takster for forældrenes betaling for børns ophold i forebyggende børneforsorgsinstitutioner har fundet at burde tilstræbe tilvejebragt en takstordning, hvorefter variationen i opholdsbetalingen fra institution til institution bliver så lille som muligt — at en sådan ordning ikke kan gennemføres, så længe institutionernes huslejeudgifter, respektive udgiber vedrørende egen ejendom influerer så stærkt på opholdsbetalingen, som tilfældet er nu.

Det bemærkes herved, at de stedse og stærkt stigende byggeudgifter indebærer, at nye institutioners udgifter til husleje m. v. indgår med en stærkt stigende andel af de samlede driftsudgifter, og at denne udgiftsstigning efter nævnets opfattelse ikke for de enkelte forældre og børn kan siges at modsvares af en tilsvarende forbedring af de goder, de nye institutioner frembyder i forhold til de ældre.

Man henviser herved til de direktoratets skrivelser af 6. juli 1962 vedlagte oversigter over udgifterne ved 10 ældre børnehaver (oprettet i årene 1934-40) og 10 nyere børnehaver (oprettet i årene 1953-61). Det fremgår af disse oversigter, at de 10 ældre institutioners ejendomsudgifter pr. barn gennemsnitligt andrager 4,7 pct. af de samlede driftsudgifter, medens den tilsvarende procent for de 10 nyere institutioner andrager 15,9.

Nævnet finder det derfor påkrævet at stille forslag om, at tilskudsreglerne ændres derhen, at samtlige udgifter til husleje og indvendig vedligeholdelse, respektive for institutioner, der har til huse i egen ejendom, samtlige udgifter til forrentning og amortisation af lån og til ind- og udvendig vedligeholdelse samt til forsikring o. lign. vedrørende ejendommen refunderes institutionen af det offentlige.

Der bør efter nævnets opfattelse ikke i forbindelse med en sådan ordnings gennemførelse ske reduktion af det tilskud, der ydes institutionerne til den øvrige del af disses udgifter.

Som det fremgår af direktoratets nævnte skrivelse af 8. juni 1962 vil den ovennævnte ændring af tilskudsreglerne for indeværende finansår medføre en samlet merudgift for det offentlige på 2.926.400 kr.

Som ovenfor nævnt har direktoratet foreslået, at der under hensyn til, at det i mange tilfælde er vanskeligt for institutionerne at tilvejebringe den institutionerne hidtil påhvilende del af udgifter til sådanne vedligeholdelsesarbejder, hvortil der ydes tilskud af den særlige bevilling til ekstraordinær vedligeholdelse, tilvejebringes hjemmel for, at støtte til sådanne arbejder i særlige tilfælde ydes, således at udgiften fuldt ud dækkes af offentlige tilskud.

Nævnet kan for sit vedkommende tiltræde dette forslag, dog således at dette tilskud i alle tilfælde fuldt ud dækkes af offentlige tilskud.

Nævnet har ikke for sit vedkommende fundet at burde fremkomme med forslag om, hvorledes den merudgift for det offentlige, der vil være en følge af de to sidstnævnte forslag, bør fordeles på de offentlige kasser, af hvilke tilskud til institutionerne ydes.

Nævnet er endvidere enig i det af direktoratet stillede forslag om, at den særlige tilskudsregel i henhold til lovens § 56, stk. 1 b, der vedrører børnehaver, anerkendt efter lovens § 55, stk. 4, bør ophæves, således at der også kan ydes disse børnehaver offentlige tilskud med ialt 70 pct. af de godkendte driftsudgifter (bortset fra huslejeudgifter, jfr. ovenfor).

Det bør dog samtidig med denne ændring af tilskudsreglerne fastsættes som vilkår, for anerkendelse af de pågældende børnehaver, at disse — som det bør være gældende for samtlige forebyggende institutioner — fortrinsvis modtager børn, hvis optagelse er særlig påkrævet af sociale og pædagogiske grunde.

Nævnet har på grundlag af hoslagte skrivelse af 3. maj 1962 (med bilag) fra direktoratet drøftet spørgsmålet om tilvejebringelse af hjemmel for, at der af det

offentlige kan ydes tilskud til at fremskaffe private dagplejehjemspladser.

Dette spørgsmål er, som det fremgår af skrivelsen, rejst over for direktoratet, dels af mødrehjælpsinstitutionen i København, der i nogle år med tilskud af den af landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg bestyrede bidragsfonds midler har gennemført en forsøgsordning med anbringelse af børn i vuggestuealderen i private plejehjem, dels af Københavns magistrats 3. afdeling, der har henvist til, at en ordning, hvorefter der af det offentlige kan ydes tilskud til en del af den betaling for ophold i private dagplejehjem, forsørgeren ellers skulle udrede, vil kunne imødekomme en del af det nuværende presserende behov for børnehavepladser.

Direktoratet har principielt erklæret sig enigt i, at en foranstaltning som den nævnte er ønskelig, og direktoratet har herved yderligere peget på, at det for visse typer børn kan anses for bedre, at anbringelse sker i et privat dagplejehjem end i en daginstitution (forebyggende institution).

Medens Københavns magistrats 3. afdeling har anført, at en tilskudsordning vedrørende private dagplejehjem bør kunne administreres kommunalt, har direktoratet fundet det mere hensigtsmæssigt, om disse dagplejehjem — ligesom det fortrinsvis er tilfældet i Sverige — oprettes i tilslutning til allerede bestående dertil særligt godkendte daginstitutioner og betragtes som led i disse, således at taksten er den samme som for den for børnehaven til enhver tid godkendte, og at udgifterne derefter går ind i institutionens driftsregnskab under samme tilskudsvilkår som dennes almindelige udgifter. Tilsynet med både hvilke børn der henvises til familiedagpleje, og hvorledes dette familiedagplejehjem administreres, bør efter direktoratets opfattelse føres af institutionens leder eller en anden til institutionen knyttet medarbejder (der eventuelt har socialrådgiveruddannelse), og dagplejehjem bør i øvrigt kun oprettes i tilknytning til daginstitutioner, som enten er kommunale, drives af en anerkendt forening eller som selvejende institutioner, men derimod ikke i forbindelse med institutioner, der drives for lederens regning.

Direktoratet har herefter foreslået følgende bestemmelse indsat i børneforsorgsloven:

„Til ophold i private dagplejehjem, der oprettes i tilknytning til dertil anerkendte vuggestuer eller børnehaver, der drives af en kommune som selvejende institution eller en anerkendt forening, eller som i øvrigt omfattes af en af direktoratet anerkendt ordning, ydes tilskud fra stat og kommune med samme tilskudsprocent som til anerkendte daginstitutioner. Statens tilskud er betinget af, at vedkommende kommune yder tilskud som til anerkendte daginstitutioner."

Nævnet har for sit vedkommende tiltrådt direktoratets opfattelse og dets forslag til lovbestemmelse, men har i øvrigt også tiltrådt den i kaj). 11 i revisionsudvalgets udkast til forslag om lov om børne- og ungdomsforsorgen valgte formulering.

På baggrund af en nævnet forelagt konkret sag om et betydeligt tilskud af rådighedssummen i henhold til børneforsorgslovens § 56, stk. 4 til driften af nogle forebyggende institutioner, som modtager handicappede børn, og hvis udgifter som følge deraf overstiger, hvad der er sædvanligt for tilsvarende institutioner for normale børn, må nævnet finde det påkrævet, at der gives mulighed for, at der til sådanne institutioner kan ydes tilskud af det offentlige til dækning af underskuddet, uden at dette tilskud belaster den nævnte rådighedssum.

Man skal herefter foreslå, at der i den kommende lov optages bestemmelse om, at der i ganske særlige tilfælde i henhold til socialministerens godkendelse efter forhandling med finansministeren på grundlag af forud af direktoratet godkendte budgetter kan ydes forebyggende institutioner tilskud med $^4/_7$ fra statskassen og $^3/_7$ fra vedkommende kommune til dækning af den del af driftsudgifterne, som ikke dækkes af andre indtægter, herunder forældrenes betaling.

Endelig finder nævnet, at det vil være hensigtsmæssigt at tilvejebringe en ordning, hvorefter legesteder, som nu år for år får bevilget tilskud til driftsudgifterne af rådighedssummen i henhold til børneforsorgslovens § 56, stk. 4, kan få bevilget faste tilskud på linje med de øvrige forebyggende børneforsorgsinstitutioner.

Det økonomiske nævn om **tilskud til opdragelseshjem.**

(Skr. af 9. november 1962).

I skrivelse af 20. juli 1961 **(Bfs.k.j.nr.** M. 1/21/61) har ministeriet med henblik på, at der i medfør af lov om børne- og ungdomsforsorg § 134, stk. 3, i folketingsåret 1962-63 skal forelægges folketinget forslag til revision af loven, anmodet nævnet om at fremkomme med indstilling om den fremtidige tilskudsordning for de anerkendte institutioner for børneforsorg.

For så vidt angår *opdragelseshjemmene* har spørgsmålet været drøftet på nævnets møde den 24. maj 1962 på grundlag af hoslagte fra direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen modtagne, skrivelse af 16. maj 1962 samt på nævnets møder den 22. juni og 21. september 1962, til hvilke møder direktoratet har meddelt visse supplerende oplysninger i de ligeledes vedlagte skrivelser af 15. juni og 17. august 1962. Endelig har spørgsmålet vasret behandlet på nævnets møde den 26. oktober 1962 som led i en almindelig drøftelse af det af udvalget vedrørende revision af loven om børne- og ungdomsforsorg udarbejdede udkast til ny lov, som af udvalget har været sendt til udtalelse i nævnet.

Nævnet er med direktoratet enig i, at den nuværende tilskudsordning, hvorefter en kreds af opdragelseshjem, til driften af hvilke der stilles særlige krav, får fuld dækning af alle driftsudgifter på grundlag af forud godkendte budgetter, medens de øvrige hjem får fuld refusion af ejendoms-, læge- og sygeudgifter samt statstilskud beregnet som en procentdel af de øvrige driftsudgifter efter fradrag af egne udgifter, i det store og hele har fungeret tilfredsstillende, jfr. herved direktoratets skrivelse af 15. juni 1962. Der er derfor efter nævnets opfattelse ikke grundlag for at foreslå principielle ændringer af denne ordning. Nævnet kan i øvrigt tiltræde den af direktoratet i skrivelse af 16. maj 1962 foreslåede ændring af de grupper af hjem, der i henhold til børneforsorgslovens § 104, stk. 2, får fuld dækning af alle driftsudgifter, således at fremtidig observationshjem for børn og unge, behandlingshjem for børn og unge, skolehjem for børn samt ungdomshjem får refunderet alle driftsudgifter, medens de øvrige grupper af hjem oppebærer procenttilskud efter reglerne i børneforsorgslovens § 104, stk. 3.

Nævnet har drøftet det af Danske Børnesagsarbej deres Sammenslutning for revisionsudvalget fremsatte lovforslag om, at der ydes opdragelseshjemmene fuld refusion af samtlige lønudgifter, og der er i nævnet enighed om, at man ikke kan anbefale dette forslag. Gennemførelsen af dette forslag vil efter beregninger foretaget i direktoratet medføre en merudgift for staten på 8,6 **mill.** kr. og en tilsvarende besparelse for kommunerne. Denne beregning forudsætter, at statens øgede udgifter gennem fuld refusion af lønningerne modsvares af en nedsættelse af plejepengene. Hvis byrdefordelingen mellem staten og kommunerne skal opretholdes uændret, kræves der en ændring af reglerne for statens refusion af udgifter til plejepenge eller for mellemkommunal refusion af statens udgifter til driften af opdragelseshjemmene. Da imidlertid hjemmenes driftsudgifter efter fradrag af ejendomsudgifter og lægeudgifter, der allerede nu er genstand for fuld refusion fra staten, og efter yderligere fradrag af lønudgifter er mindre end de nugældende plejepenge og dertil varierende fra hjem til hjem, vil konsekvensen af fodslagets gennemførelse efter nævnets opfattelse blive, at man må opgive det nuværende tilskudssystem, hvorefter hovedparten af hjemmene modtager statstilskud med en bestemt procent af driftsudgifterne, bortset fra ejendoms-, læge- og sygeudgifter, og de fordele denne ordning indebærer bl. a. med hensyn til hjemmenes selvstændighed.

Nævnet kan i alt væsentligt tilslutte sig de øvrige af direktoratet i skrivelse af 16. maj 1962 afgivne indstillinger. Man skal dog foreslå, at det i lovens § 105, stk. 1,

im angivne beløb på 25.000 kr. som maksimum for, hvad der i et finansår kan ydes til det enkelte hjem, søges forhøjet til 50.000 kr. Man henviser herved til, at byggeomkostningsindekset siden 1947, hvor det nævnte maksimum for støtte af rådighendssummen blev fastsat ved § 2 i lov nr. 53 af 27. februar 1917 om forøget offentlig støtte til anerkendte, private opdragelseshjem, er steget til ca. det dobbelte, nemlig fra ca. 65 i 1947 til 124 i 1962.

Nævnet har ret indgående drøftet spørgsmålet om reglerne for tilskud til opdragelseshjemmenes vedligeholdelsesudgifter. Nævnet har fra direktoratet modtaget vedlagte henvendelse af juni 1962 vedrørende dette spørgsmål fra Landsforeningen for bestyrelser for private og kommunale anerkendte børnehjem i Danmark. Foreningen gør gældende, at den nugældende ordning med refusion af vedligeholdelsesudgifter med indtil 2 pot. af hjemmets brandforsikringssum ikke er tilfredsstillende, og henstiller, at der indføjes en supplerende bestemmelse om, at bestyrelsen for hjem, hvis ordinaire vedligeholdelsesudgifter er særligt store på grund af hjemmenes klientel, alder, bygningsmæssige karakter o. lign., kan begære hjemmet vurderet af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen, der så kan fastsætte en permanent højere procentsats for vedligeholdelsestilskud.

Som anført i direktoratets skrivelse af 16. maj 1962, praktiserer man reglen om refusion af vedligeholdelsesudgifter inden for et beløb af 2 pct. af bygningernes brandforsikringssummer på (len måde, at der over opdragelseshjemmenes driftsbudgetter hvert år til vedligeholdelsesudgifter godkendes et beløb på 1½ pct. af brandforsikringssummerne, således at besparelser i forhold til denne ramme kan overføres fra et år til et andet inden for en 3 årig periode, medens der af en særlig rådighedssum svarende til ca. ½ pct. af brandforsikringssummerne ydes støtte til hjem, for hvilke en vedligeholdelsesbevilling pa 1½ pct. af brandforsikringssurnmerne er utilstrækkelig.

Nævnet er med foreningen enig i, at den gældende tilskudsordning vedrørende vedligeholdelsesudgifter ikke kan anses for ganske tilfredsstillende og skal foreslå, at man for at imødekomme foreningens synspunkter indfører en ordning, hvorefter direktoratet med tilslutning fra nævnet i særlige tilfælde kan give hjem tilladelse til i en 3- eller 6-årsperiode at anvende op til 2 pct. af de (af direktoratet) anerkendte brandforsikringssummer til vedligeholdelsesudgifter. Det forudsættes herved, at der ikke sker nogen reduktion af den ovennævnte ekstraordinære rådighedssum til ordinær vedligeholdelse af opdragelseshjemmene. Det forudsættes endvidere, at den foreslåede samordning også vil kunne anvendes på kommunale hjem.

Nævnet finder endvidere, at det i loven bør fastsættes, at også opdragelseshjem, der tilhører en kommune, kan modtage fuld refusion af alle driftsudgifter. Det bør dog i overensstemmelse med de regler, der gælder for private opdragelseshjem, der opnår tilsagn om underskudsdækning, være et vilkår for en sådan ordning, at der for pågældende kommunale hjem nedsættes et tilsynsråd med en repræsentant for staten, og at hjemmets budget underkastes sædvanlig forudgående og efterfølgende kontrol.

Nævnet har i forbindelse med tilskudsordningen drøftet et forslag om, at de nugældende regler, hvorefter staten betaler plejepengc for elever over 15 år, der er eller har været anbragt i skolehjem, lærlinge- og lærlingeplejehjem samt ungdoms- og Iredohjem, ændres således, at staten dækker plejepenge fra det fyldte 16. år for *alle* elever, der er anbragt i opdragelseshjem, uanset hjemmets karakter, eller som med direktoratets godkendelse har været anbragt i skolehjem, almindelige ungdomshjem og behandlingshjem. Der er i nævnet enighed om, at man bl. a. som konsekvens af, at skolealderen i de senere år i praksis er blevet forhøjet til op imod 16 år, kan anbefale det pågældende forslag. Derimod mener man af hensyn til de økonomiske konsekvenser og fordeling af udgifter mellem stat og kommuner ikke at kunne gå ind for et forslag om, at staten skulle afholde *alle* udgifter for elever over 16 år, herunder elever, der kun er og har været anbragt privat, eller som har vårret anbragt i almindelige børnehjem.

Nævnet har endvidere drøftet spørgsmålet om, hvorvidt man bør ophæve forældrenes bidragspligt for børn, der ind-

drages under børneforsorg og anbringes på **opdragelseshjem bl.** a. på baggrund af, **at** der ikke længere gælden bidragsp ol igt **for** born under særforsorg.

Det er for nævnet oplyst, at forældrenes **betaling** for børns ophold i opdragelseshjem kan anslås til ca. 4,3 **mill.** kr. årligt.

Der blev fra flere sider peget på, at forældrenes bidragspligt **i** mange tilfælde medfører, at **de** nægter at gå med til en frivillig anbringelse af barnet, eller at de kræver barnet hjemgivet i utide.

Fra anden side fremhævedes, at der knyttede sig mange betænkeligheder til en ophævelse af bidragspligten. og der henvistes som eksempel på det urimelige i, at en moder skal kunne anbringe et barn gratis i et spædbørnehjem, men erlægge betaling for ophold på en vuggestue.

Nævnet finder, alt taget i betragtning, ikke grundlag for at anbefale et forslag om ophævelse af forældrenes bidragspligt. Der bør imidlertid ske en udvidelse af adgangen til at fritage forældrene for betalingspligten, hvor omstændighederne efter børneværnets skøn taler derfor. Det kan i denne forbindelse anføres, at det må være rimeligt **at** fritage for betaling i tilfælde, hvor forsorgen har et udpræget behandlingsmæssigt sigte og derfor kan jævnføres med særforsorg (eller hospitalsophold), eller i tilfælde, hvor hensynet til samarbejdet med forældrene i særlig grad spiller ind. Såfremt adgangen til at fritage for betaling udvides som foreslået, vil det være rigtigst at henlægge afgørelserne om betalingsfritagelse, der efter de gældende regler træffes af det sociale udvalg, til børneværnsudvalget.

Endelig har nævnet drøftet spørgsmålet om fastsættelse af regler for betaling for undervisning i kommunale skoler af børn i opdragelseshjem. Efter reglen i den gældende lovs § 93. stk. 3, har hjemstedskommunen pligt til at refundere skoleudgifter for børn, der er anbragt i opdragelseshjem uden for deres hjemstedskommune og må modtage skoleundervisning i en kommunal skole uden for hjemstedskommunen. Bagrunden for denne bestemmelse, der indførtes i **1951,** var en frygt for, at kommuner ville modsætte sig oprettelse af børnehjem som følge af de merudgifter, der herved ville opstå for kommunens skolevæsen. Nævnet er tilbøjelig til at antage, at denne modvilje mod oprettelse af nye institutioner ikke længere spiller nogen større rolle. Hertil kommer, at der ved de i de seneste år gennemførte ændringer af skoleloven er blevet pålagt kommunerne pligt til at drage omsorg for den fornødne særundervisning, og at det på denne baggrund må forekomme inkonsekvent at opretholde den nuværende specielle bestemmelse om betaling for undervisning af børn under børneforsorg. Nævnet er derfor af den opfattelse, at der ikke er tilstrækkeligt grundlag for at opretholde bestemmelsen i børneforsorgslovens § 93, stk. 3. Da ophævelsen af bestemmelsen for visse kommuners vedkommende vil medføre et ikke uvæsentligt indtægtstab, bør der dog efter nævnets opfattelse finde en aftrapning sted, således at taksterne for undervisning i kommunale skoler af børn i opdragelseshjem afvikles over en 4-årig periode.

Københavns magistrat, 3. afdeling, børneværnet, om **særlige regler for Københavns børne- og ungdomsværn.**

(Skr. af 23. november 1962).

Ved drøftelsen den 21. november 19G2 med lovrevisionsudvalget om loven om børne- og ungdomsforsorg lovede Københavns kommune at komme med et forslag til formulering af § 11. I overensstemmelse hermed fremsættes følgende forslag, idet det skal tilføjes, at der lægges megen vaigt på, at det direkte fremgår af lovparagraffen, at magistraten har beføjelsen, når det drejer sig om egentlige børneværnsindgreb:

„§ 11. I Københavns kommune varetages børne- og ungdomsforsorgen af Københavns børne- og ungdomsværn i overensstemmelse med en af socialministeren godkendt vedtægt. Følgende foranstaltninger vil dog foruden af Københavns børne- og ungdomsværn også kunne iværksættes af den afdeling af magistraten, hvorunder børne- og ungdomsforsorgen hører:

1) Meddelelse af henstilling eller pålägg med hensyn til barnets eller den unges pleje, opdragelse, uddannelse eller arbejde, jfr. § 27, stk. 2, nr. 1).
2) Beskikkelse af tilsynsværge, jfr. § 27, stk. 2, nr. 2).
3) Barnets eller den unges underkastelse af lægelig eller psykologisk undersøgelse og behandling, jfr. § 27, stk. 2, nr. 3), dog under forudsætning af, at undersøgelse og behandling kan ske ambulant.
4) Ydelse af økonomisk hjælp til afholdelse af udgifter i sammenhæng med givne henstillinger eller pålæg m. v., jfr. i det hele § 27, stk. 2, nr. 4).
5) Anbringelse, opdragelse og uddannelse af et barn eller en ung, der står uden forsørger, eller hvis forældre midlertidigt er ude af stand til at sørge forsvarligt for det og har fremsat begæring om sådan bistand.

Herudover vil der i vedtægten kunne tillægges magistraten andre beføjelser."

Under forhandlingerne har især vedrørende Københavns kommune spørgsmålet om dom mer medvirken eller selvstændige næstformænd været drøftet. Under den første forhandling, hvor udvalget havde foreslået dommermedvirken i Københavns børne- og ungdomsnævn, gjorde magistraten gældende, at indførelser af dommermedvirken ville være særdeles vanskeligt i København, hvor der behandles et så betydeligt antal sager, og det vil være forbundet med betydeligt besvær på forhånd at udskille dommermedvirkensagerne. At pålægge en kommune af Københavns størrelse det besvær måtte kræve afgørende grunde, som ikke synes fremført. Idet man vel kan se bort fra revisionsudvalgets bemærkning om, at den nugældende lov rummer mulighed for børneværnsmøde uden juridisk bistand — for det sker ikke i praksis — har revisionsudvalget især henholdt sig til, at næstformandens juridiske uddannelse ikke frembyder helt samme garanti for en juridisk forsvarlig behandling af sagen som en dommer, ligesom revisionsudvalget har anført, at det ud fra et retsbeskyttelseshensyn er uheldigt at næstformanden, der normalt leder børne- og ungdomsnævnets møder, tillige er leder af administrationen.

Hvis den behandling af børne- og ungdomsnævnets sager, som finder sted i dag ikke er forsvarlig, må man gå ud fra, at det har givet sig udtryk i de ankesager, som er behandlet af landsnævn og landsretterne. Det har det ikke hidtil, idet der ikke gør sig nogen forskel gældende mellem København og de kommuner som har dommermedvirken. Man må tværtimod være af den opfattelse, at det må frembyde en større juridisk garanti, at den jurist, der medvirker ved afgørelsen, også har stemmeret.

Med hensyn til retsbeskyttelsessynspunktet er det rigtigt, at der ved en sammen-

ligning med idømmelse af straf kan anføres, at man i børne- og ungdomsværnet har forenet anklager og dommer. Denne sammenligning er imidlertid ikke rimelig. Ved straffeforanstaltninger er der tale om ganske bestemte strafbare gerningsindhold, som det tilkommer dommeren at tage stilling til. I børneværnssager kan en sådan vurdering ikke slå til. Ganske vist er der ved tvangsmæssig anbringelse uden for hjemmet tale om administrativ frihedsberøvelse, som kræver særlige betingelser opfyldt, men afgørelsen må i høj grad bero på en skønsmæssig vurdering, som det ikke kan have særlig betydning at have en enkelt person til at tage vare på. Den sikring, mod forkerte afgørelser eller afgørelser truffet på for lidet grundlag, der er nødvendig i børneværnssager, bør ske ved at drage omsorg for hurtig og let ankeadgang til et flerleddet organ, således som det i dag sker i relation til landsnævnet.

Ved forhandlingen om spørgsmålet ved første møde blev angivet muligheden af at erstatte dommermedvirken i København med næstformænd uafhængige af børneværnets administration, en løsning, som man fra Københavns kommunes side fandt langt bedre.

Efter at revisionsudvalget ved forhandlingen den 21. november 1962 fremlagde forslag om, at næstformændene i Københavns børne- og ungdomsnævn skulle være uafhængige af børneværnsadministrationen, er man imidlertid kommet i tvivl om hvorvidt en sådan ordning er praktisk.

Ganske vist ville det formelle retsbeskyttelseshensyn blive varetaget, og næstformændene kunne bedre koncentrere sig om nævnsarbejdet. Det første ligger der som foran nævnt ikke megen realitet i, og med hensyn til udførelse af nævnsarbejdet kan den fornødne tid lige så godt skabes inden for de nuværende rammer gennem en aflastning af den nuværende næstformands (og stedfortræders) arbejdsbyrde.

På andre måder er uafhængige næstformænd direkte uhensigtsmæssige.

Det har stor betydning, at den, der skal sørge for udførelsen af nævnets beslutning har deltaget i nævnets møde og nøje kender alle detailler og i hvilken ånd, beslutningen er truffet. Man må heller ikke glemme, at med den udformning lovforslaget i øvrigt har, lægges ansvaret for børne- og ungdomsforsorgen på børne- og ungdomsnævnet, og ganske vist er magistratsaf delingens borgmester både formand for børne- og ungdomsnævnet og administrativ leder, men skal ansvaret, som lægges på. børne- og ungdomsnævnet have mere end formel betydning, må den daglige leder i børne- og ungdomsnævnet også være den faglige administrative leder. Alene herigennem vil børne- og ungdomsnævnet i en stor by som København være i stand til at varetage; de i lovforslaget pålagte opgaver.

Under hensyn til at arbejdet i børne- og ungdomsnævnet er undergivet svigninger, vil to næstformænd, der udelukkende beskæftiges ved nævnsarbejde, ikke altid kunne beskæftiges fuldt ud.

Man må derfor, med henvisning til det anførte, være af den opfattelse, at den ordning, der i dag er gældende i København med hensyn til valget af næstformand (næstformænd) er fuldt ud forsvarlig og langt den mest hensigtsmæssige. Man er imidlertid enig i, at der i stedet vælges 2 næstformænd og derigennem gennemføres en deling af nævnets arbejde.

Det skal tilføjes, at loven, som den i dag er udformet, ikke fastsætter, at magistraten skal udpege næstformanden blandt børneværnets administrative personale. Man skal derfor henstille, at lovforslaget udformes således, at næstformændene skal opfylde de almindelige betingelser for at være dommer, og at de udpeges af magistraten, idet det herved overlades til en senere og indgående drøftelse, magistraten og socialministeriet imellem, om hvorvidt kommunen skal oprette selvstændige næstformandsstillinger.

Børge H. Jensen.

E. Jarmbæk.

Socialministeriets skrivelse af 12. februar 1954 til børneforsorgens pensionskasse.

„Som det fremgår af den af udvalget om ændring af hustugtsreglementet m. v. under 4. april 1952 afgivne betænkning vedrørende opdragelsesmæssige metoder i opdragelseshjem, har udvalget under sine forhandlinger været inde på spørgsmålet om det ønskelige i, at der for ledere og medarbejdere ved opdragelseshjern gennemføres en *lavere aldersgrænse* end den, der nu er gældende. Udvalget har dog ikke ment at j kunne fremkomme med en endelig indstilling om spørgsmålet, men har anbefalet, at det gøres til genstand for en nærmere overvejelse, når der foreligger fornødne oplysninger om, hvilke merudgifter, der vil være forbundet for børneforsorgens pensionskasses vedkommende med ordningens gennemførelse.

Efter at socialministeriet har anmodet bestyrelsen for børneforsorgens pensionskasse om at foranledige de ovennævnte oplysninger tilvejebragt, har bestyrelsen underhånden forelagt ministeriet en skrivelse af 2. oktober 1958 fra pensionskassens beregner, hvori denne har udbedt sig en afgørelse med hensyn til, hvorvidt en indgående undersøgelse i betragtning af de forventede meget betydelige merudgifter som ordningens gennemførelse vil medføre, ønskes foretaget.

Det er i så henseende oplyst, at medens det samlede normale pensionsbidrag, omfattende såvel medlemmernes eget bidrag som statens tilskud, efter pensionskassens nugældende vedtægt andrager 15 pct. af den samlede pensionsgivende løn, vil det, såfremt pensionsrettighederne skal ændres som ovenfor anført, for gruppen af ledere og medarbejdere ved opdragelseshjem betyde, at disses bidrag skal forhøjes til 21 eller 22 pct. af lønnen og de i pensionskassens vedtægt § 10 anførte forhøjede bidrag må ændres tilsvarende. Idet man går ud fra, at denne merudgift på samme måde som tilfældet er for sygeplejersker m. fl., jfr. tjenestemandslovens § 56, stk. 1, — måtte bæres af det offentlige uden forhøjelse af de ansattes egne Indrag, ville statens årlige tilskud til kassen med den nuværende medlemsbestand måtte forhøjes med ca. 300.00Ü kr., såfremt den omhandlede ordning ønskes gennemført. Foruden denne forhøjelse af det årlige tilskud vil der udkræves et yderligere kapitalindskud i pensionskassen på mellem 3 og 4 mill. kr. Hertil kommer, at staten yderligere måtte udrede reguleringstillæg m. v. til pensionerne i op til 5 år for de medlemmers vedkommende, der såfremt ændringen gennemføres, måtte blive pensioneret før den nugældende normale pensionsalders indtræden. Om størrelsen af disse merudgifter kan man ikke udtale sig på nærværende tidspunkt.

Overinspektionen for børneforsorgen har i en over sagen indhentet erklæring udtalt, at der for tiden er en almindelig tendens til at søge arbejdskraften fastholdt udover den sædvanlige pensionsalder, således at det vil være vanskeligt at gennemføre den foreslåede nedsættelse af pensionsalderen på det her omhandlede specielle område. Overinspektionen har endvidere henvist til de stedfundne politiske forhandlinger om gennemførelse af en folkepensionering', der vil kunne ændre forudsætningerne for den ovenfor omtalte undersøgelse totalt.

Under henvisning hertil mener overinspektionen herefter, at der ikke for tiden bør foretages videre med hensyn til tilvejebringelse af en nøjagtigere opgørelse over merudgiften ved en nedsættelse af aldersgrænsen ved afgang med pension for ledere og medarbejdere ved opdragelseshjem.

I denne anledning skal man meddele, at socialministeriet med overinspektionen er enig i, at der ikke for tiden bør foretages en mere indgående undersøgelse som den omhandlede.

Bilag X.

BØRNEVÆRNENES TILSYNSPRAKSIS

En undersøgelse af 45 kommuners administrering af det almindelige børnetilsyn og af tilsynsværgeordningerne

AI-

BODIL JORDAHN,
KNUD RASMUSSEN, SVEND SKYUM-NIELSEN
OG
JACOB VEDEL-PETERSEN

Under ledelse af
SVEND SKYUM-NIELSEN

Foretaget af socialforskningsinstituttet for det af socialministeren nedsatte udvalg vedrørende det almindelige børnetilsyn. Rapporten om undersøgelsen fremlægges her uden de i omstående indholdsfortegnelse nævnte bilag. 1 socialforsknings ins lituttets publikationsserie udsendes rapporten som selvstændig publikation (nr. 10) med bilagene.

A/S J. H. SCHULTZ - UNIVERSITETS-BOGTRYKKERI - KØBENHAVN

FORORD

Undersøgelser inden for børne- og ungdomsforsorgens områder har fra begyndelsen haft deres naturlige plads på socialforskningsinstituttets arbejdsprogram. I efteråret 1959 fremlagde instituttet forslag til et forskningsprogram for børne- og ungdomsforsorgen. Efter drøftelser mellem socialministeriet, børne- og ungdomsforsorgens pædagogiske nævn og socialforskningsinstituttet blev der opnået enighed om igangsættelse af forskellige undersøgelser inden for de nærmeste år ved særlig bevilling fra bidragsfonden. Planen for finansåret 1962-63 omfattede bl. a. iværksættelse af en undersøgelse af det almindelige børnetilsyn i henhold til forsorgslovens § 110 (nuværende § 38 i lov af 31. maj 1961 om børne- og ungdomsforsorg).

I efteråret 1960 blev der fra det af socialministeren nedsatte udvalg vedrørende tilsynsvirksomheden med børn og unge rettet henvendelse til instituttet om et samarbejde angående fremskaffelse af en række oplysninger, som det pågældende udvalg fandt det nødvendigt at være i besiddelse af, når man skulle udtale sig om det almindelige børnetilsyns karakter og hensigtsmæssighed.

Det blev herunder anført, at det ville være ønskeligt at få nærmere belyst, på hvilken måde de kommunale børneværnsudvalg administrerede lovens bestemmelser, og hvorledes de nuværende grupper af børn, der skulle være undergivet tilsyn, måtte betragtes i forhold til grupper af børn og unge, der ikke var under tilsyn. Endvidere burde man fremskaffe oplysninger om, i hvilken udstrækning børn og unge, der har været under børneværnsudvalgenes tilsynsvirksomhed, senere anbringes udenfor hjemmet eller får beskikket tilsynsværge.

Da indsamlingen af oplysninger af denne art kunne være af betydning med henblik på den revision af loven om børne- og ungdomsforsorg, der skulle finde sted i folketingssamlingen 1962-63, blev det besluttet at fremskynde den på instituttets forskningsprogram opførte undersøgelse så meget som muligt.

Efter et forberedende arbejde og opstilling af en undersøgelsesplan i efteråret og vinteren 1961 blev det øjensynligt, at det ikke ville være muligt at indsamle alle de ønskelige oplysninger ved én undersøgelse. Forslag om at igangsætte i hvert fald to undersøgelser blev derfor forelagt det nævnte udvalg og instituttets forskningsråd.

Den første af disse undersøgelser, hvorom rapport herved fremlægges, skulle belyse børneværnsudvalgenes administrering af lovbestemmelserne om det almindelige børnetilsyn og tilsynsværgeordningerne. Den eller de derefter følgende undersøgelser skulle da belyse spørgsmålet, om de nuværende grupper af børn og unge under tilsyn vedblivende kan betragtes som særligt truede. Under drøftelserne af disse undersøgelsesplaner blev det fremhævet, at det fortsatte undersøgelsesarbejde måtte have en bredere karakter end en undersøgelse af børn under tilsyn, idet familier, der ikke havde børn under tilsyn, skulle inddrages i undersøgelserne, for at man kunne få et sammenligningsgrundlag.

I foråret og sommeren 1962 har en gruppe af medarbejdere under ledelse af forskningsleder Skyum-Nielsen foretaget indsamling af oplysninger i 45 kommuner fordelt over landet. De øvrige medarbejdere har været forskningsassistent Jacob Vedel-Petersen, socialrådgiver Bodil Jordahn, socialrådgiver Knud Rasmussen og assistent Carl Frederik Sørensen, den sidste udlånt fra Horsens socialkontor.

Den foreliggende rapport er udarbejdet af Svend Skyum-Nielsen i samarbejde med Bodil Jordahn, Knud Rasmussen og Jacob Vedel-Petersen.

Undersøgelsens resultater fremlægges særskilt for de to dele: det almindelige børnetilsyn og tilsynsværgeordningerne. Kortfattede oplysninger om de fælles træk med hensyn til undersøgelsens tilrettelægning og gennemførelse bringes i forbindelse med den første del. I bilagene er blandt andet medtaget oplysninger om lovgivningens historiske udvikling samt uddrag af bekendtgørelser fra socialministeriet om det almindelige børnetilsyn og værgeordningerne.

Efter aftale med udvalget vedrørende tilsynsvirksomheden med børn og unge fremlægges rapporten som bilag til betænkning fra socialministeriets udvalg vedrørende revision af loven om børne- og ungdomsforsorg:

Socialforskningsinstituttet vil gerne bringe sin tak for imødekommenhed og velvillig medhjælp fra de kommuner, hvor medarbejderne har aflagt besøg. Endvidere takker man Den danske Købstadsforening, De samvirkende Sognerådsforeninger og sammenslutningen Bymæssige Kommuner, som overfor de medvirkende kommuner har anbefalet undersøgelsens gennemførelse.

November 1962

HENNING FRIIS

INDHOLD

Side

Forord 3

Sammenfatning 9

A. Det almindelige børnetilsyn

1. Undersøgelsens formål 17
2. Undersøgelsens tilrettelæggelse og omfang 17
3. Lovbestemmelserne vedrørende det almindelige børnetilsyn 20
4. Træk fra statistikken 23
5. Oversigt over forholdene i de 45 kommuner 24
   a. Henvisning og anmeldelse af børn, der skal under tilsyn 25
   b. Registrering og etablering af tilsynet 29
   c. De tilsynsførendes ansættelsesforhold, uddannelse, udvælgelse m. v. 30
   d. Instruktion af og kontakt med de tilsynsførende 33
   e. Tilsynets praktiske forløb 38
   f. Fritagelsespraksis i kommunerne 44
   g. Holdning over for tilsynsvirksomheden 48
6. Helhedsbedømmelse af kommunernes § 38-ordning 54

B. Tilsynsværgeordningernc

1. Undersøgelsens formål 62
2. Undersøgelsens tilrettelæggelse og omfang 62
3. Lovbestemmelserne vedrørende tilsynsværgemål 64
4. Træk fra statistikken 69
5. Oversigt over forholdene i de 45 kommuner 70
   a. Henvisning til værgemål og etablering heraf 71
   b. Tilsynsværgernes ansættelsesforhold, uddannelse, udvælgelse m. v. 74
   c. Instruktion af og kontakt med tilsynsværgerne 75
   d. Værgemåls praktiske forløb 77
   e. Ophævelse af værgemål 82
   f. Holdning over for tilsynsværgeordningerne 84
6. Helhedsbedømmelse af kommunernes tilsynsværgeordninger 87

C. Tilsynsværgeordningerne sammenholdt med det almindelige børnetilsyn 92

D. Afsluttende bemærkninger 94

Bilagsfortegnelse.

Side

Bilag 1. Angående udvælgelsen af de besøgte kommuner. 96
Bilag 2. Historisk oversigt vedrørende det almindelige børnetilsyn. 103
Bilag 3. Uddrag af socialministeriets bekendtgørelse af 27. november 1933 om regler og forskrifter vedrørende børnetilsynets udøvelse. 107
Bilag 4. Uddrag af statistikken vedrørende det almindelige børnetilsyn. 112
Bilag 5. Historisk oversigt vedrørende tilsynsværgeordningernes udvikling. 118
Bilag 6. Uddrag af socialministeriets bekendtgørelse af 23. juni 1941 om udøvelse af tilsynsværgemål.....121
Bilag 7. Uddrag af statistikken vedrørende tilsynsværgeordningerne. 126

SAMMENFATNING

Den foretagne undersøgelse omfatter dels det almindelige børnetilsyn ifølge § 38 i lov af 31. maj 1961 om børne- og ungdomsforsorg, dels tilsynsværgeordningerne ifølge §§51, 73, 76 og 109 i samme lov. Oplysningerne om børneværnsudvalgenes administrering af disse tilsynsbestemmelser er fremskaffet ved besøg i 45 kommuner, der er udvalgt ved lodtrækning, idet man har sikret sig, at såvel små som store kommuner og såvel landkommuner som købstadskommuner er blevet repræsenteret. Antallet af husstande i de 45 kommuner (for Københavns vedkommende en del af kommunen) udgør ca. 16 pct. af det totale antal husstande i landet.

I de udtrukne kommuner er der blandt andet optaget interview med formanden for børneværnsudvalget, en del af de tilsynsførende ved det almindelige børnetilsyn samt af de beskikkede tilsynsværger. Endvidere er der indhentet oplysninger i folkeregisteret og andre steder i den kommunale administration. I nedenstående oversigt anføres de vigtigste konklusioner af undersøgelsen.

A. Det almindelige børnetilsyn.

1. Antallet af børn under tilsyn i de besøgte kommuner udgjorde 20 pct. af børnene, der i hele landet var under tilsyn ved udgangen af 1960 ifølge § 38, stk. 1. I henhold til denne bestemmelse har børneværnsudvalgene pligt til at føre tilsyn med bestemte grupper af børn, med mindre der i de enkelte tilfælde besluttes fritagelse herfor. Det drejer sig om born under 14 år anbragt for betaling i familie- eller dagpleje, børn uden for ægteskab indtil deres 7. år, samt børn til hvis forsørgelse der af det offentlige udbetales bidrag. Der er optaget interview med 71 tilsynsførende, som tilsammen bestrider 14 pct. af det samlede antal tilsyn med de nævnte grupper af børn.

2. Angående *henvisning, anmeldelse* og *registrering* af børn, omfattet af tilsynsbestemmelserne, viser det sig, at forbindelsen mellem børneværns-

udvalget, folkeregisteret og kommunens sociale udvalg er noget svigtende, na.vnlig i de mindre kommuner. Herved kommer børneværnsudvalget i en del tilfælde til at mangle oplysninger om tilflyttede børn, der eventuelt skal tages under tilsyn, og om børn til hvem der udbetales underholdsbidrag af det offentlige.

Medens jordemødres og lægers anmeldelsespligt vedrørende børn født uden for ægteskab næsten uden undtagelse opfyldes tilfredsstillende, kniber det med at få kendskab til alle plejeforhold. I de større kommuner synes problemet navnlig at ligge i dagplejeforholdene. Gennem lokalkendskabet vil såvel dagplejeforhold som familieplejeforhold lettere opdages i de mindre kommuner.

Det er blevet bekræftet ved undersøgelsen, at en ikke uvæsentlig del af børnene under tilsyn »smutter« i forbindelse med flytning; antagelig drejer det sig om mindst $^1/_6$ af de børn, der udgår af tilsynet i en kommune på grund af flytning til en anden kommune. Fra de større kommuner i undersøgelsen nævnes det, at det kniber med at få meddelelse fra landkommunerne om fraflyttede børn.

En gennemgang af de 45 kommuners folkeregistre har vist, at børneværnsudvalgene gennemsnitligt ikke har registreret ca. 29 pct. af børnene under 7 år født uden for ægteskab og af bidragsbørnene, de to største grupper der skal være under tilsyn. Medens der i de store byer kun er tale om nogle få procent ikke-registrerede børn, er andelen i landkommunerne mindst 50 pct. (i de rene landkommuner 80 pct.). På grundlag af forholdene i de besøgte kommuner er det beregnet, at det for hele landet antagelig drejer sig om mindst 25.000 ikke-registrerede børn fra grupperne i § 38, stk. 1. De børn, der efter lovens bestemmelser herom er blevet fritaget for tilsyn, er *ikke* indbefattet i dette tal.

3. Om *instruktionen* af de tilsynsførende er det blandt andet klarlagt, at socialministeriets bekendtgørelse af 27. november 1933 med regler og forskrifter vedrørende tilsynets udøvelse ikke er i brug i en del af kommunerne. I langt de fleste tilfælde, hvor tilsynet udøves af børneværnsudvalgsmedlemmer, gives ingen instruktion eller vejledning ved overdragelsen af hvervet.

Med hensyn til de tilsynsførendes kontakt under arbejdet med børneværnsudvalg, kontor m. v. er der betydelige forskelle i praksis, øjensynligt først og fremmest afhængigt af kommunernes størrelse og af tilstede-

værelsen af et børneværnskontor eller et kommunekontor. For en del mindre kommuners vedkommende må de tilsynsførendes kontakt med andre angående arbejdet betegnes som svag.

I en halv snes af de besøgte kommuner afgiver de tilsynsførende ikke på noget tidspunkt mundtlig eller skriftlig *indberetning* om deres tilsynsvirksomhed. På den anden side afgiver godt $^1/_3$ af de interviewede tilsynsførende skriftlig indberetning mindst 1 gang årligt, således som det er forudsat i lovens bestemmelser. Tilsynsførende børneværnsudvalgsmedlemmer giver i de mindre kommuner sædvanligvis mundtlig indberetning, men ikke regelmæssigt.

Det må antages, at den begrænsede eller helt manglende instruktion af de tilsynsførende og den relativt svage kontakt med disse især vil gå ud over den del af tilsynets funktioner, der drejer sig om en positiv støtte til børnene og deres familier. Derimod berøres tilsynets mere elementære kontrollerende funktioner næppe i samme grad af den ofte svigtende praksis på disse punkter.

4. Om de tilsynsførendes *besøgshyppighed* kan det med et vist forbehold overfor materialets almengyldighed anføres, at der kun i ganske få kommuner aflægges besøg med en hyppighed, der svarer til den i bekendtgørelsen foreslåede. Det drejer sig imidlertid om kommuner med forholdsvis mange børn under tilsyn.

I en del af kommunerne var der tale om store forskelle i de tilsynsførendes besøgshyppighed, der efter det oplyste blev afpasset under hensyn til familiernes behov. 20 af de tilsynsførende, der aflagde besøg, kom højst 1 gang årligt i hjemmene. 10 tilsynsførende i de mindre kommuner havde aldrig aflagt besøg i de hjem de havde vinder tilsyn.

Langt de fleste af de lønnede tilsynsførende - som kun findes i større kommuner - måtte anvende betydelig mere tid på tilsynsarbejdet end der var regnet med. Fra flere af disse er det fremhævet, at arbejdets kvalitet led mærkbart under mængden af tilsyn, og at væsentligt flere hjem kunne have brug for videre støtte og vejledning end tiden tillod. Næsten alle de tilsynsførende børneværnsudvalgsmedlemmer havde mindre end 10 tilsyn, medens de tilsynsførende uden for udvalget almindeligvis havde et noget større antal.

Navnlig i de større kommuner beder familierne ofte eller i hvert fald af og til om råd og vejledning ved besøgene eller henvender sig selv

herom. Eiter de interviewedes oplysninger om iværksatte *hjælpeforanstaltninger* over for familierne (f. eks. henvisning til mødrehjælpen, bistand med henvendelse til offentlige kontorer og myndigheder samt bistand til opdragelsesproblemer) synes de tilsynsførende i mindre kommuner kun i begrænset omfang at drøfte problemer med familierne og bringe hjælpeforanstaltninger i anvendelse. Dette sker i væsentlig højere grad i de større kommuner, men også her gælder det antagelig, at kun en mindre del af de tilsynsførende udnytter de foreliggende muligheder fuldt ud. Familiernes behov for hjælp er ikke blevet oplyst ved direkte kontakt med de pågældende.

5. Kommunernes praksis med hensyn til *fritagelse* af børn, der omfattes af bestemmelserne i § 38, stk. 1, viser store variationer. I en del tilfælde finder der fritagelse af uformel art sted, idet der ikke er udpeget en tilsynsførende, eller hvor der endog ikke er foretaget en registrering af de pågældende børn. Børneværnsudvalgsformændenes oplysninger tyder på, at man er mest tilbøjelig til at fritage bidragsbørnene. Det har ikke kunnet fastslås, i hvilken udstrækning de enkelte tilsynsførende gennem årene har indstillet til fritagelse. Imidlertid viser de tilsynsførendes oplysninger om en gruppe tilfældigt udvalgte børn under tilsyn, at de ikke har foretaget indstilling om fritagelse i det omfang, som efter deres opfattelse var rimeligt.

6. Om *holdningen* overfor det almindelige bornetilsyn viser undersøgelsen blandt andet, at det efter børneværnsudvalgsformændenes opfattelse er mest nødvendigt at føre tilsyn med de uægteskabeligt fødte børn under 7 år. Ret mange udvalgsformænd mener ikke, at der er grund til at føre tilsyn med nogen af de af § 38, stk. 1 omfattede grupper af børn (uægteskabeligt fodte under 7 år, plejebørn og bidragsbørn).

Det er først og fremmest i de større kommuner, at man udtaler ønske om at holde samtlige tre grupper af børn eller to af dem under tilsyn. For det store flertal af udvalgsformændene foreligger der heller ikke et klart formuleret ønske om at inddrage andre *bestemte* grupper af børn under tilsyn.

De lønnede tilsynsførendes holdning til og interesse for arbejdet synes at være mere positiv end de ulønnedes. De fleste tilsynsførende opfatter formålet med tilsynsbestemmelserne som overvejende af støttende og

vejledende art, men en ret stor del lægger dog hovedvægten på de kontrollerende funktioner. Efter de tilsynsførendes oplysninger synes størstedelen af familierne at være positivt indstillet over for tilsynet eller i hvert fald at affinde sig med det på en forstående måde. Det er navnlig i de større kommuner, at yderpunkterne: den klart positive holdning og den uvillige holdning fra familiernes side gør sig gældende. Halvdelen af de tilsynsførende, heraf hovedparten i de mindre kommuner, mente ikke, at familierne ventede noget særligt af dem.

I langt de fleste af de mindre kommuner har man anført, at man dér kendte hinanden så godt, havde så stort et *lokalkendskab*, at der ikke var grund til at føre regelmæssigt tilsyn. Man har således ment, at tilsynsbestemmelserne stiller krav, der ikke svarer til de virkelige forhold. Hvorvidt lokalkendskabet i almindelighed er tilstrækkeligt til at opdage alle misforhold for børn, der er eller skulle have været under tilsyn, er dog et åbent spørgsmål.

Endvidere er det i en del kommuner blevet nævnt, at tilsynsarbejdet skal udføres på diskret måde; denne holdning synes at være særligkarakteristisk for kontakten mellem folk i nogle egne af landet. I det praktiske arbejde kan *den diskrete holdning* medføre, at man kun er opmærksom på familier med iøjnefaldende dårlige forhold. I kommuner med en sådan indstilling kan tilsynsordningen blive svækket og beredskabet ved eventuelle alvorligere sager være dårligt.

7. En helhedsbedømmelse af kommunernes § 38-ordning er foretaget på grundlag af oplysningerne om blandt andet henvisning, registrering, de tilsynsførendes erfaring og uddannelse, instruktion af og kontakt med de pågældende, besøgshyppighed i hjemmene, de tilsynsførendes indberetning og besiddelse af oplysninger om familierne, deres opfattelse af formålet med tilsynsbestemmelserne samt udvalgets fritagelsespraksis og holdningen fra forskellig side over for tilsynsarbejdet. Efter den foretagne bedømmelse falder de besøgte kommuner i fem grupper:

7 kommuners ordninger er bedømt som *veludbyggede;* 5 kommuner synes at have en *noget mangelfuld* ordning; 7 kommuners ordning er præget af en *bevidst tilbageholdende* indstilling over for tilsynsarbejdet; 17 kommuners ordning må betegnes som *tom,* idet der nok er en ramme for tilsynsarbejdet, men det praktiske arbejde er særdeles beskedent; for de resterende 9 kommuners vedkommende er der *ingen* ordning. Inden

for de sidste to grupper falder 19 af de i alt 25 landkommuner i undersøgelsen.

En beregning ud fra de 45 kommuners forhold tyder på, at godt halvdelen af landets husstande bor i kommuner med veludbyggede eller noget mangelfulde ordninger, og at omkring $^{2}/_{3}$ af børnene under tilsyn omfattes af disse ordninger. På den anden side bor antagelig $^{1}/_{3}$ af husstandene i kommuner med tom eller ingen ordning, og dette forhold omfatter godt $^{1}/_{5}$ af børnene, der er indberettet som værende under tilsyn. Det må tilføjes, at det netop er i sådanne kommuner, at andelen af ikke-registrerede børn er stor.

Da mange af kommunerne med ringe ordninger har små befolkningstal, bliver der tale om et forholdsvis stort antal kommuner med disse ordninger: $^{3}/_{4}$ af landets kommuner må formodes at have tomme eller ingen ordninger. Modsvarende er det antagelig kun 8 pct. af kommunerne, der har veludbyggede eller noget mangelfulde ordninger.

B. Tilsynsværgeordningerne.

1. Der er optaget interview med 43 tilsynsværger i 26 af kommunerne. Disse værger bestred på undersøgelsestidspunktet godt 9 pct. af det totale antal værgemål i kraft efter § 51, der primært sigter på at yde støtte til *hjemmeværende* børn og unge, for hvem en fejludvikling har vist sig eller kan befrygtes. Oplysningerne fra værgerne og børneværnsudvalgsformændene omhandler navnlig denne form for værgemål, der er den hyppigste, og i mindre grad værgemålene oprettet efter §§ 73, 76 og 109 for børn og unge, der er eller har været anbragt *uden for deres hjem.*

Værgemål oprettes personligt for de enkelte børn og de enkelte unge, og der er i modsætning til det almindelige børnetilsyn tale om, at de pågældende er undergivet forsorg. Størstedelen af værgemål oprettes for børn og unge i alderen 15-17 år. I 48 pct. af de interviewedes beskikkelser iflg. § 51 var der tale om værgemål oprettet ved tiltalefrafald for en ung i forbindelse med lovovertrædelse.

2. *Etablering* afværgemål på et relativt tidligt tidspunkt, hvor mulighederne for forebyggelse er størst, synes kun at blive anvendt i beskedent omfang. Efter de fleste udvalgsformænds udtalelser er det først og fremmest gennem politiet, at man får kendskab til børn og navnlig unge, der skal have værge. Den undersøgelse af barnets eller den unges

hjem, der efter loven skal foretages af børneværnsudvalget, forinden beskikkelse af værge finder sted, bliver næppe foretaget i mere end halvdelen af tilfældene. Derimod afholdes der næsten altid udvalgsmøde ved oprettelse af værgemål, og forældrene tilsiges hertil. I almindelighed går der ikke mere end 2 uger mellem værgemålets oprettelse og værgens første besøg i hjemmet.

3. De fleste værger får udleveret socialministeriets 1941-bekendtgørelse med regler og forskrifter vedrørende værgemålets udøvelse. Dertil kommer mundtlig *instruktion* i et mindre antal kommuner. I de fleste tilfælde får værgerne fyldige oplysninger om barnet eller den unge og bliver holdt løbende underrettet om forhold af betydning for deres arbejde. Praksis med hensyn til *kontakten* mellem værgerne og udvalget (eller børneværnskontoret) er noget varierende, men kontakten synes for det meste at være af et nogenlunde omfang. Kun i de færreste kommuner afgiver værgerne imidlertid *indberetning* til børneværnsudvalget med en hyppighed svarende til det i bekendtgørelsen anførte.

4. Værgernes *journalføring* eller notering synes ikke at være særlig indgående. Med et vist forbehold over for materialets almengyldighed kan det anføres, at værgernes *besøgshyppighed* ligger en del højere i de større kommuner end i de mindre. De fleste af værgerne har kun enkelte værgemål at bestride.

Værgerne rådgiver i vid udstrækning for familien som helhed, og der synes som oftest at være en godt udviklet kontakt med barnet (den unge) og familien. Støttevirksomheden er af nuanceret karakter; navnlig forekommer henvendelse til myndigheder, opstilling af budget, afklaring af opdragelsesproblemer og spørgsmål den unge og forældrene imellem. Værgernes indsigt i familiernes forhold virker mere overbevisende end hvad der er tilfældet for de fleste tilsynsførende ved det almindelige børnetilsyn.

5. Efter værgernes opfattelse kunne man godt ophæve værgemålene for ca. ¼ af tilfældene, heraf en betydelig del oprettet som vilkår for tiltalefrafald. Udvalgsformændenes opfattelse af formålet med værgemål er noget mere præcis og udtrykker en mere aktiv indstilling end hvad der gælder for det almindelige tilsyn. Ifølge værgerne, der i almindelighed giver udtryk for en bevidst og positiv holdning til arbejdet, er værgemålets funktioner først og fremmest af støttende og vejledende art.

Familiernes holdning over for værgemålet synes for det meste at være positiv eller i hvert fald akcepterende.

6. En *helhedsbedømmelse* af kommunernes tilsynsværgeordninger efter tilsvarende retningslinier som for det almindelige tilsyn giver følgende typer: 9 kommuners ordninger er bedømt som *gode* (veludbyggede); 7 kommuner har *middelgode* ordninger, medens 10 kommuners ordninger må betegnes som *svage.* De resterende 19 kommuners ordninger har man *ikke* ment at kunne bedømme, da kommunerne, hvoraf de 18 er landkommuner, ikke har værgemål løbende eller savner erfaringer herom. På baggrund af disse kommuners øvrige forhold i forbindelse med børneværnsarbejdet må det imidlertid antages, at de fleste af dem i givet fald vil etablere middelgode eller svage ordninger.

Halvdelen af landets husstande bor antagelig i kommuner med veludbyggede værgeordninger. Det er imidlertid efter denne beregning kun 3 pot. af kommunerne, der har ordninger af denne art. 14 pct. af landets kommuner har svage ordninger, og i ikke mindre end 75 pct. af samtlige kommuner er der formentlig meget beskedne erfaringer om dette arbejde, svarende til de kommuner i undersøgelsen hvis forhold ikke har kunnet bedømmes.

C. De to sæt ordninger.

Der er i det store og hele overensstemmelse mellem de 45 kommuners udbygning af henholdsvis § 38-ordningen og tilsynsværgeordningerne, hvilket kunne tyde på, at visse faktorer gør sig alment gældende ved udøvelse af tilsynsvirksomhed i det hele taget. Lovbestemmelserne i sig selv synes kun delvis at være afgørende for i hvilket omfang der udøves tilsyn, og hvorledes kvaliteten heraf er. De enkelte børneværnsudvalgs erfaringer, holdning og muligheder for at yde familierne støtte har væsentlig indflydelse på ordningernes udbygning.

En meget stor del af landets kommuner har formentlig i forhold til lovgivningens formål og bestemmelser utilstrækkeligt udviklede ordninger, men noget over halvdelen af landets husstande bor i kommuner, hvor begge sæt ordninger er veludviklede eller i hvert fald nogenlunde godt udbygget.

A. Det almindelige børnetilsyn.

1. Undersøgelsens formål.

Formålet med undersøgelsen har først og fremmest været at belyse, hvorledes de kommunale børneværnsudvalg administrerer børne- og ungdomsforsorgslovens bestemmelser om det almindelige børnetilsyn. Desuden har det været hensigten at fremskaffe materiale om tilsynsarbejdets placering inden for det kommunale børneværnsarbej de og om holdningen fra forskellig side overfor denne tilsynsvirksomhed.

Man har yderligere sigtet på at få en fornemmelse af, hvorvidt det kan anses for rimeligt at føre tilsyn med netop de grupper af børn og unge, der omfattes af *lovens § 38* (jfr. nedenfor). Man var imidlertid indstillet på, at der måtte en særlig undersøgelse til for nærmere at belyse disse gruppers behov for tilsyn. I en sådan senere forbindelse bør man også søge at klarlægge, hvorvidt *andre* grupper af børn og unge må betragtes som særligt truede i deres opvækst.

2. Undersøgelsens tilrettelæggelse og omfang.

Undersøgelsens materiale omfatter i alt 45 kommuners forhold. Oplysningerne fra de undersøgte kommuner er fremskaffet ad flere veje. Der er optaget interview med formanden for børneværnsudvalget samt i en del tilfadde ført samtaler med socialinspektør eller fungerende leder af børneværnskontoret. I København er disse oplysninger indsamlet under hensyn til kommunens særlige administrative struktur.

Endvidere er der optaget interview med en del af de pågældende kommuners tilsynsførende ved det almindelige børnetilsyn. Disse samtaler er ligesom de øvrige gennemført på grundlag af spørgeskemaer. Derudover har man i de enkelte kommuner indhentet oplysninger i folkeregisteret og på bidragskontoret eller fra den person, der forestår

udbetalingen af underholdsbidrag til børn i henhold til forsorgslovens afsnit IV (jfr. fodnote på side 20).

Udvælgelsen af de besøgte kommuner fandt sted ved lodtrækning mellem samtlige landets kommuner, efter at disse til brug for netop denne undersøgelse var blevet fordelt i 7 grupper, og en yderligere gruppering inden for disse grupper var foretaget på grundlag af foreløbige opgørelser fra folketællingen i 1960.

Grupperingen og antallet af udtrukne kommuner fra hver af grupperne vil fremgå af nedenstående oversigt. Heri er det endvidere anført, hvor stor en del husstandsantallet i de udtrukne kommuner (eller del heraf) udgør af samtlige husstande indenfor hver af grupperne, samt hvor stor en del antallet af børn under tilsyn i de besøgte kommuner udgør af det totale antal børn, der ved udgangen af 1960 har været under tilsyn ifølge § 38 i hver af de opstillede kommunegrupper.

Gruppe af kommuner	Antal kommuner i gruppen	Deraf udtrukket antal	Andel af husstande i hele gruppen	Andel af børn under tilsyn i hele gruppen
I København	1	1[1])	ca. 14 pct.[2])	14 pct.
II Store byer	6	3	48 -	49 -
III Hovedstadens omegnskommuner[3])	19	5	24 -	22 -
IV Andre provinsbyer	82	8	12 -	13 -
V Provinsbyers forstadskommuner	25	3	13 -	8 —
VI Landkommuner med bymæssig bebyggelse omfattende mindst 500 husstande	53	5	9 -	8 -
VII Andre landkommuner	1203	20	2 -	2 -

[1]) Udtrukket 3 områder å 2 tilsynsdistrikter.
[2]) Angivet skønsmæssigt på grund af særlige vilkår for udvælgelse i København.
[3]) Gruppen omfatter de 19 kommuner, der af Statistisk Departement betegnes som Københavns forstads- og omegnskommuner.

Antallet af husstande i de undersøgte kommuner eller del deraf (København) svarer til ca. 16 pct. af det totale antal husstande i landet. Antallet af børn under tilsyn i disse kommuner (eller del deraf) udgør ca. 20 pct. af de børn, der ifølge indberetning til direktoratet for børne-

og ungdomsforsorg har været under tilsyn i hele landet ved udgangen af 1960.

Som oversigten viser, er der betydelige variationer for kommunegrupperne i forhold til de nævnte gennemsnitstal (henholdsvis 16 og 20 pct.). Således ses det, at medens de udtrukne 3 kommuner i gruppe II (Store byer) omfatter næsten halvdelen af børnene under tilsyn inden for denne gruppe, er det tilsvarende tal 2 pct. for gruppe VII (Andre landkommuner).

I *bilag 1* er der gjort rede for fremgangsmåden ved den opstillede gruppering, og der er anført nogle betragtninger over det udtrukne antal kommuner som et billede af situationen i landets kommuner, navnlig for så vidt angår grupperne VI og VIL

Til orientering om det fremskaffede materiales omfang kan det nævnes, at der er optaget interview med i alt 71 tilsynsførende, hvilket svarer til 41 pct. af de pågældende kommuners udpegede tilsynsførende ved det almindelige børnetilsyn. Det nævnte antal tilsynsførende har tilsammen tilsyn med 42 pct. af alle de børn, der er under tilsyn i de 45 kommuner.

For Københavns vedkommende bestrider de interviewede tilsynsførende 14 pct. af antallet af børn under tilsyn, medens tallet for de øvrige kommuner er 71 pct. i gennemsnit. De interviewede tilsynsførendes erfaringsbaggrund kan også udtrykkes på den måde, at de tilsammen bestrider $^1/_7$ af det samlede antal tilsyn i landet etableret ifølge § 38.

Som et specielt materiale er der under samtalerne med de tilsynsførende fremskaffet nærmere oplysninger om 299 børns forhold, hvilket svarer til godt 5 pct. af det antal børn de pågældende er tilsynsførende for. Disse oplysninger vil der navnlig blive redegjort for i afsnittene om tilsynets praktiske forløb, fritagelsespraksis og holdning over for tilsynet (side 38, 44 og 48).

Yderligere er der fra børneværnsudvalgenes journalmateriale indsamlet oplysninger om et udsnit af grupper af børn og unge, dels blandt de der kom under tilsyn i 1943, dels blandt de der udgik af tilsynet i 1961, samt blandt de der i 1961 fik beskikket tilsynsværge eller blev anbragt uden for hjemmet. Hensigten med disse oplysninger er at skaffe et indtryk af tilsynsforløbet for børn og unge.

Det hei[1] nævnte materiale omtales nærmere i de afsluttende bemærkninger (side 94). Det er ikke i øjeblikket færdigbehandlet, men vil senere blive anvendt som orientering med henblik på en eventuel kommende undersøgelse af tilsynsfamiliers forhold.

3. Lovbestemmelserne vedrerende det almindelige børnetilsyn.

De nugældende bestemmelser om det almindelige børnetilsyn fremtræder i lighed med flere andre love indenfor det sociale område som resultat af en kompliceret udvikling igennem mange år. Den ikraftværende lov af 31. maj 1961 om børne- og ungdomsforsorg blev i 1958 udskilt af loven om offentlig forsorg, hvoraf den havde været en bestanddel siden 1933. Længere tilbage i tiden ligger en lovgivning i 1923 vedrørende tilsyn med børn, og tråden bagud er knyttet til årstallet 1888, hvor der bliver givet en lov om tilsyn med plejebørn.

Den historiske udvikling af tilsynsbestemmelserne indeholder flere interessante træk, blandt andet derved at nu velkendte argumenter for og imod forskellige former for tilsynets udøvelse træffes ret langt tilbage i tiden. I den foreliggende sammenhæng vil man ikke gå nærmere ind herpå, men henvise til *bilag 2,* hvori der er givet en redegørelse for nævnte udvikling.

I den nuværende lovs § 38, stk. 1 anføres det, at følgende grupper af børn skal være undergivet tilsyn af børneværnsudvalget:

1) børn under 14 år, som for betaling er anbragt i familiepleje eller dagpleje;
2) børn uden for ægteskab indtil deres 7. år;
3) børn, til hvis forsørgelse der af det offentlige udbetales bidrag i henhold til forsorgslovens afsnit IV[1])

Udover disse børn, med hvem der *skal* være tilsyn, medmindre børneværnsudvalget fritager herfor (jfr. senere), *kan* udvalget ifølge paragraffens stk. 2, når hensynet til barnets velfærd kræver det, beslutte at inddrage følgende under tilsyn:

1) børn under 14 år, der er anbragt i familiepleje uden betaling;

[1]) Under visse betingelser kan ugifte mødre, fraseparerede, fraskilte og forladte samt enker og enkemænd få udbetalt normalbidraget til barnets underhold igennem det offentlige.

2) adoptivbørn under 14 år, såfremt adoptivforældrene har modtaget eller modtager vederlag for adoption, herunder underholdsbidrag;
3) børn uden for ægteskab indtil deres 14. år;
4) børn under 18 år, der uden for forsorgshjem lever sammen med forældre, som oppebærer vedvarende offentlig hjælp i henhold til kap. VI i forsorgsloven [1])

Ved den nævnte etablering af tilsyn efter stk. 2 skal der forinden i det enkelte tilfælde foretages en undersøgelse af barnets forhold.

De i stk. 1 og stk. 2 nævnte grupper af børn - i alt 7 grupper - har man betragtet som mere eller mindre truede i deres opvækst og har derfor anset det for rigtigt at holde øje med, hvorledes deres familieforhold og personlige forhold er eller udvikler sig.

I § 38, stk. 3 siges det imidlertid, at børneværnsudvalget kan fritage for tilsyn, når forholdene i det enkelte tilfælde taler derfor:

1) børn uden for ægteskab, der lever under gode forhold;
2) børn, til hvis forsørgelse der af det offentlige udbetales bidrag i henhold til bestemmelserne i forsorgslovens afsnit IV (jfr. foran);
3) børn i familiepleje eller dagpleje, når plejeforholdet ikke skønnes begrundet i hensynet til fortjeneste eller erhverv, og når plejen i det hele findes god;
4) børn, med hvilke der føres tilsyn af en med offentlig anerkendelse virkende forening for børneforsorg.

Samtlige de i stk. 1 nævnte grupper af born og to af de i stk. 2 nævnte grupper kan således efter lovens ordlyd fritages for tilsyn. De to andre grupper i sidstnævnte stykke – adoptivbørn og børn aflangvarigt understøttede forældre — kan strengt taget kun fritages af børneværnsudvalget, hvis tilsynet føres af en med offentlig anerkendelse virkende forening for børneforsorg.

I de følgende paragraffer – 39 til 42 incl. - gives forskellige bestemmelser for tilsynets udøvelse, hvoraf her skal anføres følgende:

§ 40, stk. 1. Børneværnsudvalget kan udøve tilsynet ved hjælp af særlig beskikkede tilsynsførende eller overdrage udøvelsen af tilsynet med

[1]) Omhandler reglerne for det offentliges forpligtelse til i almindelige trangstilfa'lde at yde hjælp til underhold m. v.

besternte børn eller bestemte grupper af børn til en af de med offentlig anerkendelse virkende foreninger for børneforsorg.

For piger samt for drenge under 7 år bør i regelen beskikkes en kvinde. For børn under 1 år skal der, hvor forholdene muliggør det, beskikkes en kvinde med særligt kendskab til plejen af spæde børn.

§ 40, stk. 2. Hvervet som tilsynsførende er et borgerligt ombud. Den, som har været tilsynsførende i 4 år, kan frasige sig hvervet og er da ikke forpligtet til at overtage dette før efter 4 års forløb. Ingen, som har opnået en alder af 60 år, er forpligtet til at overtage hvervet.

§ 40, stk. 3. For så vidt det ikke måtte være muligt i medfør af reglerne i stk,. 1 og 2 at udmelde et tilstrækkeligt antal kvalificerede tilsynsførende, kan der med samtykke af socialministeren benyttes lønnede tilsynsførende.

§ 41, stk. 1. Den tilsynsførende skal jævnlig tilse barnet og har ret til at få adgang til barnets opholdssted. Han bistår hjemmet med råd og vejledning og påser, at opdragerne gør deres pligt over for barnet. Han afgiver én gang årlig, og i øvrigt når særlig anledning gives, indberetning til børneværnsudvalget.

§ 41, stk. 2. Har den tilsynsførende indberettet, at der ved barnets pleje, opdragelse eller uddannelse er mangler, som trods hans påtale ikke er afhjulpet, giver børneværnsudvalget, om fornødent efter indhentet erklæring fra embedslægen, hjemmet pålæg om at afhjælpe manglerne.

§ 41, stk. 5. Børneværnsudvalget skal én gang årlig og i øvrigt når der er særlig grund dertil, i en dertil af socialministeriet autoriseret protokol g;øre tilførsel om barnets forhold.

§ 41, stk. 6. Socialministeren giver nærmere regler for den tilsynsførendes almindelige pligter, særlig angående tilsynet med spæde børn.

De ovenfor omtalte regler for den tilsynsførendes almindelige pligter er anført i socialministeriets bekendtgørelse af 27. november 1933. Heri gives der blandt andet forskellige anvisninger på, hvorledes de tilsynsførende bør forholde sig overfor hjemmene og børnene, som de har tilsyn med, hvordan de bør afpasse besøgenes hyppighed efter barnets alder og forholdene i hjemmet, og hvad der særligt skal iagttages for så vidt angår spæde børn under tilsyn.

I *bilag 3* er der samlet de vigtigste af reglerne i denne bekendtgørelse, der i øvrigt på ny er fremsendt til kommunernes børneværnsudvalg i foråret 1962 fra socialministeriet. Endvidere omfatter bilaget uddrag af socialministeriets cirkulære af 16. marts 1962, hvori man indskærper betydningen af, at tilsynet udøves effektivt og årvågent.

4. Træk fra statistikken.

Indenfor de senere år har antallet af børn under det almindelige tilsyn ligget ret konstant på ca. 40.000 årligt. For årene 1959 og 1960 var antallet henholdsvis 40.200 og 39.400 og efter en foreløbig opgørelse for 1961 ca. 39.450.

Af det for 1960 opgjorte antal opholdt ca. 33.400 børn sig i deres eget hjem, medens ca. 6000 børn — svarende til godt 15 pct. —• var anbragt i pleje. Denne sidste gruppe har gennem en årrække været ret stærkt aftagende.

Langt de fleste børn - godt 96 pct. - omfattes af grupper, hvormed der *skal* føres tilsyn, med mindre der er indrømmet fritagelse. Kun knapt 4 pct. er således børn, der efter børneværnsudvalgets beslutning er blevet inddraget ifølge § 38, stk. 2. De to største undergrupper er hjemmeværende børn, til hvem forsørgeren får underholdsbidraget udbetalt af det offentlige, og børn under 7 år uden for ægteskab. Det drejer sig om henholdsvis 56 pct. og 27 pct. af samtlige børn under tilsyn.

Der er tale om en forholdsvis stor tilgang og afgang inden for tilsynet: mellem 15.700 og 17.300 børn årligt. De to hyppigste årsager til udgang af tilsynet er fritagelse på grund af gode forhold og fraflytning til en anden kommune. Det drejede sig i 1960 om henholdsvis 30 pct. og 23 pct. af den samlede afgang.

Den statistiske opgørelse på grundlag af børneværnsudvalgenes indberetninger til direktoratet for børne- og ungdomsforsorg viser, at en del børn - for 1960's vedkommende ca. 750 - udgår helt af tilsynet ved at fraflytte til en anden kommune. Dette forhold har man også været inde på ved den foretagne undersøgelse i kommunerne.

For kommunegruppernes vedkommende er der sore forskelle med hensyn til antal børn under tilsyn. Således havde ved udgangen af 1960

ikke mindre end 817 af landets kommuner - svarende til 59 pct. - højst 5 børn under tilsyn ifølge § 38. Langt de fleste af disse er sognekommuner (landkommuner uden eller med bymæssig bebyggelse), nemlig 807. Kun 7 pct. af alle kommunerne havde over 50 børn under tilsyn.

Af samtlige børn under tilsyn i eget hjem ved udgangen af 1960 er der forholdsvis flest i aldersgruppen under 1 år. Af samtlige børn under 18 år i hele landet var i alt 2,86 pct. under tilsyn *i* eller *udenfor* eget hjem på samme tidspunkt. Der er i den henseende klare forskelle mellem kommunegrupperne: for hovedstadskommunerne er der tale om 4,3 pct., for provinsbyerne 4,0 pct. og sognekommunerne 1,9 pct.

Som endnu et hovedtræk af den foreliggende statistik kan det anføres, at tilsynet i de fleste kommuner varetages udelukkende af børneværnsudvalgsmedlemmer. Dette gælder for ca. 70 pct. af de kommuner, der har oplyst at have børn under tilsyn. I yderligere 12 pct. af kommunerne deltager udvalgsmedlemmerne i tilsynet sammen med særligt beskikkede. Lønnede tilsynsførende har i 1960 virket i 54 kommuner (ca. 5 pct. af kommunerne), deriblandt alle de større kommuner med mange børn under tilsyn. De nævnte 54 kommuner havde ved udgangen af 1960 ikke mindre end 60 pct. af samtlige tilsyn.

I *bilag 4* er der i nogle tabeller angivet yderligere enkeltheder fra den foreliggende statistik, således som den er meddelt i beretning for børne- og ungdomsforsorgen, omfattende årene 1959 og I960[1]).

5. Oversigt over forholdene i de 45 kommuner.

Ved besøgene i kommunerne har man søgt at skaffe oplysninger om de forhold, der på forskellig måde er med til at karakterisere administreringen af ordningerne. Det drejer sig for det almindelige børnetilsyns vedkommende om følgende hovedpunkter:

a) Henvisning og anmeldelse af børn, der skal under tilsyn.
b) Registrering og etablering af tilsynet.
c) De tilsynførendes ansættelsesforhold, uddannelse, udvælgelse m. v.
d) Instruktion af og kontakt med de tilsynsførende.

[1]) Beretningen er udsendt af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen og landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg.

e) Tilsynets praktiske forløb.
f) Fritagelsespraksis i kommunen.
g) Holdning overfor tilsynsvirksomheden.

Foruden de her nævnte punkter vil der blive fremlagt konklusioner i form af en helhedsbedømmelse af kommunernes administrering af tilsynsordningen ifølge § 38.

Det må bemærkes, at man ved undersøgelsen først og fremmest har søgt at belyse forholdene vedrørende lovens stk. 1-grupper, der *skal* være under tilsyn medens man ikke har skaffet tilsvarende indgående oplysninger om stk. 2-grupperne, der omfatter de børn, der i givet fald *kan* inddrages under tilsyn. Denne begrænsning skyldes navnlig, at stk. 2-bestemmelserne kun bruges i meget beskedent omfang (jfr. side 23), således at det ikke ville være muligt at belyse deres anvendelse på fyldestgørende måde med det udtrukne antal kommuner.

a. Henvisning og anmeldelse af børn, der skal under tilsyn.

Udgangspunktet for tilsynsvirksomheden er, at man på effektiv måde får kendskab til de børn, der efter loven skal være under tilsyn. Den administrative kontakt mellem folkeregisteret, bidragskontoret og børneværnsudvalget såvel indenfor den enkelte kommune som mellem kommunerne er derfor af stor vigtighed.

Fra folkeregisteret skal der ifølge en instruks fra indenrigsministeriet[1]) blandt andet gives meddelelse til børneværnsudvalget, når der tilflytter børn under 18 år, med hvem der føres tilsyn, samt børn under 14 år, når moderen er ugift, fraskilt eller separeret, og endelig børn under 14 år, som efter de foreliggende oplysninger kan antages at være plejebørn. De to sidstnævnte grupper omfatter en væsentlig del af de børn, der skal have tilsyn iflg. § 38. Hvad angår at give meddelelse til børneværnsudvalget om børn mellem 15 og 18 år, med hvem der føres tilsyn (den i instruksen førstnævnte gruppe), vil det være afgørende, at flytteanmeldelsen indeholder oplysninger om, at der er tale om tilsyn med den pågældende.

Samtalerne med kommunernes folkeregisterførere har vist, at denne forbindelse mellem børneværnsudvalget og folkeregisteret er noget

[1]) Instruks for førelse af folkeregistre, angivet i cirkulære af 9. juni 1956 fra indenrigsministeriet.

svigtende, navnlig i de mindre kommuner. Dette forhold kan dels skyldes, at man ikke i folkeregisteret har kendskab til ovennævnte instruks, dels at børneværnsudvalget forholder sig noget passivt ved ikke at skaffe sig oplysningerne fra folkeregisteret. Udvalget kommer derved til at mangle oplysninger om tilflyttede børn, der eventuelt skal tages under tilsyn.

Kommunens sociale udvalg har underretningspligt til børneværnsudvalget om børn, til hvem der udbetales underholdsbidrag[1]). Oplysninger fra de personer, der i de besøgte kommuner står for bidragsudbetalingen, og fra børneværnsudvalgsformændene har vist, at heller ikke denne forbindelse virker tilfredsstillende alle steder.

For omkring en trediedel af kommunerne - fortrinsvis landkommuner - gælder det, at der ikke videregives oplysninger fra den bidragsudbetalende instans til børneværnsudvalget. Dette kan derved komme til at mangle kendskabet til børn, der skal tages under tilsyn.

Anmeldelsespligten for jordemoder og læge vedrørende børn født uden for ægteskab[2]) synes derimod stort set at blive opfyldt på tilfredsstillende måde. Kun fra enkelte kommuner er det oplyst, at man ikke får denne anmeldelse, og at man i sådanne tilfælde først og fremmest støtter sig på det lokale kendskab.

For plejebørnenes vedkommende er det ifølge oplysninger fra børneværnsudvalgsformændene først og fremmest ved ansøgning om plejetilladdelse, at man får kendskab til denne gruppe af børn, der eventuelt skal under tilsyn. Desuden får børneværnsudvalget i et vist omfang oplysninger herom fra folkeregisteret og gennem anmeldelse fra fraflytningskommunens børneværn.

Fra henimod halvdelen af kommunerne anføres det, at den anvendte fremgangsmåde ikke sikrer, at man får kendskab til alle plejeforhold. Det er imidlertid ikke muligt at angive, hvor stor en del af plejeforholdene der forbliver uopdagede. Problemet synes i nogle af de større kommuner navnlig at ligge i dagplejeforholdene og i den utæthed, som findes ved flytteanmeldelserne (jfr. nedenfor). Efter de indhentede oplysninger

[1]) Jfr. § 48 i lov om børne- og ungdomsforsorg samt note til § 120 i den kommenterede udgave af forsorgsloven (1959).

[2]) Iflg. § 45 i lov om børne- og ungdomsforsorg.

ser det endvidere ud **til,** at såvel dagplejeforhold som familieplejeforhold relativt let vil kunne opdages i de mindre kommuner, hvor lokalkendskabet spiller en væsentlig rolle.

Det fremgår af den almindelige statistik vedrørende afgang indenfor et år af børn under tilsyn, at en ikke uvæsentlig del af børnene »smutter« i forbindelse med flytning fra en kommune til en anden. For året 1960 synes det således at gælde ca. 750 børn ud af 3.850 børn, der er udgået af tilsynet på grund af flytning (jfr. i øvrigt bilag 4, side 112).

Den foretagne undersøgelse har bekræftet dette forhold, idet det viste sig ved eftersporing" af en del børn under 7 år født udenfor ægteskab, der var udgået af tilsyn på grund af flytning til en anden kommune, at mindst $^1/_6$ af disse børn ikke var blevet taget under tilsyn i tilflytningskommunen.

I over halvdelen af kommunerne har børneværnsudvalgsformændene anført, at man ikke i tilstrækkeligt omfang modtager flytteanmeldelser fra andre kommuner. Specielt nævnes det fra de større kommuner, at det kniber med at få meddelelse fra landkommunerne om fraflyttede børn. På den anden side er det i langt de fleste af de besøgte kommuner oplyst, at man selv sender flytteanmeldelser til andre kommuner.

Der er i loven ikke nogen bestemmelse om anmeldelse af flytning for bidragsbørn. Børneværnsudvalgets pligt til at melde flytning gælder kun plejebørn (§ 44, stk. 2) og børn uden for ægteskab (§ 46, stk. 2 og § 47, stk. 2). Underholdsbidrag til børn udbetales sædvanligvis for $^1/_2$ år ad gangen, hvilket indebærer, at børneværnsudvalget i tilflytningskommunen selv må forhøre i fraflytningskommunen om og hvornår der sidst er udbetalt bidrag, hvis der gives meddelelse fra folkeregisteret om et børn af en enlig forsørger[1]).

Yderligere omhandler folkeregisterets anmeldelsespligt til børneværnsudvalget ikke samtlige børn af enlige forsørgere. Det kan således tænkes, at bidragsbørn i visse tilfælde ikke kommer til børneværnsudvalgets kendskab, før forsørgeren selv henvender sig til det sociale udvalg for pånу at få bidraget udbetalt, hvilket kan vare op til $^1/_2$ år efter flytningen.

[1]) Ifølge bestemmelsen i § 48 er det sociale udvalg kun forpligtet til at give meddelelse til børneværnsudvalget i barnets opholdskommune første gang der udbetales bidrag.

De her nævnte forhold vedrører svigtende henvisning og anmeldelse til børneværnet af børn, der omfattes af tilsynsbestemmelserne. Ved undersøgelsen har man desuden gennemgået folkeregisteret eller dele deraf for at klarlægge, hvor mange børn der var eller kunne antages at være omfattet af bestemmelserne i § 38, stk. 1, pkt. 2 og 3 (børn under 7 år født uden for ægteskab og bidragsbørn).

Idet disse oplysninger fra folkeregisteret blev sammenholdt med oplysninger fra den bidragsudbetalende instans og børneværnsudvalget, har man kunnet belyse hvor stor en del af børnene med disse tilsynsårsager, der ikke er blevet registreret af børneværnsudvalget. Ved *registreret* har man her forstået, at børnene er opført i kartotek eller protokol som tilsynsbørn, også for så vidt de på et eller andet tidspunkt er blevet fritaget for tilsyn. Betegnelsen registreret siger ikke noget om hvorvidt der er blevet ført tilsyn eller ej med de pågældende. Det har ikke været rrmligt at bestemme antallet af plejebørn og foretage en tilsvarende bedømmelse for disses vedkommende.

Medens det i København og de store byer kun var nogle få procent af børnene med de nævnte tilsynsårsager, der ikke var registreret af børneværnsudvalget, drejede det sig for kommunegrupperne III–V om størrelsesordenen 23 til 35 pct. (i Københavns omegnskommuner, andre provinsbyer og provinsbyers forstadskommuner). Landkommunerne med og uden bymæssig bebyggelse (grupperne VI og VII) havde en væsentlig større andel ikke-registrerede børn, nemlig henholdsvis 53 pct. og 80 pct. af børnene.

For landets kommuner under ét er andelen af de ikke-registrerede børn med disse tilsynsårsager beregnet til 29 pct. Disse resultater kan også udtrykkes således, at 33 pct. af landets husstande bor i kommuner, hvor mindst halvdelen af børn med de omtalte tilsynsårsager ikke registreres af børneværnsudvalgene, og at 45 pct. af landets husstande bor i kommuner, hvor registreringen omfatter over 90 pct. af børnene.

Antallet af børn, som i alt omfattes af § 38, stk. 1, kan ikke angives nøjagtigt, navnlig fordi antallet af plejebørn og i særdeleshed dagplejebørn er vanskeligt at bestemme. Som grundlag for et skøn kan det dog anføres, at der i hele landet i året 1960-61 af det offentlige er udbetalt underholdsbidrag til 85.400 børn. Hertil kommer et antal plejebørn og børn født udenfor ægteskab under 7 år, for hvem der ikke er udbetalt

underholdsbidrag af det offentlige. Det samlede antal børn med tilsynsårsag efter § 38, stk. 1 må herefter antages at andrage ca. 90.000, svarende til 60.000 familier.

I dette antal er indeholdt de knapt 40.000 børn, der er indberettet som værende under tilsyn, samt det antal børn der er blevet fritaget for tilsynet, men som stadig tilhører en af de i § 38, stk. 1 nævnte grupper, og endelig et antal børn der aldrig er blevet registreret som tilsynsbørn. Denne sidste andel andrager som nævnt ca. 29 pct., i lands-målestok svarende til ca. 26.000 børn eller ca. 17.300 familier.

Det er vanskeligt at bedømme, hvilke følger de forskellige mangler ved henvisningen og anmeldelsen har for kommunernes tilsynsvirksomhed. For landkommunerne synes det at være tilfældet, at der blandt de ikke-registrerede børn er en del, som er kendt af børneværnudvalget (jfr. side 53 om lokalkendskabet). Manglende registrering er derimod i de større kommuner stort set ensbetydende med, at de ikke-registrerede børn heller ikke er opdaget af de pågældende børneværn.

b. Registrering og etablering af tilsynet.

Når der er sket henvisning og anmeldelse af børn, der skal være under tilsyn, må man regne med, at de på den ene eller anden måde registreres. I lovens § 41, stk. 5 omtales en af socialministeriet autoriseret protokol, hvori oplysninger om tilsynsbørnenes forhold skal indføres. I 26 af de besøgte kommuner benyttes alene denne tilsynsprotokol. 8 kommuner har ikke en sådan protokol; heraf benytter enkelte sig af børneværnsudvalgets forhandlingsprotokol ved registreringen af tilsynsbørn.

De resterende 11 kommuner - næsten alle de større kommuner i undersøgelsen — anvender kartotekssystem til registreringen. I 8 af disse kommuner oprettes der journaler, der blandet andet indeholder indberetninger fra de tilsynsførende.

I de fleste tilfælde er oplysningerne i tilsynsprotokollerne ikke udførlige; som oftest indeholder disse kun barnets navn og fødselsdato. Registreringen og tilførslen af oplysninger er navnlig svigtende i landkommunerne (jfr. andelen af ikke-registrerede børn).

Det må imidlertid bemærkes, at heller ikke fra kommunerne med kartotekssystem har det ved undersøgelsen været muligt at fremskaffe et

repræsentativt journalmateriale, der kunne belyse hvor lang tid der går fra tilsynsårsagens opståen til henvisningen, videre til etableringen af tilsynet og indtil den tilsynsførende aflægger første besøg i hjemmet. Man må derfor afstå fra at fremkomme med de ellers meget ønskelige oplysninger om de nævnte tidsrum, der naturligvis kun er et af flere forskellige udtryk for tilsynsordningens effektivitet.

Efter børneværnsudvalgsformændenes udtalelser blev tilsynet i over halvdelen af kommunerne etableret omgående eller i hvert fald inden 1 måned efter at man i kommunen havde fået kendskab til et barn, der skulle være under tilsyn. I 5 af kommunerne etablerer man tilsynet i forbindelse med førstkommende møde i børneværnsudvalget. I resten af kommunerne - fra 7 til 16 tilfælde alt efter hvilken gruppe af børn det drejede sig om - havde man ingen tilsyn.

I et mindre antal kommuner - fra 3 til 8 alt efter om tilsynsårsagen er plejeforhold, bidragsudbetaling eller fødsel uden for ægteskab - har man efter udvalgsformændenes oplysninger *uformelle* tilsyn i en vis udstrækning, der dog ikke er nærmere angivet. Hermed tænkes på, at man ved at holde øje med børn, der trods tilsynsårsag ikke er blevet registreret som tilsynsbørn, dog fører en slags tilsyn. Dette forekommer næsten udelukkende i landkommuner.

Det er et led i etableringen af tilsynet, at der gives meddelelse fra børneværnsudvalget eller kontoret til familien om, at der nu ifølge loven er etableret tilsyn med barnet, og hvem der skal føre tilsynet (lovens § 40, stk. 4). Oplysningerne om dette punkt viser en varierende praksis, idet en fjerdedel af kommunerne giver skriftlig besked, medens knapt så mange — fortrinsvis mindre kommuner - lader den tilsynsførende give besked ved det første besøg. For de resterende kommuner er måden, hvorpå meddelelsen gives, enten ikke oplyst, eller der er tvivl om hvad de givne oplysninger om meddelelse og besked skal dække.

c. De tilsynsførendes ansættelsesforhold, uddannelse, udvælgelse m. v.

I de 45 besøgte kommuner findes efter det oplyste i alt 171 tilsynsførende (141 kvinder og 30 mænd). Hertil kommer et antal sundhedsplejersker, som i 8 af kommunerne har tilsynet med børn under 1 eller

2 år. Af de tilsynsførende er 66 nuværende eller tidligere børneværnsudvalgsmedlemmer. 57 tilsynsførende er ulønnede udenfor børneværnsudvalget, medens de lønnede udgør i alt 48, hvori indgår 35 tilsynsførende fra en enkelt kommune. I ingen af kommunerne har man benyttet den i § 40, stk. 1 givne adgang til at overdrage tilsynet til en med offentlig anerkendelse virkende forening for børneforsorg.

Der er ikke fremskaffet oplysninger om størrelsen af de lønninger, der oppebæres for tilsynsarbejdet. I enkelte tilfælde modtager ulønnede udenfor børneværnsudvalget et mindre vederlag til dækning af kørselsudgifter.

21 af kommunerne anvendte udelukkende nuværende eller tidligere børneværnsudvalgsmedlemmer, medens 4 kommuner anvendte såvel børneværnsudvalgsmedlemmer som ulønnede uden for udvalget. 11 kommuner anvendte kun tilsynsførende uden for børneværnsudvalget, deraf for 8 kommuners vedkommende udelukkende lønnede. 9 af kommunerne havde ingen udpegede tilsynsførende.

Af kommunernes tilsynsførende blev der efter lodtrækning optaget personligt interview med 71. I den enkelte kommune (eller del deraf) blev der højst interviewet 3 tilsynsførende. Af de 71 var 31 nuværende eller tidligere børneværnsudvalgsmedlemmer, 15 var ulønnede uden for udvalget, og 19 var lønnede tilsynsførende. Dertil kom 6 sundhedsplejersker, som havde tilsyn med børn under 1 eller 2 år i 4 af kommunerne.

Der er optaget interview med ca. 50 pct. af samtlige tilsynsførende børneværnsudvalgsmedlemmer og med ca. 25 pct. af samtlige ulønnede tilsynsførende uden for børneværnsudvalget i de pågældende kommuner.

Lovens hjemmel til at benytte lønnede tilsynsførende, såfremt det ikke er muligt at udmelde et tilstrækkeligt antal kvalificerede gennem borgerligt ombud, er ikke udnyttet i større udstrækning, idet kun 10 af de interviewede, fordelt på 2 kommuner, var direkte ansat med henblik på tilsynsarbejdet. Fordelt på 6 kommuner var de øvrige 9 lønnede tilsynsførende ansat ved børneværnskontoret eller den sociale forvaltning, men i en større eller mindre del af arbejdstiden til rådighed som tilsynsførende.

Vedrørende de tilsynsførendes uddannelse tegner der sig et broget billede. Nedenstående oversigt belyser dette, idet det kan tilføjes, at

med hensyn til skoleuddannelse er 47 af de tilsynsførende udgået af folkeskolen uden nogen afgangseksamen. Heraf havde imidlertid de 29 en eller anden form for uddannelse (inkl. kortvarige kurser).

Uddannelsesform	Antal
Uddannelse med tilknytning til sundhedsvæsenet[1])	17
Landbrug;;- eller håndværksuddannelse	10
Kontor- eller forretningsuddannelse	9
Pædagogisk uddannelse (lærereksamen, husholdningslærerinde, m. v.)	6
Socialrådgiveruddannelse	3
Anden uddannelse	2
Ingen egentlig uddannelse, men kursus	3
Ingen uddannelse	21
I alt	71

[1]) Heraf sundhedsplejerskeuddannelse i 6 og sygeplejerskeuddannelse i 9 tilfælde.

Under samtalerne med børneværnsudvalgsformændene har man fået oplyst, hvad de pågaddende lægger vægt på ved udvælgelse af tilsynsførende. I en del tilfælde har formændene nævnt flere egenskaber, der efter deres opfattelse må tillægges betydning. Udtalelser fra kommuner, hvor man kun anfører, at de tilsynsførende jo er udvalgsmedlemmer, er ikke taget med i opgørelsen. I nedenstående gruppering er der ikke forsøgt en indbyrdes vurdering af de opstillede egenskaber.

Angivne egenskaber	Nævnt antal gange
Kontaktevne og situationsfornemmelse	10
Interesse for og personligt kendskab til børn	9
Modenhed og sund fornuft	7
Agtede personer med en vis position	6
Takt og diskretion	5
Indstillet på at hjælpe	2
Andre egenskaber	4

I gruppen »Agtede personer med en vis position« er blandt andet nævnt, at de tilsynsførende bør være myndige personer, »føre et normalt liv«, have medborgernes agtelse m. v. Inden for gruppen »Kontaktevne og situationsfornemmelse« er menneskeforståelse nævnt adskillige gange, og herunder henhører også kvalifikationer som »at have hjertet på rette sted« og en rolig og afbalanceret optræden.

Det er bemærkelsesværdigt, at kendskab til børn og opdragelsespro-

blemer ikke nævnes hyppigere, og at man ikke synes at fordre en bevidst indstilling hos de tilsynsførende med hensyn til at hjælpe familier med børn under tilsyn. Derimod fremhæves almindeligt værdsatte egenskaber som modenhed, kontaktevne, godt omdømme m. v.

Udvalgsformændene har endvidere meddelt, hvorvidt der i kommunerne har været vanskeligheder med at skaffe egnede tilsynsførende. Dette forhold nævnes kun fra en mindre del af kommunerne, nemlig 6, først og fremmest mellemstore kommuner. Blandt de angivne årsager til sådanne vanskeligheder kan nævnes to karakteristiske. Nogle personer vægrer sig, fordi de ikke kan lide at være »spioner«, medens vægringen i andre tilfælde skyldes, at kvalificerede personer er klar over, hvilke vanskeligheder opgaven som tilsynsførende indebærer.

Indstillingen til ansættelse af lønnede tilsynsførende er også blevet belyst. I 21 af de 37 kommuner, hvor der ikke findes lønnede tilsynsførende, angiver udvalgsformændene, at de er modstandere af at få lønnede tilsynsførende. Blandt de anførte argumenter mod en sådan praksis kan nævnes: Det er betydningsfuldt, at de tilsynsførende har lokalkendskab; arbejdet kan udføres med større diskretion af lokale personer; tilsynsvirksomheden er ikke af tilstrækkelig stort omfang det pågældende sted.

I 8 kommuner var de interviewede formænd usikre over for spørgsmålet, medens formænd i andre 8 kommuner mente, at det ville være ønskeligt, om tilsynsarbejdet blev udført af lønnede. Begrundelserne for dette standpunkt var ret forskellige: Arbejdet er for omfattende til at være ulønnet; det er svært at finde egnede frivillige; det er lettere for personer »udefra« at komme i hjemmene m. v. De tilkendegivne indstillinger vedrørende lønnede tilsynsførende hænger sammen med holdningen over for tilsynsarbejdet som helhed. Dette punkt vil blive nærmere behandlet i afsnit g, side 48.

d. Instruktion af og kontakt med de tilsynsførende.

Tilsynsvirksomhedens forløb afhænger antagelig i ikke ringe grad af den måde, hvorpå de tilsynsførende orienteres om deres arbejde i almindelighed og om de overdragne tilsyn, samt af omfanget og arten af den kontakt de derefter opretholder med børneværnsudvalget og/eller børneværnskontoret. I socialministeriets bekendtgørelse af 27. november

1933 er der givet regler og forskrifter vedrørende tilsynets udøvelse (jfr. bilag 3, side 107).

Efter børneværnsudvalgsformændenes oplysninger er de tilsynsførende i 16 af kommunerne gjort bekendt med denne bekendtgørelse, medens dette ikke har fundet sted i 18 kommuner. For 11 andre kommuners vedkommende er forholdet ikke oplyst, enten fordi der ingen tilsynsførende er i kommunerne, eller fordi et spørgsmål herom ikke har kunnet besvares med sikkerhed. Anvendelsen af bekendtgørelsen synes kun at finde sted i begrænset omfang inden for landkommunerne og i de større byer. For den sidstnævnte gruppes vedkommende skyldes det imidlertid, at man giver anden instruktion og iøvrigt giver de tilsynsførende større lejlighed til at modtage de nødvendige oplysninger under arbejdet.

Udtalelserne fra de tilsynsførende tyder på, at kendskabet til bekendtgørelsen er noget mere udbredt, end hvad der fremgår af udvalgsformændenes oplysninger. De tilsynsførendes erindring om bekendtgørelsen er dog i mange tilfælde usikker, hvilket kan tyde på, at den er gået af brug i en ret stor del af kommunerne, dels fordi tilsynsvirksomheden der er begrænset, dels fordi bekendtgørelsen reelt er glemt, og endelig fordi man anvender andre former for instruktion af de tilsynsførende.

Med hensyn til det sidstnævnte punkt er det oplyst, at der i 13 kommuner gives en sådan anden instruktion, oftest i form af mundtlig orientering fra de administrerende ledere af tilsynsarbejdet og til tider kombineret med vejledning fra erfarne tilsynsførende.

I 19 af de 21 kommuner, hvor tilsynet udøves af nuværende eller tidligere børneværnsudvalgsmedlemmer, finder en instruktion eller vejledning ikke sted, når hvervet som tilsynsførende overdrages. Man synes at gå ud fra, at de pågældende ikke behøver yderligere instruktion for arbejdet end den, der følger af at være medlem af børneværsudvalget.

Disse har naturligvis lejlighed til at rådføre sig med hele udvalget i forbindelse med dets møder, men det må her tages i betragtning, at børneværnsudvalgsmøder i mindre kommuner ofte indkaldes med ret store mellemrum. Desuden synes der i disse kommuner at være en tendens til at vente med at behandle problemerne til et relativt sent tidspunkt. I så fald kan det være vanskeligt at udrette noget effektivt gennem det almindelige tilsyn.

Med hensyn til vejledning af og kontakt med de tilsynsførende *under*

arbejdet kan man tænke sig forskellige former: Indkaldelse til møder, henvendelse til børneværnsudvalget eller på børneværnskontoret (kommunekontoret), deltagelse i kursus m. v. Hvad angår spørgsmålet om at blive indkaldt til møde om tilsynsarbejdet, synes det kun at finde sted for de tilsynsførende i de større kommuner, hvor der jævnligt er lejlighed for de pågældende til indbyrdes og sammen med foresatte at drøfte problemer i deres arbejde.

Det forekommer kun meget sjældent, at tilsynsførende uden for børneværnsudvalget indkaldes til møder i udvalget, hvor en gensidig orientering om familiers forhold kan finde sted, f. eks. i forbindelse med alvorligere indgreb.

Foruden den almindelige instruktion og orientering om tilsynsopgaverne vil det have betydning for arbejdets udførelse, hvilke oplysninger der i de enkelte sager gives den tilsynsførende om barnets og familiens forhold, såvel ved tilsynets overdragelse som senere i tilsynsperioden.

Godt $^1/_4$ af de tilsynsførende, fortrinsvis i de større kommuner, har oplyst, at de ved overdragelse af tilsynet får fyldige oplysninger om barnet i alle tilfælde, hvor børneværnsudvalget har sådanne, mens $^1/_3$ af de tilsynsførende har fremført, at de som medlemmer af udvalget er orienteret. Yderligere $^1/_3$ fik kun standardoplysninger, d. v. s. oplysninger om barnets og forældrenes navn, adresse og fødselsdato. Nogle få tilsynsførende oplyste, at de som regel kun fik disse standardoplysninger, der dog i enkelte tilfælde blev suppleret med mere fyldige oplysninger.

$^1/_4$ af de tilsynsførende har oplyst, at de ved inddragelse af børn under tilsyn i henhold til § 38, stk. 2 får årsagen til inddragelsen at vide. Endnu $^1/_4$ oplyste, at de havde deres viden i kraft af medlemsskab i børneværnsudvalget. Knapt halvdelen af de tilsynsførende kunne ikke udtale sig om dette punkt, navnlig fordi de manglede erfaring herom. Enkelte tilsynsførende oplyste, at de ikke fik grunden til et barns inddragelse under tilsyn at vide.

Godt $^2/_3$ af de tilsynsførende oplyste, at de blev løbende underrettet fra børneværnsudvalget om forhold, som kunne have betydning for tilsynsarbejdet, og at de fik lejlighed til at læse børneværnsakter. En del af dise tilsynsførende var børneværnsudvalgsmedlemmer. Tilsvarende blev knapt $^1/_3$ af de tilsynsførende enten aldrig holdt løbende under-

rettet eller kun underrettet i nogle tilfælde, ligesom de ikke fik lejlighed til at læse børneværnsakter. Det er især i kommunegrupperne: Hovedstadens omegnskommuner, andre provinsbyer og forstadskommuner til provinsbyer, at kontakten mellem børneværnsudvalget og de tilsynsførende synes svag på disse punkter.

Ud over børneværnsudvalgenes initiativ med hensyn til orientering og vejledning kan man tænke sig, at de tilsynsførende selv henvender sig til bømeværnsudvalgsformanden, til udvalget eller på kontoret, hvis der opstår problemer i arbejdet. Initiativ af denne art synes imidlertid ikke at vajre det almindelige. Således er det mindre end halvdelen af børneværnsudvalgsformændene, der oplyser, at de tilsynsførende i hvert fald af og til henvender sig til dem om råd og vejledning. Det må dog tages i betragtning, at der som nævnt kan blive lejlighed til ved børneværnsudva.lgsmøder at tale om arbejdet, og at der ikke findes udpegede tilsynsførende i en femtedel af de besøgte kommuner.

Hvad endelig angår kontakten med børneværnskontoret eller kommunekontoret som sådant, angives det kun for omkring en tredjedel af kommunerne, at en sådan kontakt finder sted. Ud over det ovenfor anførte må hertil bemærkes, at der i en del tilfælde ikke er et egentligt kontor at henvende sig til.

Det foreliggende materiale giver ikke mulighed for at bedømme den arbejdsmæssige værdi af de tilsynsførendes kontakt med børneværnsudvalgsformanden, udvalget, kommunesekretæren eller kontoret. I den forbindelse vil det spille en rolle, hvorledes de pågældende opfatter det at henvende sig til formanden, udvalget eller kontoret. Hvis en sådan henvendelse føles som et nederlag i arbejdet, vil initiativet umiddelbart blive begrænset deraf. Om de tilsynsførendes indstilling på dette punkt foreligger imidlertid ikke konkrete oplysninger.

Som afslutning på dette afsnit om instruktion og kontakt kan det nævnes, hvor ofte de tilsynsførende afgiver indberetning (jfr. § 41, stk. 1 anført side 22). Af udvalgsformændenes oplysninger fremgår det, at der ikke finder indberetning sted i 19 kommuner. Hertil må dog bemærkes, at der ikke findes udpegede tilsynsførende i 9 kommuner, og at det i 5 kommuner er bømeværnsudvalgsformanden, der er tilsynsførende.

10 af de tilsynsførende - alle i mindre kommuner - afgiver ikke indberetning hverken mundtligt eller skriftligt. Langt de fleste af disse op-

lyste dog, at de ville gøre det, hvis forholdene i hjemmene gav anledning dertil. 9 tilsynsførende - alle i større kommuner - afgiver ikke indberetning regelmæssigt, men kun hvis de skønner der er særlig anledning dertil. De er ansat på børneværnskontoret eller ved den sociale forvaltning og fører kort eller journal for hvert tilsynsbarn. Udvalget har på sin side adgang til at holde sig underrettet om tilsynssagerne på kontoret.

26 tilsynsførende - fortrinsvis i København og omegnskommunerne hertil — har oplyst at afgive skriftlig indberetning mindst 1 gang årligt, og i øvrigt når særlige forhold taler for det. 20 andre tilsynsførende afgiver mundtlig indberetning, når de finder grund til det, men ikke regelmæssigt. Alle disse tilsynsførende er medlemmer af børneværnsudvalget i mindre kommuner. For yderligere 4 tilsynsførendes vedkommende er der oplyst om særlige fremgangsmåder eller kombinationer af de her nævnte.

I langt de fleste af de kommuner, hvor det ikke er medlemmer af børneværnsudvalget, der har tilsynet, udtaler formændene, at udvalget mener sig orienteret i tilstrækkeligt omfang om tilsynsbørnenes forhold. Når der ikke finder indberetning fra de tilsynsførende sted, går børneværnsudvalget ud fra, at forholdene i børnenes hjem er gode.

Spørgsmålet om behovet for instruktion og vejledning til de tilsynsførende hænger sammen med de synspunkter, der i kommunerne anlægges over for tilsynsarbejdet. Kun enkelte tilsynsførende har udtalt ønske om mere instruktion og løbende orientering. Dette kunne tyde på, at de tilsynsførende stort set betragter den gældende praksis i denne henseende som fyldestgørende i forhold til de opgaver, som de mener de skal løse.

Hvorvidt der er brug for en mere indgående instruktion og løbende vejledning end den, der i almindelighed finder sted, vil det næppe være muligt at afgøre, førend der er skabt klarhed over tilsynsfamiliernes faktiske behov for tilsyn. På det foreliggende grundlag kan det dog anføres, at den begrænsede eller helt manglende instruktion i mange kommuner især vil gå ud over den del af tilsynets funktioner, der drejer sig om en positiv støtte til familierne. De mere elementære kontrollerende funktioner ved tilsynet bliver næppe i så høj grad berørt af en utilstrækkelig instruktion.

e. Tilsynets praktiske forløb.

Omhyggelige notater om besøgsdatoer og tilsynsbørnenes forhold er en vigtig forudsætning for et godt forløb af tilsynsarbejdet, navnlig hvis de tilsynsførende bestrider mange tilsyn. I bekendtgørelsen om tilsynets udøvelse er det i § 14 anført, at man kan benytte sig af kartotekskort eller et andet system (jfr. bilag 3, side 110). 28 af de interviewede tilsynsførende (fortrinsvis i kommunegrupperne I-IV) benyttede sådanne tilsynskort, hvorpå blandt andet blev noteret besøgsdato og kortfattede bemærkninger om barnet og forholdene i hjemmet. Disse kort blev imidlertid ikke ført regelmæssigt af alle, og en del besøg blev ikke anført.

4 tilsynsførende havde en grundig journalføring, idet de anvendte såvel et kartotekssystem som oprettelse af sag for hver familie, hvori resuméer af besøg og samtaler blev indført. De 6 interviewede sundhedsplejersker anvendte særlige af sundhedsstyrelsen udfærdigede kort, hvor også bemærkninger om barnets forhold blev anført.

De resterende 31 tilsynsførende[1]), som alle fandtes i små kommuner, og som hver kun havde få børn under tilsyn, skrev enten ingenting ned eller gjorde i få tilfælde notater i forbindelse med besøgene.

Man har søgt at få nærmere belyst i hvilket omfang de tilsynsførende aflægger besøg. På grund af de foran nævnte forhold har det imidlertid ikke været muligt at få et fyldestgørende indtryk af alle de tilsynsførendes praksis på dette punkt.

Kun for knapt halvdelen af de interviewede kan *besøgshyppigheden* opgøres på. grundlag af de tilsynsførendes skriftlige materiale. Man har søgt disse oplysninger suppleret ved samtaler med de tilsynsførende, blandt andet om de 299 tilfældigt udtrukne børns forhold, og med forbehold overfor materialets almengyldighed kan det anføres, at kun i 2 kommuner synes der at blive aflagt besøg med en hyppighed, der svarer til den i bekendtgørelsen anførte (§ 9, stk. 2). I den ene af disse kommuner aflægges der besøg under hensyntagen til barnets alder og familiernes behov, i den anden alene efter familiernes behov.

For de andre kommuner er besøgshyppigheden væsentligt lavere i gennemsnit end det i bekendtgørelsen angivne. Der er imidlertid for nogle af kommunerne tale om en meget stor spredning i hyppigheden

[1]) 2 tilsynsførende, hvis arbejde var af visiterende art, er ikke medregnet i denne forbindelse.

af besøg i de enkelte familier. I 6 kommuner gælder det således, at de tilsynsførende har et meget stort antal tilsyn at bestride i forhold **til** den tid, der er til rådighed for tilsynsarbejdet, og derfor koncentrerer sig om familier, hvor behovet for hyppige besøg skønnes at være størst. I de fleste af kommunerne med lavt gennemsnit er der dog ikke tale om en sådan differentiering.

10 tilsynsførende i de mindre kommuner havde aldrig aflagt besøg i hjemmene. Et par af de pågældende mente iøvrigt ikke at have børn under tilsyn. 5 tilsynsførende, hvis besøgshyppighed i hjemmene var meget begrænset, vidste ikke nøjagtigt hvilke børn de på undersøgelsestidspunktet var tilsynsførende for. 20 af de tilsynsførende, der aflagde besøg, kom højst 1 gang årligt i hjemmene.

De tilsynsførende synes således ikke at afpasse besøgshyppigheden efter barnets alder, bortset fra en enkelt kommune, hvor der er udarbejdet særlige regler herfor. I de tilfælde, hvor besøgshyppigheden varieres, sker det under hensyntagen til vanskeligheder og problemer, som efter de tilsynsførendes overbevisning kræver særlig støtte og vejledning eller skærpet kontrol.

I 32 af de undersøgte kommuner er der sundhedsplejersker, som aflægger besøg med den hyppighed, der er fastsat i sundhedsstyrelsens instruks for sundhedsplejersker[1]). I 8 af disse kommuner var sundhedsplejersken yderligere beskikket som tilsynsførende for børn under 1 eller 2 år. I i de andre 24 kommuner begrænser de tilsynsførende antallet af besøg i hjemmene med små børn.

Af de 13 kommuner, der ikke har sundhedsplejerske til rådighed - nemlig 9 landkommuner uden og 4 landkommuner med bymæssig bebyggelse - har de 5 imidlertid ingen udpegede tilsynsførende, og i 2 kommuner havde de tilsynsførende aldrig aflagt besøg. For 2 af de resterende 6 kommuner gjaldt det, at alle hjem med børn under tilsyn blev besøgt to gange årligt, medens der i de øvrige kommuner kun blev aflagt sjældne og ikke regelmæssige besøg.

Et andet væsentligt punkt under tilsynets praktiske forløb er det *antal børn* de enkelte tilsynsførende skal tilse. Som venteligt havde de lønnede tilsynsførende et betydeligt større antal tilsyn at varetage end

[1]) Vejledning og instruktion vedrørende sundhedsplejerskeordningen, 2. udgave 1961.

de tre øvrige grupper (børneværnsudvalgsmedlemmer, ulønnede tilsynsførende udenfor udvalget, sundhedsplejersker). Der er imidlertid store variationer i denne henseende for de lønnede, hvilket til dels hænger sammen med den arbejdstid, der er til rådighed for tilsynsvirksomheden.

Af de 13 lønnede tilsynsførende, der var beskæftiget mere end en normal halv arbejdsdag ved dette arbejde, var 8 deltidsansatte (dagligt 6 timer) og havde fra 100 til 150 børn at tilse hver.

2 heldagsansatte, der udelukkende var beskæftiget med tilsynsarbejdet, havde henholdsvis ca. 350 og ca. 450 børn under tilsyn, medens 2 hjemkonsulenter havde godt 500 børn at tilse hver. En socialundersøger, der i hovedsagen var beskæftiget med tilsynsarbejde, havde ca. 600 børn tinder tilsyn.

For de 6 lønnede tilsynsførende, hvor arbejdet ikke var beregnet til at overstige en normal halv arbejdsdag, varierede antallet af børn under tilsyn fra ca. 150 til ca. 300. Yderpunktet i denne henseende var repræsenteret ved en kommuneassistent, der havde godt 300 børn at tilse og kunne anvende en trediedel af sin arbejdstid hertil. Ved vurderingen af det antal besøg i hjemmene, som de enkelte tilsynsførende skal aflægge, kan det bemærkes, at der i gennemsnit er 1,5 barn med tilsynsårsag i en tilsynsfamilie.

Langt de fleste af de lønnede tilsynsførende måtte anvende betydelig mere tid på tilsynsarbejdet end beregnet, og flere af dem har fremhævet, at arbejdets kvalitet led mærkbart under mængden af tilsyn. Mange hjem blev således kun sjældent besøgt, fordi de tilsynsførende måtte koncentrere sig om de hjem, hvor behovet for en vejledende støtte var mest påtrængende. Dette føltes ofte utilfredsstillende, da langt flere hjem kunne have brug for videre støtte og vejledning end tiden tillod.

Antallet af børn under tilsyn var relativt lille for sundhedsplejerskerne, idet kun 3 af dem havde mere end 10 tilsynsbørn hver, med en variation fra 25 til 65 tilsyn. Ingen af sundhedsplejerskerne har udtalt, at antallet af tilsyn har været belastende.

For de tilsynsførende børneværnsudvalgsmedlemmers vedkommende havde kun en enkelt et meget stort antal børn under tilsyn (250), medens langt de fleste havde under 10 tilsyn. De ulønnede tilsynsførende udenfor udvalget havde i gennemsnit flere børn at tilse end udvalgs-

medlemmerne, men der var store variationer i denne henseende, idet en enkelt havde ca. 130 børn under tilsyn, en havde 60, 2 havde hvei 25 og resten 15 tilsyn eller derunder. Fraregnet den pågældende med det største antal blev der ikke fremsat klager fra de tilsynsførende i denne gruppe, for så vidt angår mængden af tilsyn.

De tilsynsførende er blevet spurgt om hvad de lægger særlig vægt på at bemærke ved besøgene. Udtalelserne herom er for det meste holdt i almene vendinger, idet barnets tilstand er det ene hovedemne der nævnes, og hjemmets tilstand det andet. De enkelte tilsynsførende har nævnt flere forhold der lægges mærke til, og det er også af den grund vanskeligt at give en egentlig oversigt over udtalelserne herom. Dog kan det nævnes, at i alt 44 udsagn drejer sig om barnets pasning og trivsel, herunder sundhedstilstanden, ernæring og renlighed., og at 23 udtalelser angår hjemmets udseende, orden og renlighed, og at 11 udsagn mere omfattende gælder »forholdene i hjemmet«.

Svarene inden for samme emne - for eksempel om barnets trivsel — må tillægges forskellig betydning efter hvem der afgiver dem, men det forekommer dog som om en ret stor del af de tilsynsførende ikke ved deres besøg har en mere systematisk iagttagelse af hele hjemsituationen i tankerne. Således er det påfaldende, at spørgsmål som fritidens anvendelse, barnets pasning af skolen og opdragelsesformen kun nævnes få gange, og at et problem som stedfaderens holdning til barnet og økonomiske trangssituationer for familien praktisk talt ikke er omtalt.

Langt de fleste tilsynsførende ser altid eller som oftest tilsynsbarnet (børnene) ved besøgene i hjemmet. 37 tilsynsførende, svarende til godt 50 pct. af de interviewede, har som deres opfattelse udtrykt, at det er muligt at få et tilstrækkeligt godt indtryk af børnenes levevilkår ved besøgene, men 20 af dem tager det forbehold, at man skal have viden om barnet fra anden side (f. eks. skolen, sundhedsplejerske eller gennem lokalkendskab), for at besøgene kan give et dækkende indtryk.

23 andre tilsynsførende mente, at det ikke altid var muligt at få det ønskede indtryk gennem besøgene. 7 kunne ikke udtale sig herom, da de ikke havde aflagt besøg og forholdet er uoplyst for 2. Der er ikke bemærket nogen sammenhæng mellem de tilsynsførendes mening på dette punkt og deres tilsynspraksis (f. eks. udtrykt ved besøgshyppighed og antal børn under tilsyn).

Med hensyn til også at holde øje med de andre børn i tilsynsfamilierne bekræftede henimod $^2/_3$ af de tilsynsførende, at de forholdt sig sådan. 17 andre svarede nej til spørgsmålet herom, medens 12 ikke kunne udtale sig, enten fordi der ikke var andre børn i de pågældende familier, eller fordi de ikke aflagde besøg. Nej-svarene forekom hyppigst i de mindre kommuner.

Man har spurgt de tilsynsførende i hvilket omfang de *ved besøgene* bliver bedt om råd og vejledning. Henimod $^2/_3$ af de tilsynsførende oplyser, at de ofte eller i hvert fald af og til er blevet bedt om vejledning af familierne. Dette sker hyppigst i de større kommuner. De forelagte problemer er af meget forskellig art, idet der bliver spurgt såvel om økonomiske problemer (herunder spørgsmål om bidrag og budgetlægning) som om juridiske, opdragelsesmæssige og personlige problemer.

Godt $^1/_3$ af de tilsynsførende har ikke været ude for, at familierne har bedt om råd og vejledning. Dette er imidlertid ikke ensbetydende med, at der ikke i de pågældende familier kan være et behov herfor. En del af disse tilsynsførende har iøvrigt ikke aflagt besøg.

$^2/_3$ af de tilsynsførende oplyser, at familierne ofte eller af og til henvender sig til dem *på eget initiativ.* Også dette forekommer hyppigst i de større kommuner.

En klart afvisende holdning fra familiernes side forekommer kun sjældent. 12 tilsynsførende har således i enkelte tilfælde været ude for at blive nægtet adgang til en familie, først og fremmest i de store kommuner. De pågældende kom for det meste senere i kontakt med familierne, i nogle tilfælde ved at indberette til børneværnet. Efter de tilsynsførendes opfattelse var der kun i få af disse tilfælde tale om særlige problemer.

De tilsynsførende har givet oplysninger om deres anvendelse af en række hjælpeforanstaltninger, der erfaringsmæssigt indgår i arbejdet med familier eller enlige forsørgere, der trænger til hjælp. Omfanget af den iværksatte hjælp afhænger blandt andet af antallet af børn de pågældende har under tilsyn, og af den tid hvori de har haft dette arbejde. En tilsynsførende med f. eks. 100 børn under tilsyn igennem en årrække vil langt oftere have mødt et behov for hjælp end en anden tilsynsførende med kun få tilsyn og kortvarig erfaring i arbejdet.

Ligeledes vil anvendelsen af nogle af de tænkelige hjælpeforanstalt-

ninger være afhængig af, om der i de pågældende kommuner foreligger konkrete muligheder for at iværksætte den nødvendige hjælp. Familiernes ønsker om og deres behov for at blive hjulpet samt den tilsynsførendes viden og holdning til arbejdet, herunder den pågældende opfattelse af formålet med tilsynet, er yderligere med til at bestemme tilsynsarbejdets karakter.

En nærmere afvejning af de her nævnte komplicerede forhold har det ikke været muligt at foretage i den foreliggende sammenhæng, blandt andet fordi familiernes konkrete behov for hjælp ikke er blevet belyst. Nedenfor er det imidlertid anført hvilke hjælpeforanstaltninger de pågældende tilsynsførende har været med til at træffe.

De hyppigst anvendte hjælpeforanstaltninger har efter det oplyste været henvisning til mødrehjælpen, bistand med henvendelse til socialkontor og bistand med opdragelsesproblemer. Disse forhold er nævnt af godt og vel 30 tilsynsførende.

Næsten ligeså ofte er der tale om bistand med boligproblemer, men denne hjælp har dog i langt de fleste tilfælde måttet begrænses til en drøftelse af problemet. Noget tilsvarende gælder med hensyn til at skaffe børnehaveplads.

I noget mindre omfang har de tilsynsførende bistået med henvendelse til skattevæsen og andre myndigheder og formidlet kontakt til klubber, kurser m. v. Det kan også nævnes, at omkring en trediedel af de tilsynsførende har været medvirkende ved at skaffe ferieplads. Kun i begrænset omfang er der tale om bistand i form af henvendelse til afbetalingsfirmaer og ved budgetlægning og kostplan.

Knapt en trediedel af de tilsynsførende har hjulpet med at få vuggestue, børnehave eller fritidshjem betalt. Når en sådan bistand ikke nævnes oftere, skyldes det blandt andet, at der ikke forefindes forebyggende institutioner i tilstrækkeligt antal i mange kommuner.

Kun i meget beskedent omfang har de tilsynsførende indstillet til økonomisk hjælp for at undgå fjernelse af et barn fra hjemmet (jfr. mulighederne i § 51, stk. 3 i lov om børne- og ungdomsforsorg). Heller ikke vejledning om og indstilling til hjælp til uddannelse af enlige mødre i henhold til § 56 i lov om offentlig forsorg er blevet anvendt uden af meget få tilsynsførende.

Hvad de to sidstnævnte hjælpeforanstaltninger angår, kan den meget

begrænsede anvendelse dels skyldes, at bestemmelserne er af nyere dato og derfor måske endnu ikke indarbejdede, dels at gennemførelse af hjælp i sådanne tilfælde er ensbetydende med et langvarigt og krævende rådgivningsarbejde overfor en familie.

løvrigt kan det nævnes, at kun $^1/_3$ af de tilsynsførende udtaler, at de fra børneværnsudvalgets side er blevet opfordret til at være opmærksom på sådanne trangssituationer i familierne, som kan afhjælpes efter forsorgslovens bestemmelser. Nogle af de tilsynsførende, der svarer nej til at have modtaget en sådan opfordring, har tilføjet, at en viden herom var forudsat i kraft af deres uddannelse eller tilknytning til børneværnsudvalget.

Som nævnt har man ikke ved besøgene i kommunerne fået familiernes behov for hjælpeforanstaltninger nærmere belyst. På grundlag af de foreliggende oplysninger ser det imidlertid ud til, at de tilsynsførende i de mindre kommuner kun i begrænset omfang drøfter problemer med tilsynsfamilierne og bringer eventuelle hjælpeforanstaltninger i anvendelse. I de større kommuner iværksætter de tilsynsførende en del hjælpeforanstaltninger og tager i almindelighed familiernes problemer op til drøftelse. Kun en forholdsvis mindre del af de pågældende synes dog at udnytte de foreliggende muligheder fuldtud.

Som afslutning om tilsynets praktiske forløb kan det nævnes, at godt $^1/_3$ af de tilsynsførende — navnlig i de større kommuner - har tilkendegivet at have haft brug for bistand af lægelig eller juridisk art i forbindelse med tilsynsarbejdet. I de fleste tilfælde har den ønskede bistand kunnet opnås.

Om kontakten med forskellige institutioner (vuggestue, børnehave, fritidshjem m. v.) og skolen har knapt halvdelen af de tilsynsførende oplyst, at institutionen eller skolen er kendt med, at barnet er under tilsyn, og hvem der varetager tilsynet. De fleste af disse retter henvendelse til institutioner eller skolen om hvordan det går med barnet, ligesom de bliver underrettet derfra, hvis der opstår vanskeligheder.

f. Fritagelsespraksis i kommunerne.

Efter lovens § 38, stk. 3 kan børneværnsudvalget fritage for tilsyn, når forholdene i det enkelte tilfælde taler for det (jfr. side 21 om ord-

lyden af det nævnte stykke). Det er ikke i loven angivet, at der som forudsætning for fritagelsen skal foretages en sajrlig undersøgelse af barnets forhold, på samme måde som det er anført i bestemmelsen om inddragelse af et barn efter stk. 2.

På baggrund af lovens bestemmelser iøvrigt og den i sin tid udsendte bekendtgørelse med regler og forskrifter for tilsynets udøvelse må det imidlertid være en rimelig opfattelse, at man først kan træffe afgørelse om fritagelse, når et barn er registreret som tilsynsbarn, og der er udpeget en tilsynsførende, som har aflagt mindst ét besøg i hjemmet.

Der er ikke ved denne undersøgelse fremskaffet nøjere oplysninger om, i hvilken udstrækning samtlige disse forudsætninger opfyldes i de kommuner, der meddeler at foretage fritagelser. Det er dog fastslået, at der i en del tilfælde finder fritagelser sted, hvor der ikke er udpeget en tilsynsførende, eller hvor der endog ikke er foretaget en registrering.

Den foreliggende statistik tyder på, at der er store forskelle imellem kommunerne med hensyn til fritagelsespraksis. For kommunerne under ét gælder det, at fritagelse på grund af gode forhold er den hyppigst forekommende årsag til udgang af tilsyn. I 1960 omfattede fritagelserne godt 5.000 børn og unge, svarende til 30 pct. af det totale antal udgået af tilsyn i dette år. Kommunegrupperne viser så store udsving som fra 10 pct. i sognekommunerne til 45 pct. i hovedstadskommunerne. Disse andele angiver hvor stor en del afgangen på grund af fritagelser udgør af den samlede afgang i de nævnte kommunegrupper (jfr. tabel 3 i bilag 4 med statistiske oplysninger).

Ved samtalerne med udvalgsformændene og lederne af børneværnskontorer er det belyst, hvorledes den administrative praksis i forbindelse med fritagelse er. I de 30 kommuner, der i større eller mindre udstrækning fritager for tilsyn, er de tilsynsførende i langt de fleste tilfælde medvirkende ved at indstille hertil. Ikke så helt sjældent indstiller de tilsynsførende til fritagelse efter opfordring fra familierne. Børneværnsudvalget tager kun i få tilfælde selv spørgsmålet om fritagelse op og støtter sig da på den tilsynsførendes udtalelser. Fra 8 kommuner anføres det, at man ikke foretager fritagelser. 7 andre kommuner oplyser, at man ikke har børn under tilsyn overhovedet.

Det er endvidere oplyst, hvorvidt der i forbindelse med beslutning om fritagelse afholdes børneværnsudvalgsmøde. I 14 af de 30 kommuner,

der fritager, afgøres det ved udvalgsmøde, mens man i de øvrige enten kun af og til eller aldrig afgør fritagelserne ved udvalgsmøder. For den sidstnævnte gruppes vedkommende afgøres spørgsmålet om fritagelse enten mellem børneværnsudvalgsformanden og børneværnskontoret (3 tilfælde), eller det er børneværnsudvalgsformanden, der alene (i 3 andre tilfælde) eller sammen med socialudvalgsformanden (i 4 kommuner) træffer afgørelsen. I 3 kommuner afgøres det udelukkende af børneværnskontoret. Det bør også nævnes, at i et par kommuner, hvor de tilsynsførende ikke er medlemmer af børneværnsudvalget, er de pågældende direkte med ved spørgsmålets afgørelse.

Vedrørende kommunernes indstilling over for fritagelse af *plejebørn* viser besvarelserne, at 15 af de besøgte kommuner er ret tilbøjelige til at fritage disse børn. 7 af kommunerne må siges at være tilbageholdende med hensyn til fritagelse, medens 6 kommuner har oplyst, at de ikke fritager, men lader tilsynet hvile. Fra 3 landkommuner er det anført, at man der slet ikke etablerer tilsyn med plejebørn. 14 kommuner har ikke tilsyn med plejebørn for tiden eller mangler i øvrigt erfaring på dette punkt.

Halvdelen af de besøgte kommuner fritager sommetider plejebørn, samtidig med at der udstedes plejetilladelse. Det er bemærkelsesværdigt, at næsten alle kommunerne i gruppen andre provinsbyer forholder sig på denne måde.

Med hensyn til fritagelse af *børn født uden for ægteskab* tyder udvalgsformændenes oplysninger på, at man i 11 af kommunerne er ret tilbøjelige til at fritage denne gruppe. 8 kommuner er mere tilbageholdende, og dette gælder navnlig de større byer og hovedstadens omegnskommuner. 16 kommuner fritager ikke eller synes ikke at have en praksis herom. I 12 af disse kommuner anser man efter udvalgsformændenes oplysninger ikke tilsynet for nødvendigt, eller man lader det hvile. Fra 10 kommuner anføres det, at man ikke har erfaring i denne henseende; 7 af disse har ikke børn født uden for ægteskab under tilsyn.

Halvdelen af kommunerne har anført, at man sommetider - for at forenkle arbejdet - fritager børn født uden for ægteskab, enten uden at de pågældende er blevet registreret som tilsynsbørn, eller uden der er udpeget tilsynsførende for dem eller aflagt besøg i hjemmene.

Hvad endelig angår fritagelse af *bidragsbørn*, tyder oplysningerne på,

at man i 13 af kommunerne fritager i relativt stort omfang, mens der er en tilbageholdende kurs i 8 kommuner, Fra 16 kommuner - heraf 11 landkommuner - anføres det, at man der ikke har børn fra denne gruppe under tilsyn. 2 af disse kommuner er i øvrigt ikke klar over, at der skal fores tilsyn med bidragsbørn; i samtlige 16 kommuner findes der imidlertid børn til hvem der udbetales bidrag. I 8 andre kommuner er der tale om et hvilende tilsyn, hvor man ikke tager fritagelsessporgsmålet op og i virkeligheden ikke fører tilsynet.

Godt en tredjedel af kommunerne foretager nu og da de ovennævnte uformelle fritagelser for så vidt angår bidragsbørn. Ikke så sjældent angives det, at fritagelsen da sker på grundlag af lokalkendskabet.

De her refererede oplysninger om fritagelsespraksis i kommunerne er suppleret med udtalelser fra de tilsynsførende vedrørende i alt 299 tilfældigt udtrukne børn, som de pågældende har under tilsyn. Af disse har de tilsynsførende anslået, at ca. 45 pct. godt kunne fritages. Der er blandt denne del forholdsvis flest plejebørn.

Dette kan tyde på, at der ikke fra de tilsynsførendes side foretages indstilling om fritagelse i det omfang, der efter de pågældendes opfattelse kan være motiveret. Det er vanskeligt at udtale sig om, hvorledes dette forhold skal forklares, og der foreligger ikke oplysninger om hvor hyppigt de enkelte tilsynsførende har indstillet til fritagelse, og om hvorvidt deres respektive børneværnsudvalg har godtaget eller afslået indstillingen.

Det er imidlertid sandsynligt, at en relativt svag kontakt mellem de tilsynsførende og børneværnsudvalget eller børneværnskontoret medfører, at de tilsynsførende ikke kommer frem med en indstilling om børn, der efter deres mening godt kunne fritages. Endvidere er det tænkeligt, at de tilsynsførende som foran nævnt lader tilsynet hvile og derfor ikke indstiller til fritagelse.

Om fritagelse i forbindelse med flytning er det oplyst, at man i 10 kommuner selv foretager en undersøgelse af barnets forhold, når der fra en anden kommune kommer meddelelse om, at et derfra flyttet barn har været fritaget for tilsyn. Fra 4 kommuner angives det, at man undersøger barnets forhold i de tilfælde, hvor der er behov derfor.

Fra 22 kommuner er det oplyst, at man der overtager fritagelsen fra den anden kommune uden at foretage nogen undersøgelse. I 7 kom-

muner angives det, at man ikke har været ude for tilflyttede fritagne børn. 2 kommuners forhold i denne henseende er uoplyst.

g. Holdning over for tilsynsvirksomheden.

Ved besøgene har man på forskellig måde søgt af skaffe sig et indtryk af, hvorledes det almindelige tilsyn med børn opfattes og vurderes ude i kommunerne. Således har man spurgt *udvalgsformændene,* hvorledes de opfatter hensigten med tilsynsbestemmelserne. Fra 8 kommuners side nævnes positiv støtte og vejledning som et af formålene med bestemmelserne, hyppigst det vigtigste formål. Fra 19 kommuner anføres det, at man skal påse, at børnene lever under betryggende forhold. Hertil kommer yderligere 8 kommuner, hvor dette formål er anført foruden flere andre. Børneværnsudvalgsformændene i henimod en trediedel af kommunerne har angivet, at hensigten med bestemmelserne blandt andet er at undgå vanrøgt af børnene.

Formændene i en stor del af kommunerne har således formuleret formålene ret bredt, medens to mindre grupper enten lægger vægt på de støttende og hjælpende funktioner eller opfatter hensigten ret snævert (beskyttelse mod vanrøgt og overlast).

Disse udtalelser kan ikke bruges til en nærmere vurdering af den i kommunerne rådende tilsynspraksis, og der er ikke entydig sammenhæng mellem formændenes udtalelser og den form for tilsynsordning, der er tii.vejebragt de enkelte steder. Dette skyldes antagelig blandt andet, at man nok i kommunerne er bekendt med bestemmelsernes hensigt, men i øvrigt har den opfattelse, at disse i nogen grad har mistet deres aktualitet. Til belysning af dette punkt har man spurgt udvalgsformændene, om de finder det nødvendigt at føre tilsyn med de grupper af børn, der efter loven skal have obligatorisk tilsyn.

For *plejebørnenes* vedkommende mener kun 8 formænd, at det er nødvendigt at føre tilsyn med denne gruppe. Ikke mindre end 34 svarer nej til spørgsmålet, heraf i 8 tilfælde bestemt nej, og andre 8 nej med den begrundelse, at der jo er givet plejetilladelse. 3 børneværnsudvalgsformænd er usikre eller mener ikke at kunne udtale sig.

Om de *uægteskabeligt fødte børn* mener 16 af børneværnsudvalgsformændene bestemt eller i overvejende grad, at der bør føres tilsyn. 27 svarer enten bestemt nej eller overvejende nej til spørgsmålet. I et par af disse

tilfælde tages der dog forbehold med hensyn til meget unge mødre. 2 formænd har ikke ment at kunne besvare spørgsmålet.

Hvad endelig angår *bidragsbørnene* svarer 9 formænd bestemt ja eller overvejende ja på spørgsmålet, om det er nødvendigt at føre tilsyn med denne gruppe. 32 mener imidlertid mere eller mindre bestemt nej, mens 4 ikke har ment at kunne besvare spørgsmålet.

En opgørelse for samtlige tre gruppers vedkommende viser, at kun ca. 25 pct. af svarene er bestemt eller overvejende ja. Ved denne opgørelse er der medregnet tre svar for hver af formændene, ét for hver af de tre grupper af børn, og de usikre besvarelser er lagt sammen med nej-svarene, idet usikkerhed med hensyn til disse spørgsmål formentlig kun vil virke som en svag motivering for at føre tilsyn. Det anførte tal for ja-besvarelser forekommer forholdsvis lille og må antagelig fortolkes således, at der i mange børneværnsudvalg ikke foreligger nogen klar motivering for at føre tilsyn med de nævnte grupper.

En sammenligning mellem de forskellige kommunegrupper viser, at man i hovedstadens omegnskommuner og i gruppen andre provinsbyer kun i begrænset omfang mener, at det er nødvendigt at føre tilsyn med de tre grupper børn, der er omfattet af lovens bestemmelser om obligatorisk tilsyn. Disse to kommunegrupper deler i den henseende snarere opfattelse med landkommunerne end med de store byer, hvor man mener, at det er nødvendigt at føre tilsyn med disse børn.

Kun i 3 kommuner mener børneværnsudvalgsformændene, at det er nødvendigt at føre tilsyn med alle tre grupper. I 7 kommuner er det tilfældet for to af grupperne og i 10 kommuner for én af de tre grupper. Det vil sige, at formændene i 20 kommuner mener, at det er nødvendigt at føre tilsyn med mindst én af grupperne.

Formændene i 21 kommuner mener derimod ikke, at det er nødvendigt at føre tilsyn med *nogen* af de tre grupper. Dertil kommer besvarelserne fra 4 kommuner, hvor der svares nej for 1 eller 2 af grupperne og udtrykkes usikkerhed vedrørende de øvrige.

Der er således 25 formænd, som ikke har ment at kunne svare ja til spørgsmålet for nogen af de tre kategorier af børn. 13 af disse er formænd i landkommuner uden bymæssig bebyggelse og 5 i kommuner inden for gruppen andre provinsbyer.

Ved samtalerne med udvalgsformændene har man endvidere fået

belyst, om de pågældende ud fra deres praktiske erfaringer mener, at bestemmelserne i § 38 bringer børneværnet i kontakt med netop de børn, der har brug for tilsynet. På et spørgsmål herom svarer 24 formænd ja eller overvejende ja, medens 13 er usikre eller mener ikke at kunne besvare det. I 8 tilfælde svares der bestemt nej eller overvejende nej.

Dette spørgsmål kan ikke betragtes som parallelt med de foregående spørgsmål, der direkte sigter på de bestemte grupper. Dels har det sidste spørgsmål et mere omfattende sigte, dels kan et ja hertil også betyde, at man i hvert fald ikke mener, at der er grund til at udvide den nuværende ordning. Dette synspunkt kan forenes med, at man heller ikke synes der er grund til at føre tilsyn med de nuværende grupper.

At det kan forholde sig sådan fremgår af, at dette brede spørgsmål er besvaret med ja af 7 af 11 kommuner, som efter det oplyste har ført en meget tilbageholdende kurs i tilsynsarbejdet, og som med udgangen af 1961 havde 0 eller 1 barn under tilsyn. Formændene i de øvrige 4 kommuner i denne gruppe har været usikre i deres svar.

Hvilke andre kategorier af børn kan da tænkes at have et lige så stort behov for tilsyn som de i øjeblikket inddragne? 8 af formændene har ikke ment at kunne besvare et spørgsmål herom, medens 6 formænd svarer nej til, at der er andre kategorier af børn med et lige så stort behov. Yderligere 6 formænd mener nok der er andre grupper, men kan ikke angive disse bestemt.

De øvrige besvarelser omfatter en række forskellige familieforhold, hvoraf følgende kan nævnes: Familier med svagt begavede forældre og/eller børn er anført 7 gange; familier med alkoholproblemer 6 gange og fattige eller kommunehjælpsunderstøttede familier 5 gange. Et par gange nævnes så vide begreber som asociale og sjuskede familier, og ligeledes nævnes familier hvor begge forældre er udearbejdende. Herudover er en lang række forhold nævnt en enkelt gang.

Når det tages i betragtning, at 14 formænd enten ikke har kunnet besvare spørgsmålet, om der er andre børn med tilsynsbehov, eller ikke mener at kunne udpege bestemte grupper, synes der ikke for udvalgsformændene at foreligge et klart ønske om at inddrage bestemte andre grupper af børn under ordningen.

Derimod kunne de mange forskellige forslag og det forhold, at kun

6 formænd direkte svarer nej til spørgsmålet om der er andre børn med tilsynsbehov, tyde på, at en udvidet adgang for kommunerne til at føre tilsyn med børn eller hjemmel for et generelt tilbud til familier om vejledning måske kunne imødekomme en del børneværnsudvalg.

De tilsynsførendes holdning til arbejdet har man også fået oplysninger om. De lønnede tilsynsførende udtrykte alle interesse for og glæde ved arbejdet, på trods af at dette har været ret tyngende i de fleste tilfælde. Af de nuværende og tidligere børneværnsudvalgsmedlemmer var henimod halvdelen glade for arbejdet, medens lige så mange gav udtryk for, at de ikke havde noget imod det. 4 tilsynsførende inden for denne gruppe var imidlertid direkte kede af hvervet.

9 af de 15 ulønnede uden for børneværnsudvalget erklærede sig tilfredse med hvervet, som de fandt interessant. 4 havde ikke noget imod arbejdet, mens 2 var direkte kede af hvervet som tilsynsførende.

Blandt de interviewede var som tidligere nævnt 6 sundhedsplejersker. Kun én af disse har udtrykt, at det gik ud over hendes popularitet som sundhedsplejerske, at hun tillige var tilsynsførende. 2 af de andre har nævnt, at familierne ikke var klar over, at de kom i egenskab af tilsynsførende.

Efter de tilsynsførendes opfattelse er børneværnsudvalgenes forventninger om de opgaver, som de tilsynsførende skal løse under arbejdet, af generel art, såsom »at der holdes regelmæssigt tilsyn med familierne«, og »at forholdene er betryggende og forsvarlige«. Hovedvægten synes således efter de tilsynsførendes opfattelse at blive lagt på de kontrollerende funktioner i arbejdet. Kun et fåtal af de tilsynsførende har opfattelsen af, at børneværnsudvalgenes forventninger angår egentlige støttende funktioner over for familierne.

De tilsynsførende har også redegjort for deres *egen* opfattelse af formålet med tilsynsbestemmelserne. Godt $^1/_3$ har anført, at de overvejende opfattede formålet som en støtte og vejledning for familien. Knapt $^1/_3$ opfattede formålet i retning af at påse, at barnet passes ordentligt, lever under forsvarlige forhold og ikke misrøgtes. Omkring $^1/_4$ af de tilsynsførende har opfattet formålet som en direkte kontrol med forholdene i tilsynsfamilierne. Nogle få tilsynsførende kunne ikke udtrykke deres opfattelse af formålet.

Imidlertid er der ikke i alle tilfælde overensstemmelse mellem de tilsynsførendes udtalelser om formålet og det arbejde de udfører i praksis. Således har nogle af de tilsynsførende, der understreger tilsynets kontrollerende sigte, ikke aflagt besøg, og nogle af de tilsynsførende, der fremhæver bestemmelsernes støttende formål, har ikke anvendt hjælpeforanstaltninger i større omfang.

Det sidste kan dels bero på, at de ikke i familierne har fundet noget behov for hjælp, dels på at de tilsynsførendes erfaringer angående hensigtsmæssig hjælp er begrænsede.

På den anden side findes der tilsynsførende, der lægger hovedvægten på det kontrollerende formål med bestemmelserne, men som anvender hjælpeforanstaltninger i vid udstrækning.

Både udvalgsformændene og de tilsynsførende er blevet spurgt om *familiernes indstilling* over for tilsynsvirksomheden. 26 af udvalgsformændene mener, at i hvert fald de fleste familier akcepterer tilsynet, men en egentlig positiv holdning hos familierne er kun nævnt få gange. 13 formænd mener, at tilsynet i større eller mindre grad er i miskredit hos familierne. I alt 17 udvalgsformænd har nævnt, at en del familier opfatter tilsynet som deklasserende. Der kan ikke ses nogen entydig sammenhæng mellem formændenes udtalelser om tilsynsfamiliernes indstilling og den måde, hvorpå ordningen gennemføres i de respektive kommuner,

For de 299 tilfældigt udtrukne børns vedkommende har de tilsynsførende givet oplysninger om familiens holdning over for tilsynet. Knapt $^1/_4$ af familierne er positivt indstillet og gør brug af tilsynets muligheder for hjælp, medens holdningen hos godt halvdelen af familierne er betegnet som akcepterende. Dette udtryk dækker, at man på en forstående måde affinder sig med, at der skal være tilsyn i hjemmet. I 22 tilfælde er familiernes holdning anført som neutral, i 15 tilfælde som uvillig og kun i 2 tilfsslde helt afvisende.

Betragtes kommunegrupperne hver for sig, forekommer den klart positive indstilling navnlig i de store kommuner, medens den akcepterende holdning optræder forholdsvis hyppigere i de mindre kommuner. På den anden side gør den neutrale og den uvillige holdning sig også stærkest gældende i de større kommuner.

Efter oplysninger fra $^1/_3$ af de tilsynsførende, overvejende i de større kommuner, forventer familierne, at de tilsynsførende kan bistå med hjælp og vejledning i alle mulige tilfælde. Halvdelen af de tilsynsførende, heraf hovedparten i de mindre kommuner, mente ikke, at familierne forventede noget særligt af dem. 8 tilsynsførende har oplyst, at familierne forventer konkret hjælp med særlige problemer, såsom fremskaffelse af vuggestueplads og økonomisk hjælp. Nogle få tilsynsførende kunne ikke udtale sig om familiernes forventninger til dem.

Kun 8 af de tilsynsførende har ment, at samtlige de familier, de har tilsyn med, også har brug for tilsyn. 14 tilsynsførende, overvejende i de mindre kommuner, mente ikke, at disse familier i det hele taget havde brug for tilsyn, medens 42 af de tilsynsførende anførte, at ikke alle familierne havde brug for det. 5 tilsynsførende kunne ikke udtale sig herom.

Godt $^1/_3$ af de tilsynsførende havde indtryk af, at andre familier end dem, de havde tilsyn med, kunne have lige så stort behov for tilsyn. Følgende familieforhold er nævnt i den forbindelse: asociale familier, drikfældighed, familier med ægteskabelige vanskeligheder, dårlig begavelse, børnerige familier med små indtægter, skiftende samlevere, samt familier hvor mødrene ikke magter opgaverne med pasning af børn og hjem.

11 tilsynsførende, overvejende i de mindre kommuner, mente ikke, at der var andre familier, der havde lige så meget brug for tilsyn, og 9 tilsynsførende, ligeledes i de mindre kommuner, kunne ikke udtale sig herom.

Ud over de foran beskrevne holdninger har man i kommunerne mødt forskellige umiddelbare tilkendegivelser over for tilsynsordningen. Således har man ofte mødt det synspunkt, at man kendte hinanden så godt, havde så stort et *lokalkendskab,* at der ikke var grund til at føre regelmæssigt tilsyn i kommunen.

Denne opfattelse er blevet fremsat uopfordret i 18 kommuner, og der er grund til at tillægge den en vis betydning. I nogle af de små kommuner, hvor lokalkendskabet navnlig kan spille en rolle, er synspunktet blevet hævdet med stor overbevisning, idet man der har fundet, at til-

synsbestemmelserne stiller krav, som ikke svarer til forholdene i en lille kommune.

Det må imidlertid bemærkes, at henimod 80 pct. af de børn, der hører under § 38, stk. 1, pkt. 2 og 3, har vist sig ikke at være registreret som tilsynsbørn i de små kommuner. Selv om disse børn næppe overses i samme grad som de ca. 35 pct., der tilsvarende ikke er blevet registret i gruppen andre provinsbyer, kan man vel gå ud fra, at lokalkendskabet ikke i almindelighed er tilstrækkeligt til at opdage alle misforhold for børn, der skulle have været taget under tilsyn.

En anden tilkendegivelse, der med en vis hyppighed er fremkommet ved besøgene i kommunerne, drejer sig om, at man skal udøve tilsynet på diskret måde. Denne opfattelse er fremsat med bestemthed i 9 kommuner, og yderligere 8 kommuner har tilkendegivet, at de netop af *diskretionshensyn* gennemfører tilsynsarbejdet meget tilbageholdende. Adskillige steder synes denne holdning at være karakteristisk for forholdet mellem folie i det hele taget i de pågældende egne.

I det praktiske tilsynsarbejde kan en sådan diskret holdning have den følge, at man ikke fører regelmæssigt tilsyn og indskrænker sig til at beskæftige sig med de familier, hvis forhold er iøjnefaldende dårlige. Selv i sådanne tilfælde føres der kun tilsyn, for så vidt de pågældende familier ikke er uvillige.

I sådanne kommuner svækkes hele tilsynsordningen, og den meget beskedne anvendelse af bestemmelserne giver et dårligt beredskab ved eventuelle alvorligere sager.

6. Helhedsbedømmelse af kommunernes § 38-ordning.

På grundlag af samtlige foreliggende oplysninger har man for hver af kommunerne foretaget en helhedsbedømmelse af § 38-ordningen, således som den administreres det pågældende sted. Man har først og fremmest lagt vægt på en vurdering af ordningens hensigtsmæssighed, d. v. s. i hvilken udstrækning hensigten med lovens og bekendtgørelsens bestemmelser opfyldes. I mindre grad har man lagt vægt på administreringens formelle sider, medmindre disse har betydning for hensigtsmæssigheden af det udførte tilsynsarbejde. Det indgår således ikke **i** be-

dømmelsen, om børneværnsudvalget som sådant er direkte engageret i arbejdet eller ej.

Følgende punkter synes hver for sig at udgøre et nødvendigt led i en fuldt udviklet ordning:

1. Effektiv henvisning af børn, der skal under tilsyn, løbende kontrol fra børneværnets side angående henvisningen samt opmærksomhed på muligheden af at inddrage børn under tilsyn efter § 38, stk. 2. Udførlig registrering af børnene.

2. Hurtigt efter at betingelsen for tilsyn foreligger, etableres der tilsyn, d. v. s. en tilsynsførende udpeges, og første besøg aflægges.

3. De tilsynsførende har både med hensyn til personlighed og erfaring eller uddannelse en kvalificeret baggrund for udøvelse af hvervet. Antallet af tilsyn er for hver tilsynsførende afpasset efter forholdene, således at arbejdet kan udføres forsvarligt.

4. De tilsynsførende instrueres udførligt om deres funktioner, vejledes om arbejdets udførelse og orienteres om forholdene i de hjem, de skal have tilsyn med.

5. De tilsynsførende har lejlighed til jævnligt under arbejdets gang at rådføre sig med og modtage vejledning og støtte hos en kvalificeret instans.

6. Besøgshyppigheden svarer i princippet til den i socialministeriets bekendtgørelse af 27. november 1933 angivne og er i øvrigt afpasset efter forholdene i de enkelte familier.

7. De tilsynsførende gør notater om forholdene i hjemmene og afgiver skriftlig indberetning til børneværnet 1 gang årligt samt i særlige anledninger (i overensstemmelse med bekendtgørelsens §§ 14 og 15).

8. Såvel børneværnsudvalget som de tilsynsførende er opmærksom på, at arbejdet har et både støttende og kontrollerende sigte. Man bringer de hjælpemuligheder i anvendelse, som hjemles i lovgivningen, yder personlig støtte og vejledning hvor det er fornødent og samarbejder med andre institutioner.

9. Børneværnsudvalget har ved dets beslutninger om inddragelse under og fritagelse for tilsyn opmærksomheden rettet mod de pågældende børns trivsel og opvækstvilkår i videste forstand. Det samme gælder de

tilsynsførende ved deres udøvelse af tilsynet og indstillinger til børneværnet.

10. Fritagelse for tilsyn finder sted i et vist omfang, men først efter at den tilsynsførende ved en række besøg har forsikret sig om, at forhoidene i de pågældende hjem er stabile og gode.

Især disse punkter er lagt til grund ved helhedsbedømmelsen, men det må tilføjes, at visse kommuner har ordninger, som i større eller mindre grad er karakteriseret på anden måde end ved ovenstående punkter. I disse tilfælde har bedømmelsen måttet ske ud fra et skøn over i hvilken udstrækning det udførte tilsynsarbejde alligevel må siges at opfylde hensigten med bestemmelserne.

Ved helhedsbedømmelsen af kommunerne har man ment at kunne opstille følgende fem typer af § 38-ordningen:

A. Veludbygget ordning.

Hermed menes en ordning, som i det store og hele opfylder ovennævnte 10 punkter. Der forekommer ikke fuldstændige ordninger, men man har ikke fundet væsentlige mangler i de ordninger, som er henført til denne gruppe.

7 kommuners ordninger er bedømt som veludviklede. 4 af disse findes i kommunegrupperne I og II, d. v. s. København og de store byer. Endvidere er 1 omegnskommune ved København og 2 kommuner i gruppen audre provinsbyer henført hertil. Det gælder for alle 7 kommuners vedkommende, at det daglige arbejde med tilsynet ledes fra et børneværnskontor, og at mange beslutninger træffes af kontorets personale. Desuden er de tilsynsførende ansatte ved kommunen.

Den hyppigst forekommende svaghed ved disse ordninger er for mange tilsyn pr. tilsynsførende. Nogle af de tilsynsførende synes heller ikke at have en helt tilstrækkelig baggrund for udøvelsen af hvervet. Endelig synes man i nogle kommuner at mangle en selvstændig stillingtagen fra børneværnets side til iværksættelse af hjælpeforanstaltninger og i for høj grad at lade denne side af børneværnsarbejdet bero alene på det sociale udvalgs initiativ og skøn.

I de 6 af kommunerne fandt man ved gennemgang af folkeregisteret

m. v. (jfr. side 28), at under 10 pet. af de børn, der hørte under § 38, stk. 1, punkt 2 og 3, ikke var registreret, mens dette tal for den 7. kommunes vedkommende var 14 pct.

B. Noget mangelfuld ordning.

Hermed forstås en ordning, hvor ét eller flere af de ovennævnte punkter klart er utilstrækkeligt udviklet eller slet ikke opfyldt, mens de øvrige væsentlige funktioner i tilsynsarbejdet dog må betegnes som nogenlunde eller godt udviklede.

5 kommuners ordninger har man på dette grundlag betegnet som noget mangelfulde. Det drejer sig om 2 kommuner i Københavns omegn, 2 kommuner i gruppen provinsbyers forstadskommuner og 1 landkommune uden bymæssig bebyggelse.

En af de hyppigst forekommende mangler er svigtende henvisning eller registrering af tilsynsbørn. I 4 af kommunerne var over 20 pct. af de ved undersøgelsen identificerede tilsynsbørn ikke registreret. Dernæst er instruktionen af de tilsynsførende ikke ganske tilstrækkelig i flere af disse kommuner; et enkelt sted beklagede de tilsynsførende sig over at vide for lidt om arbejdets udførelse. Endvidere er de støttende funktioner i arbejdet ikke veludviklede, men i et par af disse kommuner er man opmærksom herpå. I den største af kommunerne ville man således omorganisere arbejde væsentligt for at rette herpå.

C. Begrænset og bevidst tilbageholdende ordning.

I nogle kommuner synes der at have fundet en bevidst stillingtagen til tilsynsbestemmelserne sted, idet man øjensynlig har betragtet lovens bestemmelser som ude af trit med forholdene i de pågældende kommuner. Man begrænser tilsynsvirksomheden til kun at omfatte få familier med iøjnefaldende vanskeligheder, ofte uden hensyntagen til om disse familier henhører under § 38 eller ej. Tilsynsarbejdet over for disse familier er ret kvalificeret, mens man ikke udøver nogen virksomhed for så vidt angår alle andre tilsynsfamilier. Ordningen er således karakteriseret ved en begrænset tilsynsudøvelse, men et vågent beredskab.

For 7 kommuners vedkommende synes ordningen at være af denne karakter. Det drejer sig om 2 kommuner i gruppen andre provinsbyer, 2 landkommuner med bymæssig bebyggelse og 3 landkommuner uden.

Antallet af ikke-registrerede børn, som hører under § 38, stk. 1, pkt. 2 og 3, varierer fra 0 til 85 pct. Disse tal er imidlertid ikke i denne gruppe væsentlige for ordningens beskrivelse, idet det udførte arbejde synes uafhængigt af om man registrerer eller ej.

Det er fælles for kommunerne i denne gruppe, at udøvelsen af tilsynet er meget begrænset, og at man i høj grad bygger på lokalkendskabet og udviser en diskret holdning i forbindelse med tilsynsvirksomheden. Man kommer kun der, hvor man mener der er noget galt, og man vil nødig genere de øvrige familier med børn, der skulle være under tilsyn. Man regner dog med at have en fyldestgørende viden om de pågældende børn, hvad enten man fører tilsyn med dem eller ej.

Selv om det egentlige tilsynsarbejde i disse kommuner er begrænset, har man dog ment at måtte udskille dem i en gruppe for sig, fordi truede børn og familier med problemer ikke synes at forblive uopdaget og heller ikke overladt til sig selv. Den støttende aktivitet i arbejdet er noget forskelligt udviklet, men de fleste steder tilsyneladende velafpasset efter muligheder og behov.

D. Tom ordning.

Denne betegnelse dækker den situation, at der nok i en kommune findes rammen om en ordning - omend denne ramme kan være meget spinkel — innen ordningen har et rent formelt sigte, og det i praksis udførte arbejde begrænser sig til meget få rutinemæssige besøg - hvis der i det hele taget aflægges besøg.

Til denne gruppe er henført 17 kommuner, nemlig 2 af Københavns omegnskommuner, 3 kommuner i gruppen andre provinsbyer, 1 forstadskommune til en provinsby, 3 landkommuner med og 8 landkommuner uden bymæssig bebyggelse.

Praksis ved registreringen er meget varierende, idet 7 af disse kommuner ikke havde registreret nogen af de børn, som ved undersøgelsen fandtes henhørende under § 38, stk. 1, pkt. 2 og 3, medens 6 kommuner ikke havde registreret mellem 50 og 80 pct. af børnene, 3 manglede registrering af mellem 25 og 35 pct., og i en enkelt kommune manglede der kun registrering af 3 pct.

I samtlige kommuner i denne gruppe er tilsynsvirksomheden overordentlig begrænset. Det anføres, at man kender hinanden i kommunen,

og at børneværnsudvalget ville få det at vide, hvis der var noget galt i en familie. Desuden fremføres diskretionshensynet ofte. Nogle steder fritager man mange børn for tilsyn allerede ved henvisningen; andre steder lader man blot tilsynet hvile.

I 6 af kommunerne føres slet ikke tilsyn med bidragsbørn, flere steder begrundet med, at »det kan man ikke« (diskretionshensynet). Nogle steder er man opmærksom på hvilke børn der hører under bestemmelserne; de bliver protokolleret og indberettet til direktoratet for børne- og ungdomsforsorg, men der etableres ikke tilsyn med dem.

Gennemgående er instruktionen af de tilsynsførende ufuldstændig, og deres kontakt med børneværnsudvalget under arbejdet ringe. En del af de tilsynsførende i disse kommuner er medlemmer af børneværnsudvalget, og nogle af de pågældende steder drøftes tilsynssagerne ved en årlig gennemgang i udvalget, hvor der tages stilling til om familierne behøver besøg.

Der er i disse kommuner kun tale om at føre tilsyn med et meget begrænset udsnit af de børn, der hører under bestemmelserne. Yderligere er aktiviteten - for så vidt angår de tilsete børn - også meget begrænset. En del steder aflægges ganske få besøg af inspicerende karakter; andre steder camoufleres de få besøg, så det ikke fremgår, at det drejer sig om tilsynsbesøg. Atter andre steder aflægges ikke egentlige besøg, men man holder øje med familierne på afstand. I 5 af kommunerne er flere af de tilsynsførende ikke klar over hvilke børn de har under tilsyn.

Kommunerne i denne gruppe og den foregående gruppe med begrænsede ordninger deler synspunkter hvad angår ønske om diskretion, ubehag ved indblanding i familiernes forhold og tillid til lokalkendskab. Den afgørende forskel mellem dem er, at kommunerne med tomme ordninger ikke har givet udtryk for den samme opmærksomhed på truede børn og familier med problemer og på at iværksætte hjælpeforanstaltninger som i kommunerne med de begrænsede ordninger.

E. Ingen § 38-ordning.

Denne betegnelse dækker, at der i en kommune ikke etableres tilsyn med nogen børn og heller ikke er udpeget nogen tilsynsførende, der i givet fald skal påtage sig arbejdet.

9 kommuners ordninger synes at være af denne karakter. Gruppen omfatter 1 provinsby og 8 landkommuner uden bymæssig bebyggelse.

8 af disse kommuner havde ikke registreret et eneste af de børn, der ved gennemgangen af folkeregisteret viste sig at henhøre under § 38, stk. 1, pkt. 2 og 3. I 3 af kommunerne anføres det, at man ikke mener der er grund til at føre tilsyn med disse børn, og i de øvrige kommuner kender man kun meget lidt til bestemmelserne. I et par af kommunerne anføres det, at man en enkelt gang har ført tilsyn med et plejebarn, anbragt af mødrehjælpen. I 3 af kommunerne var der sundhedsplejersker.

Alt i alt er bestemmelserne ude af brug i disse kommuner, og man står ofte uden erfaring og viden om hvornår og hvorledes et tilsyn skal etableres.

Ovenstående gruppering på de 5 typer af § 38-ordning viser, hvorledes forholdene synes at være i de 45 kommuner. Hvad betyder grupperingen i »lands-målestok«? Når hver af de besøgte kommuner betragtes som et gyldigt udtryk for den gruppe af kommuner, hvoraf den er udtrukket, vil antallet af husstande og antallet af børn under tilsyn i hele landet fordele sig på følgende måde på hver af typerne A-E:

Ordning	Husstande pct.	Børn under tilsyn pct.
A. Veludbygget ordning	49	00
B. Noget mangelfuld ordning	7	8
C. Begrænset og bevidst tilbageholdende ordning	12	10
D. Tom ordning	22	16
E. Ingen ordning	10	6
I alt	100	100

Oversigten viser, at godt halvdelen af landets husstande antagelig bor i kommuner med veludviklede eller noget mangelfulde ordninger. Ordninger af denne gode eller dog nogenlunde kvalitet omfatter formentlig $^2/_3$ af børnene under tilsyn.

På den anden side må man regne med, at $^1/_3$ af husstandene bor i kommuner med typerne D og E: tom ordning eller ingen ordning, men at kun godt $^1/_5$ af børnene, der er indberettet som værende under tilsyn, bor i disse kommuner.

Det kan imidlertid siges med sikkerhed, at netop i de sidstnævnte kommuner bliver en meget væsentlig del af børnene med tilsynsårsag ikke registreret og figurerer heller ikke i indberetningerne. Den anførte fordeling af børn under tilsyn bygger på indberetningerne for 1960 fra børneværnsudvalgene til direktoratet for børne- og ungdomsforsorg. Man kan imidlertid ikke ud fra fordelingen af børnene, der er indberettet som værende under tilsyn, udlede hvorledes fordelingen er for samtlige børn med tilsynsårsag efter § 38.

Endelig skal anføres, at når man på lignende måde som ovenfor betragter de besøgte kommuner som gyldige udtryk for de grupper af kommuner, hvoraf de er udtrukket, så vil de 1389 kommuner i hele landet fordele sig på følgende måde på hver af typerne A-E:

Ordning	
A. Veludbygget ordning	2 pct.
B. Noget mangelfuld ordning	6
G. Begrænset og bevidst tilbageholdende ordning	16
D. Tom ordning	40
E. Ingen ordning	36
lait	100 pct.

B. Tilsynsværgeordningerne.

1. Undersøgelsens formål.

I modsætning til hvad der gælder for det almindelige børnetilsyn, er et barn eller en ung, for hvem der beskikkes tilsynsværge, undergivet børneforsorg. Dette er tilfældet såvel ved værgebeskikkelse for børn, der forbliver i eget hjem (forebyggende foranstaltning i henhold til § 51) som for børn der anbringes uden for hjemmet i pleje, lære eller tjeneste eller hjemgives på prøve fra et opdragelseshjem (§§ 73, 76 og 109).

Formålet med at inddrage tilsynsværgeordningerne i undersøgelsen har været at få nærmere belyst, hvorledes de pågældende bestemmelser for børn og unge, der er undergivet børneforsorg, administreres og vurderes i kommunerne, og at sammenholde kommunernes praksis i denne henseende: med administreringen af det almindelige børnetilsyn.

2. Undersøgelsens tilrettelæggelse og omfang.

Oplysningerne vedrørende tilsynsværgeordningerne er indsamlet i de samme 45 kommuner, hvor der er skaffet oplysninger om det almindelige børnetilsyn. Med hensyn til udvælgelsen af de besøgte kommuner, andelen af husstande heri m. v. kan henvises til oversigten side 18 samt til bilag 1. side 96.

Ved samtalerne med børneværnsudvalgsformændene er der skaffet oplysninger om den administrative praksis med hensyn til tilsynsværgeordningerne. Desuden er der optaget interview med 43 tilsynsværger i 26 af kommunerne. I 2 kommuner blev der af forskellige grunde ikke optaget interview med de der udpegede værger.

117 kommuner fandtes der ikke tilsynsværger, der havde haft noget værgemål inden for de sidste fire år. Dette drejede sig om 1 kommune i gruppen andre provinsbyer, 1 landkommune med bymæssig bebyggelse

og 15 landkommuner uden. Den del af de besøgte landkommuner, der ikke har tilsynsværger, er stort set den samme som for samtlige landkommuner.

De interviewede værger udgør 19 pct. af det samlede antal værger i de besøgte kommuner (222). Der er interviewet forholdsvis flest værger fra landkommunerne, idet man har talt med 9 af de 17 værger, der i alt fandtes i kommunerne inden for grupperne VI og VII (omfattende 25 kommuner).

Der er interviewet forholdsvis færrest i København og de store byer (grupperne I og II), idet man har talt med 11 af de 85 værger, der er blevet beskikket i de pågældende kommuner. Denne del svarer til 13 pct. For gruppen andre provinsbyer var den tilsvarende del 21 pct. (10 interviewet ud af 47 værger).

7 af de interviewede værger havde intet værgemål på det tidspunkt, da undersøgelsen fandt sted, men havde haft det inden for de sidste fire år. De andre 36 værger bestred tilsammen 427 værgemål. Idet der henvises til senere bemærkninger om de forskellige slags værgemål (side 64), skal det nævnes, at 331 af disse værgemål var etableret som forebyggende foranstaltning efter lovens § 51 (tidl. § 123).

Desuden havde de pågældende tilsammen 71 værgemål ifølge § 73 (tidl. § 143) og 15 værgemål ifølge § 76 (tidl. § 146), samt 10 værgemål ifølge § 109 (tidl. § 169).

Ved udgangen af 1961 var der i hele landet 3.599 værgemål i kraft ifølge § 51, deraf 1.949 i de 45 kommuner. De interviewede værger bestred godt 9 pct. af totalantallet, svarende til 17 pct. af værgemålene af denne art i de pågældende kommuner.

Da der ikke findes nøjagtige opgørelser over det totale antal værgemål etableret efter henholdsvis § 73, § 76 og § 109, kan det ikke på tilsvarende måde lade sig gøre at beregne hvor stor en del af disse værgemål, der bestrides af de interviewede værger.

Af de 427 værgemål, som de interviewede værger i alt bestred, var der efter det oplyste i 158 tilfælde (37 pct.) tale om værgemål, hvor der var tiltalefrafald i forbindelse med en lovovertrædelse. På grund af en vis usikkerhed hos nogle af værgerne med hensyn til omstændighederne ved værgemålenes etablering må denne andel anses for minimum. Der

er særlig interesse knyttet til at klarlægge disse værgemål, og i bemærkningerne **til** de forskellige punkter inden for kommunernes administrering vil man komme nærmere ind herpå.

I samtalerne med værgerne er der fremskaffet nærmere oplysninger om 100 tilfældigt udtrukne værgemål, svarende til 23 pct. af de pågældendes samlede antal værgemål. For disse har man blandt andet søgt oplysninger om barnets (den unges) og familiens holdning til værgemålet, barnets (den unges) og familiens hovedproblemer, antal besøg aflagt af værgen i hjemmet eller af den unge hos værgen, dennes bedømmelse af muligheden for ophævelse af værgemålet samt de ydede former for hjælp og støtte inden for det sidste år.

3. Lovbestemmelserne vedrørende tilsynsværgemål.

Også for tilsynsværgeordningerne gælder det, at de fremtræder som resultat af forskellige lovbestemmelser igennem en længere årrække. Herom henvises til *bilag 5,* hvori der er givet en redegørelse for den historiske udvikling på dette område.

Efter de nugældende lovbestemmelser kan der under forskellige omstændigheder beskikkes tilsynsværge for et barn eller en ung. Denne beskikkelse finder sted i hvert enkelt tilfælde. Der kan skelnes mellem værgemål, der etableres for børn og unge, der bor i eget hjem eller er anbragt af børneværnsudvalget uden for eget hjem. Beskikkelse af tilsynsværge sker ud fra følgende fire bestemmelser i loven om borne- og ungdomsforsorg :

a) Værgemål ifølge § 51 (tidligere § 123).

Beskikkelse ifølge § 51 kan finde sted som forebyggende foranstaltning, såfremt det skønnes forsvarligt at undlade at anbringe barnet eller den unge uden for hjemmet, selv om der ellers foreligger et tilfælde, hvor anbringelse uden for hjemmet er motiveret i barnets vanskelige karakter eller betydelige tilpasningsvanskeligheder, alvorlige brist i familielivet, forældres eller andre forsørgeres uegnethed som opdragere, vanrøgt og mishandling af barnet (jfr. de i lovens § 60 nærmere omhandlede tilfælde).

Endvidere kan beskikkelse af værge ifølge §51 ske, når hensynet til barnets velfærd i øvrigt kræver det. I § 51 nævnes foruden beskikkelse af værge, at der kan tildeles advarsel til barnet og dets forældre eller meddeles henstilling, råd og eventuelt pålæg, f. eks. om at barnet eller den unge skal søge ungdomsskole, fritidshjem eller en anden forebyggende institution. Værgemål etableret efter § 51 omfatter således børn, der forbliver i deres hjem.

Om beskikkelse af tilsynsværge og dennes pligter hedder det i § 53 blandt andet følgende:

Stk. 1. Beskikkelse af tilsynsværge i henhold til § 51 sker til børneværnsudvalgets protokol. Udvalget meddeler den beskikkede skriftlig beskikkelse og giver ham instruks om det ham overdragne hverv. Der udfærdiges af socialministeren en instruks for tilsynsværgens almindelige pligter.

Stk. 2. Som tilsynsværge kan beskikkes et af udvalgets medlemmer, en af udvalgets frivillige eller lønnede medhjælpere eller en anden dertil villig og egnet mand eller kvinde.[1]) For piger samt for drenge under 7 år bør i reglen beskikkes en kvinde. For børn under 1 år skal der, hvor forholdene muliggør det, beskikkes en kvinde med særligt kendskab til plejen af spæde børn.

Stk. 3. Det påhviler tilsynsværgen at bistå hjemmet med råd og vejledning vedrørende omsorgen for og opdragelsen af barnet og at påse, at opdragerne gør deres pligt over for barnet. Dersom der er givet hjemmet pålæg eller henstilling i henhold til § 51, stk. 1, nr. 3 har tilsynsværgen at påse, at disse efterkommes.

Stk. 5. Tilsynsværgen tilstiller, så ofte der måtte være anledning dertil og mindst 2 gange årlig, udvalget beretning om barnets og hjemmets forhold. Finder tilsynsværgen, at barnets eller hjemmets forhold giver anledning til iværksættelse af yderligere foranstaltninger eller ændring af de allerede trufne, skal han omgående gøre indstilling derom til udvalget.

I socialministeriets bekendtgørelse af 23. juni 1941 er der givet nærmere regler og forskrifter for værgemålets udførelse. I *bilag 6* er de vig-

[1]) Ikke et borgerligt ombud, i modsætning til tilsynsførende ved det almindelige børnetilsyn (jfr. note 3 til § 123 i lov om offentlig forsorg, kommenteret udgave 1959).

tigste af bestemmelserne i denne bekendtgørelse anført, dels vedrørende tilsynsværger for børn som forbliver i deres hjem, dels for tilsynsværger der er beskikket for børn anbragt uden for deres eget hjem (jfr. nedenfor).

En almindelig årsag til beskikkelse af værge ifølge § 51 er en strafbar handling, begået af en ung over 15 år. Hvis der frafaldes tiltale, kan det da ske på vilkår af, at den pågældende undergives børne- og ungdomsforsorg (jfr. retsplejelovens §§ 723 og 723 A). Af statistikken fremgår det, at 980 af de i 1960 etablerede værgemål efter § 51 har haft tiltalefrafald som årsag. Denne del svarer til 63 pct. af de etablerede § 51-værgemål det pågældende år.

Yderligere kan det nævnes, at forskellige uheldige forhold i en del tilfælde kan medføre beskikkelse afværge ifølge § 51, dels uheldige forhold hos barnet selv (skoleskulkerier og alvorlige tilpasningsvanskeligheder iøvrigt), dels i dets hjem (f. eks. drikfældighed, misrøgt af barnet m. v.). Efter statistikken omfatter 37 pct. af § 51-værgemålene etableret i 1960 sådanne tilfælde.

b) Værgemål ifølge § 109 (tidligere § 169).

Hvis en anbringelse uden for hjemmet ikke har kunnet undgås, og barnet eller den unge har været anbragt på opdragelseshjem eller på anden måde, kan der i forbindelse med hjemgivelse på prøve beskikkes en tilsynsværge for den pågældende. Dennes opgaver vil svare til § 51-værgens.

I lovens § 109, stk. 2, hedder det herom blandt andet:

Udvalget kan beslutte, at et barn forsøgsvis tilbagegives hjemmet, således at forsorgen straks kan genoptages, hvis det af hensyn til barnet skønnes nødvendigt. En sådan forsøgsvis hjemgivelse kan dog ikke opretholdes ud over 2 år, medmindre udvalget inden denne frist træffer beslutning herom. . . . .

Ved tilbagegivelsen kan der stilles særlige vilkår med hensyn til barnets anbringelse eller opdragelse, ligesom barnet kan undergives tilsyn ved udvalgets foranstaltning efter reglerne i kap. IV. Bestemmelserne i § 51, stk. 2 og 4, finder tilsvarende anvendelse.

Ved et sådant værgemål er barnet eller den unge altså også i sit hjem, men på prøve. Der foreligger ingen opgørelse over totalantallet af værge-

mål etableret under disse omstændigheder, men det drejer sig afgjort om et langt mindre antal end værgemål oprettet efter § 51.

c) Værgemål ifølge § 73 (tidligere § 143).

Anbringelse af barnet eller den unge uden for hjemmet kan enten ske i pleje, lære eller tjeneste eller på opdragelseshjem. Hvis der er tale om anbringelse i pleje, lære eller tjeneste, overdrager børneværnsudvalget tilsynet med den pågældende til en værge. Om denne beskikkelse og om værgens opgaver hedder det i § 73 blandt andet:

Stk. 1. Tilsynet med de i pleje, lære eller tjeneste eller på anden lignende måde i henhold til dette kapitel anbragte børn føres af en af børneværnsudvalget på anbringelsesstedet efter reglerne i § 53, stk. 1—3, beskikket tilsynsværge, jfr. dog §§ 74-76.

Stk. 3. Tilsynsværgen varetager barnets tarv i forhold til plejeforældre, husbond, læremester eller andre. Han afgiver mindst 2 gange årlig indberetning til det børneværnsudvalg, som har forsorgen for barnet, og gør iøvrigt, når mangler og misligheder forefindes eller anbringelsen på anden måde viser sig uheldig, indberetning herom til udvalget, som afgør, om barnet skal fjernes fra plejehjemmet, og om det på ny skal anbringes i plejehjem eller på anden måde.

Stk. 5. Er barnet anbragt uden for hjemmet inden det 14. år, drager det udvalg, der har forsorgen for barnet, efter forhandling med tilsynsværgen omsorg for, at barnet ved undervisningspligtens ophør anbringes i en til dets evner og anlæg passende lære- eller tjenesteplads eller på anden hensigtsmæssig måde, og afslutter de hertil fornødne overenskomster, jfr. herved § 68.

I 1941-bekendtgørelsen er der angivet nærmere regler for, hvordan disse værgemål skal bestrides (jfr. bilag 6). Vedrørende omfanget af § 73-værgemål kan det oplyses, at det kun drejer sig om en mindre del i forhold til § 51-værgemål, men der foreligger ingen nøjagtig opgørelse heraf. Sammen med værgemål ifølge § 76 (jfr. nedenfor) drejer det sig formentlig om ca. 40 pct. af antallet af § 51-værgemål.

d) Værgemål ifølge § 76 (tidligere 146).

Når et barn eller en ung over 14 år først har været anbragt på et opdragelseshjem og derefter er udskrevet til pleje, lære eller tjeneste,

skal der føres tilsyn med den pågældende. Såfremt opdragelseshjemmets forstander ikke vil eller kan påtage sig dette tilsyn, beskikkes der en tilsynsværge. Om denne beskikkelse og værgens opgaver hedder det i §76:

Stk. 1. Tilsynet med et barn, der i 14 års alderen eller senere er udskrevet fra et opdragelseshjem, føres, hvis barnet er anbragt i hjemmets nærhed, af dettes forstander, hvis han vil påtage sig dette tilsyn, og ellers af en tilsynsværge, der beskikkes af børneværnsudvalget på det sted, hvor barnet er anbragt, jfr. dog §§ 74 og 75. Den løn, barnet tjener, kan efter bestemmelse herom i det enkelte tilfælde af det udvalg, der har forsorgen for barnet, indbetales til hjemmets forstander eller tilsynsværgen for at anvendes til bedste for barnet.

Stk. 2. Forstanderen eller den beskikkede tilsynsværge afgiver, så længe barnet er under forsorg, mindst 2 gange årlig og iøvrigt, når særlig anledning foreligger, indberetning om barnets forhold til det børneværnsudvalg, der har forsorgen for barnet. Om et barn, der er foreløbig udskrevet fra et af de i §§ 65, stk. 2 d, og 66, stk. 2 d, nævnte opdragelseshjem, skal tilsynsværgen sende indberetning til vedkommende hjems forstander, der sender den videre med sine bemærkninger til børneværnsudvalget.

Stk. 3. Med et barn, der er udskrevet inden 14 års alderen, føres tilsyn efter reglerne i §§ 73-75.

Også for disse værgemåls vedkommende er der i 1941-bekendtgørelsen givet nærmere forskrifter. Omfanget af § 76-værgemål er antagelig kun en mindre del i forhold til § 73-værgemål. Hvis disse to former for værgemål ses under ét, udgør de $^1/_5$ af de beskikkelser, som de interviewede værger bestrider, medens § 51-værgemålene udgør omkring 4 gange så mange.

Som ovenstående gennemgang af bestemmelserne vedrørende værgemål viser, er der en del lighedspunkter mellem de forskellige former, og man kan i store træk tale om værgemål for børn og unge henholdsvis i eget hjem og anbragt udenfor. I det praktiske arbejde spiller § 51-værgemålene den største rolle, både fordi det er de fleste, og fordi det

antagelig er de vanskeligste. Disse værgemål har derfor stået i forgrunden for de interviewede værger.

I nogle kommuner er man kun i mindre grad opmærksom på de andre former, og man synes knapt at skelne mellem disse og § 51-værgemålene. Således er blandt andet spørgsmål om formålet med de enkelte bestemmelser og værgernes opgaver ofte besvaret for samtlige former under ét, uden at forskellene er taget i betragtning. Desuden har visse specielle problemer i forbindelse med udøvelsen af værgemål efter §§ 73 og 76 været vanskelige at få belyst, således f. eks. spørgsmålet om kontakten med den unges eget hjem og værgens samarbejde med det opdragelseshjem, hvorfra den unge er udskrevet.

Selv om de meddelte oplysninger om værgemålene først og fremmest angår § 51-værgemål, vil der dog i enkelte forbindelser blive gjort bemærkninger vedrørende værgemål etableret efter de andre paragraffer.

4. **Træk fra statistikken.**

Indenfor de senere år har antallet af børn med tilsynsværge i henhold til § 51 ligget nogenlunde konstant, nemlig mellem 3.500 og 3.700. I årene 1959, 1960 og 1961 har antallet været henholdsvis 3.552, 3.477 og 3.599.

Tilgangen og afgangen inden for værgemålene i løbet af et år er ret stor. Således har det for de senere år drejet sig om ca. 1.500-1.600 om året, hvilket vil sige, at udskiftningen er mere end 40 pct.

Det er langt oftere barnets forhold end hjemmets forhold, der er årsag til beskikkelse af tilsynsværge. For året 1960 drejede det sig i næsten 75 pct. af tilfældene om barnets forhold, medens hjemmets forhold alene var årsagen i 22 pct. af beskikkelserne. Også disse oplysninger angår kun § 51-værgemål.

Af de 1.539 børn og unge, der i 1960 fik beskikket tilsynsværge, var 11 pct. i aldersgruppen 0-6 år, 27 pct. i alderen 7-14 år og 62 pct. i alderen 15-17 år. Omkring 75 pct. afværgemålene blev etableret for drenge. I aldersgruppen 0-6 år var der ingen væsentlig forskel mellem antallet afværgemål for henholdsvis drenge og piger, medens der navnlig for de 15-17 årige var overvægt af drenge, der fik beskikket værge.

For omkring $^4/_5$ af børnene og de unge ophører tilsynsværgemålet uden at blive afløst af nogen anden form for forsorg. Omkring $^1/_5$ af værge-

målene overgår til forsorg efter §§ 59 og 60 i loven om børne- og ungdomsforsorg (tidligere §§ 130 og 131), hvilket betyder anbringelse uden for hjemmet.

Forekomsten af tilsynsværgemål er forholdsvis størst i hovedstadsområdet: 2-3 gange højere pr. 10.000 børn og unge under 21 år end i provinsbyerne og næsten 7 gange højere end i landkommunerne. For hele landet blev der i 1960 oprettet værgemål for 22 ud af 10.000 børn og unge under 21 år, idet piger og drenge samt aldersgrupperne og de forskellige kommunegrupper ses under ét. Der er imidlertid meget store variationer ud fra dette gennemsnitstal: den største hyppighed, 162 pr. 10.000, forekommer blandt 15-17 årige drenge i hovedstadskommunerne ; de 18-20 årige piger i landkommunerne møder med den mindste hyppighed, 2 pr. 10.000.

Ikke mindre end 83 pct. af landkommunerne har intet værgemål, og for samtlige kommuner i landet gælder det, at over 90 pct. af dem har højst 2 børn eller unge med værgemål. Vedrørende enkeltheder i den løbende statistik for tilsynsværgemålene henvises til *bilag 7,* hvori der er anført et uddrag af den statistiske beretning fra direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen.

5. Oversigt over forholdene i de 45 kommuner.

Ved besøgene i kommunerne har man fra børneværnsudvalgsformænd, tilsynsværger, folkeregister m. v. søgt at belyse de forhold, der på forskellig måde er med til at karakterisere, hvorledes tilsynsværgeordningerne administreres og virker i praksis. Det drejer sig om følgende hovedpunkter:

a) Henvisning til værgemål og etablering heraf.
b) Tilsynsværgernes ansættelsesforhold, uddannelse, udvælgelse m. v.
c) Instruktion af og kontakt med tilsynsværgerne.
d) Værgemåls praktiske forløb.
e) Ophævelse afværgemål.
f) Holdning over for tilsynsværgeordningerne.

De tilvejebragte oplysninger er ikke lige fyldige for alle kommunernes vedkommende. Lidt over halvdelen af det samlede antal § 51-værgemål i landet findes imidlertid i de besøgte kommuner, og da de inter-

viewede værger som nævnt bestrider godt 9 pct. af de ikraftværende værgemål efter denne paragraf, har man ikke fundet anledning til at tage forbehold med hensyn til oplysningernes almengyldighed. I de følgende afsnit fremlægges derfor de mere væsentlige resultater af den foretagne bearbejdelse af de indsamlede oplysninger.

a. Henvisning til værgemål og etablering heraf.

I samtalen med børneværnsudvalgsformændene har man spurgt i hvilke tilfælde der beskikkes tilsynsværge, og hvordan man får kendskab til de børn og unge, for hvem det bør eller skal ske.

Fra 17 kommuner udtales det, at der kun beskikkes tilsynsværge, når der fra politiet foreligger rapport om en lovovertrædelse. 14 børneværnsudvalgsformænd har svaret, at der beskikkes tilsynsværge såvel i disse tilfælde (hvor der eventuelt forekommer tiltalefrafald) som i andre tilfælde.

I de resterende 14 kommuner har formændene ikke oplyst noget om dette punkt. De 13 af disse kommuner har ikke i øjeblikket værgemål i kraft. Ud fra det iøvrigt oplyste er det sandsynligt, at flertallet af disse kommuner ikke vil anvende beskikkelse afværger med henblik på at forebygge misforhold eller fejludvikling for børn eller unge, men først vil anvende bestemmelserne, når der bliver tale om lovovertrædelse.

Det synes i det hele taget at gælde, at etablering af værgemål på et relativt tidligt tidspunkt, hvor det forebyggende moment er mest udtalt, kun anvendes i beskeden udstrækning, og denne indstilling svarer til, at man ude i kommunerne er tilbageholdende med hensyn til at anvende stk. 2-bestemmelserne i § 38, vedrørende grupper af børn og unge der i givet fald *kan* inddrages under tilsyn.

I overensstemmelse med den omtalte praksis udtaler de fleste formænd, at det først og fremmest er gennem politiet, at man får kendskab til de børn og unge, der skal have værge. Medens denne kilde er nævnt af 32 formænd, nævnes skolerne af 13, forældre omtales i 9 tilfælde og tilsynsførende og private personer hver i 5 tilfælde.

Beskikkelse af værge forudsætter - ligesom iværksættelse af andre forebyggende foranstaltninger - at der forinden er foretaget en undersøgelse af barnets eller den unges forhold, jfr. lovens §§ 9 og 10 om børneværns-

udvalgets almindelige pligt til at lade aflægge besøg i barnets hjem og at indhente erklæringer af betydning for en sags forberedelse.

11 formænd har udtalt, at en sådan undersøgelse finder sted, medens 17 svarer benægtende på et spørgsmål herom. Andre 17 formænd har ikke kunnet udtale sig på grund af manglende erfaring eller har ikke været klar over forholdet.

I 3 af de kommuner, hvorfra det er anført, at der foretages en undersøgelse, består denne i, at formanden taler med forældrene, eller at disse kommer på børneværnskontoret. Fra de kommuner, hvor der efter det oplyste ikke foretages en undersøgelse, nævnes det i 5 tilfælde, at man holder sig til politirapporten, medens 6 andre formænd har anført, at man støtter sig til lokalkendskabet.

Det er endvidere oplyst, hvorvidt der afholdes børneværnsudvalgsmøde ved oprettelse af værgemål, og hvorvidt der sker tilsigelse af forældrene hertil. For 26 af kommunerne anføres det, at der afholdes udvalgsmøde, og i 19 af disse kommuner tilsiges forældrene hertil, således som det er påbudt ifølge § 12, stk. 1 i lov om børne- og ungdomsforsorg.

3 kommuner afholder ikke børneværnsudvalgsmøde ved oprettelse af værgemål og tilsiger heller ikke forældrene, men det må bemærkes, at det drejer sig om små kommuner med ringe erfaring med hensyn til værgemål. For 16 kommuners vedkommende er dette punkt ikke oplyst; heraf har langt de fleste ikke værgemål i kraft.

Hvor almindeligt er det, at der gennem børneværnsudvalget gives meddelelse til barnet eller den unge om, at der er beskikket en værge? 21 udvalgsformænd svarer ja til, at dette sker, medens 8 svarer nej. Blandt de sidste anfører 4, at det overlades til til forældrene at give denne besked. Fra 16 kommuner - deraf langt de fleste uden værgemål i kraft - er dette punkt ikke oplyst.

Spørgsmålet om det tidsrum, der forløber mellem værgemålets oprettelse og værgens første besøg i hjemmet, er søgt belyst for de nævnte 100 værgemål, der er udtrukket blandt de interviewede værgers beskikkelser. I knapt en tredjedel af tilfældene er der ikke oplysninger om dette tidsrum, da en del tilsynsværger ikke har datoer for besøgene.

For de øvrige værgemåls vedkommende kan det anføres, at den forløbne tid i almindelighed ikke overstiger 2 uger. Det pågældende tids-

rum varierer imidlertid en del; således aflægger en ikke uvæsentlig del af værgerne besøg i hjemmet i løbet af få dage efter, at værgemålet er oprettet.

Ligesom for det almindelige børnetilsyn er der fremskaffet oplysninger om, hvorledes fremsendelse af fiytteanmeldelse fungerer i kommunerne. For de værgemål, der er etableret i forbindelse med tiltalefrafald, skal det børneværnsudvalg, der har beskikket værgen, fortsat følge den unge, hvis denne flytter til en anden kommune, samt sikre sig at der beskikkes en værge i tilflytningskommunen[1]).

Formændene i 17 kommuner oplyser, at fremsendelsen af flytteanmeldelser fungerer godt. Heraf anføres det i 5 tilfælde, at man selv fremsender anmeldelse om den unges fraflytning, medens det for de øvrige ikke er klarlagt, hvorvidt bedømmelsen både gælder, at man selv afsender meddelelser, og at man modtager sådanne.

I 12 af de resterende 28 kommuner har man ikke for tiden noget værgemål og savner derfor ligesom et par andre kommuner erfaringer om praksis med flytteannmeldelser. For 14 kommuners vedkommende er forholdet ikke nærmere oplyst.

Ifølge indenrigsministeriets cirkulære af 9. juni 1956 om instruks for førelse af folkeregistre er det pålagt folkeregisterføreren, når personer under 21 år med tilsynsværge tilflytter kommunen, at give børneværnsudvalget meddelelse herom. Ved samtalen med folkeregisterførerne i kommunerne er det blevet oplyst, at man i folkeregisteret ikke er i stand til at identificere og give meddelelse videre om disse personer ud fra de oplysninger, der foreligger ved flytteanmeldelsen. Den nævnte bestemmelse fungerer således ikke tilfredsstillende i praksis, fordi folkeregistrenes flytteanmeldelser ikke i almindelighed indeholder oplysninger om eventuelle tilsynsværgemål.

Som foran nævnt er der i 158 tilfælde tale om værgemål i forbindelse med tiltalefrafald. Denne del udgør ca. 48 pct. af de interviewede værgers beskikkelser ifølge § 51. Det vides imidlertid ikke med nøjagtighed, hvorledes denne andel er i forhold til samtlige ikraftværende § 51-værgemål. Af den foreliggende statistik fremgår det, at 63 pct. af de i 1960 etablerede § 51-værgemål har tiltalefrafald som årsag, men det

[1]) Jfr. note 4 til § 123 i forsorgslovens kommenterede udgave af 1959.

kan ikke derfra sluttes, at andelen er den samme blandt samtlige §51-værgemål.

I mindst 10 pct. af samtlige beskikkelser for de pågældende er der tale om en forlængelse af forsorg for unge udover det 18. år (ifølge § 108 i lov om børne- og ungdomsforsorg), og i mindst 5 pct. af tilfældene har der været givet pålæg og/eller henstilling og/eller råd (ifølge § 51, stk. 1, pkt. 3).

b. Tilsynsværgernes ansættelsesforhold, uddannelse, udvælgelse m. m.

Af de 43 interviewede værger var de 12 lønnede, heraf de 8 deltidsansatte og honorarlønnede, medens 3 fik løn pr. værgemål, og 1 modtog et mindre vederlag (200 kr. årlig). Det er først og fremmest i København og i de store byer, at man anvender lønnede værger. 3 af disse var tillige medlemmer af børneværnsudvalget.

Andre 12 værger var ulønnede børneværnsudvalgsmedlemmer, og 19 var ulønnede værger uden for udvalget. Heraf havde de 4 på den ene eller den anden måde tilknytning til den sociale administration. Ulønnede værger uden for udvalget er efter det oplyste mest brugt i gruppen andre provinsbyer og i landkommunerne.

Medlemsskab af børneværnsudvalget synes at være en ofte forekommende begrundelse for at blive beskikket som værge, idet denne tilknytning anføres i 13 tilfælde. 19 af værgerne var blevet opfordret af udvalget til at lade sig beskikke, heraf de 4 ovenfor nævnte med tilknytning til den sociale administration. Enkelte var blevet værger gennem medlemsskab af et politisk parti. 6 af de lønnede oplyste, at de på grund af interesse for arbejdet selv havde søgt stillingen som værge.

Med hensyn til værgernes skolegang er det blevet oplyst, at 16 var udgået af folkeskolen uden eksamen, medens 23 havde realeksamen eller studentereksamen.

Deres uddannelsesforhold fremgår af følgende oversigt:

Uddannelsesform	Antal
Kontor- eller forretningsuddannelse	9
Landbrugs- eller håndværkeruddannelse	8
Pædagogisk uddannelse	6

Teologisk uddannelse	4
Socialrådgiveruddannelse	4
Politiuddannelse	3
Lægeuddannelse	1
Ingen uddannelse	6
Uoplyst	2
lait...	43

Hvis der sammenlignes med uddannelsesforholdene for de tilsynsførende (jfr. side 32), synes værgerne i nogen grad at udgå fra grupper med anden uddannelse, og en væsentlig mindre del er uden egentlig uddannelse.

16 af værgerne har under en eller anden form iøvrigt kontakt med børne- og ungdomsarbejde (spejderbevægelse, ungdomsforening m. v.).

Børneværnsudvalgsformændene er blevet spurgt, hvad man lægger vægt på ved udvælgelse af tilsynsværger. Ligesom for de tilsynsførende er der angivet en del forskellige egenskaber, således som det fremgår af nedenstående grupperede oversigt:

Angivne egenskaber.	Nævnt antal gange
Interesse for og personligt kendskab til børn	11
Agtede personer med en vis position	6
Modenhed og sund fornuft	4
Kontaktevne og situationsfornemmelse	3
Indstillet på at hjælpe	1
Andre egenskaber	10

I forhold til oplysningerne om de ønskelige egenskaber hos de tilsynsførende ved det almindelige børnetilsyn synes man ved udvælgelsen af tilsynsværger at stille noget større krav for så vidt angår kendskab til børn og unge og opdragelse. Desuden tyder formændenes udtalelser på, at man gennemgående har en velaf klaret opfattelse af hvilke egenskaber der er nødvendige i arbejdet som tilsynsværge.

c. Instruktion af og kontakt med tilsynsværgerne.

Efter udvalgsformændenes oplysninger er værgerne i 17 af kommunerne gjort bekendt med den nævnte bekendtgørelse af 23. juni 1941

fra socialministeriet, hvori der gives regler og forskrifter vedrørende værgemålets udøvelse. 8 børneværnsudvalgsformænd svarer nej til, at denne instruks bliver givet, medens 3 var usikre over for dette forhold. Fra de 17 kommuner, hvor man ikke har værgemål i kraft, er der ikke givet oplysninger herom.

Størstedelen af tilsynsværgerne (31) oplyser at have fået udleveret 1941-bekendtgørelsen. 7 værger angiver, at de ikke har modtaget denne form for instruktion; 4 af disse er udvalgsmedlemmer. Det fremgår imidlertid af såvel formændenes som værgernes udtalelser, at der i en del tilfælde gives anden form for instruktion.

Således anvendes i et mindre antal kommuner mundtlig instruktion, i enkelte tilfælde som den eneste form for instruktion. I 8 af kommunerne bliver værgerne ikke gjort bekendt med bekendtgørelsen og modtager heller ikke anden form for instruktion.

Angående instruktion ved de enkelte værgemåls ikrafttræden gælder det, at langt de fleste af værgerne (35) altid modtager fyldige oplysninger om barnet eller den unge. I enkelte tilfælde synes værgerne ved beskikkelsen kun at modtage oplysninger i beskedent omfang og af en vis standardkarakter.

I forbindelse hermed har værgerne oplyst, hvorvidt børneværnsudvalgene henleder deres opmærksomhed på særlige problemer vedrørende de enkelte tilfælde. 9 værger oplyser, at de altid bliver gjort opmærksom på sådanne problemer; 7 angiver, at det sker sommetider, og 11 anfører, at det ikke sker. Dertil kommer 9 værger, der er børneværnsudvalgsmedlemmer eller ansat ved børneværnskontoret, samt de 7 der ikke for tiden har værgemål.

De fleste af værgerne (31) bliver holdt løbende underrettet om forhold, som kommer til udvalgets kundskab og kan være af betydning for arbejdet. Derudover kunne det tænkes, at værgerne blev indkaldt til møde i børneværnsudvalget, møde på kontoret, til kursus eller lignende. Fraregnet studiekredsarbejde i et vist omfang i en enkelt kommune samt årlige møder i 3 kommuner er der imidlertid ikke omtalt initiativ i denne retning fra børneværnsudvalgets side.

16 af udvalgsformændene har oplyst, at det ofte sker, at værgen henvender sig direkte om råd og vejledning. 9 andre formænd angiver, at det sker sjældent, og yderligere 9 at det aldrig sker. Henvendelserne

sker dels til formændene, dels til børneværns- eller kommunekontoret. Imidlertid oplyser henimod halvdelen af værgerne, at de har haft lejlighed til at holde sig i kontakt med børneværnsudvalget ved møder, enten i selve udvalget eller på kontoret.

Til yderligere belysning af kontakten mellem børneværnsudvalgene og værgerne har man spurgt de sidste, hvad man fra udvalgets side forventer, at de foretager sig i arbejdet. 15 af værgerne anfører, at udvalget forventer, at de passer værgemålene på forsvarlig vis, herunder aflægger besøg, indberetter og ser efter, at pålæg overholdes. 10 værger angiver, at man forventer, at de skal give råd og yde støtte, medens 6 fremfører, at de skal holde sig i kontakt med hjemmene. Dertil kommer mere specielle opfattelser fra enkelte værgers side, og yderligere enkelte værger kan ikke udtrykke hvad udvalgets forventninger er.

Også spørgsmålet om værgernes indberetningspraksis er blevet belyst. Ifølge forskrifterne i bekendtgørelsen skal der afgives indberetning mindst to gange årligt. Efter udvalgsformændenes oplysninger sker dette 1 6 af de 28 kommuner, hvor der for tiden er værgemål i kraft. Dertil kommer 10 kommuner, hvor værgerne afgiver indberetning med varierende mellemrum, således i nogle tilfælde én gang årligt. I 9 kommuner synes der ikke at blive afgivet indberetninger; praksis i yderligere 3 kommuner er uoplyst.

Fra værgernes side anføres det i 18 tilfælde, at der afgives indberetning 2 gange årligt. Dertil kommer et par værger, der afgiver hyppigere indberetning. Ved én eller flere lejligheder har 24 af værgerne afgivet indberetning udover det påbudte. Dette er sket i forbindelse med akutte vanskeligheder for barnet og den unge, som f. eks. kriminalitet, skolevanskeligheder og spørgsmål om anbringelse uden for hjemmet.

I 22 af de 28 kommuner, hvor der for tiden findes værgemål, holdes udvalget efter formandens opfattelse tilstrækkeligt orienteret om værgemålenes forløb. Kun for 4 kommuners vedkommende anføres det, at der ikke finder tilstrækkelig indberetning sted, og at værgerne heller ikke på anden måde sørger for, at udvalget har indblik i deres værgemål.

d. Værgemåls praktiske forløb.

Om værgernes journalføring er det blevet oplyst, at 18 værger regelmæssigt gør notater om besøgene i barnets eller den unges hjem. Heraf

fører 7 værger en udførlig journal, medens 11 gør notater på kort, i dagbog eller på indberetningsskema.

Andre 11 værger gør af og til notater om forholdene i hjemmet, men ikke på nogen systematisk måde. De resterende 14 værger skriver aldrig noget ned om besøgene; de pågældende bor hovedsageligt i mindre kommuner og har kun et enkelt eller nogle få værgemål. De 7 værger, der ikke for tiden har værgemål, har oplyst om deres tidligere praksis.

Oplysningerne om værgernes besøgshyppighed kan kun bruges fra de nævnte 18, der er i besiddelse af et skriftligt materiale til belysning heraf. Da antallet afværgemål, hvorom disse oplysninger foreligger, imidlertid er meget lille for hver enkelt værge, er det ikke rimeligt at udregne en gennemsnitlig besøgshyppighed for disse værger.

Det kan dog anføres, at værgene i København og de store byer synes at aflægge besøg omkring en gang om måneden, men der er ret stor variation med hensyn til antallet af årlige besøg i de enkelte familier for så vidt angår de store byer. Også inden for omegnskommunerne og i gruppen andre provinsbyer er der store variationer vedrørende besøgshyppigheden.

Som tidligere nævnt foreligger der mere detaljerede oplysninger for i alt 100 værgemåls vedkommende. Angående besøgshyppigheden kan kun oplysningerne fra 84 tilfælde bruges, da værgerne ikke har gjort tilstrækkelige notater for de øvrige værgemål. I 38 tilfælde gælder det, at der inden for de sidste 12 måneder er aflagt mindst 1 besøg om måneden. 33 af disse tilfælde falder inden for kommunegrupperne I-111 (altså incl. Københavns omegnskommuner). Navnlig i de mindre kommuner, ligger besøgshyppigheden væsentligt under det her nævnte. Således er der ved 13 værgemål kun aflagt 1 eller 2 besøg om året.

Oplysningerne om besøgshyppigheden i hjemmene giver ikke noget helt dækkende billede af kontakten mellem værgen og barnet eller den unge, da mange af værgerne jævnligt har besøg af dem de er værger for. Disse værger giver udtryk for, at denne form for kontakt er mest hensigtsmæssig, når det drejer sig om større børn, idet samtalen da kan finde sted uden familiens indblanding. Det kan ikke på grundlag af de foreliggende oplysninger nøjagtigt angives, hvor udbredt denne fremgangsmåde er, men 14 værger har oplyst, at de hyppigt og regelmæssigt får besøg i deres hjem eller på kontoret af de unge.

Et andet væsentligt punkt ved værgemålenes praktiske forløb er det antal værgemål de enkelte værger skal bestride. Antallet af værgemål er meget lille for hver af de interviewede værger i alle kommunegrupper undtagen København og de større byer. Medens de 11 interviewede disse steder havde godt 30 værgemål i gennemsnit (variation fra 17 til 65), drejede det sig om højst 3 værgemål i gennemsnit for værgerne inden for de andre kommunegrupper. Oplysningerne fra en del af værgerne bygger derfor på en ret beskeden erfaringsbaggrund.

Værgerne har udtalt sig om hvad de lægger vægt på at bemærke ved besøg i hjemmene. Udtalelserne er i næsten alle tilfælde holdt i almene vendinger: det drejer sig om atmosfæren og forholdene i hjemmet, den unges fritidsinteresser, forholdet mellem foraldrene og den unges eller barnets opførsel. Over halvdelen af værgerne (24) nævnte, at de også holdt øje med andre børn i hjemmet. Dette punkt er omtalt i 1941-bekendtgørelsens forskrifter (§ 6, stk. 3).

Værgerne har meddelt, hvorvidt det er muligt at få et tilstrækkeligt indtryk af børnenes og de unges forhold ved de besøg der aflægges. 23 af værgerne mente, at det lod sig gøre, men 3 af dem tilføjede, at det krævede hyppige besøg at holde sig godt underrettet. Som venteligt anførte nogle af værgerne i de mindre kommuner, at man jo i forvejen havde et betydeligt kendskab til hjemmene.

8 værger mente, at det ikke ved besøg i almindelighed lod sig gøre at få et tilstrækkeligt indtryk af børnenes og de unges vilkår. Det er bemærkelsesværdigt, at halvdelen af disse værger boede i mindre kommuner. Nogle andre værger fra de mindre kommuner anførte, at hvis man ikke havde lokalkendskabet at støtte sig til, ville regelmæssige besøg i hjemmene ikke give oplysninger nok.

Familierne synes ret ofte at komme frem med problemer, når værgerne er på besøg. 37 værger har udtalt, at det i hvert fald sker af og til, at de bliver bedt om råd og vejledning; deraf angiver 23, at det ofte finder sted. 5 værger anfører, at det ikke er sket for dem.

De nærmere oplysninger om arten af de forelagte problemer omfatter i alt 50 emner, angivet af 35 værger der tilsammen varetager godt 400 værgemål. Opdragelsesproblemer er angivet 15 gange og økonomiske problemer 11 gange; sammen med praktiske problemer - dels med hensyn til arbejde, dels med hensyn til uddannelse — udgør disse spørgs-

mål de hyppigst forekommende emner. En del hjem synes at have problemer med den unges lommepenge og betaling for kost og logi.

34 værger oplyser, at familien i hvert fald af og til henvender sig til dem på eget initiativ, og omkring to tredjedele af værgerne angiver, at det i hvert fald af og til sker, at barnet eller navnlig den unge selv henvender sig til dem. De problemer, børnene og de unge kommer frem med, drejer sig først og fremmest om forholdet til forældrene (uenighed om regler for opførsel, stedfaderproblemer m. v.), praktiske problemer såsom forhold i læreplads og økonomiske problemer som betaling hjemme og lommepenge (jfr. ovenfor). Desuden giver en del af de unge udtryk for trang til at have en at tale med i det hele taget.

Henvendelse til værgerne og rådspørgen af dem hænger sammen med hvad familierne forventer, at værgerne skal og kan gøre for dem. Dette forhold vil blive nærmere belyst i et afsnit om holdningen over for værgeordningerne (jfr. side 84), men det kan her anføres, at en del værger mener, at familierne forventer mere end de pågældende ser sig i stand til at klare for dem.

Værgerne har givet nærmere oplysninger om, hvorvidt de på noget tidspunkt har ydet hjælp og støtte af forskellig art, således f. eks. henvendelse til skattevæsen, socialkontor og andre myndigheder, budgetlægning, skaffe arbejde til den unge m. v. Oplysningerne fra 35 værger viser, at værgernes støttevirksomhed er af meget nuanceret karakter. Der synes for en del af dem at være tale om, at de er familiernes hjælper i lige så høj grad som den unges eller barnets. De resterende 8 værger har oplyst, at der ikke er ydet hjælp af nogen art.

De hyppigst angivne hjælpeforanstaltninger drejer sig om henvendelse til skattevæsen, socialkontor og andre myndigheder, formidling af kontakt til klubber og kursus, henvisning til læreplads, opstilling af budget m. v., samt i et mindre omfang henvisning af den unge eller andre fra familien til læge, mødrehjælp og revalidering.

Spørgsmålet om iværksatte hjælpeforanstaltninger for den unge eller familien er også blevet belyst for de 100 tilfældigt udtrukne værgemål. Herfra går 12 tilfælde, hvorom værgerne har anført, at de pågældende ikke har problemer, samt 5 uoplyste tilfælde. Til de resterende 83

familier har værger i de 37 tilfælde ydet hjælp på en eller flere måder inden for de sidste 12 måneder.

De problemer, der af værgerne er blevet angivet som den unges og/eller familiens hovedproblemer, er af meget forskellig karakter. Adfærdsvanskeligheder for barnet eller den unge (herunder tilfælde af rapseri) angives hyppigst. Derefter kommer problemer i forbindelse med sygdom i hjemmet og dårlige boligforhold.

Efter værgernes oplysninger synes de 46 familier, for hvem der ikke er iværksat hjælp under en eller anden form inden for de sidste 12 måneder, ikke at adskille sig væsentligt fra de 37 andre familier med hensyn til deres problemer. Således angives adfærdsvanskeligheder hos barnet eller den unge - herunder rapseri - også at forekomme ret hyppigt som hovedproblem i de familier, for hvem der ikke er iværksat nogen hjælp.

På det foreliggende grundlag kan man imidlertid ikke udtale sig nærmere om det faktiske behov for hjælp inden for de to grupper af familier. Det kan derfor ikke afgøres, hvorvidt værgerne burde eller kunne have ydet hjælp og støtte i en videre udstrækning end det er angivet at være sket.

Kun fra enkelte værger er det anført, at de af og til har vejledet om og indstillet til uddannelseshjælp til enlige mødre. 4 værger anfører, at de af og til har indstillet til økonomisk hjælp til familier for at undgå fjernelse af et barn fra hjemmet.

Værgerne har yderligere omtalt, hvorvidt de fra børneværnsudvalgenes side er blevet gjort opmærksom på sådanne trangssituationer, som kan afhjælpes efter forsorgslovens bestemmelser. Hertil svarede 6 værger ja, 2 udtalte sig med forbehold, medens langt de fleste svarede nej. Af nogle blev hertil føjet, at det var forudsat, at de på grund af deres uddannelse (f. eks. som socialrådgiver) eller tilknytning til børneværnet og den sociale forvaltning var orienteret herom.

28 værger har nævnt, at hvis de blev opmærksom på, at en familie havde behov for hjælp i en sådan trangssituation, ville de henvise eller indstille til hjælp igennem børneværnsudvalget, socialudvalget eller kommunekontoret. 10 værger anførte, at de ikke havde været ude for tilfælde, hvor en sådan hjælp havde været nødvendig, 5 værger har enten ikke besvaret spørgsmålet herom, eller har foreslået hjælp ad privat vej.

En tredjedel af værgerne har anført, at de ved en eller flere lejligheder har haft brug for bistand af lægelig eller juridisk art. Af deres oplysninger ses det iøvrigt, at de også rent faktisk har skaffet sig en sådan bistand, f. eks. ved henvendelse til skolepsykologer, psykiatriske afdelinger, læger iøvrigt, den stedlige dommer m. v.

Det kan afslutningsvis om værgemålenes praktiske forløb bemærkes. at den største del af værgerne synes at være velorienteret om problemerne for børnene, de unge og familierne, og at de i ret udstrakt grad har truffet hjælpeforanstaltninger.

Det må imidlertid tilføjes, at de fremskaffede oplysninger ikke har givet muligheder for at bedømme børnenes, de unges og familiernes behov for den af værgerne ydede hjælp og iøvrigt for de hjælpemuligheder, der ligger i beskikkelse af værge. I de afsluttende bemærkninger (side 94) er det nævnt, hvorledes familiernes behov for hjælp bør klarlægges nærmere.

e. Ophævelse af værgemål.

§ 51-værgemål kan ophæves ved beslutning herom i børneværnsudvalget. I tilfælde, hvor værgemålet er oprettet som vilkår for tiltalefrafald (jfr. side 66), anses dette vilkår almindeligvis for opfyldt, når værgemålet har været i kraft i mindst $^1/_2$ år. Det vil derefter i givet **fald** kunne ophæves ved udvalgsbeslutning.

Værgemål oprettet ifølge § 73 eller § 76 kan ikke ophæves, så længe det i disse tilfælde etablerede pleje-, lære- eller tjenesteforhold består. Værgemål oprettet ifølge § 109 kan ophæves på samme måde som værgemål efter § 51.

Man har ikke ved den foretagne undersøgelse sigtet på at belyse i hvilket omfang der fra år til år finder ophævelse af værgemål sted, hverken for de enkelte værgers vedkommende eller for samtlige værgemål i landet. Efter statistikken gælder det for ca. 80 pct. af de børn og unge, for hvem et værgemål er ophørt i løbet af et år, at det ikke afløses af nogen anden form for forsorg.[1]) Man kan imidlertid ikke på det grund-

[1]) Jfr. beretning fra børne- og ungdomsforsorgen for 1959 og 1960 samt bilag 7, tabel 3 (side 127).

lag afgøre i hvilken udstrækning værgemålets ophør skyldes, at den unge passerer en aldersgrænse (18 år eller senere), eller at det er blevet ophævet forinden.

Ved samtalerne i kommunerne har man skaffet oplysninger om værgernes og kommunernes praksis i forbindelse med ophævelse afværgemål. 19 værger anfører, at de sommetider indstiller til ophævelse af værgemål. Det er først og fremmest værger i de større byer og provinsbyerne. 15 værger indstiller efter deres oplysninger ikke til ophævelse; det drejer sig navnlig om værger i landkommunerne. Dertil kommer 5 værger uden erfaring med hensyn til sådanne indstillinger, og 4 værger hvis praksis er uoplyst. Langt de fleste af de 19, der sommetider indstiller til ophævelse, gør det ikke kun i de tilfælde, hvor familierne selv anmoder derom.

For de 100 værgemål, hvorom særlige oplysninger foreligger, har man bedt værgerne udtale sig om, hvorvidt værgemålet for de pågældende børn eller unge vil kunne ophæves. Efter værgernes opfattelse kunne man godt ophæve værgemålet i 27 tilfælde. Heraf er 24 oprettet ifølge § 51, de 16 som vilkår for tiltalefrafald og 8 uden forbindelse med tiltalefrafald. Værgerne begrunder blandt andet denne bedømmelse med, at de pågældende børn eller unge er blevet stabiliseret, nu lever under gode forhold eller ikke har problemer mere.

Oplysningerne fra udvalgsformændene bekræfter, at initiativet til ophævelse af værgemål først og fremmest kommer fra værgerne. Kun i begrænset omfang tages dette spørgsmål op af udvalgene. I en vis udstrækning er det familierne, der selv retter henvendelse til udvalgene herom. Dette er anført fra 9 kommuner, fortrinsvis blandt de større. Fra 10 kommuners side oplyses det, at man der lader værgemålene løbe helt igennem, d. v. s. at man ikke tager initiativ til at ophæve dem.

Fra 14 af kommunerne med værgemål anføres det, at en beslutning om ophævelse afværgemål altid finder sted ved et udvalgsmøde. 5 kommuner afholder sommetider møde i denne anledning. For 10 kommuners vedkommende er dette ikke tilfældet; fra 3 af disse anføres det, at udvalgsformanden alene afgør spørgsmålet. De værger, der ikke er børneværnsudvalgsmedlemmer, deltager kun sjældent i udvalgsmøder, hvor ophævelse af værgemål besluttes.

f. Holdning over for tilsynsværgeordningerne.

På forskellig måde har man ved besøgene i kommunerne søgt at skaffe sig et indtryk af hvorledes tilsynsværgeordningerne opfattes og vurderes af den kommunale administration, værgerne og familierne. Børneværnsudvalgsformændene har anført hvad der efter deres mening er hovedopgaven ved tilsynsværgemål. Deres besvarelser gælder i de fleste tilfælde alle de pågældende paragraffer under ét (§ 51: etableret som forebyggende foranstaltning; § 73 og § 76: ved anbringelse i pleje, lære og tjeneste; § 109: ved forsøgsvis hjemgivelse). Dette skyldes til dels, at der ikke i praksis skelnes mellem disse paragraffer, og at man i øvrigt i kommunerne har for få erfaringer for de tre sidstnævntes vedkommende.

22 børneværnsudvalgsformænd anfører, at formålet ved værgemål er at støtte og vejlede de unge og forældrene; 9 af disse formænd nævner desuden, at man skal søge at afholde de unge fra yderligere lovovertrædelser. De nævnte udtalelser vidner om en klar opfattelse af værgemålets opgaver.

5 formænd nævner som eneste formål med værgemål, at man skal prøve at afholde de unge fra yderligere lovovertrædelser. 3 formænd nævner blot, at man skal holde sig orienteret om den unge og familiens forhold, og 4 har anført, at det gælder om at værne barnet, tilse at det ikke mishandles o. lign. En del udvalgsformænd (11) har ikke formuleret en opfattelse af værgemålets opgaver, først og fremmest på grund af manglende erfaring med værgemål. Måske har det også spillet en rolle, at man i praksis kan have vanskeligheder med at skelne mellem tilsynsværgeordningerne og det almindelige **børnetilsyn.**

Helhedsindtrykket er dog, at børneværnsudvalgsformændenes opfattelse vedrørende værgemål er mere præcis og udtrykker en mere aktiv indstilling end hvad der gælder for deres opfattelse af formålet med det almindelige børnetilsyn ifølge § 38 (jfr. side 48).

21 udvalgsformænd mener ikke, at bestemmelserne for tilsynsværgemål bør ændres, men enkelte formænd anfører, at værgerne bør knyttes nærmere til børneværnsudvalgets arbejde og have godtgørelse for deres ulejlighed. Den sidste opfattelse er desuden blevet nævnt ved samtalerne med nogle af værgerne. I alt 17 formænd har - først og fremmest på

grund af manglende erfaring med værgemål – ikke ment at kunne udtale sig om, hvorvidt bestemmelserne bør ændres.

28 formænd finder ikke, at bestemmelserne om værgemål er vanskelige at administrere. I alt 5 cinfører visse enkeltheder, der vanskeliggør udøvelsen, således f. eks. at der kan opstå vanskeligheder, hvor forældrene er imod værgemålet, og at værgerne kan mangle forudsætninger for at forstå den unge. De øvrige 12 formænd har på grund af manglende erfaring ikke ment at kunne tage stilling til dette punkt.

Der er ikke fra nogen side givet udtryk for, at de forskellige bestemmelser om værgemål er vanskelige at fortolke og holde rede på i forhold til hinanden. Imidlertid synes der som nævnt at være vanskeligheder ved i praksis at skelne mellem de forskellige paragraffers værgemål og at have en differentieret opfattelse af formålet med disse.

Med hensyn til værgernes opfattelse af formålet giver godt halvdelen af dem (23) udtryk for, at det gælder om at yde støtte og at iværksætte hjælpeforanstaltninger. Størstedelen af disse værger synes at have forståelse for, at barnets eller den unges problemer må ses i sammenhæng med familiens problemer.

En fjerdedel af værgerne (11) anfører som deres mening, at man skal retlede børnene og de unge og søge at få dem socialt tilpasset. Disse værger har ganske vist ikke den samme støtteprægede opfattelse som de førstnævnte, men de synes dog at have en ret bevidst holdning i opdragelsesmæssig eller pædagogisk henseende. En mindre gruppe på 5 værger tilkendegiver en holdning, hvori kontrolmomentet er det afgørende. 4 værgers opfattelse af formålet er uoplyst.

Over halvdelen af værgerne (24) har udtalt, at de er glade for eller i hvert fald ret tilfredse med hvervet. 7 værger er mere forbeholdne i deres tilkendegivelse; 3 af disse anfører således, at de »ikke har noget imod det«, og et par udtaler, at de synes det er et vanskeligt hverv. 2 nndre værger har anført, at det er noget man er nødt til at være.

Udtalelserne fra 10 værger tyder på, at de ikke bryder sig om hvervet, heraf vil de 4 helst være helt fri. Det er først og fremmest i de mindre kommuner, at værgerne har tilkendegivet, at de ikke synes om arbejdet.

Disse udtalelser må ses i sammenhæng med, om de pågældende har tænkt sig at fortsætte som værge. På et spørgsmål herom har 30 værger

svaret ja, 2 med den begrundelse at de er nødt til det. 12 har svaret nej, og 1 er usikker.

Alle de 12 tilsynsværger, der ikke ønsker at fortsætte med hvervet, findes blandt de 25 der har svaret nej til, om de hellere ville være lønnet værge. Det ser derfor ikke ud til, at det er det manglende vederlag, der får dem til at ville ud af arbejdet.

Ved samtalerne med værgerne har man også søgt at få belyst hvorledes familierne opfatter *formålet* med værgemålet. Værgernes mening herom må naturligvis tages med et vist forbehold, blandt andet fordi adskillige af dem udtaler sig med ret ringe erfaring.

Efter en del værgers bedømmelse (17) opfatter de fleste familier formålet således, at der skal ydes støtte og hjælp på forskellig måde. 7 værger anfører, at familierne opfatter værgemålet som en kontrollerende foranstaltning, og 3 angiver, at der ikke fra familiernes side er nogen forståelse for formålet. De resterende 16 værgers udtalelser om familiernes opfattelse af formålet siger i højere grad noget om holdningen overfor værgemålet.

For de 100 særligt belyste værgemål har man fået nøjere kendskab til familiernes *holdning.* Efter værgernes udtalelser opfatter 42 af disse familier værgemålet som en egentlig støtte og gør positiv brug heraf. Hertil kommer 26 familier, hvis holdning må betegnes som accepterende, men som ikke på tilsvarende måde som de førstnævnte støtter sig til værgerne.

10 familiers holdning er betegnet som neutral, og 3 familier er vurderet som uvillige. Dertil kommer 12 familier, hvor man har forskellig holdning over for værgemålet, således at et eller flere af familiens medlemmer er akcepterende, medens andre inden for samme familie er uvillige. Endelig er familiens holdning uoplyst for 7 tilfældes vedkommende.

Til yderligere bedømmelse af forholdet mellem værgerne og familierne samt af værgernes holdning er der fremskaffet forskellige andre oplysninger, hvoraf nogle af de væsentlige punkter skal fremhæves. De fleste af værgerne (29) mener ikke, at deres kontakt med familierne hæmmes på grund af det kontrollerende moment der kan være i værgemålet.

Endvidere mener godt halvdelen af værgerne (23), at det er rigtigt, at de skal komme uanmeldt, da denne form giver en sikrere kontrol, og

man derved lår et mere pålideligt billede af familiens forhold. 8 værger angiver derimod, at det er unødvendigt at komme uanmeldt, og enkelte anfører, at det er direkte skadeligt for det tillidsfulde forhold til den unge eller familien.

Det kan ikke oplyses, hvorvidt den nævnte fremherskende mening om at komme uanmeldt må henføres til, at familierne faktisk har akcepteret værgernes kontrollerende funktioner, eller at værgerne forstår at overvinde den uvilje, der måtte opstå. Det kan også tænkes, at eventuelle uheldige virkninger af de uanmeldte besøg forbliver upåagtede af værgerne, fordi familierne først og fremmest viser deres uvilje ved en reserveret holdning.

Det er en overvejende mening blandt værgerne, at forældrene ikke bruger værgen som en trusel over for barnet. Omkring en halv snes af værgerne mener dog, at det kan forekomme i nogle tilfælde.

Kun få værger har været udsat for at blive nægtet adgang hos en familie. I disse tilfælde forholdt værgerne sig ret forskelligt: indberettede til børneværnet, fik hjælp fra børneværnskontoret, kom igen senere eller lod værgemålet hvile i et stykke tid.

Tilsvarende har kun få værger været ude for, at barnet eller den unge har nægtet at tale med dem. I de fleste af disse tilfælde klarede problemerne sig, idet værgen lempede sig frem (fik f. eks. den unge til at besøge sig i hjemmet eller komme på børneværnskontoret). Kun i ret få tilfælde har værgerne været ude for at måtte give op over for en familie. Efter værgernes oplysninger har det ikke i udpræget grad været familier med særligt store problemer.

Pålæg til den unge eller familien i henhold til § 51 synes kun at forekomme ret sjældent. På den anden side anfører nogle af værgerne i de kommuner, hvor pålæg gives, at der kan være en del vanskeligheder med at få dem overholdt.

5. Helhedsbedømmelse af kommunernes tilsynsværgeordninger.

I lighed med den helhedsbedømmelse man har foretaget af den enkelte kommunes ordning med hensyn til det almindelige børnetilsyn (side 54 ff.), har man foretaget en helhedsbedømmelse af tilsynsværgeordningerne. Denne bedømmelse omfatter 26 kommuner. For de øvrige

kommuners vedkommende har der ikke foreligget et tilstrækkeligt materiale til at foretage en sådan bedømmelse, først og fremmest fordi en del kommuner ikke har værgemål løbende eller i øvrigt savner tilstrækkelige erfaringer om disse ordninger.

Følgende punkter er især lagt til grund ved helhedsbedømmelsen:

1. Børneværnsudvalget har opmærksomheden henvendt på oprettelse af værgemål for samtlige de tilfælde bestemmelserne omfatter.

2. Bestemmelserne om sagens undersøgelse og indkaldelse af forældre til børneværnsudvalgsmøde iagttages.

3. Tilsynsværgerne har både med hensyn til personlighed og erfaring eller uddannelse en kvalificeret baggrund for udøvelse af hvervet. Antallet af værgemål er for hver tilsynsværge afpasset efter forholdene, således at arbejdet kan udføres forsvarligt.

4. Tilsynsværgerne instrueres udførligt om deres funktioner og orienteres om forholdene i de hjem, hvor de skal komme som værge, samt om anledningen til værgemålets oprettelse.

5. Tilsynsværgerne har lejlighed til jævnligt under arbejdets gang at rådføre sig med og modtage støtte hos en kvalificeret instans.

6. Første besøg aflægges hurtigt efter, at værgemålet er oprettet, og besøgshyppigheden svarer til de i socialministeriets bekendtgørelse af 23. juni 1941 angivne retningslinjer (§ 3).

7. Tilsynsværgerne gør notater om forholdene i hjemmene og afgiver skriftlig indberetning til børneværnet to gange årligt samt i særlige anledninger (jfr. lovens § 53, stk. 5 og bekendtgørelsens § 8).

8. Såvel børneværnsudvalget som tilsynsværgerne er opmærksomme på, at arbejdet har et både støttende og kontrollerende sigte. Man bringer de hjælpemuligheder i anvendelse som hjemles i lovgivningen, yder den fornødne personlige støtte og vejledning og samarbejder med andre institutioner.

Som tidligere nævnt er det kun få børneværnsudvalgsformænd og tilsynsværger, som med hensyn til formålet har skelnet mellem de forskellige former for værgemål, og dette punkt indgår derfor ikke i helhedsbedømmelsen.

Man har ved bedømmelsen af kommunerne ment at kunne opstille følgende typer af tilsynsværgeordninger:

A. Veludbygget ordning.

Hermed menes en ordning, som i det store og hele opfylder ovennævnte 8 punkter. Der forekommer ikke fuldstændige ordninger, men man har ikke fundet væsentlige mangler i de ordninger, der er henført til denne type.

9 kommuners ordninger er bedømt som veludviklede. 4 af disse findes i kommunegrupperne I og II, d. v. s. København og de store byer. Endvidere er 2 kommuner i Københavns omegn og 3 kommuner i gruppen andre provinsbyer henført hertil.

B. Middelgod ordning.

Hermed forstås en ordning, hvori de enkelte led er udviklet til et sådant niveau, at de elementære funktioner ved værgemålet (kontrol og en vis vejledning) er sikret. Derimod ligger udøvelsen af værgemålets mere avancerede funktioner (udvidet rådgivning og støttevirksomhed) i almindelighed uden for rammerne. Ved disse ordninger anvendes bestemmelserne om værgebeskikkelse kun i begrænset omfang.

For 7 kommuner er ordningerne bedømt som middelgode; heraf 1 i Københavns omegn, 2 i gruppen andre provinsbyer, 1 forstadskommune til provinsby, 2 landkommuner med bymæssig bebyggelse og 1 landkommune uden.

G. Svag ordning.

Hermed menes en ordning, hvor et eller flere væsentlige led er så ringe udviklet, at hele værgemålsvirksomheden fungerer meget usikkert.

I alt 10 kommuners ordninger er henført til denne type. Det drejer sig om 2 af Københavns omegnskommuner, 2 kommuner i gruppen andre provinsbyer, 2 af provinsbyernes forstadskomrminer, 2 landkommuner med bymæssig bebyggelse og 2 landkommuner uden.

5 af disse kommuner er svagt udviklet med hensyn til initiativ til oprettelse af værgemål og iagttagelse af bestemmelserne vedrørende oprettelsen. I 8 af kommunerne er instruktionen og kontakten med tilsynsværgerne ringe udviklet, og i 6 kommuner er tilsynsaktiviteten utilstrækkelig.

I 2 kommuner er alle disse tre områder ringe udviklet, i 4 kommuner gælder det samme for to områders vedkommende og i andre 4 kommuner for kun ét område.

For så vidt angår kommunernes initiativ med hensyn til oprettelse af værgemål og opfyldelse af bestemmelserne, er det især de helt store og de større kommuner med udbygget administration, der fungerer tilfredsstillende.

Derimod synes god instruktion, orientering og kontakt med tilsynsværgerne samt tilsynsaktiviteten ikke på samme måde at være nøje knyttet til kommunestørrelsen. Disse forhold synes i ret høj grad at være afhængige af individuelle og lokale omstændigheder; dette gælder dog ikke de få kommuner, der har lønnede og mere specielt uddannede tilsynsværger.

Med hensyn til de 19 kommuner, som ikke indgår i denne helhedsbedømmelse af værgeordningerne, skal anføres, at de 18 er landkommuner, heraf 1 med bymæssig bebyggelse, og 1 kommune er i gruppen andre provinsbyer.

Når disse kommuners erfaringer og holdning med hensyn til børneværnsarbejdet samt deres struktur tages i betragtning, er det sandsynligt, at den overvejende del af dem i givet fald vil etablere tilsynsværgeordninger, som svarer til ovennævnte typer B og C (middelgod ordning eller svag ordning).

Når rnan på lignende måde, som det er sket med bedømmelsen af § 38-ordningen, betragter de undersøgte kommuner som gyldige udtryk for den gruppe af kommuner, hvoraf de er udtrukket, vil husstande og landets 1389 kommuner fordele sig på følgende måde på typerne A-C og de ikke-bedømte[1]):

Tilsynsværgeordning	Husstande i hele landet pct.	Kommuner i hele landet pct.
A. Veludbygget	50	3
B. Middelgod	12	8
C. Svag	8	14
Ikke bedømt	30	75
I alt	100	100

[1]) Jfr. side 88 om kommuner, der ikke har værgemål løbende eller iøvrigt savner erfaringer om tilsynsværgeordningerne.

Oversigten viser, at halvdelen af landets husstande antagelig bor i kommuner med veludbyggede værgeordninger. Man må antage, at den overvejende del af de kommuner, der har ingen eller utilstrækkelige erfaringer med hensyn til værgeordningerne, i givet fald vil etablere middelgode eller svage ordninger.

Yderligere fremgår det, at kun nogle få procent af landets kommuner har veludbyggede ordninger, og at en stor del af landets kommuner formentlig har meget ringe erfaring med hensyn til dette arbejde.

C. Tilsynsværgeordningerne og det almindelige børnetilsyn.

Når man sammenholder helhedsbedømmelsen af tilsynsværgeordningerne med helhedsbedømmelsen af det almindelige børnetilsyn (§ 38-ordningen), viser det sig, at 7 af de 9 kommuner med veludbyggede tilsynsværgeordninger også har veludbygget § 38-ordning. En enkelt af de 9 har ingen § 38-ordning, og en enkelt har en noget mangelfuld § 38-ordning.

Af de 7 kommuner med middelgode værgeordninger har den ene en noget mangelfuld § 38-ordning, 2 har tilbageholdende og 4 har »tomme« § 38-ordninger.

Endelig fordeler de 10 kommuner, hvis værgeordninger er bedømt som svage, sig således, at 2 har noget mangelfulde § 38-ordninger, 2 tilbageholdende, 4 har en »tom« og 2 ingen § 38-ordning.

De 19 kommuner, hvis værgeordninger ikke er blevet bedømt, fordeler sig med hensyn til § 38-ordninger således, at 1 har en noget mangelfuld § 38-ordning, 3 har tilbageholdende, 9 har en »tom« og 6 ingen § 38-ordning.

Kommunernes forhold, når de to sæt ordninger sammenholdes, fremgår af nedenstående oversigt:

Tilsynsværgeordning	Ordning vedrørende det almindelige børnetilsyn (§ 38-ordning). A. Veludbygget	B. Noget mangelfuld	C. Tilbageholdende	D. Tom	E. Ingen § 38-ordning	I alt
A. Veludbygget	7	1	–	–	1	9
B. Middelgod	–	1	2	4	–	7
C. Svag	–	2	2	4	2	10
Ikke bedømt	–	1	3	9	6	19
I alt	7	5	7	17	9	45

Ifølge oversigten er der i det store og hele overensstemmelse mellem kommunernes udbygning af ordningen vedrørende det almindelige børnetilsyn og ordningerne vedrørende tilsynsværgemål. Dette ville man ikke have forventet i betragtning af, at de to sæt tilsynsordninger har forskellig oprindelse og er forskelligt motiveret. Den konstaterede overensstemmelse må derfor give anledning til overvejelser.

Man kan ikke med føje anføre de samme synspunkter for udøvelsen af de to slags tilsyn. Således kan man ikke motivere en eventuel begrænset praksis med hensyn til værgemål på samme måde, som det er sket fra kommunernes side vedrorende det almindelige børnetilsyn.

Overensstemmelsen tyder imidlertid på, at der alligevel gør sig visse fælles faktorer gældende ved administreringen i praksis af de to sæt ordninger. Disse faktorer, der synes at være forholdsvis udbredte og virksomme, kan ikke på det foreliggende grundlag beskrives meget indgående, men de synes at hænge sammen med børneværnenes erfaringer, muligheder og holdning i videste forstand. Det er antagelig blandt andet en mindre positiv vurdering af tilsynets virkninger og det manglende kendskab til det forebyggende arbejdes målsætning, der begrænser børneværnenes initiativ.

Det må til slut tilføjes, at ganske vist har formentlig en meget betydelig del af landets kommuner mindre godt udviklede ordninger i begge henseender, men noget over halvdelen af landets husstande bor i kommuner, hvor begge sæt ordninger er veludviklet eller i hvert fald nogenlunde godt udbygget.

D. Afsluttende bemærkninger.

Ved den foretagne indsamling af oplysninger vedrørende henholdsvis det almindelige børnetilsyn og tilsynsværgeordningerne har man *ikke* været i kontakt med børnene og de unge, der er under tilsyn, eller med deres familier. Oplysningerne om de pågældendes behov for tilsyn og værgemål og den nytte, de har haft af disse foranstaltninger, er således ikke af direkte karakter.

Selv om det er indtrykket hos den medarbejdergruppe, der har foretaget undersøgelsen, at børneværnsudvalgsformændenes, de tilsynsførendes og værgernes oplysninger giver et omfattende og pålideligt billede af de forhold, man har kunnet få belyst ved den anvendte fremgangsmåde, må det erkendes, at adskillige væsentlige spørgsmål trænger til en nærmere afklaring. Således må det anses for meget ønskeligt, at der fremskaffes oplysninger gennem direkte kontakt med børn og unge under tilsyn eller med værgemål, og at man i den forbindelse skaffer sig et helhedsindtryk af familiernes situation og forholdene i hjemmene.

Det må derfor foreslås, at det her påbegyndte undersøgelsesarbejde videreføres, idet man sigter på at tilvejebringe et materiale, som kan belyse følgende spørgsmål:

1) Foreligger der hos de grupper af børn og unge, der i øjeblikket omfattes af bestemmelserne om det almindelige tilsyn, et større behov for denne foranstaltning end hvad der gælder for andre børn og unge ?
2) Hvilke andre grupper af børn og unge kan i givet fald anses for lige så truet eller mere truet i deres opvækst, idet truselsbegrebet tages i videste forstand, omfattende trusel såvel med hensyn til fysisk og psykisk som social udvikling?
3) Hvorledes forløber stabiliseringen for børn og unge, der har fået beskikket værge, og hvorved adskiller disse børn og unge sig fra andre grupper af børn og unge med hensyn til personlig og social udvikling?

De her skitserede problemer kræver et nærmere undersøgelsesarbejde, der blandt andet må omfatte en kortlægning af børns og unges opvækstvilkår og af opdragelsesmønstre i familierne.

Desuden vil en nærmere afklaring af *tilsynsforløbet* for børn og unge — såvel vedrørende det almindelige tilsyn som værgemål — være nødvendig til belysning af de rejste spørgsmål. I den forbindelse vil det tidligere omtalte materiale fra børneværnsudvalgenes journaler (jfr. side 19-20) være nyttigt som orientering for den eller de påtænkte dyberegående undersøgelser af forholdene i familier med børn eller unge under almindeligt tilsyn eller med værge.

Med henblik på en sådan familieundersøgelse er der i socialforskningsinstituttet foretaget et forberedende arbejde med at afklare det foran nævnte truselsbegreb og med at opstille de momenter i familiens fysiske, psykiske og sociale struktur det navnlig vil være nødvendigt at søge belyst.

I givet fald vil man i et fortsat undersøgelsesarbejde som kontrolmateriale inddrage grupper af familier, som *ikke* har børn eller unge under tilsyn eller med værgemål, samt grupper af familier for hvem særlige problemer kan udgøre en trusel mod børnenes fysiske, psykiske eller sociale udvikling (f. eks. familier med kriminalitet, sindslidelser, alkoholisme m. v.).